پەيغەمبەرنىڭ مۇئەززىنى ھەزرىتى بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ)

ئابدۇل ھەمىد جۇدە ئەسساھار: (1913- 1968) ئەرەب ئەدەبىياتى بولۇپمۇ يېڭى زامان ئەرەب ئەدەبىياتىنىڭ گۈللىنىشىدە ئالدىنقى قاتاردا رول ئوينىغان مىسىرلىق يازغۇچى بولۇپ، ئۇنىڭ يازغان ھېكايە ۋە رومانلىرى تېلېۋىزىيە تىياتىرى قىلىپ ئىشلەندى. "ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى مۇھەممەد ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرى " ئىسىملىك ئەسىرى پۈتكۈل پەيغەمبەرلەرنىڭ قىسسىلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئېلىشى بىلەن تېلېۋىزىيە تىياتىرى قىلىپ ئىشلەنگەن. ئۇ بۇلاردىن باشقا يەنى "ئەبۇ زەر غەففارى"، "پەيغەمبەرنىڭ مۇئەززىنى بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ)" ۋە "ئۆمەر ئىبنى ئابدۇلئەزىز (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ..." قاتارلىق خېلى كۆپ ئەسەرلىرى بىلەن بىرگە بالىلار ھېكايىلىرىنىمۇ يازغان. ئۇ يازغۇچىلىق ساھەسىدىكى نەتىجىلىرى بىلەن دۆلەت تەرىپىدىن تەقدىرلەنگەن. ھەمدە يەنە فىلىم ئىشلەش ئورنىنىڭ رەئىسلىك خىزمىتىنىمۇ ئۆتىگەن.

ئابدۇل ھەمىد جۇدە ئەسساھار

پەيغەمبەرنىڭ مۇئەززىنى ھەزرىتى بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ)

ئىمان ۋە مۇھەببەتكە تولغان بىر ھېكايە

(ئەرەبچىدىن تۈركچىگە تەرجىمە قىلغۇچى: نۇمان يازىجى)

تۈركچىدىن ئۇيغۇرچىلاشتۇرغۇچى: مۇنەۋۋەر نىياز ئۇيغۇرى

www.islamyoli.net

مۇندەرىجە

قۇل 4
هۆر ۋە قۇل..21
ئەھەد ... ئەھەد ... ئاللاھ بىر.. ئاللاھ بىر 32
بايلار ۋە كەمبەغەللەر..59
ھىجرەت...71
تەلپۈنۈش...80
ئاللاھۇ ئەكبەر... ئاللاھۇ ئەكبەر...85
ئۈمەييە ۋە ئەبۇ جەھىلنىڭ ئاقىۋىتى..91
غەزىنىچى بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) 103
مەككىگە قاراپ سەپەر...117
لا ئىلاھە ئىللاللاھ 125
بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ ئۆيلىنىشى..............................133
ئاللاھنىڭ ئەلچىسى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام........................140
پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇئەززىنى..................................150
جىھاد ئىشتىياقى...155
پەزىلەت مۇسابىقىسى...159
جىھادقا تەييارلىنىش...168
قۇللۇق 176
ئاغرىنىش...185
ۋىسالىغا يېتىش...196

قۇل

كېچە، جىمجىت، پۈتۈنلەي جىمجىتلىق ھۆكۈم سۈرمەكتە ئىدى. قاراڭغۇلۇق ئۆزىنىڭ قارا پەردىسىنى يايغان بولۇپ، ھەر نەرسىنىڭ ئۈستىنى قاراڭغۇلۇق قاپلىغان ئىدى. مەككە ئەھلى كىشىنى بىئارام قىلىدىغان، قورقۇنچلۇق چۈشلىرىمۇ بۇزالمايدىغان شېرىن ئۇيقۇ قوينىغا غەرق بولغانىدى. ئۇلارنىڭ پۈتۈن ھاياتى ئويۇن - تاماشا، كۆڭۈل ئېچىش، ھاراق - شاراپ، ئاياللار، مۇزىكا ۋە ناخشا - قوشاقلار بىلەن ھەپىلىشىشتىن ئىبارەت ئىدى. ئۇلارنىڭ نەزىرىدە دۇنيا ھايات كەچۈرۈش ۋە ياشاشتىنلا ئىبارەتتۇر. ئۇلارنىڭ نە بىر دۇنيالىقتىن، نە بىر ئاخىرەتتىن، نە بىر ئۆلگەندىن كېيىن تىرىلىشتىن، نە بىر مەھشەردىكى يىغىلىش ۋە ھېساپتىن خەۋىرى بولسۇن دەيسىز. ئۇلار ئۇيقىدىن ئويغانغان ھامان لەززەت ھېس قىلغان نەرسىلىرىنىڭ لەززىتىنى سۈرۈش ئۈچۈن ۋە كۆڭلى خالىغاننى قىلىش ئۈچۈن ھەرىكەت قىلىشاتتى. كېچە كېلىپ تۆشەكلىرىگە كەلگەندە بولسا ھېرىپ - چارچاشتىن ھالى قالمىغان ھايۋانلاردەك كۆزلىرىنى يۇمۇپ ئېغىر ئۇيقۇغا غەرق بولۇشاتتى.

كېچە ئاخىرلىشىپ خورازلارنىڭ چىللاشلىرى جىمجىتلىقنى بۇزۇپ كۈننىڭ كۆتىرىلىشكە باشلىغانلىقىدىن خەۋەر بېرىشكە باشلىدى. قۇياشمۇ ئۇيقۇسىدىن ئويغاندى. ئۆز ئوربىتىسىغا

يەرلەشكەن ھامان دەسلەپكى نۇرلىرىنى ئاجىز ۋە سولغۇن بىر شەكىلدە يەر يۈزىگە قارىتىپ يولغا سالدى. بۇ قۇياش نۇرى ئىنسانلارنى تاتلىق بىر شەكىلدە ئويغىتىشقا، شۇ كۇنلۇك ھاياتنى كۇتۈۋېلىش ئۇچۇن ئورۇنلىرىدىن تۇرغۇزۇشقا ۋە ھايات كىمىسىدىكى ساياھىتىنى تەكرار باشلاشقا چاقىرىش ئۇچۇن ئۆيلەرنىڭ، باغچىلارنىڭ ئارىسىدا ئاستا ـ ئاستا جىلۋە قىلىشقا باشلىدى.

مەككىدە ھايات ئاستا - ئاستا جانلىنىشقا باشلىدى. كىشىلەر ئىلىم - سېتىم ئىشلىرىنى قىلىش سەۋەبى بىلەن بىمالال ۋە تىنچ، ئۇنىڭدىن بۇنىڭدىن سۆزلەشكەن ھالدا ھەر تەرەپكە قاراپ تارقىلىشقا باشلىدى. كۇنلەرنىڭ ئۆزلىرىدىن يوشۇرۇپ كېلىۋاتقان چوڭ ئۆزگىرىشلەرنى، يەنى دۇنيانىڭ ھېچقانداق بىر يېرىدە ئوخشىشى كۆرۈلمىگەن ناھايىتى چوڭ بىر كۇرەشكە مۇبارەك مەككىنىڭ شاھىت بولىدىغانلىقىنى ئەقىللىرى ھېچ قوبۇل قىلالمايتتى. بۇ كۇرەش ھەق بىلەن باتىلنىڭ، ھىدايەت بىلەن ئازغۇنلۇقنىڭ كۇرىشى بولۇپ، بەزى ئىنسانلارنىڭ مەرتىۋىسىنى يۇقىرى كۆتەرسە بەزىلىرىنى يەرنىڭ قەرىگىچە پاتۇرىدىغان بىر كۇرەش ... ناۋادا ئۇلارنىڭ كۆزلىرى يېقىن كەلگۈسىنىڭ پەردىسىنى قايرىپ تاشلىيالىغىنىدا بۇنداق شەكىلدىكى جىمجىت يۈرۈشلىرىنىڭ ئورنىنى ئەلۋەتتە پەرياد ۋە پىغان ئۇرۇشلار قاپلاپ كەتكەن بولاتتى.

ئۇمەييە ئىبنى خەلەف ئارقىسىدا چاچلىرى قويۇق، يۈز شەكلى كىچىكرەك، ئورۇق قارا تەنلىك بىر قۇلى بىلەن قەدەملىرىنى چوڭ - چوڭ ئېلىپ تېز كېلىۋاتاتتى. كەينىگە يېتىپ كېلىشى بىلەن قەدەم ئېلىشىنى كىچىكلىتىپ ئاستا - ئاستا مېڭىشقا باشلىدى ۋە قۇلىغا قاراپ مۇنداق دېدى:

ئى بىلال! مەن سېنىڭ خۇددى ئۆتكەن يىلىدىكىدەكلا نەتىجە قازىنىشىڭنى ئۈمىت قىلىمەن. سېنىڭ كارۋانلىرىمىزغا يېتەكچىلىك قىلىشىڭدىكى ئۇتۇقلىرىڭ، قەبىلىلىرىمىزنىڭ ماللىرىنى سېنىڭ باشچىلىقىڭدىكى سودا ئۆمىكىگە تاپشۇرۇلۇشىغا سەۋەب بولغان ئىدى. بىلال ... ئەگەر سەن ئۇتۇق قازانمىغان بولساڭ ئىدىڭ...

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇنىڭ سۆزىنىڭ ئاخىرلىشىشىغا پۇرسەت بەرمەستىن: - بۇنىڭدىن خاتىرجەم بولۇڭ خوجايىن، دېدى.

ئەتە قۇرەيشىنىڭ كارۋىنى يولغا چىقماقچى، ئى بىلال! بىزنىڭ تىجارەت گۇرۇپپىمىزنى كارۋاندىن قېلىپ قالماسلىقى ئۈچۈن تەييار ھالەتكە كەلتۈرۈشىڭنى ئۈمىت قىلىمەن.

- تەييار بولدۇ، خوجايىن.

- ئوغلۇم ئەلى بۇ، بۇ سەپەرگە چىقالمىغىدەك بۇ گۇرۇپپىغا پەقەت سەنلا مەسئۇل بولىسەن.

ئۇلار ئاستا قەدەملىرى بىلەن كەبە تەرەپكە قاراپ يۈرۈشىنى داۋام قىلدى. ئۇمەييە ئىبنى خەلەف قورەيش كاتىۋاشلىرىنىڭ ئۇ يەردە توپلىشىپ سۆزلىشىپ تۇرغانلىقىنى كۆردى. ئۇ قۇلى تەرەپكە بۇرۇلدى ۋە ئۇنىڭغا (ئۇ كىشىلەرنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ) مۇنداق دېدى:

- بىلال! قۇربانلىقلىرىمىزنى ھۇبەلگە تەقدىم قىلىپ، سەپىرىمىز ھەققىدە ئۇنىڭ كۆرسەتمىسىنى ئېلىش ئىشىنى تۈگەتكىنىڭگە قەدەر مەن سېنى بۇ يەردە ساقلايمەن.

ئۇمەييە ئۇ كىشىلەر تەرەپكە قاراپ يۈرۈپ كەتتى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بولسا چوڭ بۇتلاردىن بىرى بولغان ھۇبەل تەرەپكە قاراپ يول ئالدى. ھۇبەل بولسا قوللىرى ئالتۇندىن، بەدىنى قىزىل ھېقىق تېشىدىن ئىنسان شەكلىدە قىلىپ ياسالغان بىر بۇت ئىدى. ئۇنىڭ ئالدىدا ئىچىگە پال سالىدىغان ئوقلار سېلىنغان يەتتە دانە قەدەھ بار ئىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بۇتنىڭ ئالدىغا يېتىپ كېلىۋېتىپ بۇتنىڭ ئالدىدا بىر ئادەم بىلەن قۇچىغىدا بوۋىقىنى كۆتۈرىۋالغان بىر ئايالنى، ھۇبەلگە قاراشقا مەسئۇل بولغان كاھىنىنىڭ پال ئوقلىرى بىلەن ئۇرۇۋاتقانلىقىنى ۋە ناھايىتىمۇ كۆپ كىشىلەرنىڭ بۇ مەنزىرىنى تاماشا قىلىپ تۇرۇشقانلىقىنى كۆردى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇلارنىڭ، ئاتىسىنىڭ زادى كىم ئىكەنلىكىدىن شۈبھىلىنىلگەن بوۋاقنىڭ ئەھۋالىنى بىلىش ئۈچۈن ھۇبەلگە ئىلتىجا

قىلىشۋاتقانلىقىنى چۈشەندى. شۇنىڭ بىلەن ئۇمۇ ئاشۇ بىر توپ كىشىلەر بىلەن بىرلىكتە ئىشنىڭ نەتىجىسىنى كۆرۈش ئۈچۈن ساقلاشقا باشلىدى. پال ئوقلىرى ئۆرۈلدى. كىشىلەر نەپەسلىرىنى ئىچىگە يۇتقان هالدا ئىشنىڭ نەتىجىسىنى كۆرۈش ئۈچۈن بوينىلىرىنى ئالدىغا سوزۇشاتتى. ھېلىقى ئايال بىلەن ئەر كىشىنىڭ يۈزىنى ئەندىشە قاپلىغان ئىدى. ئايالدىكى روھىي بېسىم ۋە تىتتىتىلىق تېخىمۇ بەكرەك ئاشكارا بىلىنىپ تۇراتتى. قورقۇش ۋە دەھشەتلىك بىر ئىزتىراپ ئىچىدە تەگرىسىنىڭ قانداق ھۆكۈمدە بولىدىغانلىقىنى كۈتۈۋاتاتتى.

ئاخىرىدا، ئىچىدە بولۇش مەنىسىدە كەلگەن " سارىھ" يېزىقى يېزىلغان ئوق چىقتى. بۇنىڭ بىلەن ئۇ ئايالنىڭ يۈزىدىكى بارلىق غەم - ئەندىشىلەر يوقىلىپ ئۇنىڭ ئورنىنى سۆيۈنۈش ۋە بەختىيارلىق ئىپادىلىرى قاپلىدى. ئۇ بوۋىقىنى باغرىغا مەھكەم باستى. ئاندىن ئېرىگە نارازىلىق ۋە ئەيىبلەش نەزىرى بىلەن شۇنداق بىر قارىدىكى ھېچقانداق بىر سۆز قىلمىغاندىمۇ بۇ قاراش ئۇنىڭ دېمەكچى بولغانلىرىدىن ئۆتە تەسىر قىلغىدەك قاتتىق ئىدى. ئەمما ئۇ بۇنى ئاز كۆرگەندەك:

- كۆردۈڭمۇ؟ ئىلاھ بۇ ھەقتە كەسكىن بىر ھۆكۈمنى چىقاردى، دېدى.

ئۇ يەردىكى كىشىلەر تونۇپ تارقىلىپ كېتىپ بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۆزى يالغۇزلا قالدى. ئۇ كاھىنغا ھۆرمەت بىلدۈرگەن تەئەززدە يېقىنلاشتى - دە، كىكەچلىگەن ھالدا:

- ياردىمىنى بىزدىن ئايىماسلىقىنى، بىزنى ھىمايە قىلىپ مۇھاپىزەت قىلىشىنى ۋە بۇ قېتىمقى سەپىرىمىزنى بىزگە بەرىكەت ئېلىپ كېلىدىغان بىر سەپەر قىلىپ بېرىشىنى تىلىگەن ھالدا بۇ ئاددىي قۇربانلىقلىرىمىزنى ئۇلۇغ ئىلاھىمىز ھۇبەلگە تەقدىم قىلىمىز، دېدى.

كاھىن ئىلاھغا سۇنۇلغان بۇ ھەدىيەلەرنى ئالدى، بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ تىلىگەنلىرىگە ئىشارەت بېرىشى ئۈچۈن پال ئوقلىرىنى ئېلىپ ئۇنىڭ بىلەن ئۇرۇشقا باشلىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بولسا ئۇلۇغ ئىلاھ ھۇبەلنىڭ جاۋابىنى سەۋرسىزلىك بىلەن كۈتمەكتە ئىدى. ئاخىرىدا سەپەرگە چىقماسلىقنى كۆرسىتىدىغان ئوق چىقتى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ كۆڭلىنى ئېغىر بىر غەم چۇلغىۋالدى. ئۇنىڭ كۆزلىرى قاراڭغۇلۇشۇپ كەتتى. ئۇ:

- بىز سەپىرىمىز ئۈچۈن پۈتۈن تەييارلىقلارنى قىلىپ بولغاندىن كېيىن سەپەرگە چىقماسلىقىمىزغا ئىشارەت قىلىۋاتامدۇ؟... دېگەن سۆزلەرنى ئېغىزىدىن پىچىرلىغان ھالدا چىقاردى.

كاھىن، بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ ھەددىدىن ئارتۇق بىئارام بولۇۋاتقانلىقىنى سېزىپ مۇنداق دېدى:

- ئۇنىڭغا باشقا بىر قۇربانلىق بەر، بەلكىم سىلەرگە ئىچ ئاغرىتىپ سەپەرگە چىقىشىڭلارغا رازى بولۇپ قالار.

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بۇنداق قىلىشتىن بىرەر نەتىجە چىقىش - چىقماسلىقىنى ئويلاپمۇ ئولتۇرماستىن كاھىنىنىڭ دېگىنىدەك قىلدى. ئوقلار قايتىدىن ئايلاندۇرۇلدى ۋە ئۈستىدە سەپەرگە رازىلىق بەرگەنلىكىنى ئىپادىلەيدىغان " سافىر" خېتى يېزىلغان ئوق چىقتى. ئەمما بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئىلاھىنىڭ رازى بولغانلىقىغا كۆڭلى تولۇق ئەمىن بولىشى ئۈچۈن كاھىنىدىن يەنە بىر قېتىم سىناپ بېقىشنى ئۆتۈندى. كاھىن يەنە بىر قېتىم سىناپ كۆردى. ھۇبەل سەل بۇرۇنقىدەكلا ئۇنىڭ سەپەرگە چىقسا بولىدىغانلىقىنى بىلدۈرىدىغان ئىشارەتنى بەرگەن بولۇپ چىقتى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ كۆڭلى خۇددى قىلىچ قېنىغا يانغىنىدەك ئارامىغا چۈشكەندى. ئۇ سۆيۈنۈش ئىچىدە ئۇمەييەنىڭ يېنىغا قايتتى.

مەككە خەلقى ئىگە بولغان نەرسىلىرىنىڭ ئەڭ ئەرزىيدىغانلىرىنى، ياخشى كۆرگەن نەرسىلىرىنىڭ ئەڭ قىممەتلىرىنى، ماللىرىنى ۋە يۈرەك پارىلىرىنى شامغا ئېلىپ ماڭىدىغان سودا ئۆمىكىنى ئۇزۇتۇش ئۈچۈن چىقىشقانىدى. خوشلىشىدىغان ۋاقىتمۇ يېتىپ كەلدى. كارۋاننىڭ

قوزغىلىشىغا يول بېرىلىپ، كارۋان يولغا چىقتى. تۆگىلەر ئۈچى كۆرۈنمىگۈدەك ئۈزۈن سەپ شەكلىدە يولغا ئاتلاندى. مۇھاپىزەتچىلەر خۇددى قىنىدىن سىيرىلىپ چۈشكەن تۈز قىلىچلاردەك ئارغىماقلىرى ئۈستىگە جايلىشىپ بولۇپ، ئۆزلىرى مەسئۇل بولغان خىزمەتلىرىدىن خەۋەر ئېلىش ئۈچۈن كارۋان ئەتراپىدا ئايلىنىشقا باشلىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) " بەنى جۇماھ " ئۈمىكىنىڭ بېشىدا يەر ئالغان ئىدى. كارۋان ئاستا - ئاستا يىراقلىشىشقا ۋە ئۇزاتقۇچىلارنىڭ كۆزلىرىدىن بارغانسېرى يىتىۋشكە باشلىدى. ئاخىرىدا ئۈپۈقتا كۆزلەردىن غايىپ بولۇپ، ئاخىرسى پەرق ئەتكۈسىز بىر پەردە بىلەن يۆركەندى.

كارۋان بەزىدە تۆپىلىكلەردىن ئارتىلىپ ئۆتسە بەزىدە ئويمانلىقلاردىن يامىشىپ چىقىپ دېگەندەك يوللىرىنى داۋام قىلىۋاتاتتى. كېچە بىلەن كۈندۈز بىر - بىرىنى قوغلاشسا، ئاي بىلەن قۇياش ئاسماندا ئورۇنلىرىنى بىر-بىرىگە بىكارلاپ بېرىشەتتى. ناھايەت، شامنىڭ قەسىر تاملىرى يىراقتىن كۆزگە تاشلانغىلى باشلىدى. ھېرىپ - چارچاش ئىنسانلارنى ۋە تۆگىلەرنى جېنىدىن جاق تويغۇزغانىدى. تۆگىلەرنىڭ قەدەملىرى ئاستىلاشقان بولسا ئۇنىڭ ئۈستىدىكى ئىنسانلارنىڭ باشلىرى ساڭگىلاپ كېتىشكەنىدى.

بۇ ئەھۋاللارنى كۆرگەن بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇلارنى جانلاندۇرۇش مەقسىتىدە يۇقىرى ئاۋازدا ناخشا باشلىۋەتتى. ئۇنىڭ

يېقىملىق، سۈزۈك خۇش ئاۋازى ئەتراپنى چاڭ كەلتۈرۈپ كارۋاندىكىلەرنىڭ قۇلاقلىرىدا چېلىندى. بۇ ئاۋاز ئۇلارنىڭ كۆڭۈللىرىنى كۆتۈرۈپ يۈرەك رېتىملىرىنى تېزلاشتۇرىۋەتتى ۋە كەيپىياتنى جانلاندۇرىۋەتتى. بۇ خۇش ئاۋازلىق ناخشا ئۇلارنى مەپتۇن قىلىۋالغانىدى. ئۇلار ھارغىنلىقلىرىنى ئۇنتۇپ ئۇلاغلىرى ئۈستىدە تەۋرەنگىنىچە يولنى داۋام قىلىشقا ۋە ناخشىغا جۆر بولۇشقا باشلىدى. كارۋان سېپى قايتىدىن جانلىنىپ، تۆگىلەرمۇ تېز - تېز قەدەم ئېلىشقا باشلىغان ئىدى. كارۋان شۇ شەكىلدە يۈرۈپ كۈن ئولتۇرۇش بىلەن شامغا يېتىپ بارغان بولدى.

كېچە كېلىپ قاراڭغۇ پەردىسىنى ئەتراپقا يايدى. قۇرەيش سودىگەرلىرىدىن ئالدىنقى قاتاردا سانالغان كىشىلەر پاراڭلاشماق ئۈچۈن بىر يەرگە يىغىلىشتى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇلارنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقىنىدا ئۇلار ئۇنى ئۆزلىرى بىلەن بىرگە ئولتۇرۇشقا تەكلىپ قىلىپ ئولتۇرغۇزىۋالدى. ئۇ كىشىلەر ئىچىدىن ئەبۇ بەكرى ئىبنى ئەبۇ قۇھەفە (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) غا قاراپ:

- ئى بىلال! (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئاۋازىڭ نېمە دېگەن ياقىراق، نېمە دېگەن يېقىملىق سىنىڭ، بىزگە يول ئازابىنى ئۇنۇتتۇردى ۋە مۇساپىمىزنى قىسقارتتى، دېدى.

بۇ يەردىكىلەر تاكى كېچىنىڭ ئۆچتىن بىرىگىچە پاراڭلىشىپ ئولتۇرۇپ ئاندىن ئۇخلاش ئۈچۈن تارقىلىشتى.

كۈنلەر بىر-بىرىنى قوغلاشقىنىچە ئۆتتۈەردى. قۇرەيشىنىڭ تىجارىتى مەنپەئەتلىك بولغانىدى. بۇ جەرياندا بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بىلەن ئەبۇ بەكرى (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) كۆپ قېتىم ئۇچراشتى. بۇ ئۇچرىشىشلار ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا دوستلۇق ۋە مۇھەببەتنىڭ ئۇرۇغلىرىنى بىخلاندۇرۇپ ئۈلگۈرگەن ئىدى. كارۋان مەككىگە قايتىش ئۈچۈن تەييارلانغان كۈنى بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئەبۇ بەكرىنىڭ بىر تەرەپكە قاراپ تېز قەدەم بىلەن كېتىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ ئۇنىڭ ئارقىسىدىن يۈگۈرگىنىچە بېرىپ ئۇنىڭغا يېتىشىۋالدى ۋە:

- قەيەرگە ماڭدىڭ؟ دەپ سورىدى، ئەبۇ بەكرى:

- ئاۋۇ يەردىكى راھىپنىڭ يېنىغا، دېدى.

- ئۇنىڭ قېشىغا نېمىشقا بارماقچىسەن؟

- كۆرگەن بىر چۈشۈمنىڭ تەبىرىنى سوراش ئۈچۈن. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇنىڭدىن ئايرىلىپ قالماقچى بولۇپ تۇرغاندا ئەبۇ بەكرى (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇنىڭغا قاراپ:

- مەن بىلەن بىرگە كەلمەمسەن؟ دېدى.

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ماقۇل بولۇپ ئۇنىڭ بىلەن ماناستىرغا باردى. كىرىشكە رۇخسەت ئالغاندىن كېيىن ئۇ ئىككىسى ئىچكىرىگە كىردى. راھىب كۆزلىرىنى يەرگە تىككىنىچە، بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بولسا ئاڭلىغانلىرىدىن تەسىر ئالغان بىر چۈشىنى قىياپەتتە تۇرغىنىدا ئەبۇ بەكرى (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) كۆرگەن راھىپقا بايان قىلىپ بېرىشكە باشلىدى. ئەبۇ بەكرىنىڭ بايانى تۈگە - تۈگىمەستىن راھىب بېشىنى كۆتۈردى ۋە ئۇنىڭدىن سوراشقا باشلىدى:

- نەدىن كەلدىڭ؟

- مەككىدىن.

- قايسى قەبىلىدىن؟

- قۇرەيىش قەبىلىسىدىن.

- كەسپىڭ نېمە؟

- سودىگەر.

- ئەگەر ئاللاھ كۆرگەن چۈشلىرىنىڭ روياپقا چىقارسا سېنىڭ قەۋمىڭدىن بىر نەبى (پەيغەمبەر) ئوتتۇرىغا چىقىدۇ. ئۇ ھايات چېغىدا سەن ئۇنىڭ ۋەزىرى، ۋاپاتىدىن كېيىن ئۇنىڭ خەلىپىسى بولىسەن. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) سورىدى:

- نەبى دېگەن نېمە؟

- ئاللاھ تەرىپىدىن ئەۋەتىلگەن بىر ئەلچى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۆز - ئۆزىگە پىچىرلىغاندەك:

- ئاللاھ تەرىپىدىن ئەۋەتىلگەن ئەلچى؟ دېدى. راھىب:

- شۇنداق، ئاللاھ ئۇنى ئىنسانلارغا بىر رەھبەر، بىر يول كۆرسەتكۈچى قىلىپ ئەۋەتىدۇ، دېدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ):

- ئۇنى ھۆبەل، لات، ئۇززا ئەۋەتتەمدۇ ياكى ئۇسافە، نائىلە ۋە ياكى كەبىدىكى باشقا نۇرغۇن ئىلاھلاردىن باشقا بىرى ئەۋەتەمدۇ؟ راھىب:

- ئاسمان - زېمىننىڭ ياراتقۇچىسى ئاللاھ ئەۋەتىدۇ، بۇ پەيغەمبەر ئىنسانلارنى يالغۇز، ھېچ ئوخشىشى ۋە شېرىكى بولمىغان ئاللاھقا ئىبادەت قىلىشقا، ئۇرۇق - تۇغقانلارنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئېلىشقا، بۇتلارنى چېقىشقا بۇيرۇيدۇ. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) قورققان ھالدا سورىدى.

- بۇتلارنى چېقىشقا بۇيرۇمدۇ؟ راھىب:

- شۇنداق، ھەممىسىنىڭ چېقىلىشىنى بۇيرۇيدۇ.

شام سەپىرى ئاخىرلىشىپ كارۋان مەككىگە قايتىپ كەلگەندى. ئەرلەر ئۆيلىرىگە قايتماستىن ۋە ئۆز ئايالىرىغىمۇ

يىقىن يولىماستىن ئۆدۆل كەبىگە قاراپ يول ئالدى ۋە كەبىنى تاۋاپ قىلىشقا باشلىدى. سەپەر جەريانىدا نۇرغۇن پايدا ئالغان ۋە چۈنتەكلىرىنى لىق تولدۇرۇپ قايتىشقان بۇ كىشىلەر كەبە ئەتراپىدىكى بۇتلارغا يۈزلەندى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) مۇ ئۇلار بىلەن كەبىنى تاۋاپ قىلىپ شۈكۈرلىرىنى بىلدۈرگۈچىلەر قاتارىدا كېتىۋاتاتتى. ئەمما ئۆزىمۇ چۈشەنمىگەن يېرى شۇ بولدىكى ئۇنىڭ كەبىنى ھەر بىر ئايلىنىپ تاۋاپ قىلغاندا قەلبىدە پەيدا بولغان ھۇزۇرنى بۇتلىرىنىڭ ئالدىدا ھەر قېتىم تۇرغىنىدا ھېس قىلالمايۋاتاتتى. ئۇ شۈكۈرلىرىنى بۇتلار ئالدىدا كىيكەچلىگەن ھالدا بىلدۈرۈشكە باشلىدى. ئەلۋەتتە ئېنىق ئىدىكى بۇ بىر چىن دىلىدىن چىقمىغان رەھمەت - تەشەككۈر ئىدى. ئۇ بۇندىن بۇرۇن بۇتلىرىنىڭ ئالدىدا تۇرۇپ سۆز قىلغاندىكىدەك سەمىمىي ۋە چوڭقۇر بىر تۇيغۇغا چۆمگەن سۆزلەرنىڭ ۋە تىلەكلەرنىڭ بولمىغانلىقىنى ھېس قىلىپ يەتتى. ئۆزىنى - ئۆزىگە ناتونۇشتەك ھېس قىلدى. ئۇ بۇرۇنقى تۇيغۇ ۋە سۆكۈناتقا ئېرىشمەكچى بولدى. ئەمما ئۇنداق قىلالمايۋاتاتتى. دىققىتىنى يىغالمىدى. ئۇ ئۆز - ئۆزىدىن: " نېمە ئۈچۈن بۇتلارغا قۇللۇق بىلدۈرگەن، نېمە ئۈچۈن ئۇلارغا بويۇن ئېگىپ، ئۇلارغا ئۇلۇغلۇق ۋە مۇھەببەت كۆرسۈتۈشنى لايىق كۆرۈپ يۈرگەن بولغىيدىم " دەپ سوراشقا باشلىدى. ئۇ ئۆزىنىڭ نېمە قىلىشى كېرەكلىكىنى بىلەلمەي قىلىۋاتاتتى. ئۇ ئۆز - ئۆزىگە سوئال قويۇشنى داۋاملاشتۇردى: " ئۇ بۇ بۇتلارنىڭ قايسى بىر

ئۇلۇغلۇقىنى كۆرگەن بولغىيدى؟ ... ئۇلارنىڭ كۈچىدىن ئۆزگە قانچىلىك بىر پايدا يەتكەن بولغىيدى؟ ... شۇنداق ئۇلاردىن ھېچنېمە كۆرمىگەن، ھېچ بىر ياخشىلىققا ئېرىشىپ باقمىغان ئىدى. ئۇنداقتا نېمە دەپ ئۇلارغا ئىبادەت قىلىپ كەلگەن بولغىيدى؟ ئۇ بۇ بۇتلارغا ئىبادەت قىلىپ كېلىۋاتاتتى. چۈنكى، ئۇ قوۋمىنىڭ ئۇلارغا ئىبادەت قىلىدىغانلىقىنى كۆرۈپ چوڭ بولغانىدى. قوۋمى ئۇ بۇتلارنى ياخشى كۆرگەنلىكى ئۈچۈن ياخشى كۆرگەن، بۇتلارغا ھۆرمەت كۆرسەتكەن بىر قوۋم ئىچىدە چوڭ بولغانلىقى ئۈچۈن ھۆرمەت كۆرسىتىشكە ئادەتلەنگەنىدى. ئويلاپ دەل شۇ يەرگە كەلگەندە ئۇ ئۆزىنىڭ ھەبەشلەرنىڭ نەسلىدىن ئىكەنلىكى ئېسىگە كەلدى. ئاتىسى بىلەن ئانىسى ھەبەشىستاندىن مەككىگە ئېلىپ كېلىنىپ سېتىلغان بولۇپ، ئۇ بۇ يەردە تۇغۇلۇپ بۇ بۇتلاردىن باشقا ئىلاھلارنى بىلمەي چوڭ بولغانىدى. ناۋادا ھەبەشىستاندا تۇغۇلغان بولسا ئىدى، باشقا ئىلاھلارنىمۇ تونىغان، ئۇلارغا قۇللۇق قىلغان، ئۇلارنى ياخشى كۆرگەن، ئۇلارغا بوي سۇنغان، ھۆكۈمى بويىچە ئىش قىلغانمۇ بولاتتى. ئۇنىڭ خىياللىرى بىر- بىرىگە ئۇلۇشۇپ كېتىۋەردى، ئەقلى قالايماقانلىشىپ ئويلىغانلىرى بىلەن قىلىۋاتقان ئىشلىرى ئارىسىدا بىر سۈركۈلۈش يۈز بەرگەن ۋە ئىشەنچى تەۋرىنىشكە باشلىغان ئىدى.

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بەنى جۇماھ مەھەللىسىگە قاراپ يول ئالدى. ئۇمەييە ئىبنى ھەلەب بىلەن قەبىلىسىدىكىلەر بار يەرگە

بېرىپ تۇردى. شامدىن پايدا ئېلىپ قايتقانلىقى ۋە سەپەردە قولغا كەلتۈرگەن ئۇتۇقلىرى ئۈچۈن بىرەر ياخشى ئىپادە، بىرەر تەشەككۇرگە ئېرىشىپ قېلىش ئۈمىدىدە ئۆرە تۇرغىنىچە تۇرۇۋەردى. ئەمما ئۇلار بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ شامدىن ئېلىپ كەلگەن ماللىرى بىلەن ئاۋارە ئىدى. ئۇلارنىڭ ئېغىزلىرىدىن سەپەر داۋامىدا تارتقان جاپالارنى ئۇنتۇلدۇرغىدەك ۋە ياكى سەرپ قىلغان ئەجرىگە چۇشلۇق مۇكاپات بولغۇدەك بىرەر ئېغىز سۆز چىقاي دېمەيتتى. ئۇنىڭ ئىچىنى ئاچچىق بىر ھەسرەت كۆيدۈرۈپ ئۆتتى. بېشىنى ساڭگىلاتقىنىچە ئېغىر قەدەملەر بىلەن بۇ يەردىن ئايرىلدى. ئۆز ھالى ھەققىدە ئويلىنىۋېلىشى ئۈچۈن كۆزلەردىن يىراق بولغان بىر يەرگە كېلىپ توختىدى. ئۇ قۇللۇق ھاياتنى ياشاشنىڭ قانچىلىك دەرىجىدە تەس ئىكەنلىكىنى چوڭقۇر ھېس قىلىپ يەتمەكتە ئىدى.

ناۋادا ئۇ ھۆر ئادەملەردىن بولغىنىدا خوجايىنىنىڭ خاھىشى بويىچە ئەمەس بەلكى ئۆز خاھىشى بويىچە ئىش كۆرگەن، قىسقا بىر مۇددەت تۇرۇش ئۈچۈن ئىجازەت بېرىلگەن يەرلەرگە ئەمەس بەلكى ئۆزى خالىغان يەرلەرگە كەتكەن بولاتتى، دېگەنلىرىنى كۆڭلىدىن كەچۈردى. بۇ خىياللار بىلەن ئۇ ئۆزىنى بىر كۆڭۈلسىزلىك كەيپىياتى ئىچىگە سۆرەپ كىردى. ئۇنىڭ خىياللىرى بەختسىزلىكىنى ئۇنىڭغا تېخىمۇ چوڭايتىپ كۆرسەتمەكتە ئىدى. ئۇ ئۆز كېلەچىكىنى قاراڭغۇ كېچىدىنمۇ

بەكرەك قاراڭغۇدەك ھېس قىلىشقا باشلىدى. ئۇ ئۇمۇدسىزلىكىنى تېترەڭگۈ ئاۋازدا مۇنۇ سۆزلەر بىلەن بايان قىلىشقا باشلىدى:" قۇل بولۇپ ياشاپ، قۇل بولۇپ ئۆلۈش پىشانەمگە يېزىلغان ئوخشايدۇ. مەن ئۇلارنىڭ كۆزلىرى بىلەن كۆرۈپ، ئۇلارنىڭ قۇلىقى بىلەن ئاڭلاپ، ئۇلارنىڭ ئاغزىلىرى بىلەن سۆز قىلىپ پەقەت ۋە پەقەت ئۇلارنىڭ بۇتلىرىغىلا باش ئۇرماقتىمەن."

ئۇ بۇ خىياللار بىلەن تۇرغاندا ھاياتىنىڭ ياخشى تەرەپلىرىگىمۇ نەزەر سېلىشقا ئۇندۇگەن تۇيغۇلار ئۇنىڭغا شىۋىرلاپ: بۇ روھىي ئازاب، بۇ ئۇمۇدسىزلىنىش نەدىن كەلدى ساڭا ئى نانكور قۇل؟... خوجايىنىڭنىڭ سېنى باشقا قۇللاردىن ئەۋزەل كۆرگىنى، ئۆزى يېگەننى يېگىزۈپ، ئۆزى كىيگەننى كىيگۈزگىنى يەتمىدىمۇ؟ ... يېقىن دوستلىرى ئارىسىغا سېنى قېتىپ مۇلۇكلىرىدە ۋە تىجارەت ئىشلىرىدا ساڭا ئىشەنمىدىمۇ؟ قەبىلىنىڭ ياشلىرى سېنى ياخشى كۆرۈپ ساڭا بولغان ياخشى كۆرۈش تۇيغۇسىنى ساڭا قىلمىدىمۇ؟ ھەم سېنى ھۆرمەتكە لايىق بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) قىلمىدىمۇ؟ ئى بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ)! بۇنچىلىك قەدىرلىنىپ تۇرۇپ يەنە ساڭا نىمە كەم؟ بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) سەل پەسكويىغا چۈشۈپ ھالىغا شۈكۈر ئېيتماقچى بولۇۋىدى ئىچىدىكى بىر پىغان ئۇنىڭغا ۋاقىراشقا باشلىدى:" ئى كالۋا قۇل! ئۆزەڭنىڭ خىياللىرىڭغا ئىشىنىپ ئۆزۈڭ بىلەن ئۇمەييە ئوتتۇرسىدىكى پەرقنى بىرلا سۆزدىن ئىبارەت

پەرقنى كۆرمىگەندەك ۋە ئۆزۈڭنى قۇلى يوق خوجايىن ئورنىغا قويغىدەك ھالغا كەلدىڭمۇ؟.... خىيالپەرەس! ... ئاسارە- ئەتىقە لوڭقۇلىرى ماختىلىش ئۈچۈنلا قوللارغا ئېلىنىدۇ. دەز چىقماي ساق تۇرغان مۇددىتىگىچىلا قەدىرلىنىدۇ ۋە مۇئەييەن قىممىتى بىلەن ئەتىۋارلىنىدۇ. ئۇ خىل نەرسىلەر قىممەتلىك ۋە چىرايلىق تۇرغان مۇددەتكىچە مۇھاپىزەت قىلىنىدۇ. سۇنغان ھامان ئاددىي بىر نەرسىگە ئايلىنىدۇ - دە ئەسلەردىن كۆتۈرۈلىدۇ. سېنى خوجايىنىڭغا يېقىنلاشتۇرغان، دوستلار ئارىسىدا ئولتۇرۇشقا مۇۋەپپەق قىلغان نەرسە پەقەتلا سېنىڭ خوش ئاۋازىڭدۇر، خالاس. بۇ ئاۋازىڭ يوقالغاندا سەن ئۆزەڭنىڭ قانچىلىك دەرىجىدە بىچارە بولۇپ قالىدىغانلىقىڭنى بىلەمسەن؟ قىرىغىنىڭچە سېنى كۆتىدىغىنى پەقەتلا بىر بەختسىزلىكتۇر. شۇنداق قىلىپ بىر بۇلۇڭغا تاشلىنىپ قالىسەن ۋە باشقا قۇللارنىڭ تەغدىرىدىن ھېچبىر پەرقىڭ بولمايدۇ. سەن ئۈچۈن يېڭى كىيىم ۋە ياخشى تاماقلارغا ئېرىشىش بىر چۈشكە ئايلىنىپ قالىدۇ. ياشلىقىڭ قولدىن كېتىدۇ، تىجارات، سودا - سېتىق ئىشلىرىغا بېرىپ - كېلەلمەيسەن، سېنىڭ ئورنۇڭغا كۈچ - قۇۋۋىتى بار ياشلار كېتىدۇ... " بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) خۇددى ھەممە نەرسە تۈگەشكەندەك بىر تۇيغۇدا بېشىنى ئەگدى ۋە ئېغىر ئۇھسىندى. ئۇنىڭ تەگسىز خىياللىرى ئۇنى روھىي ئازاب ۋە بەختسىزلىككە تولغان بىر قاراڭغۇ دۇنيا قوينىدا ئايلاندۇرۇشقا باشلىدى. بۇ ئەسنادا يېقىنلىشىپ كېلىۋاتقان ياشلارنىڭ ۋاراڭ -

چۈرۈشلىرى ئۈنى خىيال دۇنياسىدىن قايتۇرۇپ كەلدى. ئۇ بېشىنى كۆتۈرۈپ ئۇلارنىڭ ئۆز ئەتراپىغا ئولاشقان ھالدا تۇرۇشقانلىقلىرىنى كۆردى. ياشلار بىر ئېغىزدىن:

بىزگە ناخشا ئېيتىپ بەرگىن، ئى بىلال! (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) يېقىملىق ئاۋازىڭ بىلەن بىزنى خوش قىل، كۆڭلىمىزنى ئاچ! بىزنى ئۇزاق ۋاقىت تاشلاپ كېتىپ يېقىملىق ئاۋازىڭدىن بىزنى مەھرۇم قىلغان ئىدىڭ. ناخشا ئېيتىپ بەر، بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بىزگە ناخشا ئېيتىپ بەر!...

ياق، بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ياق دېيەلمەيدۇ، ئۆزۈر تىلىيەلمەيدۇ، رەتمۇ قىلالمايدۇ. بىر قۇل قاچانمۇ ئۆزۈر تىلىيەلىگەن ۋە ياكى" شۇ تاپتا ئۇنىڭغا رايىم يوق" دەپ باشقىلارنىڭ تەلىپىنى رەت قىلالىغان؟! باشقىلارنىڭ قويغان تەلەپلىرى گەرچە ئۇنىڭغا ئېغىر كېلىدىغان تەقدىردىمۇ خوجايىنلىرىنىڭ چاقىرىقىغا:" لەببەي، خوجايىن" دېمەكتىن باشقا چارە يوق ئىدى. ئۆزىگە تەسەللى بېرىدىغان، ھەسرەتلىرىنىڭ ۋە بېشىغا كەلگەنلەرنىڭ بىر قىسمىنى بولسىمۇ يەڭگىللەتكىدەك بىرىگە مۇھتاج بولغان تەقدىردىمۇ بۇ كىشىلەرنى خوش قىلماق، مەستخۇش قىلماق ئۈچۈن يەنىلا ناخشا ئېيتىشقا مەجبۇر ئىدى.

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ناخشا ئېيتىشقا باشلىدى. ناخشا ئەمەس دىلىدىكى ھەسرەتلىرىنى ئۇلارغا بايان قىلىشقا باشلىدى.

ئۇنىڭ ھەسرەتلىرى باشقىلار ئۇچۇن ھېس تۇيغۇلىرىنى جانلاندۇرىدىغان تەسىرلىك نەغمىلەردىن ئىبارەت بولۇپ چۇشىنىلدى. ئۇ ھەسرەتلىك نەغمىلىرىنى ياڭرىتىشنى داۋام قىلاتتى. ئۇلارنى پەقەتلا ئۇ نەغمىلەردىن مەستخۇش بولۇپ ئولتۇرۇپ قالغان ھالدا تاشلاپ كېتەلىدى.

ھۆر ۋە قۇل

بىر كۈنى كېچە ۋاقتى. ھەممە ئادەم قاتتىق ئۇيقۇغا كەتكەنىدى. بەنى تەيم قەبىلىسىدىن بىرىنىڭ ئۆيىنىڭ ئىشىكى ئېچىلىپ ئىشىكتىن يۇزلىرى ئوروق، بوي تۇرقى ۋىجىكرەك، پاچاقلىرى

ئىنچىكىرەك كەلگەن، چاپىنىنىڭ ئالدى تەرىپى بىلەن بىلىنى ئۆتۈشتۈرۈپ چىرمىۋالغان بىر ئادەم چىققتى ۋە ئىشىكنى ئاستا ياپتى. ئاي نۇرى تەرلەپ كەتكەن ئاق يۈزىنى يورۇتتى. ئۇنىڭ مەڭزىلىرى ئازراق تومپىيىپ چىققان، كۆزلىرى چوڭقۇرراق ئىدى. ئۇ كىشى خۇددى قورققاندەك ئېهتىيات بىلەن ئەتراپقا دىققەت قىلغاچ ئىلگىرىلەيتتى. ئۇنىڭ هە دەپ ئارقا - ئالدىغا قارىشىدىن ئەندىشە قىلىۋاتقانلىقى بىلىنىپ تۇراتتى. ئۇ ئاخىرىدا بەنى جۇمەھ مەھەللىسىگە يېتىپ كەلدى. ئۇ، بۇ يەردىن ئۇمەييە ئىبنى خەلەفنىڭ ئۆيىگە باردى. قۇللارنىڭ ئۆيىگە تۇتاشقان بىر دېرىزىگە بارغىچە ئۆي ئەتراپىنى بىر قۇر ئايلىنىپ چىقتى ۋە ئەتراپتىن خاتىرجەم بولغان هالدا دېرىزىگە يېقىنلىشىپ پەس ئاۋازدا:

" بىلال... بىلال... " دەپ چاقىردى.

بۇ چاغدا بەدىنىگە ئۇلاشقان بىر تىترەكنى هېس قىلدى. هېچ ئويلىمىغان بۇ كېچە سائەتلىرىدە بولۇپمۇ شۇبھىلەرنى تېخىمۇ ئاشۇرىدىغان بۇ ۋاقىتلىرىدا بىرەرسى تۇيۇقسىز كېلىپ قالسا ئۇنىڭغا نېمىمۇ دېگۈلۈك؟ ... قانداق قىلىش كېرەكلىكى هەققىدە ئۇنىڭ كاللىسىغا هېچنېمە كەلمەيۋاتاتتى. ئۇ كەينىگە قايتىپ كەتمەكچىمۇ بولدى ۋە مەخپىي سىرىنى بىلال (رەزىيەللاهۇ ئەنهۇ) غا يەتكۈزۈش ئىستىكى ئەندىشىلىرىدىنمۇ

كۆچلۈك ئىدى. ئۇ قايتىپ كېتىشتىن بۇرۇن يەنە بىر چاقىرىپ كۆرمەكچى بولۇپ ئاۋازىنى بىر ئاز كۆتۈرۈپ:

" بىلال... بىلال" ... دەپ چاقىردى.

ئۇ ئەندىشە ئىچىدە ساقلاۋاتقاندا بىر ئىشىكنىڭ غىچىرلاپ ئېچىلغان ئاۋازى ئاڭلاندى. ئۇ ئېهتىياتچانلىق بىلەن ئىشىك تەرەپكە قاراپ ماڭدى ۋە بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنهۇ) نىڭ ئاۋاز چىقارغۇچىنى ئىزدەپ ئۇياق-بۇياققا قاراۋاتقانلىقىنى كۆردى ۋە ئۇنى: "بىلال" دەپ چاقىردى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنهۇ) قاراڭغۇلۇقتا ئۆرە تۇرغان سايىنى نىشانلاپ ماڭدى. يۈزىنى يېقىن ئېلىپ كېلىشى بىلەن قارشىدىكى ئادەمنى تونىدى ۋە:

- كىم؟ ... ئەبۇ بەكرى، سەن... سەن بۇ سائەتتە بۇ يەرگە قانداق كېلىپ قالدىڭ؟

- مۇهىم بىر خەۋەر.

- كېچىدە بۇنچىلىك قىينىلىپ يۈرگۈچە ئۇ ئىشنى ئەتىگە قالدۇرساڭ بولماسمىدى؟

-ياق بىلال، سەن خوجايىنىڭنىڭ كۆزى ۋە قۇلىغى، سەن خوجايىنىڭنىڭ ئالدىدا تۇرغاندا بۇ خەۋەرنى ساڭا يەتكۈزەلمەيمەن، ئەسلىدىمۇ سېنى خوجايىنىڭغا چېقىشتۇرۇپ

قويغىدەك بىرەر كىشىنىڭ قۇلىغىغا يېتىپ قېلىشىنىمۇ خالىمايمەن.

- بۇ مۇھىم خەۋەر نېمە ئىدى؟

- بۇ ئۈممەتنىڭ پەيغەمبىرى ئوتتۇرىغا چىقتى ...

- بۇ ئۈممەتنىڭ پەيغەمبىرىمۇ؟

- شۇنداق، بىلال.

- كىم ئۇ؟

- ئابدۇللاھنىڭ ئوغلى مۇھەممەد (سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم)

- بۇنى سەن قانداق بىلدىڭ؟

مۇھەممەد (سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم) ئۆزىنىڭ پەيغەمبەر بولغانلىقىنى بىلدۈرۈپ، ئاللاھغا ئىشىنىشكە يوشۇرۇن تۈردە چاقىرىۋاتىدۇ، دېگەن پىچىرلاشلارنى ئاڭلىدىم، ئاندىن ئۇنىڭ ئۆيىگە باردىم ۋە ئۇنىڭغا: ئى قاسىمنىڭ ئاتىسى! سېنىڭ ھەققىڭدە ئاڭلىغانلىرىم نېمە ئىش؟ دېدىم. ئۇ: "ئى ئەبۇ بەكرى! مېنىڭ ھەققىمدە قانداق سۆزلەرنى ئاڭلىدىڭ؟" دېدى. مەن: ئاڭلىشىمچە بىر ئىلاھقا ئىشىنىشكە چاقىرىۋېتىپسەن، شۇنداق پەرەز قىلىمەنكى، سەن ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرىسەن، دېدىم.

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ماڭا: "ئى ئەبۇ بەكرى! ئۇلۇغ ۋە جەلى جەلالى بولغان رەببىم مېنى ئاگاھلاندۇرغۇچى ۋە خۇش بىشارەت بەرگۈچى قىلدى. ماڭا ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنىڭ دەۋىتىنى بەردى ۋە مېنى بارلىق ئىنسانلارغا پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتتى" دېدى. مەن ئۇنىڭغا: ئاللاھقا قەسەمكى! ھازىرغا قەدەر سەندىن ھېچبىر يالغانچىلىق كۆرمىدىم، ئەلۋەتتە سەن پەيغەمبەرلىككە ئەڭ لايىق بىرسەن، ئامانەتكە رىئايە قىلىسەن، ئۇرۇق- تۇغقانلارنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئالىسەن، كىشىلەرگە ياخشى مۇئامىلە قىلىسەن، قولۇڭنى ماڭا ئۇزات، مەن ساڭا بەيئەت قىلىمەن، دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قولىنى ماڭا ئۇزاتتى مەن ئۇنىڭغا بەيئەت قىلدىم.

- ئۇنى تەستىقلىدىڭمۇ؟

-شۇنداق، بىلال.

- بۇنىڭ كەينىدىن بىرەر مەرتىۋە ياكى مال تەلىپى چىقمىسۇن يەنە.

- ياق بىلال، مەن ئابدۇللاھنىڭ ئوغلى مۇھەممەدنى ياخشى تونۇيمەن، شۇبھىسىزكى ئۇ بۇنىڭ ئارقىسىدىن مەرتىۋە ياكى مال تەلەپ قىلمايدۇ، خەدىچەنىڭ مال- دۇنياسى ئۇنىڭغا نەچچە ئەسىر موھتاجلىق ھېس قىلدۇرمايدۇ، مۇھەممەدنىڭ قۇرەيش ئىچىدىكى نەسەبى بولسا ئەڭ يۇقىرى ئورۇندادۇر.

- ئۇ نېمىگە دەۋەت قىلىۋاتىدۇ؟

بۇ ئاڭلىماس، سۆزلىمەس تاشلارغا ئىبادەت قىلىشتىن ۋاز كېچىش ۋە شۇنداقلا بىپايان چۆللەرنىڭ، چاقنىغان يۇلتۇزلارنىڭ، نۇر چاچقان قۇياشنىڭ، بۇ باغلار، ھاۋا ۋە ئورمانلارنىڭ ياراتقۇچىسىغا قۇللۇق قىلىشقا چاقىرىدۇ. ئۇنىڭ چاقىرىقى قۇل بىلەن خوجايىن ئارىسىدا پەقەت ئاللاھنىڭ دەرگاھىدىكى ئىمان ۋە ئەمەل پەرقىدىن باشقا ھېچقانداق پەرق قالدۇرماي، قۇل بىلەن ئۇنى ياراتقان پەرۋەردىگارى ئارىسىدا بىۋاسىتە بىر يول ئاچىدۇ. بىر قۇل ھېچبىر توسالغۇسىز رەببى كۆرسەتكەن يولدا مېڭىش ئىختىيارلىقىغا ئېرىشىدۇ. مەرھەمەت قىلىشىشقا، دوستلۇققا، ياخشىلىققا ۋە ئاللاھدىن ھەققى بىلەن قورقۇشقا چاقىرىدۇ. قىز باللارنى تىرىك كۆمۈشتىن، ئۇرۇق - تۇغقانلارغا ياخشىلىق قىلماي تاشلاپ قويۇشتىن نەپرەتلىنىدۇ. ئى بىلال! ئۇنىڭ چاقىرىقى دۇنيانىڭ ھۇزۇرى ۋە ئاخىرەت بەختىنى قولغا كەلتۈرۈش چاقىرىقىدۇر.

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) خىيالغا چۆمگەن ھالدا بېشىنى پەس قىلىپ تۇرغاندا ئەبۇ بەكرى (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇنىڭ يۈزىگە دىققەت بىلەن زەن سېلىپ قاراشقا باشلىدى. ئۇ قىلغان سۆزلىرىنىڭ بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) غا قانچىلىك تەسىر قىلغانلىقىنى بىلمەكچى بولغاندەك قىلاتتى. ئارىدا بىردەملىك جىمجىتلىق ھۆكۈم سۈردى. ئەبۇ بەكرى (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ھەر

ئىككىسىگىلا ھۆكۈمدار بولىۋالغان بۇ جىمجىتلىقنى ئالدى بىلەن بۇزۇپ:

- سېنىڭ پىكرىڭ قانداق؟ بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) دېدى.

- راستتىن ئېيتقاندا نېمە دېيىشىمنى بىلەلمەيۋاتىمەن، ئى ئەبۇ بەكرى!

- نېمە دېيىشىڭنى بىلەلمەيۋاتامسەن؟ ئۆزۈڭگە كەل بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ)، مەن سېنى تېخى بۇ دىنىڭ ئوتتۇرىغا چىقىشىدىن مېنىڭ سۆيىنگىنىمدەك بەكرەك سۆيىنىپ كېتەر دەپ پەرەز قىلغان ئىدىم. ياخشىراق ئويلان بىلال! (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بۇ دىن بىلەن سەن مېنىڭ سۆيۈنۈشىمدىن بەكرەك بەختلىك بولىسەن، بۇ دىن خوجايىنىڭلار بىلەن سىلەرنى باراۋەر ئورۇنغا قويىدۇ، ئاللاھنىڭ دەرگاھىدا سىلەرنى ئۇلار بىلەن باراۋەر ئورۇنغا قويىدۇ. كېيىن... كېيىن.... يەنە نېمە دېيىشىمنى بىلەلمەيۋاتىمەن، دەيسەنغۇ؟ بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ)، ئەقلىڭ قوبۇل قىلالمايۋاتقان قۇرەيشنىڭ دىنى نەدە؟ ۋە بۇ توغرا ۋە دۇرۇست بولغان دىن نەدە؟ ... ھېچبىر ھەرىكەت قىلالمايدىغان ۋە تۈرلۈك - تۈرلۈك ئىسىملار بىلەن چاقىرىلغان قۇرەيشنىڭ بۇتلىرى نەدە؟ ئۆزىگە قۇللۇق قىلىشى ئۈچۈن مۇھەممەد دەۋەت قىلغان ئۇلۇغ ئاللاھ نەدە؟ ... بۇتلار بولسا ئاڭلىمايدىغان، سۆزلىيەلمەيدىغان، ھېسسىياتسىز تاشلاردىن ئىبارەت. شانى - شەۋكەتى ئۇلۇغ ئاللاھ بولسا ھەممىشە ھاياتتۇر، ئۇلۇغلارنىڭ

ئۇلۇغدۇر. ئەزەلى ۋە ئەبەدىي بىر غالىپ زاتتۇر. ئۇنىڭ ئۇستۇنلىكىنىڭ چېكى يوقتۇر. ئۇ ئۆلتۈرەلەيدۇ ۋە تىرىلدۈرەلەيدۇ. ئۇ ھەرنەرسىگە قادىردۇر.

- ئى ئەبۇ بەكرى! مەن قۇرەيشنىڭ دىنى بىلەن مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ئېلىپ كەلگەن دىن ئوتتۇرىسىدا سېلىشتۇرۇش ئېلىپ بېرىۋاتقىنىم يوق، مەنمۇ شامدىن قايتقاندىن بېرى بارلىق بۇتلارنىڭ كۈچىدىن شۈبھىلىنىشكە باشلىغان ئىدىم، چۈنكى سەنمۇ بىلىسەن، ئىنسانىنىڭ نەپسى ئىشىنىپ كەلگەن نەرسىسىنى تاشلىشى ياكى قىسقا بىر ۋاقىت ئىچىدىلا يېڭى بىر دىنغا كىرىشى بىرئاز تەسكە توختايدىكەن. بۇ يېڭى دىن ئەڭ ئۈستۈن ۋە ئەڭ توغرا بىر دىن بولغان تەقدىردىمۇ...

- بەلكى بۇ سۆز ئاتا- بوۋىلىرىنىڭ چۈشلىرىنى بۇزۇپ قويۇشتىن قورققان قۇرەيشلەر تەرىپىدىن سۆزلەنسە ھەيران قالمايتتىم. سېنىڭ ئاغزىڭدىن چىقىشى غەلىتە بىر ئىش بولدى. قۇرەيشنىڭ بۇتلىرى سېنىڭ ئاتاڭنىڭ بۇتلىرى ئەمەسقۇ؟ ئۇلاردىن شۈبھىلەنمىسەڭ ئۇلارنى چېقىشتىن نېمىشقا قورقۇسەن؟

- ھەممىنى چاقامسەن؟

- بۇنىڭغا ئىككىلىنىش كېتەمدۇ؟ بولدىلا بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ)، ئاللاھتىن باشقا ئىلاھنىڭ يوقلۇقىغا، مۇھەممەد

(سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم) نىڭ ئاللاھنىڭ ئەلچىسى ئىكەنلىكىگە شاھادەت ئېيتىمەن، دېگىن.

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) مەلۇم بىر مۇددەتكىچە سۈكۈتكە چۆمدى، ئاندىن تىترەك بىر ئاۋازدا:

- شۇنداق! ئاللاھدىن باشقا ئىلاھنىڭ يوقلىقىغا، مۇھەممەد (سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم) نىڭ ئاللاھنىڭ ئەلچىسى ئىكەنلىكىگە شاھادەت ئېيتىمەن، دېدى. ئەبۇ بەكرى (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) مەمنۇن ۋە خۇشال بولغان تەئەرىزدە بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) غا:

- ئەتە ئاخشام سېنى ئۆيۈمدە ساقلايمەن، بەيئەت قىلىشىڭ ئۈچۈن سېنىڭ بىلەن بىرلىكتە مۇھەممەد (سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم) نىڭ ئۆيىگە بارىمىز، دېدى.

ئەبۇ بەكرى (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇنىڭ بىلەن خوشلىشىپ قايتتى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) سايىسىنىڭ قاراڭغۇدا يوق بولىشىغىچە ئۇنىڭ ئارقىسىدىن قاراپ تۇردى، ئاندىن دىلىغا يېڭى دىنىنىڭ روھىنى تولدۇرغان ھالدا ئۆيىگە قايتىپ كىرىپ كەتتى. ئۇ، شۇ تاپتا بۇ دىنىنىڭ سەۋەبىدىن زۇلۇمغا ئۇچرايدىغانلىقىنى ۋە ئۆزىنى ئىمتىھان قىلىنىدىغانلارنىڭ ئۇستازى، سەۋر قىلغۇچىلارنىڭ ئۈلگىسى قىلىنىشقا سەۋەب بولىدىغان

قورقۇنچلۇق، ئاجايىپ قاتتىق بىر ئىمتىھانغا دۇچ كېلىدىغانلىقىنى ھېچ بىلمەيتتى، ئەلۋەتتە.

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) مۇھەممەد (سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم) نىڭ يېڭىغا بىرىپ ئۇنىڭغا بەيئەت قىلدى. يېڭى دىن ئۇنىڭدا يېگىچە تەسىرلەرنى پەيدا قىلىۋاتاتتى ۋە ئۇنى ئۆزگەرتىۋەتتى... بەزى چاغلاردا ھېچكىمگە كۆرۈنمەستىن كېچىنىڭ قاراڭغۇلۇقىدىن پايدىلىنىپ مۇھەممەد (سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم) نىڭ يېنىغا بىرىپ كېلەتتى.

مانا مۇشۇنداق قىلىپ ئۇ يېڭى دىنىنىڭ پرىنسىپلىرىنى ئۆگىنىشكە، ئەخلاقى بىلەن زىننەتلىنىشكە، ئۇنىڭ پۈتمەس-تۈگىمەس بۇلىقىدىن قانغۇچە ئىچىشكە باشلىغان ئىدى. مۇھەممەد (سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم) نىڭ جەسۇر روھى ئۇنىڭغا تەسىر قىلغان، ئۇنى خار ۋە تۆۋەن كۆرىلىدىغان بىر قۇل بولۇشتىن پۈتۈنلەي ھۆر ئىنسان بولۇش يولىغا ئېلىپ چىققان ئىدى. ئەمدى بولسا ئۇنىڭ ئالدىدا ئەمەلىيلەشتۈرۈش ئۈچۈن تىرىشىدىغان، بۇ يولدا قەد كۆتۈرۈپ ماڭالايدىغان بىر نىشان بار بولغانىدى. ھېچقانداق بىر زورلۇق ئۇنى باش ئەگدۈرەلمەيتتى، ھېچقانداق بىر تەھدىت ئۇنى بۇ يولدىن قايتۇرالمايتتى.

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) مەككىدە ھايات جانلىنىشتىن ۋە كىشىلەر ئۆيلىرىدىن چىقماستىن بۇرۇن مۇھەممەد سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەمنىڭ ئۆيىدىن ئايرىلدى. خوجايىنىنىڭ

ئۆيگە قايتىشتىن بۇرۇن تاۋاپ قىلىش ئۇچۇن كەبىگە قاراپ ماڭدى. كەبىنىڭ ئىچىگە كىرىپ بۇ يەردە ھېچكىمنىڭ يوقلىغىنى كۆردى. ئۇ بۇتلارغا سەپسېلىپ قارىغاچ ئۇلارغا قارىتا كاللىسىدىكى سوئاللارنى سورىغاچ ئۇلار ئارىسىدا ئايلىنىشقا باشلىدى. بۇندىن بۇرۇن بۇ ئاڭلىماس، سۆزلىمەس بۇتلارغا قانداقمۇ ئىبادەت قىلغان بولغىيدى؟... بۇ بۇتلارنىڭ ئۆزىدە بىر ياخشىلىق بولمىغان يەردە ئۇلاردىن ياخشىلىق كەلسۇن دەپ ئۇلارغا قانداقمۇ يېقىنلىق قىلغان بولغىيدى؟... بۇتلار خۇشاللىق ۋە غەزەپنىڭ نېمىلىكىنى بىلمەيدىغان ھالدا ئۇلارنىڭ رازىلىقىنى ئېلىشتىن قانداقمۇ سۆيۈنگەن ۋە غەزەپلىنىشلىرىدىن قانداقمۇ كۆڭلى يېرىم بولغان بولغىيدى؟... ئۇلارنىڭ ئىنسانلار تەرپىدىن ياسالغانلىقىنى ۋە ياكى بىرەر تىلەكنى ئىجابەت قىلىشقا قادىر ئەمەسلىكىنى قانداقمۇ بىلمىگەن بولغىيتى؟ ... ئۇ ئاخىرىدا ئۆز- ئۆزىگە مۇنداق دېيىشكە باشلىدى:

- بۇ بۇتلارغا يالۋۇرغان چاغلىرىمدا كۆزلىرىمدىن ياشلار تۆكۈلگەن ئەمەسمىدى؟ ئۇلارنىڭ ئالدىدا تۇرغاندا يىغلىغان ئەمەسمىدىم؟ مەن نېمە دېگەن ئەخمەق- ھە! خىياللارنى سېھىرلەپ ھەقىقەت شەكلىدە كۆرسىتىلگەن بىر ئالدامچى تۇزاق!... بۇ خۇددى كىچىك چۈجىگە كەڭ بىر كىيىم كىيدۈرۈپ ئۇنى تۆگە قىلىپ كۆرسەتمەكچى بولغانلىق، تاشقا چىرايلىق كىيىملەرنى كىيدۈرۈپ ئۇنى ھەر ئىشقا قادىر بولغان ئىلاھلار

ھالـغا ئېلـىپ كېلـىشمەكچى بولغانلىق ئەمەسمۇ؟ نەقەدەر ئالدىغۇچى بىر ۋەھىمە بۇ؟! كىشىلەر بۇ قىلمىشلىرى بىلەن تېخى ئۆزلىرىنى توغرا يولدا مېڭىۋاتىمىز، دەپ ھېسابلىشىدۇ ۋە بۇنىڭ سىراتىل مۇستەقىم ئىكەنلىكىگە قايىل بولىشىدۇ... ئازغۇنلۇقنىڭ قېلىن پەردىسى بىلەن چۈمكەپ قويۇپ يورۇقلۇق بىلەن قاراڭغۇلۇقنىڭ، ھىدايەت بىلەن ئازغۇنلۇقنىڭ ئارىسىدىكى پەرقنى يوققا چىقارماقچى بولغان بۇ چوڭ ئالدامچىلىقتا قارىمامدىغان!...

ئۇ بۇلارنى ئويلىغاچ ھوبەل ئىسىملىك بۇتنىڭ ئالدىغا باردى. ئۇنىڭغا ياخشى زەن سېلىپ قارىغاندىن كېيىن:

- سەن بىچارە بۇت، قولۇڭ سۇنۇپ كەتكەن كۈنى نەدە ئىدىڭ؟ نېمىشقا قولۇڭنىڭ سۇنۇق پېتى قېلىشىغا رازى بولدۇڭ؟ سۇنغان قولۇڭنىڭ ئورنىغا كىشىلەرنىڭ ساڭا ئالتۇندىن قول قىلىپ بېرىشىنى، يەنە بىر قولۇڭنىڭ شۇ ھالەتتە قېلىشىنى سېنىڭ ئۇلۇغلۇق سۈپىتىڭ قانداقمۇ قوبۇل قىلالىدى؟ ئەسلىدە بىرمۇ قولى بولمىغان ئىككى قوللۇق ئى ئىلاھ! مەن سېنىڭ يۈزۈڭگە ئۇرغۇنىمدا ۋە بىر ئۇرۇشتا يەرگە چۈشۈرگىنىمدە ۋە ياكى يۈزۈڭگە تۈكۈرگىنىمدە، سەن مېنى قانداق قىلالايسەن؟

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇنىڭ يۈزىگە تۈكۈردى ۋە: ئېنىقكى سەن، سېنىڭ بىلەن ئۆتكۈزگەن ھاياتىمغا لايىق بىرى ئەمەسسەن، بىچارە!... قولۇڭنى بوينىڭغا ئېسىپ قويىدىغان كۈن

كېلىدۇ ۋە ئۇنىڭ ئورنىغا ساڭا قول ياساپ بېرىدىغان بىرىنىمۇ تاپالمايسەن، دېدى. ۋە ئۆزىنى نازارەت قىلىپ تۇرغان، بۇتلارغا قىلغانلىرىغا يوشۇرۇن دىققەت قىلىۋاتقان بىر ئادەمنىڭ بارلىقىدىن خەۋەرسىز ئۇ يەردىن ئايرىلدى.

ئەھەد.. ئەھەد... ئاللاھ بىر... ئاللاھ بىر

ئۇمەييە ئىبنى خەلەپ ئۆيىدىن چىقتى. ئۇنىڭ يۈز ئىپادىسىگە قارىغاندا ناھايىتىمۇ پەرىشانلىقى بىلىنىپ تۇراتتى. ئۇ ئەبۇ جەھىل، ئەبۇ لەھەب ۋە قۇرەيشنىڭ كاتتىۋاشلىرى بىلەن كۆرۈشۈپ، ئۆزلىرىنى ۋە ئاتا- بوۋىلىرىنى ئەقىلسىزلىق بىلەن ئەيىپلىگەن ئابدۇللاھنىڭ ئوغلى مۇھەممەد ھەققىدە ئۇلار بىلەن سۆزلىشىش ئۈچۈن " دارۇل نەدۋا" دەپ ئاتالغان مەجلىس زالىغا قاراپ ماڭدى. بەلكىم ئۇلار بىرلىكتە بارغانسىرى چوڭقۇيۇپ، خەتەرلىك سىگناللىرىنى بېرىۋاتقان بۇ داۋانى يوق قىلغىدەك بىرەر يول تېپىشىمۇ مۇمكىنىدى.

بۇ يېڭى دىن ئۇمەييەنى ئەندىشىگە سالغانىدى. مۇھەممەد (سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم) بۇ كىشىلەرنىڭ ئۆزىگە بىرەر يامانلىق قىلىپ قويۇشىدىن ياكى بىر زەرەر بېرىپ قېلىشىدىن ئەنسىرىمىگەن ھالدا ئۇلارنى ئۆز ھۇزۇرىغا مېھمانغا چاقىرىپ ئۇلارنى ئىسلامغا دەۋەت قىلغىنىدىن كېيىن ئۇ خۇددى تىكەننىڭ ئۇستىگە ياتقۇزۇلغاندەك ھالغا كەلگەن ئىدى. مۇھەممەد (سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم) نىڭ خۇددى بۇمۇ ئاز كەلگەندەك سافا تېغىغا چىقىپ قۇرەيش قوۋمىنى ئوچۇقتىن - ئوچۇق يېڭى دىنغا دەۋەت قىلىشى ئۇمەييەنىڭ ئەندىشىسىنى نەچچە ھەسسە ئاشۇرغانىدى. مۇھەممەد (سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم) ھېچكىمگە پەرۋا قىلمايتتى، ئالدىنقى مېھماندارچىلىقتىكى كىشىلەردىن كەلگەن ئېتىراز ۋە قارشىلىقلار ئۇنىڭ ئىرادىسىنى قىلچىمۇ بوشاشتۇرالمىغانىدى.

كىشىلەرنىڭ مۇھەممەد (سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم) نىڭ دىنىغا ياخشى نەزەردە قاراۋاتقانلىقى ۋە ئۇ دەۋەت قىلىۋاتقان دىنغا كىرىۋاتقانلىقى ئۇمەييەنىڭ ئەندىشىسىنى تېخىمۇ ئاشۇرماقتا ئىدى. ئۇمەييە بۇ خىياللار بىلەن كېتىۋاتقاندا ئۇ دوستى ئابدۇراھمان ئىبنى ئەۋف (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نى كۆردى. ئۇ:

- ئى ئامىرنىڭ قۇلى!... ئى ئامىرنىڭ قۇلى!... دەپ چاقىردى.

ئابدۇراھمان ئىبنى ئەۋف ئۇمەييەنىڭ قۇلاقنى پاڭ قىلغىدەك ئاۋازىنى ئاڭلاپ تۇرۇپمۇ جاۋاب بەرمەي ئالدىغا قاراپ مېڭىۋەردى. ئۇمەييە ئۇنىڭدىنمۇ قاتتىقراق ئاۋازدا چاقىردى. ئابدۇراھمان ئۇنىڭغا پەرۋا قىلمايۋاتاتتى. ئۇمەييە ئاخىرى ئۇنىڭ ئارقىسىدىن يۈگۈرگىنىچە بېرىپ ئۇنىڭغا يېتىشىۋالغاندىن كېيىن:

- مۇھەممەد (سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم) ئارىمىزنى ئاچتى. سەنمۇ ئاتا- بوۋىلىرىمىزنىڭ دىنىنى تاشلاپ ئۇ دەۋەت قىلغان دىنغا كىردىڭمۇ نېمە؟ مەن سېنى ئامىرنىڭ قۇلى دەپ چاقىرسام ئاڭلىماسقا سېلىۋاتىسەنغۇ، سەن ئاتاڭنىڭ ساڭا قويغان بۇ ئىسمىنى تاشلىدىڭمۇ؟ دېدى.

- بىلىپ قويغىنكى، مەن مۇسۇلمان بولغان هامان ئابدۇراھمان ئىسمىنى ئالدىم.

- مەن "راھمان" دېگەن بىر نەرسىنى تونۇمايمەن، سەن بىلەن ئىككىمىزنىڭ ئارىسىدا مەن سېنى چاقىرىدىغانغا بىر ئىسىم

قوي، سېنى بۇرۇنقى ئىسمىڭ بىلەن چاقىرسام جاۋاب بەرمىگەندەكسەن. مېنى دېسەڭ مەن بىلمەيدىغان بىر ئىسىم بىلەن سېنى چاقىرالمايمەن، دېدى.

- ئى ئەلىنىڭ ئاتىسى! سەن ئۆزۈڭ خالىغان بىر ئىسىم بىلەن چاقىرىۋەر.

- مۇشۇنداق بولسۇن.

ئۇ ئىككىسى ئۇنىڭدىن - بۇنىڭدىن سۆزلەشكەچ يولىنى داۋام قىلدى. ئۇمەييە ئاتا - بوۋىلىرىنىڭ دىنىنى تاشلىغانلىقى ئۈچۈن ئابدۇراھماننى ئەيىپلەيتتى. ئابدۇراھمان بولسا ئۇنى بۇ يېڭى دىنغا دەۋەت قىلاتتى. ھەر بىرى قارشى تەرەپنى قايىل قىلىش ئۈچۈن تىرىشاتتى - يۇ، ئەمما نەتىجە قازىنالمايۋاتاتتى. ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى تالاش - تارتىش بارغانسېرى چوڭىيىشقا باشلىدى. ئاخىردا ئۇلار دارۇل نەدۋاغىمۇ كېلىپ قالدى. ئۇمەييە ئۇنىڭدىن ئىزىن سوراپ ئۇ يەرگە كىرىپ كەتتى.

قۇرەيشنىڭ چوڭلىرىنىڭ ۋە كاتتىۋاشلارنىڭ بۇ يىغىنى تېخى ئاخىرلاشمىغان ئىدى. ئۇمەييە ۋە ئەبۇ جەھىل مۇھەممەد (سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم) گە تىل ھاقارەت قىلىشقا ۋە ئۇنى مەسخىرە قىلىشقا باشلىغان ئىدى. كىشىلەرنى ئۇنىڭغا دۈشمەن قىلدۇرۇش ۋە ئۇنىڭغا قارىتا ئۆچ ئاداۋەتلىرىنى ئاشۇرۇش ئۈچۈن پۈتۈن كۈچىنى سەرپ قىلىپ ئۇنىڭ ئېلىپ كېلىدىغان

خەتەرلىرىدىن ئۆزۈندىن ئۆزۈنغا توختالدى. ئەمەلىيەتتە بۇ ئىككىسىنىڭ بۇنچىلىك كۆچەپ ھۇجۇم قىلىشىنىڭ ۋە مەسخىرە قىلىشىنىڭ ھېچ زۆرۈرىيىتىمۇ يوق ئىدى. چۈنكى بۇ يەردىكىلەرنىڭ ھېچبىرى مۇھەممەد (سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم) نى قوبۇل قىلىش نىيىتىدە ئەمەس ئىدى. ئۇنىڭ داۋاسىغا نەپرەت بىلەن قارىشاتتى. ئۇلار شۇنى ئېنىق بىلىشەتتىكى، ئۇنىڭ ئوتتۇرىغا چىقىشى ئۆزلىرىنىڭ يوق بولۇشى، ئۇنىڭ يۇقىرىغا كۆتۈرۈلۈشى بولسا ئۆزلىرىنىڭ چۆكۈشىدىن دېرەك بېرەتتى. ئۇنىڭ غەلىبە قىلىشى بولسا ئۆزلىرىنىڭ شەرەپلىرىدىن ئايرىلغىنى، ھوقۇق - كۈچلىرىنىڭ قوللىرىدىن ئېلىنغىنى دېگەنلىك ئىدى. ئۇلارنىڭ ھەممىسى سەلتەنەتلىرىنىڭ يىقىلىشىغا، ئۆز ئورۇنلىرىدىن ئايرىلىپ قېلىشىغا ئېلىپ بارىدىغان بۇ قورقۇنچ ۋە خەتەرنى ئويلاشماقتا ئىدى.

ئۇ كىشىلەر دەل بىر - بىرلىرى بىلەن بۇ ھەقتە پىكىر ئالماشتۇرىۋاتقان، ئۇمەييە مۇسۇلمانلارنى مەسخىرە قىلىش ھەققىدە ئۇلارغا تەشۋىق ۋە تەۋسىيە ھەمدە قاتتىق تەدبىر ئېلىش ھەققىدە ئەقىل ئۆگىتىۋاتقان بىر چاغدا بىر كىشى كېلىپ ئۇمەييەنىڭ يېنىغا يېقىنلاشتى ۋە ئۇنىڭغا يوشۇرۇنچە بىر نەرسىلەرنى دېدى. ئۇمەييەنىڭ يۈزى بىردىنلا تاتىرىپ كەتتى ۋە غەزەپ- نەپرەتكە تولغان كۆزلىرى بىلەن ئۇ ئادەمگە قاراپ:

- راست دەۋاتامسەن؟ دېدى.

- ھەقىقەتەن راست.

- ئۇنىڭ مۇھەممەد (سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم) نىڭ يېنىغا بېرىپ - كېلىۋاتقانلىقىنى كۆردۈڭمۇ؟

- نەچچە قېتىم كۆردۈم.

- ۋاھ - ۋاھ ! بۇنى ھەرگىز ئويلىمىغانكەنمەن.

- بۇ ئۇنچىۋالا ئەمەس، مەن ئۇنىڭدىنمۇ قورقۇنچلۇق نەرسىلەرگە شاھىت بولدۇم.

- ئۇ نېمە قىلدى؟

- كۆزلىرىم كۆرگەننى ئاغزىمدىن چىقىرىشقا پېتىنالمايۋاتىمەن. ئۇ ئىشلارنى ھېچكىم كۆرمىگەن بولسا ئىدى.

- نېمىنى كۆرگەنلىكىڭنى دېمەمسەن؟

- كۆرگىنىم... ئۇنىڭ ئۇلۇغ بۇتىمىز ھۇبەلگە تۈكۈرگەنلىكىنى كۆردۈم.

- ئۇمەييە غەزەپ بىلەن ۋاقىرىدى ۋە:

- ئۇ شۇنداق قىلدىمۇ؟ دېدى.

- شۇنداق.

- ۋاي ئاسىي قۇل، ۋاي.

ئۇمەييەنىڭ يۈركى ئىنتىقام ۋە غەزەپ ئوتى بىلەن قازان قاينىغاندەك بولدى. ئۆزىنىڭ ئاچچىغىنى بىسىۋېلىشى ئۈچۈن تىرىشىپ باقتى. هازىرلا كېتىش كېرەك. غەزەپ قاچىسىنى ئۇنىڭ ئۇستىگە تۆكۈش، هېچكىم تارتمىغان بىر ئازابنى ئۇنىڭغا تارتقۇزۇش كېرەك. ئەبۇ جەهل ئۇنىڭ بۇ هالىنى هېس قىلغان ۋە ئۇنىڭ بەكمۇ غەزەپلەنگەنلىكىنى، قەلبىنىڭ نەپرەت بىلەن تولغانلىقىنى ئۇنىڭ يۈزلىرىدىن بىلگەن ئىدى. ئۇ:

-خەيرلىك بولسۇن، ئەلىنىڭ ئاتىسى، نېمە بولدى؟ دېدى.

- نېمە خەيرلىك بولسۇن قىرىندىشىم.

- نېمە ئىش بولۇپتۇ.

- قۇلۇم بىلال (رەزىيەللاهۇ ئەنهۇ).

- نېمە بولۇپتۇ ئۇنىڭغا؟

- لات ۋە ئۇززاغا قارشى چىقىپ مۇهەممەد (سەللاللاهۇ ئەلەيهى ۋەسسەللەم) نىڭ دىنىغا كىرىپتۇ.

- بۇ نۆۋەت ئەبۇ جەهلنىڭ چىرايى دەهشەت بىر تۇستە تاتىرىپ كەتتى. ئۇ كۆزلىرىنى بىردەم يەرگە تىكىپ تۇرغاندىن كېيىن بېشىنى كۆتۈرۈپ:

- بۇنداق ۋەزىيەتكە قاچانغىچە چىداپ تۇرىمىز، بۇ ئەڭ چوڭ پىتنە ئەمەسمۇ؟ دەپ ۋارقىرىدى. ئۇمەييە:

- ئەگەر ئاڭلىغانلىرىم توغرا بولسا ئۇ قۇلۇمنىڭ بېشىغا كەلگەنلىرىگە ۋاي دېگۈلۈك دېۋىدى، ئەبۇ جەھل:

- ئەكسىچە بىزنىڭ بېشىمىزغا كەلگەنلەرگە ۋاي دېسەك بولىدۇ. ناۋادا بىز يەنى مۇھەممەد (سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم) نى ئۆز ھالىغا قويۇپ بەرسەك، ئۇ، ئۇيەر - بۇيەردە داۋاسىنى ئېلىپ بارىدۇ. ئاجىزلارنى ۋە قۇللارنى ئەتراپىغا توپلايدۇ. ئاتا - بوۋىلىرىمىزنىڭ ئىلاھلىرىنى ئىنكار قىلغان ئاسىيلارنى ئەتراپىغا توپلىسا شۇ چاغدا بىزنىڭ بېشىمىزغا كېلىدىغانلارغا ۋاي دېسەك بولىدۇ. بىزنىڭ غەبلەتلىرىمىز سەۋەبىدىن ئۇنىڭ دەۋىتى تېزلا تارقىلىۋاتىدۇ. ئەمما ھەممە نەرسە تاماملىنىپ، مەقسەتلىرىگە يېتىپ بولغىنى يوق. مۇھەممەد (سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم) نىڭ تەرەپدارلىرىغا توختىماس بىر زەربە ۋە ئۇرۇش ئوتى ئېچىشىمىز كېرەك بولۇۋاتىدۇ. ئۇلارغا ئەمدى ئىچ ئاغرىتىشقا، يۇمشاق كۆڭۈللۈك قىلىشقا بولمايدۇ. ئى ئۇمەييە! ئاشۇ پەس قۇلىڭنىڭ قېشىغا بار ۋە ئۇنى ئەدەپلە. ئاشۇ ئەرزىمەس نەپسى خاھىشلىرىنىڭ ئۇلارنى دىنىدىن چىقىشقا سەۋەب بولغانلىقى ئۈچۈن ئاشۇ پەس كىشىلەرگە ئىبرەت قىلىپ ئۇنى قاتتىق بىر قىيىن - قىستاققا ئال. ماڭ ئۇمەييە، ماڭ. بۇ ھەقتە يۇمشاق مۇئامىلە قىلىش ۋە ئىچ ئاغرىتىش دېگەننى قەلبىڭدىن

چىقىرىپ تاشلا! بۇ ئىنكارچىلار مەرھەمەت ۋە شەپقەت دېگەنگە لايىق نەرسىلەر ئەمەس. ماڭ ئۇمەييە، ماڭ! ئۆزۈمگە كەلسەم بۇ دەۋەتنى يىلتىزىدىن قۇرۇتمىغىچە ماڭا ھەرگىز ئارامлىق يوق. مۇھەممەد (سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم) ۋە ئۇنىڭ ئەگەشكۈچىلىرىنىڭ ھاقارەت ۋە قارشى چىقىشلىرىغا مەجبۇر قالغان ئىلاھلىرىمىزنىڭ ھەقىقىي ھەيۋىتىنى ۋە ئېتىۋارلىرىنى ئىلاھلىرىمىزغا قايتۇرۇپ كەلمىگىچىلىك ماڭا دىل ئارامى يوق، ئۇيقۇ يوق. ئى مۇھەممەد (سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم) ساڭا ئوچۇق جەڭ ئېلان قىلىۋاتىمەن. سېنىڭ تۇغقىنىم بولۇپ قالغانلىقىڭ ئۈچۈن ساڭا يۈز خاتىرە قىلىپ ئولتۇرمايمەن. سەن مەن تەرەپتىن ھىمايە قىلىنمايسەن ۋە شەپقەت كۆرسىتىلمەيسەن. بۇنىڭ ئەكسىچە دىلىم ساڭا قاتتىق تاشتىنمۇ بەتتەر قاتتىق بولىدۇ. ساڭا چوقۇم مىڭ بىر تۈرلۈك ئازابلارنى تارتقۇزىمەن. سەن ئاتا بىلەن ئوغلىنىڭ، قېرىنداش بىلەن قېرىنداشنىڭ ئارىسىنى بۇزدۇڭ. بېشىمىزغا شۇنداق بىر بالالارنى كەلتۈردىڭكى، بۇندىن بۇرۇن ھېچكىم ئۆز قوۋمىغا بۇنداق بىر مۇسىبەت ئېلىپ كەلمىگەن ئىدى.

ئۇمەييە مەجلىس ئورنىدا بۇنىڭدىن ئارتۇق تۇرۇشقا تاقەت قىلالمىدى. ئەبۇ جەھلنىڭ ئاۋازى ھازىرقىدەك ئۇنىڭ قۇلىقىدا چىقىراپ تۇرغىنىچە ئۇ ئۆيىگە بوران كەبى يېتىپ كەلدى. ئۇ ئالدى بىلەن بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ ھۇجرىسىغا كىرىشنى قارار قىلدى ۋە ئىشىك ئالدىغا كېلىپ ئىچكىرىدىن

چىقىۋاتقان ئاۋازغا جىم ـ جىت قۇلاق سالدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ يېقىملىق خۇش ئاۋاز بىلەن بىر نەرسىلەرنى مەدھىيىلەۋاتقانلىقىنى ئاڭلىدى. ئېغىزىدىن چىقىۋاتقانلار تولىمۇ يېقىملىق ۋە تەسىرلىك ئىدى. ئۇ قۇلىقىنى تېخىمۇ بەكرەك يېقىن تۇتۇپ ئاڭلىدى. ئۇ بۇندىن بۇرۇن بۇنىڭغا ئوخشاش بىر سۆزلەرنى ھېچ ئاڭلاپ باقمىغان ئىدى. ئاڭلىغانلىرى شېئىر ئەمەستى. نەسىرمۇ ئەمەستى. ئۇ ئۆز ـ ئۆزىگە: قۇللارنى سېھىرلىۋالغان نەرسىلەر بۇلار بولسا كېرەك. شۈبھىسىزكى بۇ مۇھەممەد (سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم) نىڭ قۇرئانىدۇر. ئىش ئاشكارا، ھەممە نەرسە ئېنىق بولغان ئىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) لات ۋە ئۇزانى تاشلاپ ئۇنىڭ دەۋىتىگە ئەگەشكەنمىش. .. شۇ تاپتا ئۇنىڭ كۆكسىدىكى يانار تاغ پارتلىغان ئىدى. ئۇ پۈتۈن كۈچى بىلەن ئىشىككە ئۇرۇلۇپ ئۆيگە بوران كەبى كىرىپ كەلدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) شۇ ھامان ئۆزىنى خوجايىنىنىڭ ئالدىدا كۆردى. ئۇنى كۆردى ۋە ئۇنىڭ بۇ ئىشىغا ھەيران قالدى. خوجايىنىنىڭ چىرايىدىكى غەزەپ ئىپادىلىرىنى كۆرگەندە بولسا ئىشنىڭ ئاشكارا بولغانلىقىنى چۈشەندى. بولىدىغان ئىش بولغان ئىدى. ئۇ ھېچبىر ھۇدۇقماستىن تۇرغان يېرىدە تۇرىۋەردى. ناھايىتى سالماق ۋە ئېغىر بېسىقلىق بىلەن بېشىغا كېلىشى ئېنىق بولۇپ بولغان بالانى ساقلاشقا باشلىدى.

ـ نېمە ئوقۇۋاتقانتىڭ؟

- ئاللاھنىڭ سۆزلىرىنى.

- قايسى ئاللاھ ئۇ؟ ئاللاھ قاچان گەپ قىلىپتۇ؟

- ئۇ، قۇلىغا كىتابىنى ۋە ھېكمىتىنى نازىل قىلدى.

- بولدى قىل، جۆيلىمە.

- شۈبھىسىزكى ئۇ ھەقتۇر، مېنىڭمۇ رەببىمدۇر.

- سېنىڭ شۇ رەببىڭ كىم؟

- مېنىڭ رەببىم ئاسمانلارنىڭ، يەرلەرنىڭ ۋە ھەر ئىككىسى ئارىسىدىكىلەرنىڭ رەببىدۇر. ئۇنى پۈتۈن نۇقسانلاردىن پاك دەپ مەدھىيىلەيمەن.

- بولدى قىل ھو ئىپلاس قۇل، بولمىسا شۇ تاپىنىڭ ئۆزىدە ئىشىكنى بىر تەرەپ قىلىۋېتىمەن.

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇنىڭغا ھېچ پەرۋا قىلماستىن سۆزىنى داۋام قىلدى:

- ئۇ، ھەممە نەرسىنى ياراتقان ۋە ھەر نەرسىگە كۈچى يەتكەن ئاللاھتۇر.

- دىنىنى تاشلىغان مۇرتەت! ئىلاھلىرىمىزغا قارشى چىقىپ سېھىرگە تۇتۇلغان بىر ئادەمگە ئەگىشەمسەن؟

- ياق، مەن كاپىر بولمىدىم. ئەكسىچە ئاللاھ مېنى توپ - توغرا يولغا باشلىدى.

ئەمدى ئۇمەييەنىڭ سەۋرى تاشقاندى. بۇنىڭدىن ئارتۇق چىداشقا تاقىتى قالمىغاندى. ئۇ بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نى قاتتىق بىر كاچات سالغاچ ۋارقىرىدى:

- قاچاندىن باشلاپ قۇللار ئۆز ھەۋەسلىرىگە ئەگىشىپ خوجايىنلىرىنىڭ بۇتلىرىنىڭ سىرتىدا ئۆزلىرىگە ئىلاھ تاللىۋالىدىغان بولۇپ كەتتى؟ سەن مېنىڭ قۇلۇمسەن، مېنىڭ مىلىمسەن، مەن ساڭا خالىغىنىمنى قىلالايمەن. سەنمۇ مېنىڭ خاھىشىم بويىچە ئىش كۆرىسەن. مېنىڭ ئىشەنگىنىمگە ئىشىنىشكە، قوبۇل ئەتكەن دىنىمدا مېڭىشقا مەجبۇرسەن.

- ئۆزىڭىزنى بىسۇتلىك خوجايىن! مەن سىزنىڭ قۇلىڭىز ئىكەنلىكىمنى ئىنىق بىلىمەن. مەن سىزنىڭ مىلىڭىز ھېسابلىنىمەن. سىزمۇ مېنىڭ ئۈستىمدە خالىغىنىڭىزنى قىلالايسىز. مەنمۇ سىزنىڭ خاھىشلىرىڭىزغا ماسلىشىشقا مەجبۇرمەن. ئەمما خوجايىن سىز پەقەتلا مېنىڭ بەدىنىمگە، ۋۇجۇدۇمغا ئىگە بولالايسىز ۋە خالىغىنىڭىزنى قىلالايسىز. ئەقلىمگە، پىكرىمگە ۋە قەلبىمدە يوشۇرغانلىرىمغا نىسبەتەن... بۇلار ماڭا تەۋە نەرسىلەردۇر. سىزلا ئەمەس مەيلى كىم بولۇشىدىن قەتئىي نەزەر ئۇنىڭغا ھېچكىم ئىگە بولالمايدۇ. ئۇنىڭغا ھۆكۈمرانلىق قىلالمايدۇ. سىزنىڭ كۈچ - قۇۋۋىتىڭىز ئەڭ

يۇقىرى چەككە يەتكەن تەقدىردىمۇ ھېچقانداق بىر كۈچ مېنى ئىشەنمىگەن بىر نەرسىگە ئىشەندۈرۈشكە، ئىتائەت قىلمايدىغان بىر نەرسىگە ئىتائەت قىلىپ بويۇن ئېگىشكە مەجبۇر قىلالمايدۇ. كۈچ قۇدرىتى ئەڭ ئاخىرقى چەككە يەتكەن ھەرقانداق بىر نەرسە مەن ئىشەنگەن نەرسىدىن مېنى ئارقىغا قايتۇرالمايدۇ. ئاللاھ مېنى ئۆزى بىلەن ئۇچراشتۇرىدىغان دىننى تاشلاتقۇزۇشقا ھەرگىز بويۇن ئەگدۈرەلمەيدۇ. بىكار ئاۋارە بولماڭ خوجايىن.

- ئۆزۈڭنى تۇتۇۋال بىلال! ھوش-كاللاڭنى يىغىۋال، بولمىسا مۇھەممەد (سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم) بۇزغان ئاشۇ مەينەت روھىڭنى بەدىنىڭدىن ئېلىپ، كۆرگۈلۈكىڭنى كۆرسىتىمەن.

- ياق، ياق، مۇھەممەد مېنىڭ روھىمنى بۇزمىدى. ئەكسىچە ئۇ مېنى ئەڭ توغرا يولغا يېتەكلەپ قويدى.

- ئازغۇنلۇقىڭنى داۋام قىلىۋېرەمسەن تېخى؟ مېنىڭ بۇيرۇقلىرىمغا قارشى كەلمەكچىمۇسەن؟

- بۇ مۇئامىلىلىرىم بىلەن ساڭا قارشى چىققۇۋاتقان بولسام ئاللاھقا بوي سۇنغان بولارمەن.

قارا خوتۇننىڭ ئوغلى! سېھىرگەرگە ئايلاندىڭمۇ سەن؟ لات ۋە ئۇززانىڭ ئىسمى بىلەن قەسەمكى، بۇ دىننى تاشلىمىغىچە سېنى قىيىنىغىنىم قىيىنىغان.

- ئاللاھغا قەسەم قىلىمەنكى، بۇ دىنىنى تاشلاتقۇزۇش ئۈچۈن مېنى پارچە - پارچە قىلىۋەتسەڭمۇ، جېنىمنى مىڭغا بۆلۈپ ئالساڭمۇ ھەرگىز تاشلىمايمەن.

- ئەسلىدە بۇ سېنىڭدەك قۇللارنىڭ ئىشى ئەمەس. نانكور مەخلۇق، سەن بۇرۇن ماڭا بارماقلىرىمدىن بەكرەك ئىتائەتكار ئىدىڭ. بۇ سەۋەب بىلەن ساڭا ئەڭ ياخشى كىيىملەرنى كىيدۈرۈپ، ئەڭ ياخشى يېمەكلىكلەرنى يېگۈزگەن ئىدىم. بۈگۈن قوپۇپ ماڭا قارشى چىقىۋاتىسەن. ئەمما بۇنىڭ ھەيران قالغۇچىلىكى يوق. چۈنكى سەن بىر قۇلنىڭ ئوغلى بولغان قۇلسەن خالاس.

- يېگەن-ئىچكىنىمنى پىشانەمگە ئۇرما، سەن بۇلارنى ئاللاھنىڭ رازىلىقىنى كۆزلەپ ئەمەس بەلكى ساڭا ئالاھىدە خىزمەت قىلىشىم، دوست ۋە ئۇرۇق-تۇغقانلىرىڭنى خوش قىلىشىم ئۈچۈن قىلدىڭ. مېنى دوستلىرىڭنىڭ ئارىسىغا قىتىشىڭمۇ يەنىلا شۇ سەۋەبلەردىن ئىدى. بۈگۈن مەن سىلەرنىڭ قىممەت باھالىق كىيىملىرىڭلارغا، ياخشى تاماقلىرىڭلارغا قىلچە ئەھمىيەت بەرمەيمەن. ئى خوجايىن، بۇ پانىي دۇنيادا بىر كۈن ئاچ، بىر كۈن توق قالسام بۇ مۇھىم ئەمەس. بىردىن بىر تىلەيدىغىنىم؛ كەڭلىكى ئاسمان-زېمىنچە كېلىدىغان جەننەتنى قولغا كەلتۈرۈش ئۈچۈن ئۇلۇغ ئاللاھنىڭ مەندىن مەمنۇن بولىشىدىن ئىبارەتتۇر.

- بۇلارنى ساڭا مۇھەممەد ئۆگەتتىمۇ؟ قاچانغىچە بەرداشلىق بېرەلەيسەنكىن كۆرۈمىز تېخى.

- روھىم ئۇنى يارىتقۇچىسىغا ئۇچراشقانغا قەدەر.

- كۆرۈمىز... كۆرۈمىز...

ئۇمەييە يىرتقۇچ ھايۋاندەك شىددەت بىلەن ئىشىككە قاراپ يۈگۈردى ئازاب ۋە ئاداۋەت ئۇنىڭ يۈزلىرىگە تېپىپ چىققان ئىدى. ئۇ خىزمەتچىلىرىگە قاراپ ۋارقىرىدى. ئۇلار دەرھال يۈگۈرۈشۈپ كېلىپ ئۇنىڭ بۇيرۇقلىرىنى ئادا قىلىش ئۈچۈن ئۇنىڭ ئالدىدا تىزلىنىپ تۇرۇشتى. ئۇمەييە ئۇلارغا بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نى كۆرسىتىپ تۇرۇپ:

- شۇ كاپىرنىڭ كىيىملىرىنى سالدۇرۇپ، كونا كىيىملىرىنى كىيدۈرۈڭلار ۋە ھەددىنى بىلدۈرۈپ قويۇش ئۈچۈن ئۇنى باغلاڭلار! دەپ ۋارقىرىدى.

خىزمەتچىلەر خوجايىنلىرىنىڭ بۇيرۇقلىرىنى ئورۇنداش ئۈچۈن بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) غا قاراپ ماڭدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بولسا ئۇمەييەگە بۇرۇلۇپ ناھايىتى تەمكىن ۋە ئېغىر بېسىق بىر قىياپەت، كەسكىن بىر ئاۋازدا مۇنداق دېدى:

- ئالدىرىما... مانا سېنىڭ ماڭا بەرگەن قىممەت پۇللۇق كىيىملىرىڭ. مېنىڭ ئۇلارغا ئېھتىياجىم يوق.

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) كىيىملەرنى سېلىپ ئۇنىڭ ئورنىغا ئۆزىگە بېرىلگەن كونا كىيىملەرنى كىيدى ۋە قوللىرىنى ئۇلارنىڭ باغلىشى ئۈچۈن جۈپلەپ سۇنۇپ بەردى. ئۇلار ئۇنىڭ قوللىرىنى باغلىدى. ئۇ تەڭداشسىز بىر سۈكۈت ئىچىدە بېشىغا كېلىشى مۇمكىن بولغان يامانلىقلارنى ۋە ئۆزىگە قىلىنىدىغان قىيىن- قىستاقلارنى ساقلاشقا باشلىدى.

ئۇمەييە بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) دىكى سوغۇققانلىقنى، سۈكۈناتنى ۋە قورقۇمسىزلىقنى كۆرگەنسېرى غەزەپ-نەپرىتى تېخىمۇ ئېشىپ بېرىۋاتاتتى. ئۇنىڭ چىشلىرى باشقىلار ئاڭلىغۇدەك دەرىجىدە غۇچۇرلايتتى. ئۇ غەزەپلىك بىر تۇرقى بىلەن بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) غا يېقىنلاشتى. خورما قوۋزىقىدىن قىلىنغان بىر ئارغامچىنى بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ بوينىغا ئۆتكۈزدى. ئاندىن ئىچىگە پاتمايۋاتقان ئۆچ-ئاداۋەت بىلەن ئۇنىڭغا قاربدى. بۇ قاراش بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) دىن باشقىسىغا بولغان بولسا قورقۇشتىن يۈرىكى يېرىلغانمۇ بولاتتى. ئەمما بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇنىڭ ئۇدۇلىدا مىتمۇ قىلماي تۇرۇۋەردى.

- قىيناشلىرىم قورقۇنچلۇق بولىدۇ. بۇنى بىلىپ قالىسەن، بىلال! دېدى ۋە ئۇنى ئاغرىتقىدەك كۈچ بىلەن ئارغامچىنى سىلكىپ تارتتى. ئەمما بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ھېچ ئاۋاز چىقارمىدى. ئالدىدا ئۇمەييە، ئارقىسىدا بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بولغان شەكىلدە مېڭىشقا باشلىدى. ئۇمەييە قەبىلىنىڭ

باللىرنى چاقىردى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نى ئۇلارغا تاپشۇرۇپ بەردى. لات ۋە ئۇززاغا قارشى چىققان دىندىن چىققۇچى ئىنكارچىلارغا ئىبرەت بولۇشى ئۈچۈن بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نى مەككىنىڭ كوچىلىرىدا ئايلاندۇرۇشنى ئۇلارغا تاپىلىدى.

باللار بۇ يېڭى ئويۇنچۇقىنىڭ ئارغامچىسىنى قولىدا تۇتۇشقىنىچە چاقىرىشىپ-جارقىرىشىپ مەككە كوچىلىرىدا ئايلاندۇرۇشقا باشلىدى. كىشىلەر ئۇلاردىن نېمە ئىش بولغانلىقىنى سورۇشاتتى، جاۋاب بولسا بىرلا ئىدى. ئۇ بولسىمۇ ئۇ بۇتلارنى ئىنكار قىلغان، ئۇززانى تونىمىغان، قوۋمىنىڭ دىنىنى تاشلىغان ئىدى. ئۇنىڭغا ئېغىزغا ئالغۇسىز تىل- ھاقارەتلەر ياغاتتى. ئەڭ تۆۋەن سۆپەتلەر بىلەن سۆپەتلىنەتتى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بولسا ئۆزىنىڭ جىم-جىتلىقىنى، قەتئىيلىكىنى ساقلاپ كېلىۋاتاتتى. ئۇ، كىشىلەرگە پەرۋا قىلىش ئۇياقتا تۇرسۇن ئۇلارغا ھەتتا قاراپ قويايمۇ دېمەيتتى. ئۇ يولۇقان بۇ ئەھۋاللار ئۇنىڭغا ھېچبىر ئىشتەك بىلىنمەيتتى. ئۇنىڭغا ئەگىشىپ ماڭغانلار كەبىگە يېقىنلاشقىنىچە قىيا- چىيالار تېخىمۇ يۇقىرى كۆتۈرۈلدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بولسا:

ئەھەد... ئەھەد... ئاللاھ بىر... ئاللاھ بىر... دېيىشنى داۋاملاشتۇردى.

بالىلار چاقىرىشىپ جاقىراشسا، چوڭلار ئۇنىڭ ئەتراپىدا ئايلىنىشاتتى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بولسا ئۆزىنىڭ شوئارىنى تەكرارلايتتى:" ئەھەد... ئەھەد... ئاللاھ بىر... ئاللاھ بىر..." ئاخىردا كېچىمۇ بولدى. بالىلارمۇ خېلىلا ھارغان ئىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نى ئۆيىگە ئېلىپ باردى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بولسا بۇرۇنقىدىنمۇ بەك مۇستەھكەم ۋە قەتئىي ئىدى. ھەر خىل قىيناشلارغا بەرداشلىق بېرىش ئىرادىسى تېخىمۇ كۈچەيگەن ئىدى. ھەق يولغا كىرىپ ئىمانىنىڭ تەمىنى تېتىغاندىن كېيىن ھەرقانداق ئىش ئۇنىڭ ئۈچۈن مۇھىم ئەمەس ئىدى. قىيناش ۋە ھاقارەتلەرنىڭ ھەر تۈرلىكىنى كۆرسەتكەن، ناھايىتىمۇ بەك تەس بولغان بۇ قاباھەتلىك كۈنىنىڭ ئاخىرىدا ئۇنىڭ خوجايىنىغا ئۇنى ئېلىپ كېلىشكەنلىكلىرىنى خەۋەر قىلىشتى. ئۇمەييە بۇ كۈن بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ بېشىغا كەلگەن بالالارنىڭ، دۇچ كەلگەن ئەزىيەتلەرنىڭ بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ ئەقلىنى بېشىغا كەلتۈرگىنىگە ئىشەنگەن ھالدا بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) تەرەپكە يۈزلەندى. ئەمما بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ يېنىغا يېتىپ بارغىنىدا بولسا ئۇ ئورنىدىن قىمىرمۇ قىلمىغان، ھەتتا ئۇنىڭغا پەرۋامۇ قىلمىغان ھالدا تۇراتتى. ئۇمەييە ئۇنىڭ بۇ تۇرقىنى كۆرمەسلىككە سېلىپ يۇمشاق بىر تەلەپپۇزدا:

ھە... بىلال! مېنىڭچە ئەقلىڭ بېشىڭغا كەلدىغۇ دەيمەن، دېدى.

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ):

ئەھەد... ئەھەد... دېگەننى ئۇنىڭ سۆزىگە جاۋاب ئورنىدا قايتۇردى.

- بولدى ئەمدى، بىلال! مېنى بۇنىڭدىنمۇ بەكرەك ئاچچىغلاندۇرما، بولمىسا مەن بۇنىڭدىنمۇ قاتتىق قىينايمەن سېنى بىكار.

- ئەھەد... ئەھەد...

- ماڭا قارا! ئۆزەڭنىڭ پۇرسىتىڭنى قاچۇرۇشقا مېنى زورلىما، جېنىڭنىڭ مېنىڭ قولۇمدا ئىكەنلىكىنى بىل. ماڭا نىسبەتەن سېنىڭ جېنىڭ خورمىنىڭ ئۇرۇقچىلىكمۇ قىممەتكە ئىگە ئەمەس.

- ئەھەد... ئەھەد... ئۇمەييە:

- لات ۋە ئۇززا بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، سېنى ئۆلتۈرىمەن. ئۇمەييە بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ ئۈستىگە تاشلاندى. ئىككى قولى بىلەن گېلىنى بوغۇپ بىر مۇددەت سىققاندىن كېيىن تۇيۇقسىزلا قويۇپ بەردى ۋە:

ياق، ياق، ئەگەر سېنى ئۆلتۈرسەم قىيناشتىن قۇتۇلدۇرغان بولۇپ قالىدىكەنمەن. ياق... ياق... بۇ راھەتنى ساڭا راۋا كۆرمەيمەن، دېدى ۋە ئۇنى قاتتىق بىر ئىتتەردى، بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) يەرگە يۇمۇلاپ چۈشتى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئىشىككە قاراپ ماڭغاندا بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇنىڭ ئارقىدىن يەنە:

ئەھەد... ئەھەد... ئاللاھ بىر، ئاللاھ بىر ... ئاللاھغا قەسەم قىلىمەنكى! ناۋادا سىلەرنى رەنجىتىدىغان بۇنىڭدىن باشقا بىر سۆزنى بىلگىنىمدە ئۇنى سۆزلىگەن بولاتتىم، دېدى.

كۈنلەر بىر-بىرىنى قوغلاپ ئۆتىۋاتاتتى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) غا سېلىنغان زۇلۇملارمۇ بارغانسېرى قاتتىقلىشىپ بېرىۋاتاتتى. ئەمما ئۇ قاراردىن ھېچ ۋاز كەچمىگەن، تاقابىل تۇرۇش كۈچى ئاجىزلىمىغان، ھېچقانداق بىر قىيىن قىستاق ئۇنى يولىدىن قايتۇرالمىغان ئىدى. ئۇمەييەمۇ بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) دىن كۈتكىنىگە ئېرىشەلمەيۋاتاتتى. ئەبۇ جەھل بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نى قىيناش توغرىسىدا ئۇمەييەنى قوللاپ كېلىۋاتقان بولسىمۇ ئۇمۇ مەغلۇبىيەتكە دۇچ كېلىۋاتاتتى. كۈنلەر ئۆتكەنسېرى ئۇلارنىڭ غەزىپى تاشماقتا ئىدى. بىر كۈنى ئۇلار ئۆزلىرىنى ھاقارەتلىگەن ۋە ھەر ئىككىسىنى بىر تىيىنگە يارىماس قىلىۋەتكەن بۇ قۇلنى قانداق قىلىش توغرىسىدا مەسلىھەتلىشىش ئۈچۈن بىر يەرگە كەلدى. ئۇمەييە ئەبۇ جەھلگە:

ئۇنىڭغا ھەر تۈرلۈك قىيناشلارنى قىلىپ بولدۇق، ھېچ تەۋرەنمىدى. يولىدىن قايتمىغىنىنى ئاز دەپ بىزنى خوش قىلغۇدەك بىرەر ئېغىز گەپنىمۇ ئېغىزىدىن چىقارمىدى. ئۇنى ئۆلتۈرۈپ ئۇنىڭدىن ۋە ئىشەنگەن دىنىدىن بىراقلا قۇتۇلماي باشقا چارىمىزمۇ قالمىدى، دېدى. ئەبۇ جەھل:

- ئۇنى قانداقمۇ ئۆلتۈرمەكچى بولىسەن؟ ئى ئۇمەييە بىلمەمسەن؟ ئۇنى ئۆلتۈرۈشىمىز بىزنىڭ ئاجىزلىقىمىز ۋە قابىلىيەتسىزلىكىمىزنى بىلدۈرمەمدۇ؟

- ئۇنداقتا قانداق قىلىمىز؟ ئۇنىڭغا چىدىغۇچىلىكىم قالمىدى.

- ئۇنى قىيناشنى داۋاملاشتۇرىمىز.

- قاچانغىچە؟...

- مۇھەممەد (سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم) ۋە ئۇنىڭ ئىلاھىنى ئىنكار قىلغىچە.

- ئى ئەبۇ جەھل! مەن شۇنداق ھېس قىلىۋاتىمەنكى، بىز بىر قۇرۇق خىيالغا باغلىنىپ يۈرىۋاتىمىز. مەن بۇ قارا خوتۇننىڭ بالىسىنىڭ قىيناشلارغا قىلغان سەۋرىسىنى بۈندىن بۇرۇن بىرەرىنىڭ قىلالىغانلىقىغا ئىشەنمەيمەن.

- ئۈمىدىڭنى ئۈزىۋەتمە. ئۇ بۈگۈنكى قىيناشقا ھەرگىز چىداشلىق بېرەلمەيدۇ.

- ئۇنى قانداق قىلماقچىسەن؟

- بۈگۈن ھاۋا بەكلا ئىسسىق، ھارارەت يۇقىرى، قۇياش ئادەمنىڭ يۈزىنى كۆيدۈرگىدەك ھالدا بولىدۇ. مەن ئۇنىڭغا تۆمۈردىن ساۋۇت كىيدۈرىمەن. مەككە ۋادىسىدىكى قىزىق قۇياش ئاستىدا، يالقۇندەك

ئىسسىق قۇملارنىڭ ئۈستىدە قوللىرى، ئاياقلىرى باغلانغان ھالدا تاشلاپ قويىمەن. ئۇنىڭ بۇلارغا چىداشقا ھەرگىز كۈچى يەتمەيدۇ.

- شۇنداق گۇمان قىلامسەن؟

- ياق تېخى... بۇنىڭ داۋامى بار. مەن بىزدىن كەچۈرۈم ۋە مەرھەمەت تىلىگىنىنى، يالۋۇرغىنىنى ئاڭلىغاندەك بولۇۋاتىمەن.

- ئۇنداق بولسا ئۇنىڭغا خالىغىنىڭنى قىل.

ئاردىن بىر ئاز ئۆتۈپ بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) قول-پۇتلىرى باغلانغان ھالدا ئېلىپ كېلىنىپ، ئۇنى قۇم ئۈستىگە ياتقۇزۇپ قۇياش تەپتى ئۈستىگە تاشلاپ كېتىشتى. قۇياش ئاتەشتەك ئوقلىرىنى بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ ئۈستىگە سانجىشقا باشلىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئىككى پۈكۈلگەن ھالدا بولسىمۇ يەنىلا سەۋر بىلەن چىداشلىق بېرىۋاتاتتى. بۇمۇ ئاز كېلىپ قالغاندەك شامال قىزىق قۇملارنى قۇياشنىڭ قىزىقىدا تەرلەپ سۇ بولۇپ كەتكەن بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ بەدىنىگە يېپىشتۇراتتى. تەرلىرى كۆز ئەتراپلىرىنى لىق تولدۇرغانىدى. بۇلار بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۈچۈن بالا ئۈستىگە بالا ئىدى. ئەمما ئۇ سەۋر قىلىۋاتاتتى. ئۈمىدسىزلەنمەيتتى. ئىشەنچ ۋە كەسكىن ئىمانغا تولغان قەلبى بىلەن رەببىدىن بىر قۇتۇلۇش يولى كۈتۈۋاتاتتى.

بىرقانچە سائەتتىن كېيىن ئارقىسىغا چوماقچىلىرىنى ئەگەشتۈرگەن ئۈمەييە بىلەن ئەبۇ جەھل قىلغان ئىشلىرىنىڭ بۇ

قۇربانلىقنىڭ ئۈستىدە قانداق بىر ئۆزگىرىشلەرنى پەيدا قىلغانلىقىنى كۆرۈش ئۈچۈن يېتىپ كېلىشتى. ئەبۇ جەھل ئۆزگە ئىشەنگەن ھالدا يالۋۇرۇشلارنى، ئۇلارنىڭ دىگەنلىرىگە كۆنۈپ، ئۇلاردىن كەچۈرۈم سورىغىنىنى ئاڭلاش ئۈمىدىدە ئۇدۇل بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) تەرەپكە قاراپ ماڭدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئەبۇ جەھل، ئۈمەييە ۋە ئۇلارنىڭ ئادەملىرىنى كۆرە-كۆرمەس ئۆزىنى رۇستلاپ، ئىرادىسىنى تېخىمۇ چىڭىتتى ۋە كۈچلۈك بىر ھالەتكە كېلىش ئۈچۈن تىرىشتى. ئەبۇ جەھل ئۇنىڭغا ئېگىلىپ:

ھە... بىلال! ۋاز كەچتىڭمۇ؟ دېدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ):

- ئەھەد... ئەھەد...

بۇ ئاۋاز ئەبۇ جەھلنىڭ قۇلىقىغا كىرە-كىرمەستىن ئۇنىڭ چىرايى كۆكىرىپ كەتتى. قاتتىق بىر شەكىلدە ئۇنى بىر تەپتى ۋە: ھازىرغىچە ئازغۇنلۇقتا داۋام ئېتىۋاتامسەن، تېخى... دەپ چالۋاقىدى ۋە ئەتراپىغا قارىدى. يوغان بىر قورام تاشنى كۆردى. چوماقچىلىرىنى ئۇ تاشنى بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ كۆكسىگە قويۇشقا بۇيرۇدى. قورام تاشنى ئۇنىڭ كۆكسىگە قويۇشتى. ئۈستىگە قويۇلغان قورام تاش بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ ئەلىمىنى يەنە بىر دەرىجە ئاشۇرغانىدى. ئەمما بۇنىڭ بىلەن بىرلىكتە بەرداشلىق بېرىش كۈچىنى ۋە دىنغا بولغان ئەقىدىسىنى تېخىمۇ كۈچەيتكەن ئىدى. ئۇ تۆۋەن بىر ئاۋاز بىلەن:

ئەھەد... ئەھەد...دېيىشنى داۋام قىلاتتى.

قاتتىق ئاغرىق بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ يۈزىدە چوڭقۇر قورۇقلارنى پەيدا قىلاتتى ۋە قانچىلىك دەرىجىدە كۆچەۋاتقانلىقى بىلىنىۋاتاتتى. تەستە نەپەس ئېلىشقا، ئىڭراشقا ۋە ئاغرىق ئازابىنى بىلىندۈرۈپ قويۇشقا باشلىغان ئىدى. ئەبۇ جەھل بىلەن ئۈمەييە قاتارلىقلار تاشتىنمۇ قاتتىق يۈرەك بىلەن بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ ئازابلىرىنى تاماشا قىلىشىپ تۇرۇشاتتى. ئۇلار بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ كۈچى بىردەمدىن كېيىن تۈگەيدۇ، ئۇلارمۇ ئۆزلىرىنىڭ ئارزۇ قىلغانلىرىغا ئېرىشىدۇ، دەپ خىيال قىلىشاتتى. بۇ ئاريدا بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ لەۋلىرى مىدىرلىدى. ئۆزلىرى ئاڭلاشنى ئارزۇ قىلغان سۆزلەرنى ئاڭلاش ۋە ئۇنىڭدىن بۇرۇن قىيناشلارغا تۇتۇلغان قېرىنداشلىرىنىڭ ئۇلارنىڭ ئارزۇ قىلغان سۆزلىرىنى سۆزلەشكە مەجبۇر قالغانلىرىدەك ئۇنىڭمۇ مۇھەممەد (سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم) ۋە ئۇنىڭ رەببىگە تىل ئۇزۇتىشنى پەرەز قىلغان ھالدا ئۇنىڭ ئاغزىغا قۇلاقلىرىنى يېقىن ئېلىپ كەلدى. ئەمما نېمىنى ئاڭلىدى دېمەمسىز، بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) لەۋلىرىنى ئۇلار ئاڭلاشنى خالىمايدىغان سۆزلەرنى سۆزلەش ئۈچۈن مىدىرلاتقان ئىدى.

ئەھەد... ئەھەد...مېنىڭ جېنىمنى ئالساڭلارمۇ ئۆلۈمىمنىڭ پۈرىقى بىلەنمۇ راھمان ئاللاھغا شېرىك كەلتۈرمەيمەن. ئى ئىبراھىم... ئى يۇنۇسنىڭ رەببى! ئى مۇسا، ئى ئىسانىڭ رەببى

بولغان ئاللاھ! مېنى بۇ زالىملارنىڭ قولىدىن قۇتۇلدۇرغىن. مېنى كەچۈر ئاللاھ...!

بۇلاردىن كېيىن مۇھەممەد (سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم) نىڭ پەرۋەردىگارىنى ئىنكار قىلسۇنمۇ؟ بۇ قىيناشلاردىن كېيىن پەرۋەردىگارىغا يېلىنىپ ئۇنىڭدىن ياردەم سورىمىسۇنمۇ؟ ئۇلارنىڭ ئازرۇلىرىغا يېتىش ئۈچۈن ئېسىلغان ئەڭ ئاخىرقى ئۈمىد يىپلىرى ئۈزۈلگەنىدى. بۇلاردىن كېيىن مەغلۇپ بولغانلىقىنىڭ ۋە ئۇلارغا تارتقۇزغان ئازابىنىڭ جازاسى ئۈچۈن ئۇنى يەنىلا شۇ ھالدا تاشلاپ قويۇشتى. ئۇمەييە ئەبۇ جەھىلگە قارىدى ۋە: قىيناشلارنىڭ ھېچبىر پايدىسى بولمايدىغانلىقىنى ساڭا دېمىگەنمىدىم؟ ئۇ بەكلا كاۋاز بىر قۇل، ئوڭشالماس... ئۇنى ئۆلتۈرمەكتىن باشقا چارىمىز يوق، دېدى. ئەبۇ جەھىل ئويغا چۆككەن بىر ھالەتتە بېشىنى ئەگدى ۋە بىرەر جاۋاب بېرەلمىدى.

***

دەل شۇ كۈنى چۈش ۋاقتى. ئەبۇ بەكرى (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھۇزۇرىدىن چىققىنىچە ئىتتىك-ئىتتىك ماڭدى. ئوتتەك كۈن نۇرى ئۇنىڭ يۈزلىرىنى كۆيدۈرەتتى ۋە ئۇنى تەر سۇلىرىغا چۆمدۈرۈۋەتكەنىدى. ئىسسىقنىڭ تەپتىدىن نەپەسلەر قىيىنلىشىۋاتاتتى. ئەمما ئۇ بۇنىڭغا پەرۋا قىلمايتتى. ئۇنىڭ خىيالى باشقا بىر ئىش بىلەن مەشغۇل ئىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نى قىيناۋاتامدىغاندۇ؟ دېگەن ئوي ۋە ئۇنىڭ

ئۆلتۈرۈلۈش ئېھتىمالىنىڭمۇ مۇمكىنلىكى ئۇنىڭ كاللىسىغا كىرىۋالغان ئىدى. ئۇ بۇنىڭدىن باشقا بىر نەرسىنى ئويلىيالمايتتى. قىيناش ئەڭ يۇكسەك پەللىگە چىققانىدى. يوغان بىر تاشنىڭ ئەتراپىغا توپلانغان ئىنسانلارنىڭ ۋارقىراپ - جاقىرىشىۋاتقانلىقىنى كۆردى. ئۇلارغا قاراپ يۈگۈردى. ئۇ كىشىلەرنىڭ يېنىغا بېرىپ يوغان بىر تاش پارچىسىنىڭ ئاستىدا جېنى قىينىلىۋاتقان، ئاغرىق ئازابى تارتىۋاتقان، ھەمىشە " ئەھەد... ئەھەد... " دەپ پىچىرلاۋاتقان بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نى كۆردى. ئەبۇ بەكرىنىڭ بېشى قېيىپ، تومۇرلىرىدىكى قان دولقۇن ھالەتكە كەلگەندەك بولدى. بىر-بىرلىرى بىلەن توقۇنۇشۇپ قالغان ئوخشىمىغان تۇيغۇلار يۈرىكىگە پاتماي قالدى. ئۇ بولسىمۇ ئۇمەييە ۋە ئەبۇ جەھىلگە قارشى غەزەپ ۋە نەپرەتلەر بىلەن تولۇپ تاشتى. ھېسسىياتىنى تىزگىنلەپ ئۆزىنى تۇتۇۋېلىشقا قادىر بولالمىدى. ئۇ ئۇمەييەنىڭ ئالدىغا بېرىپ مۇسۇلمانلارغا زۇلۇم قىلىشقا ۋە ئۇلارنى يوللىرىدىن قايتۇرۇشقا تەشنا بۇ كىشىلەردىن قىلچە قورقماستىن ۋاقىرىدى:

- بۇ ئىنسانغا قىلغان زۇلمىڭلار قاچان ئاخىرلىشىدۇ؟

- سېنىڭ كارىڭ نېمە؟ ئۇ مېنىڭ قۇلۇم، خالىسام قىينايمەن، خالىسام قويۇپ بېرىمەن.

- ئاللاھتىن قورقمامسەن؟

- ئى ئەبۇ قۇھەفەنىڭ ئوغلى، بولدى قىل، ئۇ ئەسلىدىلا سېنىڭ سەۋەبىڭدىن قىينىلىۋاتىدۇ. ئۇنىڭ ئەقلىنى ئازدۇرغان سەن ئەمەسمۇ؟

- مەن ئۇنىڭ ئەقلىنى ئازدۇرمۇدۇم. ئۇنىڭ توغرا يولدا مېڭىشىغا سەۋەب بولدۇم.

- بولدى قىل، بىزنى ئارامىمىزدا قوي.

- ئۇنى قويۇۋەتمىگىچە يېنىڭلاردىن ئايرىلمايمەن.

- دىنىمىزغا قايتمىغىچە ياكى ئۆلگۈچە قويۇۋەتمەيمەن.

- ئۇ ھەرگىزمۇ سىلەرنىڭ دىنىڭلارغا قايتمايدۇ. توغرا بولغان يولنى ئازغۇن يولغا تېگىشمەيدۇ. نۇرغا ئېرىشكەندىن كېيىن قايتا قاراڭغۇلۇققا قايتمايدۇ.

- ئۇنى كەچۈرىشىمىزنى ئۆتۈنۈش ئۈچۈن كەلدىڭمۇ ياكى بىزنى ئەيىبلەپ، يۈزىمىزدىن يۈزىمىزگە دىنىمىزنى سۆكۈش ئۈچۈن كەلدىڭمۇ؟

- ياق، مەن ئۇنىڭ تاكى ئۆلگەنگە قەدەر دىنىدا مۇستەھكەم تۇرىدىغانلىقىنى ساڭا بىلدۈرۈپ قويۇش ئۈچۈن كەلدىم، ئۇ ئۆلگەن تەقدىردىمۇ زىيان تارتىدىغىنى يەنىلا سەن بولىسەن.

- مەن ئۇنى قويۇپ بەرسەم يەپ-ئىچىپ يۈرۈپ ئىلاھلىرىمىزغا ھاقارەت قىلسۇن ۋە بالىلىرىمىزنىڭ ئەقلىنى بۇلغىسۇن، شۇنداقمۇ؟

- مەن ئۇنى سېتىپ ئېلىشقا تەييارمەن.

- ئۇنى سېتىۋالامسەن؟

- شۇنداق سېتىۋالىمەن.

- ئۇنىڭ ھەققىگە نېمە بېرىسەن؟

- سەن نېمە دېسەڭ شۇنى.

- بەش ئوقىيە[1] ئالتۇنغا ساتىمەن.

ئەبۇ بەكرى (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇ تەلەپ قىلغان پۇلنى ئۇنىڭغا بەردى. ئۇمەييە بولسا:

- بىر ئوقىيەگە ئالىمەن، دېگەن بولساڭمۇ سېتىۋېتەتتىم، دېدى. ئەبۇ بەكرى:

- يەنە يۈز ئوقىيەنى قوشۇپ دېگەن بولساڭمۇ ئۇنى سېتىپ ئالغان بولاتتىم، دېدى.

ئەبۇ بەكرى (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) غا قاراپ يۈگۈردى ۋە ئۇنىڭ ئۈستىدىكى يوغان تاشنى ئۇنىڭ مەيدىسىدىن ئېلىۋېتىشكە تىرىشتى. ئۇ يەردە تۇرغان بىرقانچە كىشى ئۇنىڭغا

ياردەم قىلدى. ئۇلار بىرلىكتە يوغان تاشنى ئېلىپ تاشلىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئورنىدىن تۇردى. قولىنى ئەبۇ بەكرىنىڭ قولىنىڭ ئۈستىگە قويۇپ بىرلىكتە مېڭىپ كەتتى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) يولدا كېتىۋېتىپ ئەبۇ بەكرىگە قاراپ:

- ئەگەر مېنى پەقەتلا ئۆزۈڭ ئۈچۈن سېتىۋالغان بولساڭ ئۆز يېنىڭدا ئېلىپ قالالايسەن، ئەگەر مېنى پەقەتلا ئاللاھ رازىلىقى ئۈچۈن سېتىۋالغان بولساڭ مېنى ئۆز مەيلىمگە قويۇپ بەر، مەن ئاللاھ يولىدا خىزمەت قىلاي، دېدى.

ئۇنىڭدىن كېيىن ئۇلار بىرلىكتە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆيىگە بېرىشتى. رۇخسەت ئېلىپ ئىچىگە كىردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام

[1] ئېغىرلىق بىرلىكى بولۇپ، بىر ئوقيە 12 ياكى 40 دەرھەمگە تەڭ.

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نى كۆرۈپ يۈزلىرىدە جىلۋە قىلدى ۋە ئەبۇ بەكرىگە قاراپ:

- "ئى ئەبۇ بەكرى! ئۇنىڭدا سېنىڭ بىرەر ھەققىڭ بارمۇ؟" دېدى. ئەبۇ بەكرى:

- ئى ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى! ئۇنى ئازات قىلىۋەتتىم، دېدى.

بىلال ۋە كەمبەغەللەر

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ھۆرلۈككە ئېرىشكەن، ئۇنىڭ قۇللۇق ھاياتى ئۆتكەن تارىخىغا ئايلانغان ۋە زۇلۇم تارتقان كۈنلىرى ئاخىرلاشقان ئىدى. ئەمما قۇرەيشلەر مۇسۇلمانلار ئۈستىدىن ھاقارەت قىلىشنى، ئۇلارنى قىيناشلارنى تاشلايدىغاندەك ئەمەس ئىدى. ئۇ، ئۇمەييەنىڭ قولىدىكى چاغدا ئېرىشكەن نېمەتلەردىن ئايرىلغان، پاراۋان بىر تۇرمۇشتىن قىيىن ۋە يوقسۇللۇق ئىچىدە

ياشاشقا، تۇرمۇش غېمىدىن يىراق، تىرىكچىلىك يولى بار بولغان ھاياتتىن تۇرمۇشتا غورگۇل ۋە قىيىنچىلىقتا يولۇقۇش خەتىرىگە دۇچ كەلگەن ھالدا ياشاشقا ئۆتكەن ئىدى. ئەمما بۇ ئۆزگىرىشلەر ئۇنىڭغا قىلچە ئېغىر كەلمىدى. ئۇ، بۇلارغا پەرۋامۇ قىلمىدى. ئۇنىڭ قەلبى ئۆزىنى ۋە ئۆتمۈشىنى ئۇنۇتقان ھالدا باشقا ئىستەكلەرگە يۈزلەنگەنىدى، بولۇپمۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۇنىڭغا ئاتا قىلغان ئۈمىتلەر بىلەن تولۇپ تاشقانىدى. ئەمدى ئۇنىڭ غايىسى ئېنىق ئىدى. ئۇ بۇ غايىسى ئۈچۈن تىرىشماقتا! زۇلۇم، بېسىم، ھاقارەت ۋە ئاچ-يالىڭاچلىق ئۇنى ئۆز غايىسى يولىدا تىرىشىشتىن توختىتىپ قويالمايتتى. ئەسلىدە قۇل بولۇپ چوڭ بولغان بۇ قۇل پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بولغان سۆھبەت ۋە ئۇنىڭ بىلەن ئارىلىرىدا قۇرۇلغان دوستلۇق مۇناسىۋىتىدىن كېيىن باشقىچە بىر ئىنسانغا ئايلانغانىدى. ئۆزىنىڭ ھەقىقىي ماھىيىتىگە قايتىشقا بولغان ئىنتىلىشى ۋە ھاياتتا بۇ ئىنتىلىشىنى رويابقا چىقىرىش ئۈچۈن بارلىقىنى سەرپ قىلىدىغان باشقا بىر غايىلىك ئىنسانغا ئايلانغانىدى. ئاللاھنىڭ دىنىنى ئۈستۈن قىلغىچە ۋە ئاللاھ ۋەدە قىلغان نۇسرەتنىڭ بېرىلىشىگە قەدەر بۇ يولدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئەزىيەت چېكىشكە ۋە ئەمەللەردە ئۇنىڭ بىلەن ھەمدەمدە بولۇشقا قارار بەرگەنىدى.

كۆنلەر ئۆتىۋاتاتتى، قۇرەيشنىڭ مۇسۇلمانلارغا قارىتا يۈرگۈزگەن زۇلۇملىرى يىنىكلەي دېمەيتتى. ئەكسىچە

مۇسۇلمانلاردىن ھەبەشىستانغا ھىجرەت قىلىپ كەتكەنلىرىنىڭ ھەبەشىستاندا نەجاشىنىڭ قوغدىشى ۋە ھىمايىسى ئاستىدا بىخەتەر ۋە ئاسايىشلىقتا ئىبرىشكەنلىكلىرىنى، ئۇلارنى قايتۇرۇپ كېلىش ئۈچۈن كەتكەن ئەلچىلەرنىڭ قۇرۇق قول قايتىپ كېلىشكەنلىكلىرىنى كۆرگەن مۇشرىكلار مۇسۇلمانلارغا قاراتقان زۇلۇمىنى تېخىمۇ ئاشۇرۇشقا باشلىغان ئىدى.

قۇرەيشنىڭ كاتتىۋاشلىرى مۇھەممەد (سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم) ۋە ئۇنىڭ ساھابىلىرىگە قانداق بىر تەدبىر قوللىنىش كېرەكلىكى، بۇ ئاددىي شەكىلدىكى كونا قىيناش قوراللىرىنىڭ ئورنىغا تېخىمۇ بەكرەك قاتتىق يارىلارنى پەيدا قىلىدىغان قوراللارنى پەيدا قىلىش ھەققىدە مەسلىھەتلىشىش ئۈچۈن يىغىلىشتى. ئەبۇ جەھل يىغىلىشقا قاتناشقانلارغا قاراپ:

- شۇنىڭغا ئىشىنىڭلاركى بىز مۇھەممەد (سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم) ۋە ئۇنىڭ ئەتراپىدىكى كىشىلەرنى ھېچ چۈشىنەلمەي قالدۇق. بىز ئۇلارنىڭ جانلىرىغا، ماللىرىغا زىيان سېلىۋاتىمىز، ئەمما ئۇلار ئۇنىڭ دەۋىتىنى قوبۇل قىلىۋاتىدۇ. سانلىرى بولسا ئۈزلۈكسىز ئېشىپ بېرىۋاتىدۇ. راستىنى دېگەندە مۇھەممەد (سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم) نىڭ ئادەملىرىنىڭ سانى ئارىمىزدا بارغانسېرى كۆپىيىپ كېتىۋاتىدۇ. قارىمامسىلەر ئۇلارنىڭ دىنى مەككىنىڭ سىرتىغىچە يېيىلدى. ئۇلار ھەبەشىستاندا يەرلەشتى. مۇھەممەد (سەللاللاھۇ ئەلەيھى

ۋەسسەللەم) ۋە ئۇنىڭ ئەگەشكۈچىلىرى ئۇ يەردە شان-شەرەپكە، كۈچ- قۇۋۋەتكە ۋە ھىمايىگە ئېرىشتى، دېدى.

يىغىنغا قاتناشقانلار ئۆزلىرىنىڭ پىكىرلىرىنى ئوتتۇرىغا قويۇشقا باشلىدى. ئاخىردا ئۇلار مۇسۇلمانلارغا ھېچنېمە ساتماسلىققا، ئۇلاردىنمۇ بىر نەرسە ئالماسلىققا قارار قىلىشتى يەنى ئۇلارغا ئىقتىسادىي ئىمبارگو يۈرگۈزۈشنى قارار قىلىشتى. ئۇلارنىڭ قارىشىچە بۇنداق قىلغاندا مۇسۇلمانلار ئەقلى ھوشىنى تېپىپ قېلىشى مۇمكىنىدى. ئۇلار بۇ قارارنى يېزىپ كەبىنىڭ تېمىغا ئېسىپ قويدى.

مۇسۇلمانلار ئەبۇ تالىپ مەھەللىسىدىكى شىئىب دېيىلگەن بىر ئورۇندا قورشاۋغا ئېلىندى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) مۇ ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ئىدى. ئۇلارنى ئاچلىق ۋە ھېچقانداق بىر ياردەمچىسىز يوقسۇل ھالەتتە تاشلاپ قويۇشتى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام دۇچ كېلىۋاتقان بېسىم ۋە ئاچلىقتا ئۇنىڭ بىلەن بىللە بولۇپ، ئۇنىڭ يېنىدىن ئايرىلمايتتى.

كۈنلەر ئاستا-ئاستا ئۆتكەنسېرى مۇسۇلمانلارنىڭ تۇرمۇشىدا ئىقتىسادىي ئىمبارگونىڭ تەسىرى كۆرۈلۈشكە باشلىدى. مۇسۇلمانلار سۆز بىلەن تەسۋىرلىگۈسىز بىر ئاچارچىلىققا دۇچ كەلدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) مۇ ئاچ ۋە سۇسىز قالغان ۋە بۇ سەۋەبتىن جىسمانىي كۈچى ئاجىزلىششقا باشلىغان ئىدى.

كۆزلىرى قاراڭغۇلىشىپ، پاچاقلىرى ماڭسا ماغدۇرسىزلىقتىن تىترەيدىغان ھالغا كەلگەنىدى. ئاچلىق سەۋەبىدىن ھالسىزلىنىپ پۈكلىنىپ قالغانىدى. ئەمما بۇلارنىڭ ھېچقايسىسى ئۇنىڭ بۇرۇن تارتقان زۇلۇم ۋە قىيىن قىستاقلىرىدەك تەسىر قىلمىغان ئىدى. ئاچلىق ئۇنىڭ روھىنى ئاجىزلىتالمىغان، ئەقىدىسىنى تەۋرىتەلمىگەن، ئىمانىغا ھېچقانداق بىر زىيان ئېلىپ كېلەلمىگەن ئىدى. ئەكسىچە بۇ ئېغىر كۈنلەر ئۇنىڭ روھىنى تېخىمۇ پاكلاشتۇرغانىدى. ئەسلىدىمۇ نەپسىنى چېنىقتۇرۇش ئۈچۈن ئازاب ۋە مۇشەققەتتىنمۇ بەكرەك باشقا بىر نەرسىنىڭ بارلىقىنى ئويلاپ يېتىش مۇمكىنمۇ؟ نەپس ئۈچۈن ئېيتقاندا ئېغىر ئازابلار خۇددى مەدەنلەرنى ئېرىتىپ ئۇنىڭدىكى كېرەكسىز نەرسىلەرنى يوقىتىپ ساپ بولغان كان بايلىقلىرىنى ئايرىپ چىقىرىدىغان ئوتقا ئوخشاش رولغا ئىگە ئىدى.

بۇ نەپرەتلىك ئىقتىسادىي ئىمبارگو ئاستىدا قالغان مۇسۇلمانلارنىڭ باللىلىرىنىڭ ئاھ-زارلىرى يۈرەكلىرى تاشتىنمۇ بەكرەك قېتىپ كەتكەن بەزى قۇرەيش مۇشرىكلىرىنى خۇرسەنلىك تۇيغۇسىغا چۆمدۈرگەن بولسا بەزىلەرنىڭ كۆڭلىنى يۇمشاتتى. بۇ خىل كىشىلەر: ئۇ باللار بىزنىڭمۇ باللىرىمىزدۇر. بۇ باللار باشقا باللارغا ئوخشاشلا بىزنىڭمۇ باللىرىمىز ھېسابلىنىدۇ. ئۇ باللارنىڭ ئاتا-ئانىلىرى ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ دىنىدىن چىقسا، بۇ باللارغا نىمە گۇناھ؟

دېگەندەك نارازىلىق سۆزلىرىنى دېيىشكە باشلىدى. ئاخىردا بۇ خىلدىكى يۇمشاق كۆڭۈل كىشىلەر بۇ ئىمبارگونى ئەمەلدىن قالدۇرۇش ئۈچۈن تىرىشچانلىق كۆرسىتىشكە باشلىدى. ئۇلار ئىمبارگو قارارنامىسىنى ئېلىپ پارچە - پارچە قىلىپ يىرتىپ تاشلاشتى.

مۇسۇلمانلار ئىمبارگو يۈرگۈزۈلۈپ ياشىغان بۇ قورشاۋ ھاياتى ئىچىدىن ئىرادىلىرى تېخىمۇ چىڭىغان، قەلبلىرىدىكى ئىمانلىرى تېخىمۇ كۈچەيگەن، كەلگۈسىگە بولغان ئىشەنچلىرى تېخىمۇ ئاشقان ھالەتتە چىققىشتى. ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ بۇ مۇقەددەس دىنىنى ئەتراپقا ئاشكارا يېيىشقا، ياكى بۇ يولدا ھاياتىنىڭ ئاخىرقى نەپەسلىرىگىچە كۈرەش قىلىشقا چىڭ ئىرادە باغلاشقانىدى.

ھەرقايسى جايلاردىن كەبىنى تاۋاپ قىلغۇچى زىيارەتچىلەر گۇرۇھلىرى كېلىشكەنىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ)، سۇھەيب، ئەممار ئىبنى ياسىر (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ)، ھەبباب ۋە ئۇلاردىن باشقا بىرقانچە ئاجىز مۇسۇلمانلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىرلىكتە كەبە ئەتراپىغا كېلىشكەنىدى. ئۇلار كەلگەن كىشىلەرگە بۇ يېڭى دىنىنى چۈشەندۈرەتتى ۋە ئۇلارنى دىنغا دەۋەت قىلىشاتتى. قۇرەيش مۇشرىكلىرى بولسا كەلگۈچىلەرنى بۇلار بىلەن كۆرۈشتۈرمەسلىككە تىرىشاتتى ۋە ئۇلارنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دەۋەتلىرىگە قۇلاق سالماسلىقى ئۈچۈن،

ئۈنىڭدىن يىراقلاشتۇرۇش ئۈچۈن قىلمىغان ئامالى قالمايۋاتاتتى. ئۇلارنىڭ توسۇشلىرى ۋە كۆرسەتكەن بۇ خىلدىكى تىرىشچانلىقى ئەكس تەسىر بېرىپ تېخىمۇ كۆپ كىشىلەرنىڭ قىزىقىشىنى قوزغاۋاتاتتى. ئەمما ئۇلار ئىنسان تەبىئىتىنىڭ يارىتىلىشىدىلا بىرنەرسىلەرگە قىزىقىشچان بولىدىغانلىقىنى، بىر نەرسىنى توسۇش ۋە ئۇنىڭدىن ئاگاھلاندۇرۇشنىڭ دەل ئەكسىچە ئۇ نەرسىگە جەلپ قىلىشنىڭ يەنە بىر يولى ئىكەنلىكىنى ھېچ ئويلاشمىغان ئىدى. كىشىلەر توسۇلغان بۇ تېما ھەققىدە تېخىمۇ كۆپرەك بىر نەرسىلەرنى ئاڭلاشقا تىرىشاتتى، دەۋەت ھەر تەرەپكە تارقاپ كۈچلىنىۋاتاتتى. قۇرەيشلەرگە نىسبەتەن ئېيتقاندا خەتەر بارغانسېرى كۈچىيىپ بېرىۋاتاتتى. پۈتۈن ئەرەبلەر مۇھەممەد (سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم) نىڭ دەۋىتىدىن خەۋەردار بولغان، ئابدۇللاھنىڭ ئوغلى كۆتۈرۈپ چىققان "تەۋھىد" دەۋىتىدىن خەۋەردار بولغانىدى. بۇ يەرگە كەلگەن بارلىق ھەج گۇرۇپپىلىرى بۇ چوڭ خەۋەر ھەققىدە سۆزلىشەتتى، ئەھۋالنى سوراپ ھەقىقىتىنى بىلىشكە يۈزلىنەتتى.

بىر كۈنى بەنى تەمىم جەمەتىدىن ئاقرا ئىبنى ھەبىس ۋە ئۇيەينە ئەلفەزارى ئۆيلىرىدىن چىقىشتى. ئۇلارنىڭ ھەر ئىككىلىسى مۇدار قەبىلىسىدىن مۇسۇلمان بولغان كاتتىۋاشلار ئىدى. ئەمما ئۇلارنىڭ ئەقىدىلىرى تېخىچە پۈتۈنلەي تەسلىم بولۇشتەك بىر روھقا ئىگە بولۇپ بولالمىغان ئىدى. يېڭى دىنىنىڭ ئۇلۇغ ئاساسىي چۈشەنچىلىرىنى تېخى ئۆگەنمىگەن، قوبۇل

قىلغان بۇ دىنىنىڭ ئىچىگە تېخىمۇ ئىچكىرىلەپ كىرىشلىرى كېرەكلىكىگە تازا ئېھتىياج تۇيغۇسى يوق دېيەرلىك ئىدى. ئۇ ئىككىسىنىڭ بىردىن بىر ئويلايدىغىنى قانداق قىلغاندا قوۋمى تەرىپىدىن "ئۇ ئىككىسى قوۋمىنىڭ ياخشى كۆرىدىغان نەرسىلىرىنى تاشلاشتى" دېيىشلىرىنى توسۇپ قېلىش ئىدى. بۇنداق قىلالىغىنىدا ھەر ئىككى تەرەپكە ياخشى كۆرۈنۈشكە، نام - ئابرويلىرىنى قوغداپ قېلىشقا، بەلكىم يەنە شۆھرەتلىرىگە شۆھرەت قوشىلىشىغا مۇمكىنچىلىك تۇغۇلغان بولاتتى. ئۇلارنىڭ دۇنيا ۋە ئاخىرەتلىكى ئۈچۈن ئۈمىد قىلىدىغانلىرى پەقەت شۇلاردىنلا ئىبارەت ئىدى.

ئۇلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئۇچرىشىپ ئۇ تەرەپتىن تەقدىرلىنىشنى ئۈمىت قىلىشقان ھالدا يولغا چىققانىدى. ھەرقايسى جايدىن كەلگەنلەر ئۇ ئىككىسىنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئولتۇرۇشقانلىقىنى كۆرگىنىدە ئۇلارنىڭ مەرتىۋىلىرىنى تونۇپ يەتكەن ۋە بۇنىڭ بىلەن بۇ ئىككىسىنىڭ مۇرادلىرى ھاسىل بولغان بولاتتى. ئۇ ئىككىسىنىڭ ئارزۇسىمۇ شۇنىڭدىنلا ئىبارەت ئىدى. ئەمما ئۇلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بار يەرگە يېقىنلىشىپ بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ)، سۇھەيب، ئەممار ئىبنى ياسىر (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ)، ھەبباب ۋە ئۇلاردىن باشقا بىرقانچە ئاجىز مۇسۇلمانلارنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىرلىكتە ئولتۇرۇشقانلىقلىرىنى كۆرۈشى بىلەن بۇ ئەھۋال ئۇلارنىڭ كەيپىنى ئۇچۇردى. ئۇ ئىككىسى بۇ كىشىلەرنى

مەنسىتمىگەنىدى. ئىنىق قىلىپ ئېيتقاندا ئۇلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كېلىشلىرىدە بۇنداق ئەھۋالنى كۆرەرمىز دەپ ئويلاشمىغان، بۇ قۇللارنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھۇزۇرىدا بولۇشلىرىنى ئەقىللىرى توغرا تېپىشمىغان ئىدى. ئۇلار بۇنداق سورۇن ئۇچۇن كەلمىگەن، بۇنداق كىشىلەر بىلەن بىرگە بولۇش ئۇچۇن مۇسۇلمان بولۇشمىغان ئىدى. ئاقرا ئىبنى ھابىس ئۇيەيىنەگە قاراپ:

- دىمەكچى بولغىنىمغا ئىشەنگىنكى مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇ قۇللارنىڭ نىمىسىنى ياخشى كۆرىدىغانلىقىنى چۈشەنمىدىم، دىدى.

- بۇ كىشىلەر ئۇنىڭ تاللانغان دوستلىرىدۇر.

- بۇلاردىنمۇ بەكرەك ياخشىلىرىنى تاپالمىدىمۇ؟

- ئۇلار مۇھەممەد (سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم) دىن ھەمىشە ئايرىلمايدۇ. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نى مىسال قىلىپ ئېيتساق مۇھەممەد (سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم) نەگە بارسا ئۇ، ئۇنىڭ بىلەن بىرلىكتە شۇ يەرگە بارىدۇ.

- ئۇلار بىلەن بىرلىكتە ماڭامدۇق؟

- ياق.

- ئۇنداق بولسا بىز نىمە دەپ كەلدۇق؟

- مەن پەيغەمبەردىن بىز كەلگەندە ئۇلارنى يېنىمىزدىن كەتكۈزىۋېتىشنى تەلەپ قىلىمەن.

- بۇنى قوبۇل قىلامسىز؟

- نېمىشقا قوبۇل قىلمىغۇدەك؟

ئۇلار بىرلىكتە مېڭىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا بارغاندا ئاقرا ئېگىلىپ: بىز، سېنىڭ ئۇلارنى قاتماي پەقەتلا بىز ئۈچۈن بىر سۆھبەت سورۇنى هازىرلاپ بېرىشىڭنى ئۈمىت قىلىمىز. ئەرەبلەر بىزنىڭ تېگى-تەكتىمىزنى ياخشى بىلىدۇ، سېنىڭ قېشىڭغا هەممە يەردىن نۇرغۇن ئىنسانلار كېلىدۇ. بىز كەلگۈچى ئەرەبلەرنىڭ بىزنى ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ئولتۇرغان هالىتىمىزدە كۆرۈپ قېلىشىدىن نومۇس قىلىمىز. شۇنىڭ ئۈچۈن بىز سېنىڭ يېنىڭغا كەلگىنىمىزدە ئۇلارنى يېنىڭدىن كەتكۈزىۋەتكىن. بىزنىڭ سۆھبىتىمىز ئاخىرلاشقاندا بولسا ئۇلار بىلەن قانچىلىك ئولتۇرغىڭ بولسا ئولتۇرىۋەرسەڭ بولىدۇ، دېدى.

بۇ تەلەپلەرنى ئاڭلىغان پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بېشىنى سىلىپ خېلى ئۇزۇن ئويلانغاندىن كېيىن:

- " ماقۇل" دېدى.

شۇنىڭ بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنهۇ) ۋە ئۇنىڭ هەمراھلىرىنى بۇ يەردىن كېتىپ تۇرۇشقا بۇيرۇدى. ئۇلار

بۇ يەردىن كەتتى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) مۇ ئۇ يەردىن يىراقلاشتى. ئەمما ئۇنىڭ دىلىنى بىر كۆڭۈلسىزلىك قورشىۋالغانىدى. ئۇ ئۆز-ئۆزىگە: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بۇ كاتتا كىشىلەر ئۈچۈن بىزنى يېنىدىن قوغلىدىمۇ؟ دېدى. ئۇ بېشىنى ئالدىغا ئەگدى. ئۇ بۇ كۆڭۈلسىزلىك ھەققىدە ئۆز-ئۆزى بىلەن دەۋ- تالاش قىلىشىشقا باشلىغاندا، قەلبى ئۇنىڭغا: ئۆزۈڭنى بېسىۋال بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ)، ئۆزۈڭنى بېسىۋال، بۇنداق خىياللارنى كاللاڭغا قانداقمۇ كەلتۈرۈپ يۈرۈيسەن؟ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سىلەرنى قوغلىمىدى ياكى يىراققا كېتىشكە بۇيرىمىدى. بەلكىم ئۇ، ئۇ كىشىلەرنىڭ كۆڭلىنى بىر كۆتۈرۈپ قويماي دېگەندۇ، سىلەرنىڭ كۆڭلۈڭلارنى نۇرغۇن قېتىم ئالغان، سىلەرگە نۇرغۇن قېتىم ئۆزىنىڭ شەپقىتىنى، مەرھەمىتىنى ۋە مەرتىلىكىنى كۆرسەتمىدىمۇ؟ دەپ ئۆزىنى پەسكويغا چۈشۈردى.

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بۇ تۇيغۇلىرى بىلەن ئۇ يەردىن يىراقلاشتى. ئاقرا بىلەن ئۇيەينە مەقسەتلىرىگە يەتكەنلىكلىرى ئۈچۈن مەغرۇرلىنىپ كېتىشكەنىدى. ئۇلار كېلىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىدا ئولتۇرۇشتى. ئۇلار بۇ مەغرۇرانە ھالىتى ۋە ئۈستۈنلىكلىرىنى نامايان قىلغان پۇرسەتنى ئاخىرلاشتۇرۇپ قويۇشلىرىنى خالىمىدى.

سىنىڭ بىزنى ئالاھىدە كۈتىۋالغانلىقىڭنى بىز سىنىڭ بىرەر نەرسىگە ئالاھىدە قىلىپ يېزىپ بېرىشىڭنى ئۈمىت قىلىمىز، دېيىشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلار ئۈچۈن بىر ئىسپات بولغۇدەك بىر نەرسە يېزىپ بېرىشى ئۈچۈن ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنى چاقىرتىپ ئۇنىڭ قەلەم، قەغەز ئېلىپ كېلىپ بېرىشىنى تەلەپ قىلدى. ئۇ قەغەزنى قولىغا ئالا-ئالماي چىرايىدا ئۆزگىرىشلەر بولدى. بىر قاتتىق ئېغىرلىق ئۇنىڭغا ھۆكۈمرانلىق قىلىۋاتاتتى. ئۇ ئۆزىگە ۋەھيى كەلگەنلىكىنى چۈشىنىپ سۈكۈت قىلىپ ئولتۇرۇشقا باشلىدى. ئۇنىڭ يېنىدا ئولتۇرغانلارمۇ جىم-جىت ئولتۇرۇپ ساقلاشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بايامقى ھالىتىگە قايتار-قايتماس قولىدىكى ۋاراقلارنى چۆرۈۋىتىپ ئۇنىڭدىن يېزىپ بېرىلىشى تەلەپ قىلىنغان نەرسىلەرنى يېزىپ بېرىشنى رەت قىلدى. شۇ ھامان بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرىنى چاقىرىپ كېلىشكە بۇيرۇپ، ئۇلارنىڭ قايتىپ كېلىشلىرىنى سەۋرسىزلىك بىلەن ساقلاشقا باشلىدى. ئۇلار قايتىپ كەلگەندە بولسا ئۇلارنى كۈلۈمسىرەپ تۇرۇپ قارشى ئالدى ۋە:

"سىلەرگە ئاللاھنىڭ رەھمىتى بولسۇنكى، پەرۋەردىگارىمىز سىلەرگە رەھمىتىنى پەرز قىلدى" دىگەچ ئۇلارغا خۇش- بىشارەت بەردى.

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ۋە ئۇنىڭ دوستلىرى ئۇنىڭ يېنىغا كېلىپ ئولتۇرۇشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارغا قاراپ ئۆزىگە بايا نازىل بولغان: [ﷲ نىڭ رازىلىقىنى دەپ ئەتىگەندە،ئاخشامدا پەرۋەردىگارىغا ئىبادەت قىلىدىغانلارنى (يېنىڭدىن) قوغلىۋەتمىگىن، ئۇلارنىڭ ھېسابىدىن ساڭا ھېچ نەرسە يۈكلەنمەيدۇ (يەنى ئۇلارنىڭ قىلمىشلىرى ئۈچۈن سەن جاۋابكارلىققا تارتىلمايسەن). سېنىڭ ھېسابىڭدىنمۇ ئۇلارغا ھېچ نەرسە يۈكلەنمەيدۇ، ئۇلارنى قوغلىۋەتسەڭ، زالىملاردىن بولۇپ قالىسەن.] (سۈرە ئەنئام 52- ئايەت) دېگەن ئايەتلەرنى ئوقۇدى.

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ دىلى سۆيۈنۈشكە تولغان، روھى ئارامىغا چۈشكەن، ئۆزلىرىگە بېرىلگەن خۇش-بىشارەتتىن يۈزلىرى نۇرلانغان ھالدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا يېقىنلاشتى. ئۇ شۇنچىلىك يېقىن كەلدىكى تىزلىرى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تىزلىرىغا سۈركىلىشكە ئازلا قالغانىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرى بىلەن بىرلىكتە ئولتۇردى. بىرازدىن كېيىن ئۇلارنى ئۇ يەرگە تاشلاپ قويۇپ ئۇ يەردىن ئايرىلدى. شۇنىڭدىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بوش ۋاقىتلىرىنىڭ كۆپىنى ئۇلار بىلەن ئۆتكۈزەتتى. كېتەر ۋاقتىدا ئۇلارنى ئولتۇرغان يەرلىرىدە قويۇپ ئۆزى كېتىپ قالاتتى. ئۇلۇغ ئاللاھ ئۇنىڭغا: [(ئى پەيغەمبەر!) ئەتىگەن ۋە كەچلەردە پەقەتلا ئاللاھنىڭ رازىلىقىنى كۆزلەپ دۇئا قىلىدىغان مۇسۇلمانلار بىلەن بىرگە بولغىن، دۇنيا

ھاياتىنىڭ زىننەتلىرىنى دەپ ئۇلاردىن يۈز ئۆرۈمىگىن.] دېگەن ئايەتنى نازىل قىلدى.

بۇ ئايەت نازىل بولغاندىن كېيىن ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى ئۇلار بىلەن بىر يەردە ئولتۇرغاندا ھەتتا ئۇلار ئورۇنلىرىدىن تۇرمىغىچە ئورنىدىن تۇرۇپ كەتمەي، ئۇلارغا سەۋر بىلەن مۇئامىلە قىلىشقا باشلىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ۋە ئۇنىڭ دوستلىرى بۇ ئەھۋالنى چۈشىنىپ يەتكەندىن كېيىن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئايرىلىش ۋاقىتلىرى كەلگەنلىكىنى بىلگەن ھامان ئالدى بىلەن ئۆزلىرى تۇرۇشۇپ پەيغەمبەر ئەلەيھى سسالامنى ئولتۇرغان يەرلىرىدە يالغۇز تاشلاپ قويۇپ كېتىدىغان بولۇشقاندى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلار كېتىپ بولغاندىن كېيىن ئاندىن ئۆزى ئېھتىياجلىق بولغان ئىشلىرى ئۈچۈن ئورنىدىن تۇراتتى.

ھىجرەت

مەدىنىدىن كەلگەن ئەۋس ۋە خەزرەج قەۋملىرىدىن بولغان بەزى كىشىلەرنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئۇچراشقانلىقلىرى ۋە مۇسۇلمان بولۇپ، ئۇنىڭغا بەيئەت قىلغانلىقى ھەققىدىكى خەۋەرلەر مەككىگە تارقالغانىدى. ئىسلامنىڭ مەدىنىگە تارقىلىشى بىلەن قۇرەيشنىڭ پىلانلىرى ئاستىن-ئۈستۈن بولۇپ، غەزەپتىن ئىچى زەھەردەك قايناپ، يۈرەكلىرى مۇسۇلمانلارغا قارىتا غەزەپ ۋە ئۆچ-ئاداۋەتكە تولغان ھالدا ئۇلارغا قىلىدىغان زۇلۇملىرىنى تېخىمۇ كۈچەيتىشكە باشلىغان ئىدى. بۇ ئازاب ۋە زۇلۇملاردىن بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) مۇ سىرتتا قالمايۋاتاتتى. ئەمما ئۇ بۇ زۇلۇملارغا قورقماستىن مەيدىسىنى كېرىپ يۈرىۋەردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامۇ ساھابىلىرىنىڭ كۆرگەن زۇلۇملىرىنى كۆرۈپ تۇراتتى. ئاخىردا ئۇلارغا: "ئاللاھ سىلەرگە مەدىنىدە قېرىنداشلارنى، بىخەتەرلىك ئىچىدە ياشايدىغان تۇرالغۇلارنى تەييارلاپ قويغان بولۇشى مۇمكىن، ئۇ يەرگە ھىجرەت قىلساڭلار بولىدۇ" دېدى.

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ)، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دېگەن سۆزلىرى ھەققىدە ئويلىنىشقا باشلىدى. ھىجرەت قىلسۇنمۇ؟ دۇنياغا كۆز ئېچىپ ھاۋاسىدىن نەپەس ئالغان،

تۇپراقلىرىغا مېھرىنى بەرگەن، ئۆزى ئۇچۇن دىلىنى سۆيگۈگە تولدۇرغان مەككىنى تاشلاپ كەتسۇنمۇ؟ ... ھېچ شۇبھىسىزكى ئۇ مەككىنى ياخشى كۆرەتتى، ئۇنىڭ ئەسلىمىلىرى ئۇنى بۇ يەرگە مەھكەم باغلىغان ئىدى. بۇ ئەسلىمىلەرنىڭ ھەممىسى گۈزەل ۋە ئەستىن چىقمىغۇچى ئەسلىمىلەر بولمىغان تەقدىردىمۇ ئۇ ئەسلىمىلەرنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭغا ئائىت ئىدى. بۇ تۇپراقلاردا دەھشەتلىك زۇلۇم ۋە ئەزىيەتلەرگە يولۇققان بولسىمۇ، بۇلار ئۇنىڭ ھاياتىنىڭ بىر بۆلۈمى، ئۇنىڭ بۇ يەردىكى ھاياتىنىڭ بىر پارچىسى ئىدى. ئۇ ئۆز- ئۆزىگە: "ئى مەككە! ئاللاھ بىزگە ياخشى كۆرسەتكەن يۇرت! سەندىن قوغلانغان، سۈرگۈن قىلىنغان ھالدا چىقىرىلىشىمىز بىزگە تەقدىر قىلىنغانمىدۇ؟" دەپ پىچىرلىدى.

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئولتۇرغان يېرىدىن تۇردى. بويىنى پۈكۈلگەن، ئەقلى بولسا چىگىشلىشىپ كەتكەن ھالدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھىجرەت قىلىشقا قىلغان بۇيرۇقىنى ئويلانغاچ كېتىپ باراتتى. ئۇ ئۆز خىياللىرى بىلەن مۇڭدىشىپ كېتىۋاتقىنىدا ئۇنى مەسخىرە قىلغان كىشىلەرنىڭ ئاۋازلىرى ئۇنى خىيال ئىچىدىن تارتىپ چىقاردى. ئۇ بېشىنى كۆتۈرۈپ ئۇمەييە، ئەبۇ جەھل ۋە ئەتراپىدىكى كىشىلەرنىڭ ئۆزىنى مەسخىرە قىلىشىۋاتقانلىقلىرىنى كۆردى. ئۇ ئالدىغا قاراپ مېڭىشىنى داۋام قىلىۋەردى. ئاندىن كېيىن ئەتراپقا دىققەت بىلەن نەزەر تاشلىغان ھالدا: مەككە!... ئەمدى سەندە ياشاش

ئىمكانىمىز قالمىدى. سەندىكى ھەممە نەرسە بىزنى چەتكە قېقىۋاتىدۇ. ئۇرۇق- تۇغقانلىرىمىز بىزنى يات كۆرۈۋاتىدۇ. دوستلىرىمىز بولغان كىشىلەر بىزنى خار كۆرۈۋاتىدۇ. بىز سەندە ياشاپ ئىچىمىز سىقىلمىغان بولسىمۇ سەن بىزگە تار كېلىۋاتىسەن. ئى مەككە! سەندە بىز ئۈچۈن يامانلىق ۋە زۇلۇمدىن باشقا بىر نەرسە قالدىمۇ؟ ئى مەككە! بىز ساڭا ھېچ يامانلىق قىلمىدۇق. سەنمۇ بىزگە بىر يامانلىق قىلمىدىڭ. بۇ يامانلىقنى سەندە ياشىغان كىشىلەر قىلىۋاتىدۇ. ئۇلار نۇردىن، يورۇقلۇقتىن كۆزلىرىنى قاچۇرىۋاتىدۇ. سەندىن مەڭگۈلۈك ئايرىلىش ئۈچۈن خوشلاشمايمەن، ئەمما ئاللاھ ھۆكۈمىنى ئەمەلگە ئاشۇرغىچىلىك بولغان ئارىلىققىچە ساڭا خەير-خوش دەيمەن، دەپ پىچىرلىدى.

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) مەككىنى ئاخىرقى قېتىم بىر قانغۇدەك كۆرۈۋېلىش ئۈچۈن مەھەللىلەرنى، كوچىلارنى ئايلىنىشقا باشلىدى. ئەڭ ئاخىردا تاۋاپ قىلماق ئۈچۈن كەبىنىڭ ھويلىسىغا كىردى. كۆڭلى چىدىماق تەس بولغان بىر ھەسرەتكە تولغان ئىدى. ئۇ كۆڭلى ئاتەش بولۇپ يېنىۋاتقان ھالدا تاۋاپنى باشلىدى. بۇ ئۇنىڭ بەيتۇللاھنى ئاخىرقى قېتىم تاۋاپ قىلىشى بولۇپ قالارمۇ؟ ئاخىرقى كۆرۈشى بولۇپ قالارمۇ؟... ئۇ شۇ خىياللار بىلەن بەند ئىدى. ئاخىردا ئۇ كەبىنى تاشلاپ ئۇ يەردىن ئايرىلدى. گېلىدا ئاچچىق بىر نەرسە تۇرۇپ قالغاندەك ئىغىر - ئىغىر نەپەس ئالاتتى. ياشلىرى كۆزلىرىدىن ھېلىلا ئېتىلىپ

چىقىدىغاندەك ئىدى. ئۇ ئۆزىنى تەستە تۇتۇۋالدى. ئۇ ھىجرەت قىلىشقا كەسكىن قارار بەرگەن ھالدا ماڭدى. يولدا ئۇنىڭغا ئەممار ئىبنى ياسىر (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ۋە سائاد ئىبنى ئەبى ۋەققاس (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) لار بىلەن ئۇچرىشىپ قالدى. ئۇ، ئۇلارغا:

- مەككىدە بىزنىڭ ياشاش ھەققىمىز قالماپتۇ. كېچىلەپ ھىجرەت سەپىرىگە ئاتلىنىمەن، دېدى. ئەممار:

- يەنە ئازراق ساقلىيالمامسەن؟

- پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىزگە بۇيرۇغان ئىشنى يەنە نېمە دەپ كېچىكتۈرەي دېگەندە، سائاد:

- ئى بىلال! (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ياخشى ئىشنىڭ ياخشىلىقى ھەرقانداق ۋاقىتتا بىرىلىدۇ. مەنمۇ سەن بىلەن بىللە ماڭىمەن، دېدى. ئەممار (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ):

- ئەگەر ھەر ئىككىڭلار كېچىدە يولغا چىقساڭلار مەنمۇ سىلەر بىلەن بىرگە ماڭىمەن، دېدى.

بۇ ئۈچ دىنىي قېرىنداشلار پۈتكۈل ئىنسانلار ئېغىر ئۇيقۇ قوينىدا ياتقان، خەلقى زالىملار بىلەن تولغان بۇ زېمىننى تاشلاپ، مەدىنىگە يەرلىشىشنى، ئاللاھنىڭ ئۇ يەردە ئۆزلىرىگە ھۇزۇرلۇق بىر ئىسلامىي ھايات بېرىشىنى ۋە دىنىدا يۇقىرى بىر ئىمتىيازغا

ئېرىشتۈرىشىنى ئۈمىت قىلغان ھالدا كېچىدە يولغا چىقىشقا قارار بېرىشتى.

كېچە بولۇپ، پۈتۈن جانلىقلار ئۇيقۇ قوينىغا غەرق بولغانىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) قارارلاشقان سائەتتە دېيىشكەن يەرگە بېرىش ئۈچۈن ئۆيدىن چىقتى. ئۇ ئەتراپقا ئېھتىياتچانلىق بىلەن قۇلاق سېلىپ، ئارقىسىغا پات - پات قارىغان ھالدا كېلىۋاتاتتى. تۆگىسىنىڭ ئېغىزتۇرۇقىنى تارتىپ باشقىلارنى ئويغۇتۇپ قويغىدەك بىرەر ئاۋاز چىقىرىپ قېلىشىدىن ئېھتىيات قىلاتتى. بىرىنىڭ ئۇنى تۇتۇۋېلىشى بىلەن ئۇنىڭ نەگە ماڭغانلىقى ئاشكارىلىنىپ قېلىشىدىن، سىرىنىڭ پاش بولۇپ قېلىپ قوۋمىنىڭ ئۇنى سەپىرىدىن توسۇپ قېلىشى ئۈچۈن چارە كۆرۈشىدىن ئەنسىرىگەن ھالدا كېتىۋاتاتتى. بۇ ناھايىتىمۇ بەك قاراڭغۇلۇقتا تولغان بىر كېچە بولۇپ، خۇددى ئۇلاردىن ئايرىلىشقا قىيمىغاندەك قايغۇ پەردىسىنى يايغان ئىدى. ئىنسان ئۆزى ئايىغى ئاستىدا دەسسەپ كېتىۋاتقان يەرنى پەرق ئېتەلمەيتتى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بۇ ھالدىن كۆڭلى ئارامىغا چۈشكەندەك ئەندىشىسى سەل-پەل يەڭگىللىدى. دېيىشكەن يەرلىرىگە يېتىپ بارغاندا دوستلىرىنىڭ ئۇ يەردە ئۇنى ساقلاپ تۇرۇۋاتقانلىقلىرىنى كۆردى. ئۇلارنىڭ ئىشلىرى پىلان بويىچە پۇختا كېتىۋاتاتتى. ئۇلار ئۇلاغلىرىغا ئاۋاز چىقارماستىن مىنىشىپ يولغا ئاتلاندى. ئۇلارنىڭ جىمجىتلىقنى بۇزماسلىق ئۈچۈن تىللىرى سۆز قىلىشتىن توختىغان بىلەن ئەسلىمىلىرى

ئۇلارنىڭ مېڭىلىرىدە جانلىنىشقا باشلىغان ئىدى. بۇ سۆيۈملۈك ئانا يۇرتى مەككە ھەققىدىكى ئەسلىمىلەر ئىدى. ئۇلارنىڭ بالىلىق، ياشلىق دەۋرىگە ئائىت ئەسلىمىلەر ئىدى. ئۇلار بۇ ئەسلىمىلەرنى، ئۇلارنى ئۆتمۈشكە باغلىغان ھەممە نەرسىنى ئارقىدا تاشلاپ ئۆزلىرى ئۈچۈن تېخى نېمە ئىشلارنىڭ بولۇشى ئېنىق بولمىغان كېلەچەككە قاراپ كېتىۋاتاتتى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) مەككىدىن ئايرىلغىنى ئۈچۈن ئۇنىڭ بەرداشلىق بېرىش كۈچىنى چىدىماق تەس بولغان بىر قايغۇ كۈچى ئاجىزلاشتۇرىۋاتاتتى. ئۇ كۆزلىرىدىن ئاققان ياشلىرىنى قولىنىڭ ئارقىسى بىلەن سۈرتەتتى. ئۇلاردىن ھېچبىرى يېقىن كەلگۈسىدە مەككىگە قەددىلىرىنى تىك تۇتقان ھالدا زەپەر بىلەن قايتىدىغانلىقىنى، بۇتپەرەسلىكنىڭ ھالاك بولىدىغانلىقىنى ۋە ئاللاھدىن باشقا ھېچبىر ئىلاھنىڭ يوقلىغىنى ئېلان قىلغان بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ ياڭراق ساداسىنىڭ مەككىنىڭ ھەر تەرىپىدە ياڭرايدىغانلىقىنى، ھېچ تەسەۋۋۇر قىلالمايتتى، ئەلۋەتتە.

ئۇلار بەزىدە ئىگىزلىكلەردىن ئارتىلىپ، بەزىدە ئويمانلىقلاردىن كۆتۈرۈلۈپ چىقىپ دىگۈدەك مەدىنىگە يېتىپ كېلىشتى. ئۇ يەردە ئۇلارغا قۇچاق ئاچقان، ئۆزلىرى نامرات بولسىمۇ ئۇلارنىڭ مەنپەئەتىنى ئۆز مەنپەئەتىدىنمۇ ئەلا بىلىدىغان ئىنسانلار بىلەن ئۇچراشتى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئازادە بىر نەپەس ئالدى ۋە ئاللاھغا ئىبادەت قىلىشقا مۇمكىن بولغان بۇ يەردىن ئۇنىڭ

كۆڭلى راستىنلا ئارامغا چۈشكەن ئىدى. تۇرلۇك-تۇرلۇك قىيىن- قىستاققا ئېلىنىدىغان ئۇ قاباھەتلىك كۈنلەر ئەمدى كەلمەسكە كەتكەنىدى. ئۇپۇقتا نۇردىن يورۇقلۇق كۆرىنىشكە باشلىغان ئىدى. بۇ نۇر بارغانسېرى چوڭىيىپ دۇنيانى يورىتىشقا، دۇنيانىڭ ھەممە يېرىنى يورۇتقانغا قەدەر تارقىلىشقا ۋە كۆكتىكى چاقماق نۇرىدەك كۆزلەرنى قاماشتۇرۇشقا بىشارەتلەر بېرىلمەكتە ئىدى.

زامانىنىڭ چاقى ئاستا قەدەمدە ئىلگىرلەۋاتاتتى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ قەلبى بىر سېغىنىش ئىچىدە ئىدى. ئۇ مەككىدىن بۇ يەرگە تېخىچە يېتىپ كېلەلمىگەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى سېغىنماقتا ئىدى. ئۇنىڭ بىلەن ئۇچرىشىشقا تاقىتى تاق بولماقتا ئىدى. ئۇنىڭ تەمكىن ۋە يۈرەكلەرگە مەلھەم بولىدىغان يېقىملىق ئاۋازىنى ئاڭلاش ئۈچۈن ئوت بولۇپ يانماقتا ئىدى. ئۇنىڭدىن بۇنچىلىك ئۇزاق ۋاقىت ئايرىلىپ قېلىشقا ئۇ چىدىيالمايۋاتاتتى. مۇسۇلمان بولغان كۈندىن باشلاپ تاكى ھىجرەت قىلغان كۈنىگە قەدەر ئۇنىڭدىن ھېچ ئايرىلماي دېگۈدەك ياشاپ كەلگەن بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۈچۈن ئۇنىڭدىن بۇنچىلىك ئۇزاق ۋاقىت ئايرىلىش ئېغىر كەلمەيتتىمۇ؟

ئۆمەر ئىبنى خەتتاپ (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) مەككىدىن كەلگەن ئىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەھۋالىنى بىلىش ئۈچۈن ئۇنىڭ يېنىغا يۈگۈردى. مەككىدە

قالغانلارنىڭ ئەھۋالى قانداقراقتۇ؟ ئۇلار بىلەن قاچان ئۇچرىشىدۇ؟ دېگەن سوئاللار ئۇنىڭ كاللىسىدا ئايلىناتتى. ئۆمەر ئىبنى خەتتاپ (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ پات يېقىندا بۇ يەرگە كېلىدىغانلىقىدىن خەۋەر بەردى. پات يېقىندا قەدىردان پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئۇچرىشىدىغانلىقىغا دائىر بۇ خوش خەۋەرنى ئاڭلىغان بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇنىڭ يېنىدىن سۆيۈنۈش ئىچىدە ئايرىلدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مەككىدىن ئايرىلغانلىقى خەۋىرى مەدىنىگە تارقالغانىدى. بۇ خەۋەر بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نى ئۇسسۇزلۇقتىن ئۆپكىسى قۇرۇپ كەتكەن بىرىگە سۇ خەۋىرى بېرىلگەندىنمۇ ئۆتە تاقەتسىزلەندۇرۇۋەتتى. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى كۆرۈش ئۈچۈن مەدىنە سىرتىغا چىققان كىشىلەر بىلەن بىرلىكتە مەدىنە سىرتىدا ئۇنى سەۋرسىزلىك بىلەن ساقلاشقا باشلىدى. ئۇنى بىرئاز بولسىمۇ بۇرۇنراق كۆرۈۋېلىش ئۈچۈن كېلىدىغان يولى تەرەپكە دىققەت بىلەن نەزەر سالاتتى. ئۇ تاقەتسىزلەنگەن كۆڭلىگە ناۋادا ئۇنى كۆرسە سەۋرچان ۋە تەمكىن بولۇشنى تەۋسىيە قىلاتتى. ئەمما بۇ كۆڭلىمۇ ئاخىرلاشتى. ئۇيۇقتا كېلىۋاتقان بىرەر يولۇچىنىڭ بىشارىتىنى بېرىدىغان بىرەر ئالامەت كۆرۈنەي دېمەيتتى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۆيىگە قايتىپ كەلدى. ئەتە يەنە ئۇنى قارشى ئېلىشقا چىقىش ئۈچۈن كېچىنىڭ تېزرەك ئۆتۈشىنى ساقلاشقا باشلىدى.

كۆنلەر مۇشۇ تەرىقىدە ئۆتۈشكە باشلىدى، ئەمما پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تېخى يېتىپ كېلەلمەيۋاتاتتى. ئەندىشىدىن بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئەقلى-ھوشىدىن ئايرىلىپ قالايلا دەۋاتاتتى. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ كىچىككىش سەۋەبلىرىنى ھەر خىل پەرەز قىلاتتى ۋە ئۆزىنى خاتىرجەم قىلغىدەك بىرەر جاۋاب تاپالمايۋاتاتتى. ناھايىتىمۇ ئىسسىق بىر كۈندە بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى ساقلاشقا چىققانلار بىلەن بىرلىكتە چىقتى. خېلى ئۇزاق ساقلاشقاندىن كېيىن كىشىلەر چۈش ۋاقتىنىڭ ئۇلارنى كۆيدۈرگەن تومۇز ئىسسىقىدىن ساقلىنىش ئۈچۈن ئۆيلىرىگە قايتىپ دەم ئېلىشقا باشلىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇ يەردە يالغۇز قالدى. كۈن نۇرى ئۇنى كاۋاپ قىلىۋېتىدىغاندەك قىزدۇراتتى.. تاپانلىرى ئاستىدىكى قۇملار بولسا خۇددى چوغدەك كۆيدۈرەتتى. ئۇ گەرچە خالىمىسىمۇ ئامالسىزلىقتىن ئۆيگە قايتىشقا مەجبۇر بولدى. ئۇ كارۋىتىدا ياتار- ياتماستىن: "ئاللاھنىڭ ئەلچىسى كەلدى... ئاللاھنىڭ ئەلچىسى كەلدى..." دېگەن ئاۋازلار ئۇنىڭ قۇلىقى تۈۋىدە ياڭراشقا باشلىدى. گاڭگىراپ قالدى، ئۇ ئۆز-ئۆزىگە: بۇ ئاڭلىغانلىرىم توغرىمۇ؟ ياكى مەن ۋەھىملىرىمنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاۋاتامدىم، دېدى. ئۇ ئاۋازلار تەكرارلىنىۋاتاتتى: "پەيغەمبەر كەلدى... پەيغەمبەر كەلدى..." بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۆيدىن يۈگۈرگەن پېتى چىقتى. جانلانغان تۇيغۇلىرى كۆڭلىنى كۆتۈرۈپ، سۆيۈنۈش ھېسلىرى كۆڭلىنى خوشاللىققا تولدۇرغانىدى. ئۇنىڭ

سۆيۈنۈشلىرى ئەندىشىلىرى بىلەن ئارىلىشىپ كەتكەنىدى. كىشىلەر تەرىپىدىن ئەتراپىنى ئورىۋالغان تۆگىنى كۆردى. ئۇ تۆگىگە مىنگۈچىلەرنى تونۇۋېلىشقا تىرىشتى. ئۇ دىققىتىنى يىغىپ يەنە قارىدى. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئەبۇ بەكرى (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نى تونىدى ۋە ئاۋازىنىڭ بېرىچە: "ئۇ... ئاللاھقا قەسەم قىلىمەنكى ئۇ... ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى... شۇنداق ... شۇنداق، ئۇ ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى..." ئۇ كۈچىنىڭ بېرىچە ئالدىغا قاراپ يۈگۈرەيتتى. ئادەتتىن تاشقىرى خوش بولۇپ كەتكەنلىكتىن ئۇچقاندەك يەڭگىل يۈگۈرەيتتى. ئاللاھنىڭ ئەلچىسى ئاخىرى يېتىپ كەلگەن ئىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۈچۈن ھەممە نەرسە يەنى بەختەرلىك، تىنچلىق، ھۇزۇر ئىچىدىكى ئىبادەت... ئاللاھ تەرىپىدىن قەلبلىرى يۇمشىتىلغان ۋە قەدىرلىك پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەتراپىغا توپلىغان بىر توپلام... دىن ئىبارەت ھەممە نەرسە پۈتۈن بولغان ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تۆگىسىدىن چۈشتى. مۇسۇلمانلار ئۇنىڭغا سالام بېرىشىپ ئۇنىڭ ئەتراپىنى ئورىۋېلىشقان ئىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا بولغان دىلىدىكى مۇھەببىتى بىلەن يانغان ئوتنى ئۆچۈرمەك ئۈچۈن بۇ قەدىردانى تەرەپكە قاراپ ئۆزىنى ئاتتى.

تەلپۈنۈش

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ ساھابىلىرى مەدىنىگە يېتىپ كەلگەن كۈنلەردە مەدىنىدە كېزىك كېسىلى پەيدا بولۇپ، تېزلىكتە تارقىلىشقا باشلىغان ئىدى. ئەبۇ بەكرى (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ۋە خېلى كۆپ ساندىكى ساھابىلەر بۇ كېسەلگە يولۇققان ئىدى.

بىر كۈنى خۇپتەن نامىزى ئوقۇلۇپ بولۇنغاندىن كېيىن ئەبۇ بەكرى (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نى زىيارەت قىلىش ئۈچۈن ئۆيىدىن چىققان بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇدۇل ئۇنىڭ ئۆيىگە بېرىپ، ئۇنىڭ قېشىدا ئولتۇردى. ئۇ يولۇققان بۇ كېسەلنىڭ ئۇنىڭغا سالغان دەردىنى بىردەم بولسىمۇ ئۇنىڭ ئېسىدىن چىقىرىش ئۈچۈن ئۇنىڭ بىلەن پاراڭلىششقا باشلىدى. كېچىنىڭ يېرىمىمۇ ئۆتتى. ئەبۇ بەكرى (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ كۆزى ئۇيقۇغا كەتتى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئاۋاز چىقارماستىن ئۆينىڭ ھويلىسىغا چىقتى. ئۇ بىرئاز دەم ئېلىۋېلىش ئۈچۈن ياتتى. ئۇيقۇ نازۇك بارماقلىرى بىلەن ئۇنىڭ كۆز قاپاقلىرىنى ياپتى ۋە ئۇنى جىمجىت ئۇيقۇ قوينىغا باشلىدى.

ئىككىنچى كۈنى تاڭ ئاتتى. قۇياش ئۆز نۇرلىرى بىلەن كائىناتنى يورۇتتى. ھېچبىر نەرسىنى ھېس قىلماستىن ياتقان

يېرىدە ئۇخلاۋاتقان بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ يۈزلىرىنى يۇمشاققىنە سىلىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئوڭ-سولغا ئۆرۈلۈپ ياتتى، ئاندىن كېيىن كۆزلىرىنى ئاچتى - دە، كۈننىڭ چىققانلىقىنى كۆردى. ئۇ قاتتىق بىر ساراسىمىگە چۈشتى. كۈن چىقىپ بولغان، ئەمما ئۇ بولسا بامدات نامىزىنى تېخى ئوقۇمىغان ئىدى. ئۇ ئورنىدىن تۇردى. بېشىدا بىر ئېغىر نەرسە باردەك، مۇسكۇللىرى بوشاپ كەتكەندەك بولۇپ، ماغدۇرسىزلىقتىن ھەتتا پۈتۈن بەدىنى ئۆرۈپ - چېقىلغاندەك بىر ھالنى ھېس قىلدى. ئۇ ئالدى تەرەپكە قارىدى. ئۇنىڭغا ھەممە يەر ئايلىنىۋاتقاندەك بىلىندى. پۇتلىرى ئۇنى ئۆرە تۇتۇپ تۇرالمايۋاتاتتى. بىرئازدىن كېيىن ئۇ ئورنىدا ئۆرە تۇرالماي تۇرغان يېرىگىلا يىقىلىپ چۈشتى. ئۇ قولىنى بېشىغا ئېلىپ باردى ۋە يۈزلىرىنى سىلاپ كۆردى. پۈتۈن بەدىنىنىڭ ئوتتەك قىزىپ كەتكىنىنى ھېس قىلدى. ئۇ ئۆزىنىڭ كېزىك كېسىلىگە گىرىپتار بولغىنىنى چۈشەندى. ئۆي ئىچىدىكىلەرنى چاقىرماقچى بولدى. خۇددى كۆزلىرى پەردە بىلەن توسۇلۇپ قالغاندەك بولۇپ بېشى قاتتىق ئاغرىۋاتاتتى. قولىنى يەرگە ئۇزاتتى. بېشىنى بىلىكى ئۇستىگە قويدى-دە، شۇ پېتى ھوشسىز يېتىپ قالدى.

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بىلەن ئەبۇ بەكرى (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ كېسىلى تېخى ساقايمىغان ئىدى. كۈنلەر ئۆتىۋاتاتتى. ئائىشە دائىملىق ئادىتى بويىچە ئۇلارنى زىيارەت قىلىپ تۇراتتى.

ئۇ بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نى ياتقان يېرىدە كۆرۈپ ئۇنىڭدىن ھال - ئەھۋال سورىدى ۋە ئۇنىڭغا قاراپ: قانداقراق تۇرۇۋاتىسەن، ئى بىلال؟ (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) دەپ ئەھۋال سورىدى.

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) كۆزلىرىنى ئاستا ئاچماقچى بولدى، ئەمما يەنە يۇمۇلۇپ قالدى. ئۇ كۆزلىرىنى ئاچالمايۋاتاتتى. ئائىشە (رەزىيەللاھۇ ئەنھا) نىڭ سۆزىگە جاۋابمۇ بېرەلمىدى. ئائىشە (رەزىيەللاھۇ ئەنھا) ئۇنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ ئۆي ئىچىگە كىردى. ئاتىسىنى كۆرگىنىچە:

- سېنىڭ ئەھۋالىڭ قانداقراق ئى ئاتا؟ دېدى. ئەبۇ بەكرى(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ):

ئائىلىسىدە بولسىمۇ گەر ھەر كىشى ئاخشام سەھەر،

ماڭلاي چاچتىنمۇ يېقىندۇر ئۇنىڭغا ئۆلۈم-قەدەر.

دەپ بېيىت شەكلىدە جاۋاب بەردى. ئەبۇ بەكرى (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) مەككىنى، مەككىدىكى كۈنلىرىنى ئەسلەيتتى. ئۇنىڭ مەككىگە بولغان سېغىنىشى بارغانچە ئارتىپ باراتتى... ئائىشە بېشىنى ئېگىپ ئاتىسىغا يېقىنلاشتى ۋە: بۇ كېزىك كېسىلى، شۈبھىسىزكى كېزىك كېسىلى دېدى ئاستا ئاۋازدا.

بۇ ئارىلىقتا بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۆزىنى كېسەلدىن بىرئاز ياخشىلانغاندەك ھېس قىلىپ ھېس-تۇيغۇلىرى

جانلىنىشقا باشلىغانىدى. ئۇنىڭ خىياللىرى قانات چىقىرىپ، ئۇنى مەككىدىن مەدىنىگە، ياكى مەدىنىدىكى ئەبۇ بەكرى (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ تۇرالغۇسىدىن مەككىدىكى بەنى جۇماھ مەھەللىسىگە، يەنى ھىجرەت قىلىشتىن بۇرۇنقى سۆيۈملۈك يۇرتىغا ئېلىپ كەتتى. ئۇ، كۆڭۈل قۇشىنىڭ مەككىنىڭ ئاسمانلىرىدا پەرۋاز قىلىۋاتقانلىقىنى كۆردى؛ ئۇ قۇش مەككىنىڭ كوچىلىرىدا ئايلىناتتى، مۇقەددەس كەبىنى زىيارەت قىلاتتى، يوللاردا قەدەم-قەدەم ئىلگىرلەيتتى. ئۇ ۋەتەن تۇپرىقىنى ۋە ئۇنىڭ ھاۋاسىنى سېغىنغانىدى. ئۇ ياتقىنىچە ئاسمانغا قارىدى ۋە: شۈبھىسىزكى مەككىنىڭ ئاسمىنى بۇ يەرنىڭ ئاسمىنىدىنمۇ سۈزۈك، بۇ يەرنىڭ ئاسمىنىدىنمۇ چىرايلىق، دەپ پىچىرلىدى. ئۇنىڭ كۆزلىرى كۆزى يەتكەن يەرگىچە قارايتتى، ئۇ ھ تارتاتتى، بىلىنەر-بىلىنمەس ئاۋازدا: مەككىنىڭ ھاۋاسى بۇ يەرنىڭ ھاۋاسىدىن مۇتلەق ھالدا پاكىز، دېدى. ئۇنىڭ يۈرىكىدىكى مەھبۇبى، يەنى سۆيۈملۈك مەككىنىڭ سىماسى ئۇنىڭ كۆز ئالدىدا جانلىنىشقا باشلىغان ئىدى. ئۇ ئۆزىنى مەككىدە كىچىك بىر بالا چېغىدىكى ئويۇن ئويناۋاتقان ھالىتىدە كۆردى. ئۇ بالىلىقتىكى دوستلىرىنى ئەسلىدى. تىجارەتكە چىقىش ئۈچۈن تەييارلانغان ياشلىق مەزگىللىرىنى، ئاندىن كېيىن تىجارەتتىن مەككىگە قايتىشلىرىنى ئەسلىدى. ئۇنىڭ يۈرىكى مەككىنى ۋە ئائىلىسىنى ئەسلەش، سېغىنىش ھېسسىياتى بىلەن تولۇپ تاشقانىدى. مەككىنىڭ سىماسى ئۇنى بەنى جۇماھ مەھەللىسىدە

ياشلار ئارىسىدا ياشىغان كۆنلەرگە ئېلىپ كەتتى. ئۇ، ناخشا ئېيتاتتى. ياشلارنىڭ كۆڭلى ئۇنىڭ ناخشىلىرى بىلەن مەستخۇش بولۇپ كېتىشكەندى. ئۇنىڭ كۆڭلى يۇرتىغا بولغان مۇھەببىتى ۋە تەلپۈنىشى بىلەن تولۇپ تاشقانىدى. ئۇنىڭدىن كېيىن ئۆزىنىڭ مۇسۇلمان بولغان كۆنلىرىنى، بېشىغا كەلگەن زۇلۇم ۋە ئازابلارنى ئەسلىدى. ئۇنىڭ ئېسىگە كەلگەن بۇ قاپقاراڭغۇ مەنزىرىلەرمۇ ئۇنىڭ يۇرتىغا بولغان سېغىنىش، تەلپۈنىشىنىڭ ئوتلىرىنى ئۆچۈرەلمەيلا قالماستىن، ئەكسىچە ئۇ ئوتنى تېخىمۇ بەكرەك لاۋۇلداتماقتا ئىدى. راستىنى ئېيتقاندا ئۇ مەككىنى سېغىنغان، ئۇنىڭ سېغىنىشى ئۇنىڭ مەنىۋىيىتىنى قورشاپ، ئۇنىڭ خىياللىرىغا ھاكىم بولىۋالغان ئىدى. بۇ سېغىنىش ھېسسىياتى ئۇنىڭ قەلبلىرىنى زىل-زىلىگە سېلىپ ئۇنى بارغانسېرى كۈچلەندۈرىۋاتاتتى. ئۇنىڭ سېغىنىشى شۇ دەرىجىگە بارغانكى، ئۇ سېغىنىش تۇيغۇسىنى ئۆزىدىن قىلچە نېرى قىلالمايۋاتاتتى. ئۇنى يوشۇرۇپ قىلىشقا ئامالسىز قېلىۋاتاتتى. ئۇ ئۆزىگە تۆۋەندىكى مىسرالار بىلەن تەسەللى تېپىشقا ئۇرۇناتتى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ ئاۋازى يۇقىرى كۆتۈرۈلدى:

ئاھ مېنى بىلسەڭ،

ۋادىلىرىدا ھېچ تۈنەرمەنمۇ مەن.

ئەتراپى ئىزخىر، گۈل- چىمەنلار ئارىسىدا،

بارارمەنمۇ ئاشۇ مۇبارەك سۇلار بېشىغا.

يۇرەلەرمەنمۇ سامە، تافىل تاغلىرى باغرىدا.

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ ئاۋازى ئائىشە (رەزىيەللاھۇ ئەنھا) نىڭ قۇلىقىغىمۇ ئاڭلانغان ئىدى. ئائىشە (رەزىيەللاھۇ ئەنھا) بېشىنى ئەگدى، ئۇنىڭ ئەندىشىسى ئاشقانىدى. بۇ ئىسسىتمىنىڭ تەسىرىدىنمۇ ياكى سېغىنىش تۇيغۇلىرىنىڭ ئاخىرلىشىشىمىدۇر؟ بۇ كىشىلەرگە نېمە بولۇۋاتىدۇ ئەمدى، مەككىنى شۇنچىلىك سېغىنىپ كېتىپتۇكى... دەپ پىچىرلىدى ئۇ. ئاندىن كېيىن ئورنىدىن تۇرۇپ ئۇ يەردىن ئايرىلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆيگە كەلگەندە كۆرگەنلىرىنى ۋە ئاڭلىغانلىرىنى ئۇنىڭغا سۆزلەپ بەردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ دېگەنلىرىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن:

"ئى ئاللاھ! بىزگە مەككىنى ياخشى كۆرسەتكىنىڭدەك مەدىنىنىمۇ ياخشى كۆرسەت" دەپ دۇئا قىلدى.

ئاللاھۇ ئەكبەر... ئاللاھۇ ئەكبەر...

يەنە بىر كېچە ئاخىرلىشىش ئالدىدا تۇراتتى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئورنىدىن تۇردى، تاھارەت ئالدى ۋە سۇبھىنىڭ كۆتۈرۈلۈشىنى ساقلاشقا باشلىدى. سۇبھىنىڭ كۆتۈرۈلۈشى بىلەن مەسچىتكە قاراپ ماڭدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن خېلى كۆپ مۇسۇلمانلارنىڭ ئۇ يەردە ناماز ۋاقتىنى ساقلاۋاتقانلىقىنى كۆردى. ئاندىن كېيىن ئۇلار بامدات نامىزىنى ئوقۇدى. نامازدىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئولتۇردى. مۇسۇلمانلار ئۇنىڭ ئەتراپىغا يىغىلىپ ئولتۇرۇشتى. ئۇنىڭ ئارقىدىن كېلىپ ناماز ئوقۇغان يەنە بىر گۇرۇپپا كىشىلەر كېلىپ ئولتۇردى. ئۇلاردىن بىرسى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا:

- ئى ئالللاھنىڭ پەيغەمبىرى! سەھەر ۋاقتى بولدى، بىزنى بۇ يەرگە توپلىشىڭىزنىڭ مەقسىتى نېمە؟ دەپ سورىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئويلانغان قىياپەتتە يەرگە قاراپ ئولتۇراتتى. ئەتراپتىكىلەردىن باشقا بىرى:

- كۆپىنچە ۋاقىتتا جامائەت نامىزىنى جامائەت بىلەن ئوقۇشقا ئۈلگىرەلمەيۋاتىمىز. بەزى ۋاقىتتا نامازغا كېچىكىپ قالماسلىق ئۈچۈن ئىشلىرىمىزنى تاشلاپ كېلىپ مەسچىتتە نامازنى ساقلاپ ئۇزۇن ئولتۇرۇپ كېتىمىز، راستىنى ئېيتقاندا بىزنىڭ ناماز ۋاقتىنى بىلدۈرىدىغان بىرەر نەرسىگە ئېھتىياجىمىز باركەن، دېدى. ئۇنىڭدىن باشقىسى سۆزگە قوشۇلۇپ:

- ناماز ۋاقتى كىرىشى بىلەن بايراق ئاسايلى، كىشىلەر ئۇنى كۆرگەن ھامان بىر-بىرلىرىگە خەۋەر بېرىشسۇن، دېدى. بۇ تەكلىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ كۆڭلىگە ياقمىدى. باشقا بىرى:

- ئېگىزرەك بىر يەردە ئوت ياقساق، ھەممە ئادەم ئۇنى كۆرەلەيدۇ ۋە ناماز ئۈچۈن كېلىدۇ، دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

"بۇ مەجۇسىلارغا ئائىت ئادەتلەردىندۇر" دەپ ئۇ تەكلىپنىمۇ قوبۇل قىلمىدى. ئۈچىنچى بىرى:

- بۇرغا چالساق قانداق بولار؟ دېدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

- "بۇ يەھۇدىيلارنىڭ ئادەتلىرىدىندۇر" دەپ ئۇنىمۇ ياقتۇرمىدى. تۆتىنچى بىرى:

- داڭ ئۇرايلى، دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

- "بۇ خرىستىئانلارنىڭ ئادەتلىرىدىندۇر" دېدى.

مۇسۇلمانلار بۇ ھەقتە خېلى ئۇزۇنغىچە دە-تالاش قىلىشتى. ئاخىردا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام گەرچە بەك رازى بولۇپ كەتمىسىمۇ بۇنىڭغا بىر چارە تاپتى. مۇسۇلمانلارنى نامازغا چاقىرىش ئۈچۈن داڭ ئۇرۇشقا ماقۇل بولدى. بىر كۈنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەسچىتتە ئولتۇرغاندا ئابدۇللاھ ئىبنى زەيد

(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) خۇشال بىر كەيپىياتتا كىرىپ كەلدى. ئۇ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا بېرىپ:

- ئى ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى! بۇ كېچە مەن چالائويغاق ھالەتتە ياتقان ئىدىم، خىيالىمدا ئۈستىگە يېشىل كىيىملەرنى كىيگەن، قولىدا بىر داڭ كۆتۈرىۋالغان بىر ئادەم ماڭا يېقىنلاشتى. ئۇنىڭغا مەن:

- ئى ئاللاھنىڭ قۇلى! بۇ داڭنى ماڭا سېتىپ بېرەمسەن؟ دېدىم. ئۇ: بۇنى نېمە قىلىسەن؟ دەپ سورىدى. مەن: ئۇنىڭ بىلەن مۇسۇلمانلارنى نامازغا چاقىرىمىز، دېدىم. مەن ساڭا بۇنىڭدىنمۇ ياخشى بىر نەرسىنى ئۆگىتىپ قويايمۇ؟ دېدى. مەن: ئۇ نېمە؟ دېدىم. ئۇ ماڭا:

ئاللاھۇ ئەكبەر! ئاللاھۇ ئەكبەر!

ئاللاھۇ ئەكبەر! ئاللاھۇ ئەكبەر!

ئەشھەدۇ ئەن لا ئىلاھە ئىللاللاھ!

ئەشھەدۇ ئەن لا ئىلاھە ئىللاللاھ!

ئەشھەدۇ ئەننە مۇھەممەدە ر رەسۇلۇللاھ

ئەشھەدۇ ئەننە مۇھەممەدەر رەسۇلۇللاھ

ھەييە ئەلەس سالاھ!

ھەييە ئەلەس سالاھ!

ھەييە ئەلەل فەلاھ!

ھەييە ئەلال فەلاھ!

ئاللاھۇ ئەكبەر! ئاللاھۇ ئەكبەر!

لا ئىلاھە ئىللاللاھ" دېگەنلەرنى ئۆگەتتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئابدۇللاھ (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ چۈشىنى ئاڭلىدى. يۈزىدە بىر مەمنۇنىيەت ئالامىتى كۆرۈندى. كۆڭلىدە بىر راھەتلىك تۇيغۇسى پەيدا بولدى. ئاخىردا مۇسۇلمانلار باشقىلارنى دورىماستىن، باشقىلارغا ئوخشاتماستىن، باشقىلارغا تەقلىد قىلماستىن، داڭ ئاۋازلىرى ئارىلىشىشى سەۋەبىدىن ئىشلىرىنىڭ قالايمىقان بولۇشىدىن قورقمىغان ھالدا ناماز ۋاقتىدىن بىر-بىرىگە خەۋەر بەرگىدەك بىر چارىگە ئېرىشكەنىدى. ئەزان ئۇلارنىڭ نەمۇنىسى بولاتتى. ئەمما پەقەتلا ئۇلارنىڭ... داڭ بولسا قايسىلا تەرەپتىن ئېلىپ ئېيتقاندا

خرىستىئانلارنىڭ نەمۇنىسى ئىدى. مۇسۇلمانلار ئۇلارغا قەتئىي ئوخشىماسلىقى كېرەك ئىدى... پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئابدۇللاھ (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) غا:

- "مەن بۇنىڭ بىر ھەق چۈش بولۇشىنى ئۈمىت قىلىمەن، سەن بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ يېنىغا بارغىن، چۈشۈڭدە كۆرگىنىڭنى ئۇنىڭغا ئۆگەتكىن، چۈنكى ئۇنىڭ ئاۋازى سېنىڭكىدىن ياڭراق ۋە يېقىملىق" دېدى.

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ كىشىلەرنى نامازغا چاقىرغان يېقىملىق ئاۋازى كۆتۈرۈلۈپ مەدىنىنىڭ ئاسمانلىرىدا ئاجايىپ يېقىملىق بىر ئاھاڭدا ئەتراپقا تارقىلىشقا باشلىدى. ئاڭلانغان يەرلەردىكى كىشىلەرنىڭ قۇلاقلىرىغا كىرىپ دىللىرىنى تىترەتتى. مەدىنىلىك كىشىلەر ئەزاننىڭ مەستخۇشلىقىدا ئۆيلىرىدىن چىقىشتى. ئۇلار بۇ يېڭى ۋەقەلىكنىڭ نېمە ئىش ئىكەنلىكىنى بىلىش ئۈچۈن مەسچىتكە قاراپ يۈگۈرۈشتى. بۇ بۇلبۇلدەك يېقىملىق ئاۋازى ئىگىسى كىمدۇر؟

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ ئاۋازىنى ئۆمەر ئىبنى خەتتاپ (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) مۇ ئاڭلىغان ئىدى. بۇ چاغدا ئۆمەر (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۆيىدە ياتاتتى. ئورنىدىن تۇرۇپ دىققەت بىلەن بۇ ئەزانغا قۇلاق سالدى: مەن نېمىلەرنى ئاڭلاۋاتىمەن-ھە؟ مەن ئويغاقمۇ ياكى ئۇيقۇ ئىچىدىمۇ؟ شۇ تاپتا ئاڭلىغانلىرىمنىڭ چۈشۈمدە كۆرگەنلىرىمنىڭ دەل ئۆزى ئىكەنلىكىدە ھېچ شۈبھەم

يوق. ئۆمەر (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئورنىدىن تۇردى. ئۆيدىن ئالدىراپ چىقتى. ئۇ كىيىمىنى سۆرىگىنىچە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا قاراپ يۈگۈردى. ئۇنى كۆرگەن ھامان:

- ئى ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى! سېنى ھەق بىلەن ئەۋەتكەن ئاللاھقا قەسەم قىلىمەنكى، ئۇنىڭ (چۈشىدە) كۆرگىنىنى مەنمۇ كۆردۈم، دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: "ئاللاھقا شۈكۈرلەر بولسۇن!" دېدى.

ئۇمەييە بىلەن ئەبۇ جەھىلنىڭ ئاقىۋىتى

ئىسلام مەدىنىگە يىلتىز تارتىپ كۆچلەنمەكتە ئىدى. مەككىدىن كۆچۈشكە مەجبۇرلانغان مۇسۇلمانلار بالا ۋە زۇلۇملاردىن قۇتۇلغانلىقلىرى سەۋەبىدىن ھايات راھەتتە ئۆتىۋاتاتتى. ئەمما ئۇلار مەككىنى ئۇنتالمايۋاتاتتى. مەككىنى، ئۇ يەردە قېلىپ قالغان ئاتا- ئانىلىرىنى، پەرزەنتلىرىنى ۋە ئۇرۇق - تۇغقانلىرىنى سېغىنىشاتتى. قۇرەيشلەرنىڭ ئۇلارنىڭ قوللىرىدىن ئېلىۋالغان ھەقلىرىنى قايتۇرۇپ ئېلىش ئۈچۈن ئاللاھنىڭ ئۆزلىرىگە بىر پۇرسەت بېرىشىنى ئۈمىت قىلىپ تۇرۇشاتتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەبۇ سوفيان ئىبنى ھەرب باشچىلىقىدىكى بىر تىجارەت كارۋىنىنىڭ شامغا كەلگەنلىكىنى ئاڭلىغان ھامان ساھابىلىرىنى يىغىپ ئۇلارغا:

" بۇ قۇرەيشنىڭ سودا كارۋىنىدۇر. مەن ئاللاھنىڭ ئۇنى سىلەرگە نېمەت قىلىپ بېرىشىنى ئۈمىت قىلىمەن" دېدى.

ئىچىدە بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) مۇ بولغان مۇسۇلمانلار قوشۇنى مەدىنىدىن چىقىپ قۇرەيش كارۋىنىنىڭ ئىزىنى قوغلاپ ماڭدى. ۋاقتىنىڭ سۇدەك ئېقىشىغا ئەگىشىپ ئۇلارنىڭ سەپىرىمۇ داۋاملاشماقتا ئىدى. ئۇلار ئاخىرى بەدىر قۇدۇقىغا يېقىن بىر يەرگە كېلىپ چۈشكۈن قىلدى. ئەبۇ سوفيان پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ ساھابىلىرىنىڭ ئۆزلىرى بىلەن ئۇرۇش قىلماقچى بولغانلىقىنى پەرەز قىلىپ، قۇرەيش

كارۋىنىنى مۇداپىئە قىلىدىغان قوشۇن ئەۋەتىشنى ئىلتىجا قىلىپ مەككىگە ئادەم ماڭغۇزدى. قۇرەيشنىڭ كارۋىنىنى قوغداش ئۈچۈن تەييارلانغانلىقىنى ئاڭلىغان پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام ساهابىلىرى بىلەن مەسلىهەتلەشتى. ئەبۇ بەكرى (رەزىيەللاهۇ ئەنهۇ) بىلەن ئۆمەر (رەزىيەللاهۇ ئەنهۇ) ئۆزلىرىنىڭ پىكىرلىرىنى ئوتتۇرىغا قويدى. ئۇنىڭدىن كېيىن ساهابىلەردىن مىقداد ئىبنى ئامر (رەزىيەللاهۇ ئەنهۇ) ئورنىدىن تۇرۇپ: ئى ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى! ئاللاھ ساڭا نېمىنى بۇيرۇغان بولسا ئۇنى قىلغىن. بىز سېنىڭ بىلەن بىللە بولىمىز. ئاللاھ بىلەن قەسەم قىلىپ ئېيتىمەنكى، بىز ئىسرائىل ئەۋلادىنىڭ مۇسا ئەلەيهىسسالامغا: " سەن رەببىڭ بىلەن بىرىپ ئۇرۇشۇپ كېلىڭلار، بىز بۇ يەردە ئولتۇرۇپ تۇرايلى" دېگىنىدەك دېمەيمىز. بىز پەقەت: سەن ۋە رەببىڭ بىرىپ ئۇرۇشىڭلار، ئەلۋەتتە بىزمۇ سىلەر بىلەن بىرلىكتە بىرىپ ئۇرۇشىمىز" دەيمىز. سېنى ھەق دىن ۋە كىتاب بىلەن ئەۋەتكەن ئاللاھقا قەسەم قىلىمەنكى، بىزنى "بىركۇل-جىماد" دېيىلگەن جايغىچە يول ماڭغۇزساڭمۇ دىنىڭنى ئۇ يەردە تارقىتىش ئۈچۈن سېنىڭ بىلەن بىرلىكتە ماڭىمىز، دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام ئۇنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلاپ مەمنۇن بولغانلىقىنى ئىپادىلەپ كۈلۈمسىرىدى.

كىچە بولدى. پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام ئەلى ئىبنى ئەبى تالىپ، زۇبەير ئىبنى ئاۋۋام ۋە سەئىد ئىبنى ئەبى ۋەققاس (رەزىيەللاهۇ ئەنهۇم) لارنى خەۋەر تىڭ-تىڭلاپ كېلىش ئۈچۈن

بەدىر قۇدۇقلىرىنىڭ يېنىغا ئەۋەتكەن ئىدى. ئۇلار ئۇ يەردە سۇ ئالغىلى كەلگەن ئىككى ئادەمنى ئۇچرىتىپ ئۇلارنى ياللاپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كېلىشتى. ئۇلار يېتىپ كېلىشكەندە بولسا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ناماز ئوقۇۋاتقان ئىدى. بۇ ئاردا ساھابىلەر بۇ ئىككى سۇچىنى سوراقتا تارتىشقا باشلىدى:

- سىلەر كىمنىڭ سۇچىلىرى؟

قۇرەيشنىڭ سۇچىلىرى، بىزنى ئۇلارغا كېرەكلىك بولغان سۇنى ئېلىپ كېلىشىمىز ئۈچۈن ئەۋەتىشتى.

- يالغان دەيسىلەر.

- سىلەرگە يالغان ئېيتمىدۇق.

- سىلەر ئەبۇ سوفيان ئۈچۈن سۇ توشۇيسىلەر.

- بىز قۇرەيشنىڭ سۇچىلىرىمىز.

ئەلى (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بىلەن ئۇنىڭ ھەمراھلىرى ئۇ ئىككى سۇچىنى دۇشكەلەپ ئەدەپلىگەندى، ئۇلار: بىز ئەبۇ سوفياننىڭ سۇچىلىرى... بىز ئەبۇ سوفياننىڭ سۇچىلىرى... دەپ ۋارقىراشقا باشلىدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلارنى ئۇرۇشتىن توختاپ قىلىشتى ۋە قۇرەيش كارۋىنى بىلەن تىجارەت ماللىرىنىڭ ئۆز قوللىرىغا

چۈشكەنلىكلىرىگە ئىشەنچ قىلىشتى. بۇ ئارىدا نامىزىنى ئوقۇپ بولغان پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

"سىلەرگە راست گەپ قىلسا ئۇلارنى ئۇردۇڭلار، يالغان سۆزلىسە قويۇپ بەردىڭلار، ئۇلار ھەقىقەتەن باشتا توغرا گەپ قىلغانىدى. ئۇلار راستتىنلا قۇرەيشنىڭ ئادەملىرى ئىدى" دېدى ۋە مۇسۇلمانلارنىڭ يېنىغا كېلىپ:

" مانا قاراڭلار، مەككە سىلەرگە يۈرەك پارىلىرىنى ئەۋەتىپتۇ" دېدى.

ئەبۇ سوفيان كارۋاننى قۇتۇلدۇرۇپ قېچىپ كەتكەنىدى. ئۇ مەككىدىن كېلىۋاتقان قوغدىغۇچى قوشۇنغا ئۆزىنىڭ بەدىر قۇدۇقىنىڭ يېقىن ئەتراپىتىكى بىر يەردىن كارۋاننى ساق-سالامەت ئېلىپ كېتەلىگەنلىكىنى، ئەمدى مۇسۇلمانلار بىلەن ئۇرۇش قىلىشقا ۋە قان تۆكۈشكە ھېچ زۆرۈرىيەتنىڭ قالمىغانلىقىنى، شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇلارنىڭ ئارقىغا قايتىشى كېرەكلىكىنى دەپ خەۋەرچى ئەۋەتتى. ئەمما ئەبۇ جەھل بەدىرگە بېرىپ ئۇ يەردە ئۈچ كېچە تۇرۇشنى قارار قىلغان ئىدى. شۇڭا ئۇ: ياق، قەسەم قىلىمەنكى ئاللاھ بىز بىلەن مۇھەممەد (سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم) نىڭ ئارىلىقىدا ھۆكۈم چىقارمىغىچە ئارقىمىزغا قايتمايمىز، دېدى.

قۇرەيشلەر ئىچىدە دە-تالاش باشلاندى. ئاخىردا ھەممىسى ئەبۇ جەھىلنىڭ دېگىنىگە قوشۇلدى. بۇ چاغدا مۇسۇلمانلار بەدىر قۇدۇقىنىڭ يېنىغا كېلىپ سۇغا ئەڭ يېقىن بولغان يەردە چۈشكۈن قىلدى. ئاندىن بىر كىچىك كۆل كولاپ ئۆزلىرى ئۈچۈن ئېھتىياجلىق بولغان سۇنى قاچىلىۋېلىشتى. باشقا قۇدۇقلارنى بولسا مۇشرىكلارنىڭ پايدىلىنالماسلىقى ئۈچۈن ئېتىۋەتتى. ئۇ يەردە ئۇلار يەنە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۈچۈن بىر سايىۋەن ھازىرلىدى. مۇسۇلمانلار ئۇرۇشۇشقا بۇيرۇق بېرىلىشىنى كۈتۈپ سەپ-سەپ بولۇپ تىزىلىپ تۇرۇشتى. بۇ چاغدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئاۋازىنى بىرئاز كۆتۈرۈپ:

"ئى ئاللاھ مانا بۇ قۇرەيش مۇشرىكلىرى! ئۇلار بۇ يەرگە ناھايىتى بەك كىبىر ۋە غۇرۇرلىرى، ئۆزلىرىنى ئۇلۇغ ساناش خاھىشلىرى بىلەن تەنتەنىلىك ھالدا كەلدى. ئۇلار ساڭا قارشى جەڭ ئېلان قىلماقتا، پەيغەمبىرىڭنى يالغانغا چىقارماقتا. ئى ئاللاھ ماڭا ئاتا قىلغان ياردىمىڭنى ۋە ۋەدەڭنى مەندىن ئايىما!"

مۇشرىكلار مۇسۇلمانلار بىلەن روبۇ-رو كەلگۈچە ئالدىغا قاراپ ئىلگىرلىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇسۇلمانلارنىڭ سەپلىرىنى تۈزلىدى. ئابدۇراھمان ئىبنى ئەۋف (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) سەپتە سەفرا ئوغۇللىرىنىڭ ئارىسىدا يەر ئالغان ئىدى. ئىككى تەرىپىدىكى بۇ يىگىتلەر ياش ۋە ناتىۋان ئىدى. ئابدۇراھمان ئىبنى ئەۋف (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇلارنى كىچىك كۆرگەندەك بىر نەزەردە

ئۆلارغا زەن سېلىپ قاراپ قويدى. ئۇ ئۆزىنىڭ ئۇ ئىككىسى ئوتتۇرىسىدا تۇرغان يېرىنى تازا مۇۋاپىق تاپمىدى ۋە ئۆز-ئۆزىگە:

مېنىڭ بۇ ئىككى بالىنىڭ ئوتتۇرىسىدا تۇرۇشۇم توغرا بولمىدىمۇ قانداق؟ دېيىشكە باشلىغان ئىدى. ئۇ ئۆزىنىڭ بۇ خىياللىرى بىلەن بەند بولۇپ تۇرغاندا يېنىدىكى ياشلاردىن بىرى ئۇ تەرەپكە بۇرۇلۇپ ئاستا شىۋىرلىغان ئاۋازدا:

- تاغا! ماۋۇ ئەبۇ جەھىلنى كۆرسىتىپ قويامسەن؟ دېدى.

- ئى قېرىندىشىمنىڭ ئوغلى! ئۇنى نېمە قىلماقچىسەن؟

مەن ئۆز-ئۆزۈمگە: "ئۇنى كۆرسەم يا ئۇنى ئۆلتۈرىمەن، ياكى ئۇنى ئۆلتۈرۈش يولىدا ئۆلىمەن" دەپ ئەھدە قىلغانىدىم.

ئابدۇراھمان ئىبنى ئەۋف (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ھەيران بولغان ھالدا ئۇنىڭغا بىرقانچە رەت قارىۋەتكەندىن كېيىن ئەبۇ جەھىلنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ:

- ئوغلۇم قارا! قوۋمىنىڭ ئارىسىدا ئۇياق-بۇياققا مېڭىپ يۈرگەن ئەنە ئاۋۇ ئادەم شۇ، دېدى.

ئارىدىن بىرئاز ئۆتۈپ ئابدۇراھمان ئىبنى ئەۋف(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ يەنە بىر تەرىپىدىكى ياش ئۇنىڭغا بۇرۇلۇپ ئاستاغىنە:

- ماۋۇ ئەبۇ جەھىلنى كۆرسىتىپ قويامسەن؟ دېدى.

- ئۇنى نېمە قىلماقچىسەن؟

مەن ئۇنى ئۆلتۈرۈشكە ياكى ئۆلتۈرۈش يولىدا ئۆلۈشكە قەسەم قىلغانىدىم.

بۇ سۆزلەرنى ئاڭلىغان ئابدۇراھمان (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بايام كىچىك سانىغان بۇ ئىككى ياشنىڭ ئارىسىدا تۇرغانلىقىدىن ئەمدى تولىمۇ پەخىرلەنگەن ئىدى.

مۇشرىكلاردىن ئەسۋەد ئىبنى ئەبۇلئەسەد قۇرەيشنىڭ سېپىدىن ئايرىلىپ يا سۇ ئىچىمەن، يا قۇدۇقنىڭ يېنىدا ئۆلۈمەن، دېگەن خىيال بىلەن قۇدۇق تەرەپكە قاراپ ماڭدى. ھەمزە (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇنىڭ ئالدىغا چىقىپ ئۇنىڭ پۇتىغا قىلىچ ئۇردى. ئەمما ئۇ ئۆز قارارىدىن ۋاز كەچمىگەن ئىدى. ئۇ كېسىلگەن پۇتىنى سۆرىگەن پېتى قۇدۇق تەرەپكە قاراپ مېڭىۋەردى. ھەمزە (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇنى ئۆلۈمگە ئېلىپ بارىدىغان شۇنداق بىر قىلىچ ئۇردىكى ئۇ شۇ ھامان قانغا مىلانغان ھالدا يەر چىشلىدى. ئاققان قانلارنى كۆرۈشكە تاقەت قىلالمىغان مۇشرىكلاردىن ئۇتبە ئىبنى رەبىئە، ئۇنىڭ قېرىندىشى شەيبە ۋە ئۇنىڭ ئوغلى ۋەلىد ئۇرۇشۇش ئۈچۈن قۇرەيش سېپىدىن ئايرىلىپ ئالدىغا قاراپ ماڭدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارغا قارشى ئەلى، ھەمزە ۋە ئۇبادە (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇم) لارنى چىقاردى. ئۇرۇش مۇشۇنىڭ بىلەن باشلانغان بولدى. ئەلى (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ۋەلىدكە قارشى شىر كەبى ئېتىلىپ ئۇنى يەر چىشلەتتى. ھەمزە (رەزىيەللاھۇ

ئەنھۇ) بولسا شەيبەگە بۇرالدى- دە، ئۇنىڭغا شۇنداق قاتتىق بىر ھۇجۇم قىلدىكى شەيبە كۆزنى يۇمۇپ-ئاچقىچە يەر چىشلىدى. بۇ چاغدا بولسا ئۇبەيدە (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بىلەن ئۇتبە ئوتتۇرىسىدا بىر-بىرىگە ھۇجۇم قىلىشلار قىزغىن داۋام قىلىۋاتاتتى. ھەمزە (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بىلەن ئەلى (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) دوستى ئۇبەيدە (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) غا ياردەمگە كېلىپ ئۇنىڭ رەقىبىنىمۇ يەر چىشلەتتى.

قۇرەيش قوشۇنى ئەمدى رەسمىي ھۇجۇم باشلاشقا قارار قىلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇسۇلمانلارنى ئوق ئېتىش قوراللىرى بىلەن ئۇلارغا يېقىنلىشىشقا بۇيرۇق بەردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەبۇ بەكرى (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بىلەن " ئارىش" دەپ ئاتالغان سايىۋەنىنىڭ ئاستىغا كىردى. ئارىدىن بىر ئاز ئۆتۈپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇ يەردىن چىقىپ مۇسۇلمانلارغا ۋەز ئېيتقان ھالدا:

"مۇھەممەدنىڭ جېنى ئۇنىڭ ئىلكىدە بولغان ئاللاھقا قەسەم قىلىمەنكى، بۈگۈن، ئاللاھنىڭ رازىلىقىنى كۆزلىگەن، سەۋر ۋە چىدامىلىق كۆرسەتكەن ھالدا ئۇرۇشقانلارنى، ئارقىسىغا قارىماي ئالدىغا ئىلگىرىلەش جەريانىدا ئۆلتۈرۈلگەنلەرنى ئاللاھ ئەلۋەتتە جەننەتكە كىرگۈزىدۇ" دەپ ئۇلارنى ئۇرۇشقا ئاتلىنىشقا بۇيرۇق بەردى. مۇسۇلمانلار: "ئەھەد... ئەھەد..." دېگەن ئاۋازلىرى بىلەن ھۇجۇمغا ئۆتتى.

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) مۇ ئۇلار ئىچىدە: "ئەھەد... ئەھەد..." دەپ ۋارقىرىغاچ مەككىنىڭ ئۇتتەك قىزىق قۇملىرىنى خىيالىغا كەلتۈرەتتى. مۇھەممەد (سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم) نىڭ دىنىنى تاشلاپ قۇرەيشنىڭ بۇتلىرىغا ئىبادەت قىلىشقا قايتىشى ئۈچۈن قانداق قاتتىق ئازابلارغا دۇچ كەلگەنلىكىنى، "ئەھەد... ئەھەد..." دېگەن سۆزلىرى بىلەن ئۇلارنىڭ تەلەپلىرىنى رەت قىلىپ قوۋمىنىڭ تېخىمۇ بەك غەزىپىنى كەلتۈرگەنلىكلىرىنى خىيال قىلاتتى. ئۇنىڭ تومۇرلىرىدىكى قانىنىڭ ھەرىكىتى تېزلەشتى ۋە دۈشمەن ئۈستىگە شىردەك ھەيۋەت بىلەن ئېتىلدى.

مۇسۇلمانلار مۇشرىكلار ئۈستىگە ئاجايىپ ھەيۋەتلىك بىر شەكىلدە ھۇجۇمغا ئۆتكەن بولۇپ، قىلىچلار بىر - بىرىگە ئۇرۇلۇپ ئەتراپنى ئۆلۈم ۋەھىمىسى قاپلىدى. ئافرانىڭ ئىككى ئوغلى ئوۋنغا قاراپ ئۈچقان قارچۇغىدەك ئەبۇ جەھىلغا ھۇجۇم قىلىش ئۈچۈن ئېتىلدى. ئۇلارنىڭ بىرىنىڭ نەيزىسى ئەبۇ جەھىلگە سانجىلىشى بىلەن بىر ۋاقىتتا يەنە بىرى ئۇنى يىرتىلغان رەخت پارچىسىدەك يەرگە چۈشۈرىدىغان ۋە ئۇنىڭ جېنىنى بىر يولىلا ئالىدىغان قاتتىق زەربىدىن بىرنى ئۇرۇپ ئۇنى يەر چىشلەتتى.

جەڭگىۋار مۇجاھىتلار مۇشرىكلارنى قىرماقتا ئىدى. قۇرەيش مۇشرىكلىرىنىڭ پالۋانلىرى بىر-بىرلەپ يەر چىشلىمەكتە ئىدى. ھايات قالغانلىرى بولسا مۇجاھىدلارنىڭ قىلىچلىرىدىن قۇتۇلۇشنىڭ چارىسىنى ئىزدىشەتتى. ئۇلار

قۇتۇلالمايدىغانلىقلىرىنى چۈشەنگەن ھامان كەلگەن تەرەپكە قاراپ قاچىدىغانغا يول ئىزدىشەتتى. ئۇلارنىڭ مەغلۇبىيىتى ئېنىق بولغان ئىدى. مۇسۇلمانلار ئۇلارنىڭ ئارقىلىرىدىن قوغلاپ يۈرۈپ نۇرغۇنلىرىنى ئەسىرگە ئالغان بولۇپ، مۇسۇلمانلار بۇنىڭ ئارقىسىدىن غەنىمەتلەرنى توپلاشقا باشلىغان ئىدى.

ئۇمەييە ئىبنى خەلەپ بىلەن ئۇنىڭ ئوغلى قېچىپ قۇتۇلالماي ئەسىر ئېلىنىشىنى كۈتۈپ تۇرۇشقا مەجبۇر ھالدا قىمىر قىلماي تۇرۇپ قالغان ئىدى. ئابدۇراھمان ئىبنى ئەۋف (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇلارغا ئۇچرىدى. ئۇمەييە ئۇنى كۆرگەن ھامان:

- ئامىرنىڭ قۇلى، دەپ چاقىردى.

ئابدۇراھمان(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇنىڭغا جاۋاب بەرمىدى. ئۇمەييە مەككىدە ئابدۇراھمان ئىبى ئەف(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نى ئابدۇللاھ دەپ چاقىرىدىغانغا ماقۇللاشقانلىقلىرىنى ئېسىگە ئېلىپ بۇ قېتىم: " ئابدۇللاھ" دەپ چاقىردى.

- ھە، نېمە بولدى؟

-مېنىڭ ھەققىمدە قانداق ئويلاۋاتىسەن؟ مەن سېنىڭ يىغقان غەنىمەتلىرىڭ ئىچىدىكى ئۇ ساۋۇتلاردىن قىممەتلىكرەك توختايمەن.

- شۇنداق.

- ئۇنداقتا بۇ يەرگە كەلمەمسەن!

ئابدۇراھمان قولىدىكى ساۋۇتلارنى يەرگە تاشلىدى. ئۇمەييە بىلەن ئۇنىڭ ئوغلى ئەلىنىڭ قولىنى تۇتقىنىچە بىللە مېڭىشقا باشلىدى.

سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا كۆكسىگە پارقىراپ تۇرغان بايراق تاقىۋالغان بىرى بار ئىدى، ئۇ كىم؟ دەپ سورىدى.

ھەمزە ئىبنى ئابدۇلمۇتتەلىپ (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ)... ئۇمەييە:

- ئەسلىدىلا بىشىمىزغا ھەممە بالانى ئاچقىنى ئۇ، دەپ غۇدىردى. ئۇلار شۇ تەرىقىدە كېتىۋاتقىنىدا بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇلارنى كۆرۈپ قالدى. ئۆزىنى ۋەھشىيانە قىيىنىغان خوجايىنى ئۇمەييەنى كۆرە- كۆرمەس غەزىبى تاشقان بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇنىڭدىن ئۆچىنى ئالماق ئۈچۈن قىلىچىنى قىنىدىن چىقىرىپ ئۇلارغا قاراپ يۈگۈردى. ئۇ ئۇمەييەنىڭ ئالدىغا يېتىپ كەلگەندە:

- كۇفرىنىڭ بېشى ئۇمەييە! ئەگەر سەن قۇتۇلۇپ قالساڭ مەن قۇتۇلمايلا قالاي، دەپ ۋارقىرىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ ئەپتىدىن ئۇنى ئۆلتۈرمەكچى بولغانلىقى ئېنىق ئىدى. ئابدۇراھمان(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ):

- بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ)! ئەسىرلىرىمنى قويىۋەت، دېدى.

ئۇلار قۇتۇلۇپ قالىدىغان ئىش بولسا مەن قۇتۇلمايلا قوياي.

ئۇنىڭ نېمە دېگەنلىكىنى ئاڭلاۋاتامسەن، ئى قارا قۇلنىڭ ئوغلى!

-ئەگەر بۇلار قۇتۇلۇپ قالىدىغان ئىش بولسا مەن ياشىمايلا قالاي.

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇلارنى ئۆلتۈرۈش ئۈچۈن ئۇرۇناتتى. ئابدۇراھمان(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بولسا ئۇلارنى ھىمايە قىلىشقا ئۇرۇناتتى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) غا ئۇلارنى قولغا چۈشۈرگىدەك مۇنداق پۇرسەتنى ئاللاھ ئاتا قىلغان يەردە بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇلارنى قويۇپ بېرەتتىمۇ؟ ئابدۇراھمان(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇنىڭ بۇنداق قىلىشىنى توسىۋاتىدۇ، دەپلا ئۇلارنى ئۆلتۈرمەيتتىمۇ؟ ياق... ياق... بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ):

- ئى ئاللاھنىڭ دىنىغا ياردەم قىلغانلار! كۇفۇرنىڭ بېشى ئۇمەييە ئىبنى خەلەپ بۇ يەردە... ئەگەر ئۇ، جېنىنى ساقلاپ قالىدىغان ئىش بولسا مەن ياشىمايلا قوياي، دەپ ۋارقىرىدى.

ياردەم بەرگۈچىدىن بىرى ئۇلار تەرەپكە قاراپ يۈگۈرۈپ كېلىپ ئۇلارنىڭ ئەتراپىنى چەمبەر شەكلىدە قورشاپ ئالدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بولسا ۋارقىرايتتى. ئابدۇراھمان(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بولسا ئۇلارنى ھىمايە قىلماقچى بولاتتى. ياردەمگە كەلگۈچى قىلىچىنى قىنىدىن چىقىرىشتى. ئارىلىرىدىن بىرى ئۇمەيەنىڭ ئوغلى ئەلىگە بىر قىلىچ ئۇرۇپ ئۇنى يەرگە دۈم چۈشۈردى. ئۇمەيە ئېچىنىش ئىچىدە: ئوغلۇم... ئوغلۇم...! دەپ ۋارقىرىدى.

ئابدۇراھمان(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇمەييەگە قاراپ:

- ئەمدى سەن ئۆزۈڭنى ئۆزۈڭ قۇتقازغىن، مەن سېنى قوغداپ قالالمىغىدەكمەن، دېدى.

ئۇمەييە قۇتۇلۇش ئۈمىدى بىلەن يۈگۈرەشكە باشلىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇنىڭ ئارقىدىن قوغلىدى. يېتىشكەن هامان نەيزىسىنى ئۇنىڭغا تىقىپ ئۇنى دۈم چۈشۈردى. ياردەم بەرگۈچى كېلىپ ئۇمەييەنىڭ جېنىنى ئالدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇمەييەگە قاراپ:

ئۇمەييە! شۇ تاپتا سەن نىمە دىگەن بىچارە هالەتتىسەن، دېدى.
ئابدۇراھمەن(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) غا:

- مېنىڭ ئەسىرلىرىمگە قىلغان بۇ ئىشىڭ مېنى بىئارام قىلدى، دەپ ئاغرىندى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇنىڭغا ناھايىتى ئاچچىقلىغان بىر شەكىلدە قارىدى. بۇنىڭ بىلەن ئابدۇراھمان(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) يەرگە قارىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ):

ئى ئابدۇراھمان(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ)! ئاللاھ ئۇنىڭ ئورنىدا ساڭا تېخىمۇ ياخشىراق بىر نەرسىنى ئېھسان قىلغۇسىدۇر، دېدى.

غەزىنىچى بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ)

جەڭ مەيدانىنىڭ توپا- تۇمانلىرى تارقالدى. بەدرى ئۇرۇشى مەككە مۇشرىكلىرىنىڭ ئادەملىرىنىڭ قىچىشى بىلەن ئاخىرلاشقان بولدى. مۇسۇلمانلاردىن بەزىلىرى ئۇلار تاشلاپ كەتكەن غەنىمەتلەرنى توپلاشقا باشلىدى. بۇلار تۇنجى قېتىم قولغا كەلتۈرۈلگەن ئۇرۇش غەنىمەتلەرى ئىدى. ئۇلار غەنىمەتلەرنىڭ كىمگە تەۋە بولىدىغانلىقى ھەققىدە بىر-بىرىدىن سوراشتۇرۇشقا باشلىدى. غەنىمەتلەرنى توپلىغانلار: ئۇ غەنىمەتلەرنى بىز توپلىغاندىن كېيىن ئەلۋەتتە بىزگە تەۋە بولىدۇ، دېيىشسە، غەنىمەتلەرنى يىغىشقا قاتناشماستىن دۈشمەنلەرنىڭ ئارقىدىن قوغلىغانلار بولسا: ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، ئۇ نەرسىلەرگە ئىگە بولۇشقا بىز بەكرەك لايىقمىز، ئەگەر بىز ئۇلارنى قوغلىمىغان بولساق بۇ نەرسىلەر سىلەرگە قالمىغان بولاتتى، دېيىشەتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەتراپىدا تۇرۇپ ئۇنى مۇھاپىزەت قىلغانلار بولسا: ئۇ غەنىمەتلەرگە سىلەرمۇ، سىلەردىن باشقىلارمۇ ئىگە بولالمايدۇ، چۈنكى ناۋادا بىزنىڭ مۇھاپىزەت قىلىدىغان ئىشىمىز بولمىغىنىدا بىزمۇ ئۇ نەرسىلەرگە ئېرىشىشىمىز مۇمكىن بولغان بولاتتى، بىز بولساق دۈشمەنلەرنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۈستىگە ھۇجۇم قىلىپ كېلىپ قېلىشىدىن ئەنسىرىگەچكە ئۇنىڭ ئەتراپىدا

مۇھەپپەزەتچىلىك قىلدۇق، دېيىشتى. بۇ دە- تالاشلاردىن خەۋەردار بولغان پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارنىڭ قوللىرىدىكى غەنىمەتلەرنىڭ ھەممىسىنى تاپشۇرۇشنى بۇيرۇپ، بۇ ھەقتە بىرەر قارار ماقۇللانغىچە ياكى بۇ غەنىمەتلەر ھەققىدە ئاللاھ تائالانىڭ بىر ھۆكۈمى مەلۇم بولغۇچە ئۇ غەنىمەتلەرنى ئۆز قولىدا تۇتۇپ تۇرىدىغانلىقىنى ئۇقتۇردى. ئاخىردا بۇ ھەقتە ئاللاھ تائالانىڭ: [بىلىكى، غەنىمەت ئالغان ھەرقانداق بىر نەرسىنىڭ بەشتىن بىرى ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرىگە، ئۇنىڭ ئۇرۇق-تۇغقانلىرىغا، يېتىملەرگە، يوقسۇللارغا، يولدا خىراجىتى ئۈزۈلۈپ قالغان مۇساپىرغا تەۋەدۇر.] دېگەن ئايىتى نازىل بولدى. بۇ ئايەتنىڭ ھۆكۈمى بىلەن غەنىمەتلەرنىڭ بەشتىن بىرى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئىگىدارچىلىقى ئۈچۈن ئايرىلدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا تەۋە بولغان غەنىمەتلەرنى ئالدى ۋە ئۇنىڭغا ۋاكالىتەن ساقلاشقا مەسئۇل بولدى. قالغان غەنىمەتلەر بولسا مۇجاھىدلارغا تەقسىم قىلىپ بېرىلدى. مانا بۇنىڭ بىلەن بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ غەزىنىچىسى بولغان ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام، پېقىر، موھتاج مۇسۇلمانلارنى بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ يېنىغا ئەۋەتەتتى، بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇلارنى تويغۇزاتتى ۋە كىيىمى يوقلارنى كىيىندۈرەتتى. بىر كۈنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ يېنىغا كەلگەندە بىر سېۋەتتە خورما تۇرغانلىقىنى كۆرۈپ:

" بۇ نېمە ئى بىلال؟ " دەپ سورىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ):

ئى ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى! مەن بۇنى سىنىڭ مېھمانلىرىڭ ئۈچۈن ساقلاۋاتقان ئىدىم، دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

" بۇنىڭ سەن ئۈچۈن دوزاخ ئوتى بولۇپ قېلىشىدىن قورقامسەن؟ ئۇلارنى تارقاتقىن، بىلال، ئەرشنىڭ ئىگىسى بولغان ئاللاھنىڭ كېمەيتىپ قويۇشىدىن ئەنسىرىمە! " دەپ بۇ خورمىلارنى دەرھال تارقىتىۋېتىشكە بۇيرۇدى.

***

بىر كۈنى بىر يەھۇدىي كېچە كىرمەستىن ئۈۋىلىرىغا قايتىۋېلىش ئۈچۈن ئۈچۈۋاتقان بىر قۇش توپىنى كۆرۈپ ئۇنى تاماشا قىلىپ تۇرۇپ قالدى. ئۇ جىمجىتلىق پەردىسىنى بۇزغان بۇ قۇش ئاۋازلىرىغا قۇلاق سېلىشقا باشلىدى. ئۇ پۈتۈن دىققىتى بىلەن ئۇيپۇقتا، ئۇيپۇقتا يوپ- يۇمىلاق بولۇپ كۆرۈنۈۋاتقان قۇياشنىڭ شەكلىگە قاراشقا باشلىدى. قۇياش ئاستا- ئاستا مېڭىپ كۆزلەردىن يىراقلاشتى. قۇش ئاۋازلىرىمۇ بارغانسېرى يىراقلىشىپ ئاخىردا پۈتۈنلەي ئاڭلانماس بولدى. ھەممە يەرنى جىمجىتلىق قاپلىغان ئىدى. يەھۇدىي ئىچىگە تاتلىق سېزىمنىڭ تارقالغانلىقىنى ھېس قىلدى. دەل شۇ چاغدا بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ مۇسۇلمانلارنى شام نامىزىغا چاقىرغان يېقىملىق ئەزان ئاۋازى ياڭراشقا باشلىدى. تەدرىجىي يۇقىرى

ئۆرلەۋاتقان يېقىملىق ئەزان ئاۋازى بۇ يەھۇدىينىڭ قۇلاقلىرىغا كىردى ۋە قۇلاقلىرىدىن قەلبىگىچە شۇڭغۇپ كىرىپ ئۇنى بايامقى شېرىن خىياللىرىدىن ئويغاندۇردى. يەھۇدىي ئۆزىنى ئىسكەنجىگە ئالغان قورقۇنچ ئارىلاش بىر ئەيمىنىش تۇيغۇسىغا چۆمۈلدى. ئۇ بۇ ئەزان ئاۋازىنى ئاڭلىماسلىق ئۈچۈن قۇلاقلىرىنى ئېتىۋالماقچى بولدى. ئەمما ئەتراپقا بۇلبۇلدەك يېقىملىق ئاۋازدا تارقىلىۋاتقان ئەزان ئاۋازى ئۇنى ئۆز مەيلىگە قويۇپ بەرمىدى. ئۇ، بۇنىڭغا قۇلاق سالماسلىققا تىرىشقىنىغا قارىماي ئەزاننى بېشىنى ئېگىپ جىمجىت تۇرغان هالدا ئاخىرغىچە ئاڭلىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئەزانى ئېيتىپ بولىشى بىلەن تەڭلا ئۇمۇ بۇ ئەزانى باش ئەگكەن هالدا ئاڭلىغانلىقى ئۈچۈن ئۆز- ئۆزىگە كايىشقا باشلاپ:

- ئۇنى ئاڭلىماسلىغىم لازىم ئىدى، ئۇنىڭ ئاۋازىدا بىر سېھىر، چاقىرىقىدا بولسا بىر پىتنە بار، دېدى. بۇنىڭغا قارشى ئىچىدىن كەلگەن بىر ئاۋاز ئۇنىڭغا: قانچە قېتىملاپ ئەزاننى ئاڭلاپ هامان بۇ سۆزنى دەيسەن- يۇ ئاخىردا يەنىلا بېشىڭنى ئېگىپ ئۇنى ئاڭلايسەن، بۇندىن باشقا هەر خىل يوللار بىلەن بۇ ھەبەشىستانلىققا مەستانە بولغان، بۇ سەۋەب بىلەن مۇسۇلمانلارغا ئۆچمەنلىك قىلىپ قېرىنداشلىرىڭنى ئۇلارنىڭ دىنىدا پىتنىگە يول ئېچىلىدىغانلىقى ھەققىدە ئۇلارنى ئاگاھلاندۇرۇپ كېلىۋاتقىنى سەن ئەمەسمىدىڭ؟ دەپ كايىشقا باشلىدى.

يەھۇدىي، بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) دىن قۇتۇلۇش ئۈچۈن ئۇنىڭ قول مۇئامىلىسىنى كۆرۈشى ۋە ئىسلامدىن بۇرۇنقى قۇللۇق كۈنلىرىگە قايتۇرۇشى ئۈچۈن ئامال ئىزدەشكە باشلىدى. ئەگەر ئۇ بۇ ئىشتا مەقسىدىگە يېتەلىسە بۇ شەيتاننىڭ كۆندە بەش قېتىم مۇسۇلمانلارنى مۇھەممەد ۋە ئۇنىڭ دىنىغا دەۋەت قىلىدىغان بۇ ئاۋازدىن قۇتۇلغان بولاتتى. بۇ ھەقتە ئاخىرقى نەتىجىسىگە ئىشەنچ باغلىغان بىر ئەقىل ئۇنىڭ كالىسىغا كىردى. بۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ يۈزلىرى خوشاللىقتىن ئېچىلىپ كەتتى ۋە پىلاننى ئەمەلگە ئاشۇرماقچى بولدى.

يەھۇدىي بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نى ئاستىرتىن كۆزىتىشكە باشلىدى. بىر كۈنى ئۇنىڭ پېقىر مۇسۇلمانلار بىلەن بىرگە كېلىشۋاتقانلىقىنى كۆردى. ئۇنىڭ يەيدىغان ۋە كىيىدىغان نەرسىلەرنى ئالغىلى كەلگەنلىكىنى جەزم قىلدى. چۈنكى يەھۇدىي بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇيرۇقى بىلەن مۇسۇلمانلارنى كىيدۈرۈش ۋە ئۇلارغا يېمەك-ئىچمەك بېرىشكە مەسئۇل ئىكەنلىكىنى بىلەتتى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) يەھۇدىينىڭ ئالدىغا چىقىپ:

بىلال! سەن مېنىڭ باي ئىكەنلىكىمنى ياخشى بىلىسەن، سەنمۇ مەندىن باشقا بىرىدىن قەرزمۇ سورىمايسەن، دېدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) گەپ قىلماستىن بېشىنى ئېگىپ تۇرغاندا يەھۇدىي ئۆزىنىڭ تۇزاقلىرىنى قۇرۇشقا باشلىدى.

- مەن ساڭا بارلىق ئېھتىياجلىق نەرسىلەرنىڭ ھەممىسىنى نېسىگە بېرىمەن.

- بولىدۇ.

- ئى بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ)! مەن ساڭا ناھايىتى بەك ئىشىنىمەن، ئۇنداق بولمىغىنىدا مەن بۇنى ھەرگىز نېسىگە بەرمىگەن بولاتتىم، سەن بىلىسەن، بىز يەھۇدىي مىللىتى مالغا بەكمۇ ھېرىسمەن كېلىمىز، بىز گۆرۈگە قويىدىغانغا بىرەر نەرسە بولمىغان ھالدا مىلىمىزدىن بىر تىيىنلىق نەرسىنىمۇ نېسىگە بېرىپ قالمايمىز. سېنىڭ بىزگە گۆرۈگە قويغىدەك بىرەر نەرسەڭ بارمۇ؟

-ناۋادا گۆرۈگە قويىدىغانغا نەرسە بولغىنىدا مەن سەندىن نېسىگە بىر نەرسە ئالاتتىمۇ؟

- مەن سېنى قەتئىي قىلمىسا بولمايدىغان بىر شەرت بىلەن قىستاپ تۇرۇۋالمايمەن، بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ)، مەن ساڭا راستتىنلا ئىشىنىمەن، ناۋادا سەن قەرزنى قايتۇرالمىساڭ، ئۇنىڭ ئورنىغا سېنىڭ ماڭا خىزمەت قىلىشىڭنى شەرت قىلايلى، بۇنىڭ ھېچ بىر قىيىن يېرى يوق. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) جىمجىت تۇرۇۋەردى. يەھۇدىي ئۆز سۆزىنى داۋام قىلىشقا باشلىدى:

- مەن شۇنى ئېنىق بىلىمەنكى، سەن گۆرۈگە نەرسە بېرىشتىن قەستەن باش تارتمايسەن. ئەسلىدە مېنىڭ ئۇ تەلىپىم پەقەت بىز

يەھۇدىيلارنىڭ مالدىكى ھېرىسمەنلىك تەرىپىمىزنى ئېپادىلەپ قويۇشتىن باشقا نەرسە ئەمەس.

- بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) يەھۇدىينىڭ بۇ شەرتى ھەققىدە بىرئاز ئويلانغاندىن كېيىن:

- مەيلى ئەمىسە شۇنداق كېلىشتۇق، دېدى.

- سەن قەرزىڭنى قاچان قايتۇرىسەن؟

- ئاي ئاخىرىدا.

- ناۋادا قەرزىڭنى قايتۇرمىساڭ مەنمۇ قەرزىنىڭ ئورنىدا سېنى ئالىمەن.

يەھۇدىي، تىجارەتچىلەردىن تەشكىل تاپقان بىر گۇرۇپپا كىشىلەر ئالدىدا بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇنىڭ ئالدىغان ماللىرىنى تاپشۇرۇپ بەردى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) قايتىپ كەتكەندىن كېيىن يەھۇدىي ئۆز ئارزۇسىغا يېتىشكە بولغان ئۈمىدلىرى بىلەن كۆڭلىنى خۇشھال ھېس قىلدى.

ئۇ، مۇھەممەد (سەللاللاھۇ ئەلەيھىۋەسساللام) بۇ قەرزلەرنى قايتۇرالمايدۇ، بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) مۇ ئاي ئاخىرىغىچە بۇ قەرزنى تۆلىيەلمەيدۇ، دەپ ئويلىدى. ئۇنىڭ نەزىرىدە ھەبەشلىك مۇئەززىن بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۆزى قۇرغان تۇزاققا دەسسىگەن ئىدى.

كۆنلەر بىر- بىرىنى قوغلاپ ئۆتتۇۋەردى. شۇ ئايلىق ئايمۇ ئۆزىنىڭ ئارقىدىكى ئايىنىڭ كېلىشىگە ئورۇن بوشىتىپ بېرىش ئۈچۈن بارغانسىرى كىچىكلەشكە باشلىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نامازغا ئەزان ئېيتىش ئۈچۈن تەييارلىنىپ تۇرغاندا ئۇ، ئۆزى قەرزدار بولۇپ قالغان يەھۇدىينىڭ تىجارەتچىلەردىن تەشكىل تاپقان بىر بۆلۈك كىشىلەر بىلەن ئۆزى تەرەپكە قاراپ كېلىۋاتقانلىقىنى كۆردى. يەھۇدىي بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نى كۆرگەن هامان:

- هەي هەبەشلىك! دەپ چاقىردى.

- مەرھەمەت.

- ئاي ئاخىرىغا قانچىلىك ۋاقىت قالغىنىنى بىلەمسەن؟

- شۇنداق، ئاز قالدى.

- ئاي ئاخىرىغا پەقەت تۆت كۈنلا قالدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بېشىنى ئېگىپ تۇردى. يەھۇدىي سۆزىنى داۋام قىلىۋاتاتتى.

- ئەگەر ئاي ئاخىرىغىچە سەن قەرزىڭنى قايتۇرالمىساڭ، مەن سېنى گۆرۈگە ئالىمەن، راستتىن ئېيتقاندا مەن سېنىڭدە بىر ئالاھىدە كارامەتنى كۆرگەنلىكىم، ياكى سېنىڭ دوستۇڭ، مۇھەممەد (سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسالام) دا بىرەر ئالاھىدىلىك بولغانلىقى ئۈچۈن ساڭا مالنى نېسىگە بەرمىدىم. بەلكى سېنىڭ

ماڭا قۇل بولـۇشـىڭنى قولغا كەلتۈرۈش ئۈچۈن بەردىم. مەن ساڭا قويلىـرىـمنى باقتۇرماقچـىمەن، دېدى.

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) جىم تۇرۇپ قالدى. شۇ تاپتا ئۇنىڭغا بەرگـىدەك بىرەر جاۋاب تاپالـمىغان ئىدى. كۆڭلى بولسا ناھايىتى يېرىم بولدى. يەھۇدىي يېنىـدىكى تىجارەتچىلەر بىلەن بۇ يەردىن كېتىـپ قالدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بولسا ئۇ يەردە ئۆزى يالغۇز ھالدا رەڭگىلىرى سارغايغان ھالدا چوڭقۇر بىر خىياللارغا پېتىـپ قالدى. ئۇنىڭ خىياللىـرى قىسمىتىگە باغلانغانىدى. ئۇنىڭ تەقدىرىگە ئۇ بۇرۇنقىدەك يەنە قۇل بولۇش يېزىلغانمىدۇ؟... مۇسۇلمانلار بۇ سەۋەب تۈپەيلىدىن يەھۇدىينىڭ ئۈمىد قىلغىنىدەك ئۇنىڭ قۇل بولۇپ قېلىشىغا يول قويارمۇ؟ ... ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن كۆرۈشمەستىن، ئۇنىڭغا ئەھۋالنى مەلۇم قىلماستىن، بۇنداق قايغۇرۇپ كېتىشىنىڭ ئاقىلانىلىك ئەمەسلىكىنى ئويلىدى. ئەمما پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىدىمۇ ئۇنى قەرزدىن قۇتۇلدۇرغىدەك پۇل يوقلىقىنى ئۇ ئوبدان بىلەتتى. چۈنكى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئىلكىدە نېمە بار، نېمە يوقلىقىنى بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئەڭ ياخشى بىلەتتى. چۈنكى ئۇ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ غەزنىچىسى ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ غەزنىسىدىكى ماللارنى بىر تەرەپ قىلىش ھوقۇقىمۇ ئۇنىڭ قولىدا ئىدى... ئۇ بۇلارنى ئويلاۋېتىپ ئۆزىنىڭ تېخى ئەزان ئېيتمىغانلىقىنى ئەسلىدى-دە دەرھال ئەزان

ئېيتتى. ناماز ئوقۇلۇپ بولۇنغاندىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئائىلىسىگە قايتقان ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كىرىش ئۈچۈن رۇخسەت سورىغان بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) رۇخسەت بېرىلگەندىن كېيىن ئىچكىگە كىردى ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى كۆرگەن هامان:

- ئاتا- ئانام ساڭا پىدا بولسۇن، ئى ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى! مەن ساڭا ئۆتكەندە بىر يەھۇدىيدىن قەرزگە نەرسە- كېرەك ئالغانلىقىمنى دېگەن ئىدىم. مەن قەرزدار بولغان ئۇ يەھۇدىي يا قەرزنى قايتۇرۇشنى، يا مېنى قۇللۇققا ئېلىشنى تەلەپ قىلىۋاتىدۇ. ھەر ئىككىلىمىزدە ئۇنىڭغا قەرز ئۈچۈن تۆلەيدىغانغا بىر نەرسە يوق. يەھۇدىي مېنى خىجىل قىلىپ كېتىۋاتىدۇ... ئەگەر ماڭا رۇخسەت بەرسەڭ مەن مۇسۇلمان قېرىنداشلىرىمنىڭ يېنىغا بېرىپ باقاي، بەلكىم ئاللاھ پەيغەمبىرىنى ۋە مېنى بۇنىڭدىن قۇتۇلدۇرۇپ قالىدىغان بىر رىزىق ئاتا قىلار، دېدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام خېلىغىچە جىمجىت ئولتۇرۇپ كەتتى. ئەمما ئاخىردا يەنىلا بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ مۇسۇلمان قېرىنداشلىرىنىڭ قېشىغا بېرىشىغا رۇخسەت قىلمىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۆزى دۇچار بولغان بۇ قىيىن ئۆتكەلنى ئويلىغان هالدا غەمكىن قايتىپ كەتتى. ئۇ ھەتتا ئۆيىگە يېتىپ بارغىچە توختىماستىن ماڭدى. ئۇ خىياللار ئۇنى ئويدانلا ئەسىر

قىلىۋالغان ئىدى. ئۇنىڭ خىياللىرى ئۇنى قايتا مەدىنىدىن مەككىگە ئېلىپ كەتكەن بولۇپ، ئۆزىنىڭ قۇل بولۇپ ياشىغان ھاياتى، دۇچ كەلگەن قىيناشلار ئۇنىڭ كۆز ئالدىدا بىر- بىرلەپ جانلىنىپ ئۇنىڭ غەم- قايغۇسىنى يەنىمۇ ئاشۇرۇۋەتتى.

ھۆرلۈكنىڭ شارابىدىن قېنىپ - قېنىپ ئىچكەندىن كېيىن يەنە قۇللۇق ئاسارىتىگە قايتارمەنمۇ؟ دېدى ئۇ ئۆز- ئۆزىگە. ئۇنى قاتتىق كەلگەن ئۇيقۇسى بىلەن بىئاراملىق ۋە غەمكىنلىك تەڭلا ئۆز قۇچىقىغا ئالغان ئىدى. ئۇ ئاسمانغا قاراپ ئوڭدا ياتتى. ئۇ قىلىچىنى قىنىغا سېلىپ، نەيزىسىنى، ئاياغلىرىنى باش تەرىپىگە قويۇپ ياتتى. ئۇ بىردەم ئۇخلىغاندەك بولدى- يۇ تۇيۇقسىز ئورنىدىن چاچراپ تۇرۇپ كەتتى. تېخىچە كېچە ۋاقتى ئىكەنلىكىنى پەرق ئېتىپ يەنە قايتا ئۇيقۇغا باش قويدى. ئەمدى كۆزى ئۇيقۇغا بىرىشى بىلەن يەنە ئويغاندى. كېچىنى مۇشۇ ھالەتتە ئۆتكۈزدى. سەھەر ۋاقتىنىڭ تۇنجى نۇرلىرى بىلىنىشكە باشلىدى. ئۇ ئەمدى مەسجىدكە ماڭاي دەپ تۇرغىنىدا ھەرقانداق ئادەمنى ئويغىتىۋېتىدىغان بىر ئاۋازنىڭ: بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ)… بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ)… دەپ چاقىرغانلىقىنى ئاڭلىدى. " پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سىنى چاقىرىدۇ" بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بۇلارنى ئاڭلار - ئاڭلىماس پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا بىرىش ئۈچۈن يۈگۈردى. يولدا ئىچ-ئىچىگە پاتمىغان ھالدا:"ئاللاھ تەرىپىدىن بىرەر قۇتۇلۇش يولى ئېھسان ئېتىلگەنمۇ قانداق؟ " دېگەن سۆزلەرنى

تەكرارلايتتى. ئۇ، ئۇدۇل پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆيىگە بېرىپ كىرىش ئۈچۈن رۇخسەت سوراپ ئىشىك ئالدىدا تۇردى. ئەندىشە بىلەن ئۈمىد ئارىلاشقان بىر تۇيغۇ ئۇنىڭ مەنىۋىيىتىنى لەرزىگە سالاتتى. كىرىشكە رۇخسەت بېرىلدى. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كىردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام دەرھال ئۇنىڭغا:

-"خوش- خەۋەر، ئى بىلال! ئاللاھ ساڭا قەرزنى ئۆتەيدىغان نەرسىنى ئېھسان قىلدى." دەپ ئۇنى خوش قىلىۋەتتى.

- ئەلھەمدۇلىللاھ.

- "سىرتتا تۆت دانە چۆكتۈرۈلگەن تۆگە كۆرمىدىڭمۇ؟"

-كۆردۈم.

- "ئۇ تۆگىلەر ئۈستىدىكى ماللىرى بىلەن ساڭا تەۋە بولدى. بېرىپ -قەرزنى تۆلىۋەتكىن"

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) سۆيۈنىش ئىچىدە ئۆيدىن چىقىپ تۆگىلەر تەرەپكە باردى. ئۇ نېمىلەرنى كۆردى دېمەيسىز! ئۈستىگە ئوزۇق- تۈلۈك ۋە كىيىم كېچەك ئارتىلغان تۆت تۆگە. قەبىلە باشلىقلىرىدىن بىرى ئۇلارنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ھەدىيە قىلىپ ئەۋەتكەن ئىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) تۆگىلەرنىڭ ئۈستىدىكى يۈكلەرنى چۈشۈردى. ئۇ خوشلۇقتىن ئۈچىدىغاندەك

هالدا يەڭگىل قەدەملەر بىلەن يۈرۈپ هايۋانلارغا يەم بەردى. ئاندىن بىرىپ بامدات نامىزىغا ئەزان ئېيتتى. نامازدىن كېيىن " باقىيە" دېگەن يەردىكى تۆپىلىككە چىقتى. ئۇ قوللىرى بىلەن قۇلاقلىرىنى ئېتىپ تۇرۇپ ئاۋازىنىڭ بېرىچە:

- كىمنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن ئالدىغان ئېلىشى بولسا كەلسۇن! دەپ ۋارقىرىدى.

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) قەرزلەرنى قايتۇرۇشقا باشلىدى. يەهۇدىي سودىگەرمۇ بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ يېنىغا يېتىپ كەلگەن ئىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇنىڭغا:

- سەن مېنىڭدىن ئالماقچى بولغانلىرىڭنى ئال، بۇندىن كېيىن ھەرگىزمۇ سەندىن نەرسە ئالمايمەن، دېدى.

يەهۇدىي بىر تۇزاق قۇرغان بولسىمۇ ئاللاھ ئۇنىڭ تۇزىقىنى بىكار قىلغان ئىدى. يەهۇدىي ئۈمىد قىلغىنىغا ئېرىشەلمىگەنلىكتىن پەرىشان هالدا قايتتى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ)، ئاللاھنىڭ ئاتا قىلغان بۇ رىزقىدىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ هېچكىمدە ئېلىشى قالمىغانغا قەدەر تارقىتىشقا باشلىدى. ئاخىردا بولسا بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ قولىدا ئىككى ئوقىيە ئالتۇن قالغان ئىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) مەسجىدكە باردى. قۇياش ئوبدانلا كۆتۈرۈلۈپ قالغانىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەسجىدتە يالغۇز ئولتۇرغانىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نى كۆرۈش بىلەن:

ـ"قانداق قىلدىڭ؟ "دەپ سورىدى.

ـ ئاللاھ پەيغەمبەرگە تەۋە بولغان بارلىق قەرزلەرنى ئۆتىدى.

ـ "بىرەر نەرسە ئاشتىمۇ؟ "

ـ شۇنداق، پەقەتلا ئىككى ئوقىيە ئالتۇن قالدى.

ـ "سەن ئۇ ئىككىسىدىنمۇ مېنى قۇتۇلدۇرغىن. ئۇ ئىككىسىدىن مېنى قۇتۇلدۇرمىغىچە مەن ئائىلەمگە قايتمايمەن."

ئۇلار مەسجىدتە ئولتۇرۇپ بىرەر موھتاج كىشىنىڭ كېلىشىنى ساقلاشقا باشلىدى. ئەمما ھېچكىم كەلمىدى. ئەتىسىمۇ تا كەچكىچە ئۆزلىرىنى بۇ ئىككى ئوقىيە ئالتۇندىن قۇتۇلدۇرۇش ئۈچۈن قورساقلىرىنى تويغۇزىدىغان ۋە ئۇچىلىرىغا كىيدۈرىدىغان بىرەرسىنىڭ كېلىشىنى ساقلاپ مەسجىدتە قېلىپ قالدى. ئۇلار ئالتۇن يىغىپ ساقلىغۇچىلار قاتارىدىن بولۇپ قالماسلىق يەنى ئاللاھنىڭ: [ئالتۇن ـ كۈمۈش يىغىپ، ئۇنى الله نىڭ يولىدا سەرپ قىلمايدىغانلارغا (دوزاختا بولىدىغان) قاتتىق ئازاب بىلەن بىشارەت بەرگىن.] [2] دېگەن كىشىلەردىن بولۇپ قالماسلىق ئۈچۈن موھتاج بىرىنى ساقلاپ ئولتۇرۇشاتتى.

كەچ كىرەي دېگەندە مەسجىدكە ئىككى پېقىر يولۇچى كەلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) غا بۇلارنى ئېلىپ بېرىپ قولىدىكى پۇلغا بۇلارنى تويغۇزۇشقا ۋە كىيىم

ئېلىپ بېرىشكە بۇيرۇدى. خۇپتەن نامىزىدىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نى يېنىغا چاقىرىپ:

-." قانداق قىلدىڭ؟ " دەپ سورىدى.

- ئاللاھ سېنى ئۇ مالدىن قۇتقۇزدى، دەپ ئويلايمەن، دېدى بىلال. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

" ئەلھەمدۇلىللاھ " دەپ ئاللاھغا شۇكرە ئېيتتى.

[2]سۈرە تەۋبە 34- ئايەت

مەككىگە قاراپ سەپەر

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بېشىنى ساڭگىلىتىپ ئولتۇرۇپ خىيال قىلىۋاتاتتى. بولۇپ ئۆتكەن ئىشلار خۇددى كىنو

فىلىمدەك ئۆنىڭ زېھنىدىن بىر- بىرلەپ تىزىلىپ ئۆتمەكتە ئىدى. ئۆنىڭ خىياللىرى ئۇنى بۇتپەرەسلىكتىن دوزاختەك ھالەتكە كەلگەن مەككىدىن مەدىنىگە ھىجرەت قىلغان مەدىنىگىچە ئېلىپ كەلدى. ئۇندىن كېيىن يەنە ئۆزىنى ئاللاھنىڭ ئىسمىنى ئۇلۇغلاش ئۈچۈن قاتناشقان غازات مەيدانىنىڭ چاڭ- توزاڭلىرى ئىچىدە كۆردى. ئاندىن كېيىن ئۆزىنىڭ ئوھۇد ئۇرۇشى كۈنىدە تۇرغاندەك ھېس قىلدى. بېشىغا كەلگەن بالا ۋە ئۇچرىغان مۇشكۈللىكلىرىنى ئەسلىدى. كاپىرلارنىڭ توپ- توپ بولۇپ ئۇ تەرەپكە كەلگەن كۈنى بولغان خەندەك قېزىش كۈنىدە ئۆزىنى مۇرىسىدە توپا توشۇۋاتقان ھالدا كۆز ئالدىغا كەلتۈردى. ئۇ يەنە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىرلىكتە بەنى قۇرەيزەنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئارىلىرىدىكى كېلىشىمنى بۇزغانلىقى ئۈچۈن ئۇلاردىن قىساس ئېلىش مەيدانىدا، ھۇزا قەبىلىسىدىن بولغان بەنى مۇستەلاق ئوغۇللىرى بىلەن بولغان ئۇرۇش مەيدانىنى كۆز ئالدىغا كەلتۈردى. ۋاقىت بىر- بىرىنى قوغلىشىپ ئارىدىن يىللار، ئايلار ئۆتكەنىدى. كۈپۈر بىلەن ئىمان ئارىسىدىكى ئۇرۇشلار ئاخىرلاشقان ئىدى. كاپىرلار ئېغىزلىرىدا ئاللاھنىڭ نۇرىنى ئۆچۈرمەكچى بولغانىدى، ئەمما ئاللاھ ئۆز نۇرىنى پۈتۈنلىگەن ئىدى. مۇسۇلمانلار ئەتراپىدىكى دۈشمەنلىرى ئۈستىدىن غەلىبە قىلغان، مۇسۇلمانلارنىڭ مەدىنىدىكى تەسىر- دائىرىسى كۈچەيگەن، ئالدىدا بولسا مەككىدىن باشقا ھېچقانداق بىر توسقۇنلۇق

قىلىدىغان يەر قالمىغانىدى. ئاللاھ قۇرەيشنى پەرىشان قىلىپ مەككە مۇشرىكلىرىنى باش ئەگدۈرۈش بىلەن " كەلىمە تەۋھىد" ساداسى ھەر يەردە جاراڭلاپ، ئەرەپلەر ھېچ شېرىكى بولمىغان ئاللاھنىڭ بىرلىكىگە باش ئەگكەن ئىدى.

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) سۆيۈملۈك ئانا تۇپراقلىرىنى سېغىنغانىدى. ئۇ يۇرتىنىڭ مەككىگە تەلپۈنۈۋاتقانلىقىنى ھېس قىلاتتى. " ئى مەككە!... ئى شەھەرلەرنىڭ ئانىسى!... كۆزلىرىمىز سېنى يەنە بىر قېتىم كۆرۈشكە مۇيەسسەر بولارمۇ؟ " دېدى ئۇ شېۋىرلاپ تۇرۇپ. ئۇ، مەككىنىڭ ئۆزگە ئوقيا يايىنىڭ كىرىچىگە يېقىن بولغىنىدەك يېقىن قالغانلىقىنى ھېچ بىلمەيتتى.

***

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەسجىدتە ساھابىلىرى بىلەن ئولتۇرۇپ ئۇلارغا ئۆزى كۆرگەن بىر چۈشنى سۆزلەپ بېرىپ مۇنداق دېدى:

-"قەسەم قىلىمەنكى، ئاللاھ ئۆزىنىڭ پەيغەمبىرىنىڭ چۈشىنى رىيال‌لىققا چىقاردى. ئاللاھ خالىسا سىلەر بىخەتەر ھالدا چاچلىرىڭلارنى چۈشۈرۈپ، ياكى قىسقارتىپ ھەرەم مەسجىدىگە قورقماستىن كىرەلەيسىلەر. سەپەرگە تەييارلىق قىلىشنى

باشلىساڭلار بولىدۇ، نىيىتىڭلار ئۆمرە ۋە بەيتۇللاھنى تاۋاپ قىلىش بولسۇن."

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بۇلارنى ئاڭلاپ كۆڭلى تولىمۇ خۇرسەن بولدى. ئۇ تۇرغان يېرىدە تۇرالماس بولۇپ قالغانىدەك، ھازىرلا قانات چىقىرىپ ئۇچىدىغاندەك ھالغا كەلگەنىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ چۈشى ئۇنىڭ ئۈمىدلىرىنى كۈچەيتكەن ئىدى. ئۇ مەككىگە بارىدۇ، مەككە تۇپراقلىرىنىڭ خوش بۇي پۇراقلىرىدىن قانغىچە پۇرايدۇ، بەيتۇللاھنى زىيارەت قىلىدۇ. سەفا بىلەن مەرۋە ئارىسىدا سەيئى قىلىدۇ. شۇنداق!... پات يېقىندا يۈرىكىنى كۆيدۈرۈپ كېلىۋاتقان سېغىنىش ئوتلىرى ئۆچۈرۈلەتتى. خەۋەر بېرىلگىنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ چۈشى ئەمەسمۇ؟ ئۇنىڭ چۈشى قاچان ئەمەلىيەتكە ئايلانمىغان! ئۇنىڭ كۆرگەن چۈشلىرى سەھەرنىڭ يورۇغلىقىدەك ئاپ- ئاشكارا رىيالىققا ئايلانمىدىمۇ؟ بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئەمدى مەككىنى كۆرەلەيدىغان، دۇنياغا كۆز ئېچىپ تۇنجى كۆرگەن بەنى جۇمەھ مەھەللىسىنى ئايلىنالايدىغان بولدى. ئى ئۇلۇغ رەببىم! بۇ نېمە دېگەن چوڭ بەخت!

ئىككىنچى كۈنى ئەتىگەن بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) مەككىگە بېرىش ئۈچۈن تەييارلانغان قېرىنداشلىرىنىڭ ئارىسىغا قېتىلدى. ئۇلار ئۆزلىرى ئۈچۈن رىياللىققا ئايلىنىش ئالدىدا تۇرغان گۈزەل ئارزۇلىرى بىلەن ئۇچرىشىش ئۈچۈن سەپەرگە

ئاتلاندى. ئۇلار تاغلاردىن ئېشىپ، جىلغىلارنى كېزىپ دېگەندەك يولىنى داۋام قىلدى. راستىنى ئېيتقاندا ئۇلارنى ئۈمىد ۋە ئىمانلىرى ئېلىپ مېڭىۋاتاتتى. ئۇلار يولدا ئۆزلىرى تەرەپكە قاراپ كېلىۋاتقان بىر ئادەمنى ئۇچراتتى. ئۇ ئادەم يېتىپ كېلىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا قاراپ:

-قۇرەيىش، سىنىڭ يولغا چىققانلىقىڭدىن ۋە كۆرگەن چۈشىڭدىن خەۋەردار بولۇپتۇ، دېدى.

- " مۇنداق دېگىن، ئى خەۋەرچى! ئۇلار بۇ خەۋەرگە قانداق ئىنكاستا بولدى ۋە قانداق تەييارلىق قىلىشتى؟" دېدى.

ـ ئى ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى! ئۇلار بالا- چاقىلىرىنى ئېلىپ چىقىپ شىر تېرىسىدىن ساۋۇتلارنى كىيگەن ھالدا سىلەرنى مەككىگە ھەرگىزمۇ كىرگۈزمەسلىك ئۈچۈن قەسەم ئىچىشىپتۇ. خالىد ئىبنى ۋەلىد خاس تاللانغان كىشىلەر بىلەن بىرلىكتە ئاتلىق قوشۇن بولۇپ سىنىڭ ئالدىڭغا چىقىپتۇ. ھازىر قارائۇ غەمىم دېگەن يەردە.... دېدى.

-" ۋاي ئۇلارنىڭ ھالىغا، قۇرەيىش ھالاك بولىدىغان بولدى، ئۇرۇش ئۇلارنى يوق قىلىدۇ. مېنىڭ بىلەن باشقا ئەرەپلەرنىڭ ئارىسىدىن چىقىپ كەتسە نېمە بولاتتى. ئۇلار مېنى يەڭسە ئۇلارنىڭ ئارزۇلىرىمۇ شۇ بولغاندىن كېيىن ئۇلار ئارمانلىرىغا يەتكەن بولماسمىدى؟ ئەگەر ئاللاھ مېنى ئۇلار ئۈستىدىن غەلىبە

قىلدۇرسا ئىسلامغا ھەممىسى بىرلىكتە كىرەرلەردى. ئەگەر ئۇلار بۇنداق قىلىشقا ئۇنىمىغىنىغا قارىغاندا تۇتۇشۇپ باقماقچى بولغان ئوخشايدۇ. قۇرەيش ئۆزلىرىنى نېمە دەپ ئويلاپ قالغاندۇ؟ ئاللاھ بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، تاكى بېشىم بوينۇمدىن ئايرىلغىنىغا قەدەر ئاللاھ مېنى تەبلىغ قىلىشقا بۇيرۇپ ئەۋەتكەن دىننى ئۈستۈن قىلىش ئۈچۈن ھەقنىڭ قىلىچى بىلەن ئۇرۇشۇشنى داۋام قىلىمەن. بىزنى كىم ئۇلارنىڭ يوللىرىنىڭ سىرتىدىكى بىر يولغا چىقىرالايدۇ؟"

مۇھەپىزەتچىلەردىن بىرى كېلىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تۆگىسى قەسۋانىڭ چۇلۋىرىنى تۇتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يولغا راۋان بولدى. مۇسۇلمانلار ئۇنىڭغا ئەگىشىپ كېلىۋاتاتتى. ئۇلار ئاخىردا كەڭرى كەتكەن بىر تۈزلەڭلىككە يېتىپ كېلىشتى. ئۇلار يوللىرىنى داۋام قىلىۋاتاتتى. تۇيۇقسىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تۆگىسى مېڭىشتىن توختىۋالدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى ھەرقانچە دېۋىتىپ باقسىمۇ ئۇ قىمىر قىلماي تۇراتتى. مۇسۇلمانلار: " قەسۋا ئەسكىلىك قىلىۋاتىدۇ" دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ سۆزلەرنى ئاڭلىغاندىن كېيىن:" ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، ئۇ ئەسكىلىك قىلمايدۇ، ئۇنىڭ بۇنداق بىر قىلىقىمۇ ھەم يوق ئىدى. پەقەت پىلنى مەككىگە كىرىشتىن توسقۇچى قەسۋانىمۇ توسماقتا، جېنىم ئۇنىڭ ئىلكىدە بولغان ئاللاھنىڭ نامى بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، قۇرەيش مۇشرىكلىرى ئاللاھنىڭ ھەرەمىدە

قىلىنىشى گۇناھ بولىدىغان ئىشلارنى قىلىشنى مەندىن تەلەپ قىلىپ قالسا مەن ئۇلارنىڭ تەلەپلىرىنى ھەرگىزمۇ قوبۇل قىلمايمەن." دېدى.

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام بىلەن قۇرەيش ئەلچىلىرى ئارىسىدا ئەلچىلەر كېلىپ - كېتىپ تۇردى. ئاخىردا مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام بىلەن قۇرەيش مۇشرىكلىرى ئارىسىدا مۇسۇلمانلار بۇ يىل ئۆمرە قىلماستىن قايتىپ كېتىشكە سۈلھى تۈزۈشتى. سۈلھىدە؛ كېلەر يىلى مۇسۇلمانلار مەككىگە كېلىدۇ، قۇرەيش مەككىنى بىكارلاپ بېرىدۇ، مۇسۇلمانلار مەككىدە ئۈچ كۈن تۇرىدۇ، بۇ مەزگىل ئىچىدە مۇسۇلمانلار قىنىغا سېلىنغان قىلىچلىرىدىن باشقا ھېچقانداق ئۇرۇش قورالىلىرىنى ئېلىپ يۈرمەيدۇ. ھەر ئىككى تەرەپ ئون يىل ئۇرۇش قىلىشمايدۇ. قۇرەيشلىك تەرەپتىن ھەرقانداق بىر ئادەم مۇسۇلمانلار تەرەپكە پاناھ تارتىپ بارسا ئۇ ئادەم قۇرەيشلىكلەرگە قايتۇرۇلۇپ بېرىلىدۇ، مۇسۇلمانلار تەرەپتىن بىرى قۇرەيش تەرەپكە پاناھلىق تىلەپ بارسا ئۇ ئادەم مۇسۇلمانلارغا قايتۇرۇلمايدۇ. كىشىلەردىن بىرەرسى قۇرەيشنىڭ ھىمايىسىگە كىرىشنى خالىسا قۇرەيشنىڭ، مۇسۇلمانلارنىڭ ھىمايىسىگە كىرىشنى خالىسا مۇھەممەدنىڭ ھىمايىسىگە كىرەلەيدۇ... دېگەنلەر شەرت قىلىنغانىدى.

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) "ھۇدەيبىيە سۈلھىسى" دەپ ئاتالغان بۇ سۈلھىنىڭ مەزمۇنىدىن خەۋەردار بولغاندىن كېيىن ئۇنىڭ

قانچىلىك غەزەپلەنگەنلىكى يۈزىدىكى ئىپادىلىرىدىن مانا مەن دەپ ئاشكارا بولۇپ قالغانىدى. ئۇنىڭ ئىچى شۇنچىلىك تىت ـ تىت بولغان ئىدىكى ئۇمىدسىزلىك ئۇنىڭ پۈتۈن ۋۇجۇدىنى ئۆرتەيتتى. ئۇ ئۆزىنىڭ بۇ يىل ئۆمرە قىلالمايدىغانلىقىنى، مەككىنى كۆرەلمەيدىغانلىقىنى، كۆڭلىدىكى سېغىنىشتىن ۋولقان بولۇپ يانغان ئىشتىياق ئوتىنىڭ ئۆچۈرۈلمەي قايتىدىغانلىقىنى ئويلاپ بىئارام بولاتتى.

ئاچچىق ۋە كۆڭۈللەرنى يېرىم قىلىدىغان بۇ خەۋەر مۇسۇلمانلار ئارىسىغا تارقالغان ئىدى. ئۇلار بىر- بىرلىرىگە:

ـ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇنداق مەزمۇندىكى سۈلھى تەلەپلىرىنى قانداقمۇ قوبۇل قىلغاندۇ، مۇسۇلمان بولغان ھالدا كەلگەن بىرىنى قايتۇرۇپ بېرىشنى، دىندىن قايتقان بىرىنى قۇرەيشنىڭ ھىمايىسىگە تاشلاپ بېرىشنى قانداقمۇ قوبۇل قىلغاندۇ؟ قۇرەيش مۇشرىكلىرى ئارزۇلىرىغا ئېرىشتى... دېيىشىپ ئۆزلىرىنىڭ ئەندىشىلىرىنى ئاشكارىلىدى.

ئۆمەر ئىبنى خەتتاب (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بۇنىڭدىن ئارتۇق چىداپ تۇرۇشقا تاقەت قىلالمىدى، ئۇ ئورنىدىن تۇرۇپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا يۈگۈرۈپ باردى ۋە:

ـ سەن ئاللاھنىڭ ھەق پەيغەمبىرى ئەمەسمۇ؟ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

- " شۇنداق! مەن ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرىمەن" دېدى.

- بىزلەر مۇسۇلمان ئەمەسمۇ؟

- "شۇنداق بىز مۇسۇلمان"

- ئۇلار مۇشرىك ئەمەسمۇ؟

-" شۇنداق ئۇلار مۇشرىكلاردۇر.

- ئۇنداقتا بىز نېمە ئۈچۈن ئۇلارنىڭ دىنىمىزنى تۆۋەن ئورۇندا كۆرگەندەك قىلغان بۇ سۈلھىسىنى قوبۇل قىلىدىكەنمىز؟

- "مەن، ئاللاھنىڭ قۇلى ۋە ئەلچىسىمەن، ئاللاھنىڭ ئەمرىگە بويسۇنمايدىغان ئىشنى ھەرگىزمۇ قىلىپ سالمايمەن، ئۇمۇ مېنى يالغۇز تاشلاپ قويمايدۇ.

- بىز بەيتۇللاھقا بېرىپ، ئۇنى تاۋاپ قىلىدىغانلىقىمىزنى دېيىشمىگەنمىدۇق؟

- "شۇنداق، ئەمما ئۇ يەرگە چوقۇم بۇ يىل كىرىمىز، دېگەن بىرەر سۆز بولدىمۇ؟"

- ياق.

- "يەنە شۇنداق دەيمەنكى، سەن چوقۇم بەيتۇللاھقا بارىسەن ۋە ئۇنى تاۋاپ قىلىسەن."

ھۆدەيبىيە سۈلھىسى ئىمزالاندى. مۇسۇلمانلار دىللىرى كەبنى تاۋاپ قىلىش ئىشتىياقىغا ۋە مەككىنى بىر كۆرۈۋېلىش ئارمىنىغا يېتەلمىگەن ھالدا ھەسرەت ئىچىدە مەدىنىگە قاراپ بۇرۇلدى.

لا ئىلاھە ئىللاللاھ

قۇرەيش مۇشرىكلىرىنىڭ ھۆدەيبىيە سۈلھىسىنى بۇزغانلىقى ۋە بەرگەن ۋەدىلىرىگە خىلاپلىق قىلغانلىقى توغرىسىدىكى خەۋەرلەر مەدىنىگە يېتىپ كەلگەندى. قۇرەيشنىڭ ئىتتىپاقدىشى بولغان بەنى بەكر قەبىلىسى، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئىتتىپاقدىشى بولغان ھۇززا قەبىلىسىنى

باستۇرۇش ئۈچۈن قوشۇن تەييارلىغان، قۇرەيشمۇ ھۇززا قەبىلىسىنى باستۇرماقچى بولغان بەنى بەكر قەبىلىسىگە ياردەم بېرىش ئارقىلىق سۈلھىنى بۇزغان ئىدى. ھۇززا قەبىلىسىنىڭ رەئىسلىرىدىن ئامر ئىبنى سالىمنىڭ مۇسۇلمانلاردىن ياردەم تەلەپ قىلغانلىقى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بولسا ئۈنىڭغا ياردەم بەرمەكچى بولغانلىقى خەۋىرى تارقالغان بولۇپ مۇسۇلمانلار بۇنىڭدىن بەكلا خۇرسەن بولۇشتى.

مۇسۇلمانلار دەسلەپتە، ھۇدەيبىيە سۈلھىسى مۇسۇلمانلارنىڭ ئەمەس بەلكى مۇشرىكلارنىڭ مەنپەئەتى ئۈچۈن ماقۇللاندى، دەپ پەرەز قىلىشقانىدى. ئۆزلىرىنى خۇددى پۇت- قولى باغلانغان ھالدا ھەق- ھوقۇقلىرىدىن مەھرۇم قىلىنغاندەك، تارچىلىق ئىچىدە قالغاندەك ھېس قىلىشقانىدى. ھالبۇكى، ئەمدى بولسا ھېچ ئۇنداق ئەمەس بولغان بىر ئەمەلىيەت ئۇلارغا ئاشكارا بولماقتا ئىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەرەپ يېرىم ئارىلىنىڭ ھەممە يېرىدىكى ئىتتىپاقداش قەبىلىلەرنى چاقىرغان ھامان يېتىپ كېلەلەيدىغان بولۇشى ئۈچۈن تەييارلىنىپ تۇرۇشنى خەۋەر قىلىدىغان خەۋەرچىلەرنى ئۇلارغا ئەۋەتكەنىدى. بۇنىڭ بىلەن مۇزەينە، غىفار، ئەشجا ۋە سۇلەيم قەبىلىلىرى كەلدى. مۇسۇلمانلار قوشۇنى يىغىلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارغا يۈرۈش قىلىدىغان نىشانىنىڭ مەككە بولىدىغانلىقىنى ئاشكارىلىدى.

يەنە بىر تەرەپتىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە مۇسۇلمان قوشۇنىنىڭ پائالىيەتلىرىدىن قۇرەيشنىڭ خەۋەر تېپىپ قالماسلىقى ئۈچۈن بەزى تەدبىرلەرنى ئالدى. قۇرەيش جاسۇسلىرىنىڭ ئەھۋالدىن خەۋەردار بولۇپ قالماسلىقى، ھەرىكەتلىرىنى بىلىپ قالماسلىقى ئۈچۈن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كېرەكلىك ئېھتىياتچانلىق كۆرسىتىش بىلەن بىرگە دۇئالىرىدا ئاللاھقا بۇ ھەقتىكى ئۈمىد ۋە تىلەكلىرىنى بىلدۈرەتتى.

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) قوشۇنىنىڭ ئۇدۇل مەككىگە قاراپ ئىلگىرىلەيدىغانلىقىنى چۈشىنىپ يەتكەن ئىدى. قاتتىق ئازاب ئوقۇبەتكە دۇچار بولغان، دىنى سەۋەبىدىن قوغلانغاندەك چىقىرىلغان مەككىگە... ئۇيقۇدا چۈشلىرىدىن، ئويغانغاندا كۆز ئالدىدىن كەتمەيدىغان مەككىگە... قەلبىنى مۇھابىتى بىلەن تېپچەكلەتكەن مەككىگە... ئۇنىڭ پۈتۈن بەدىنى ئاجايىپ تەسۋىرلىگۈسىز بىر جۇشقۇن كەيپىيات چۇلغىۋالغان ئىدى. يۈزلىرى خۇشاللىقتىن پارقىراپ كەتكەن ئىدى. مۇقەددەس تۇپراقلارغا قاراپ ئىلگىرىلەۋاتقان قوشۇن ئىچىدە كۆڭلى سۆيۈملۈك يۇرتىنى كۆرۈش ھاياجىنى بىلەن تولغان بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ناھايىتى چاققان ۋە يەڭگىل قەدەملەر بىلەن ئىلگىرىلەيتتى.

قوشۇن مەككىگە ئاز قالغاندا توختاپ ئۇ يەردە بەرگاھ قۇردى. مەشئەللەر يېقىلدى. ئەبۇ سوفيان سىرتقا چىقىپ ھاياتىدا ھېچ ئوخشىشى بولمىغان مەشئەل ۋە قوشۇننى كۆردى. ئۇ ھەيرانلىقتا نېمە قىلارنى بىلمەي قالغاندى. ئۇ ئوردىنى يىراقتىن كۆزىتىپ تۇرغاندا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تاغىسى ئابباس(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بىلەن ئۇچرىشىپ قالدى. ئۇ ئاببا‌س (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) دىن نېمە ئىش بولغانلىقىنى سورىدى. ئاببا‌س(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ):

كۆرۈپ تۇرغىنىڭ ئاللاھنىڭ ئىنسانلارغا ئەۋەتكەن پەيغەمبىرى ۋە ئۇنىڭ قوشۇنىدۇر. ئەگەر ئۇ مەككىگە باستۇرۇپ كىرىپ قالسا ئىنسانلارنىڭ ھالىغا ۋاي، دېدى.

ئەبۇ سوفيان كۆرۈپ تۇرغان بۇ مەنزىرىدىن تولىمۇ ئەنسىزلىككە چۈشتى.بۇ كۈچلۈك قوشۇنغا قۇرەيشنىڭ تەڭ كېلەلمەيدىغانلىقىنى ئېنىق كۆرۈپ يەتتى. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھۇزۇرىغا بېرىپ، ئىمان ئېيتىپ مۇسۇلمان بولدى ۋە مەككىگە قايتىپ كېلىپ مۇنداق جاكارلىدى:

- ئى قۇرەيشلىكلەر! مۇھەممەد سىلەر ھېچ تەڭ كېلەلمەيدىغان بىر كۈچ بىلەن يېتىپ كەلدى. كىمكى ھەرەم شەرىپىنىڭ ئىچىگە كىرىۋالسا ئامان قالىدۇ، كىمكى ئەبۇ سوفيانىنىڭ ئۆيىگە كىرىۋالسا ئامان قالىدۇ.

كىشىلەرنىڭ يۈرەكلىرى قورقۇنچتىن ئاغزىغا تىقىلغان ئىدى. قورققان بۇ كىشىلەر كەبىگە ياكى ئۆيلىرىگە قېچىشقا باشلىغان ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام " زۇ تووۋا" دېگەن تۆپىلىككە چىقىپ مەككىگە نەزەر تاشلايتتى. بۇ يەردە بىرەر قارشىلىق كۆرسىتىش ئالامىتىنىڭ يوقلىغىنى كۆردى. بۇنىڭ ئۈچۈن ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى ئاللاھغا شۈكرى ئېيتىش يۈزىسىدىن ئۇلۇغىنىڭ ئۈستىدە سەجدىگە باش قويدى.

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىرلىكتە مەككىگە كىردى. ئۆپكىسىنى مەككىنىڭ ھاۋاسى بىلەن نەپەسلەندۈرۈشكە، سېغىنىش پىراقىدا تالغان كۆزلىرىنى ئۇنىڭ كۆرۈنىشلىرى بىلەن قاندۇرۇشقا تىرىشتى. راستتىن ئېيتقاندا بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) مەككىگە تەشنالىقتىن چىدىغۇسىز بىر ھالەتكە كەلگەن ئىدى. ئۇ يەرگە كىرىش بىلەن بۇ تەشنالىقى قانغاندەك بولدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تۆگىسىنىڭ ئۈستىدە ئولتۇرغان ھالدا بەيتۇللاھنى يەتتە قېتىم تاۋاپ قىلدى. تاۋاپ ئاخىرلاشقاندىن كېيىن كەبىنىڭ ئىشىكى تەرەپكە بۇرۇلۇپ، كەبىنىڭ ئىشىكىنىڭ قۇلۇپلاقلىق ئىكەنلىكىنى كۆردى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بىلەن ئوسمان ئىبنى تەلھە(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نى ئاچقۇچنى ئېلىپ كېلىشكە بۇيرىدى. ئۆزى بولسا كەبىنىڭ ئىشىكى ئالدىدا تۇردى ۋە:

" ئاللاھتىن باشقا ئىلاھ يوقتۇر، ئۇ بىردۇر، ئۇنىڭ شېرىكى يوقتۇر، ئۇ، بۇ ۋادىدا تۇغۇلغان كىشىنى زەپەرگە ئىگە قىلدى ۋە يالغۇز ھالىدا شۇنچە كۆپ ئەھلى ئىنسانغا خىزمەت قىلىشقا مۇۋەپپەق قىلدى." دېدى. بۇ ئارىدا بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بىلەن ئوسمان ئىبنى تەلھە(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) قايتقان بولۇپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئوسمان (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) غا:

" ئى ئوسمان، ئاچقۇچنى ئېلىپ كەل! بۇگۈن ياخشىلىق ۋە ۋاپادارلىق كۈنىدۇر." دېدى.

كەبىنىڭ ئىشىكى ئېچىلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام، بىلال، ئۇسامە ئىبنى زەيد ۋە ئوسمان ئىبنى تەلھە(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇم) لار بىلەن بىرلىكتە كەبىنىڭ ئىچىگە كىردى. ئىشىك ئۇلارنىڭ ئارقىلىرىدىن يېپىۋېتىلدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئارقىسىدا تۇراتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئىككى رەكەت ناماز ئوقۇدى. ئاندىن كەبە ئىچىدىكى بۇتلارغا بۇرۇلدى. مۇشرىكلار تەرىپىدىن خۇددى پەرىشتىلەر شەكلىدە ياسالغان بۇتلارغا، قولىدا پال ئوقلىرى بىلەن كىشىلەرنىڭ قىسمىتىگە پال ئاچقۇچى قىلىپ ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنىڭ شەكلىدە ياسالغان بۇتقا قارىدى ۋە: " ئاللاھ ئۇلارغا لەنەت قىلسۇنكى، پېشۋايىمىز ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام خۇددى پال ئوقلىرى بىلەن قىسمەتلەرنى ئىزدىگۈچى قىلىپ تەسۋىرلىنىپتۇ. ئىبراھىمنىڭ پال ئوقلىرى بىلەن قانداقمۇ بىر

باغلىنىشى بولسۇن؟ " دېدى. ئاندىن كېيىن:[ئىبراھىم يەھۇدىيمۇ ئەمەس، ناسارامۇ ئەمەس ۋە لېكىن توغرا دىنغا ئېتىقاد قىلغۇچى ، الله غا بويسۇنغۇچى ئىدى،

مۇشرىكلاردىن ئەمەس ئىدى.] [3] دېگەن ئايەتنى ئوقۇدى، ئاندىن كېيىن قولىدىكى ھاسىسى بىلەن بۇتلارنى بىر- بىرلەپ ئۇرۇپ چۇشۇرگەچ:

[ھەقىقەت (يەنى ئىسلام) كەلدى، بەتىل (يەنى كۇفرى) يوقالدى. بەتىل ھەقىقەتەن ئوڭاي يوقىلىدۇ.] [4] دېگەن ئايەتلەرنى ئوقۇدى. ئاردىن خېلى بىر مەزگىل ئۆتۈپ كەبىنىڭ ئىشىكى قايتىدىن ئېچىلدى. كىشىلەر توپى ئىشىككە قاراپ يوپۇرۇلدى. ئەبۇ سوفىيان ئىبنى ھەرپ، ئەتتاب ئىبنى ئۇسەيد ۋە ھارىس ئىبنى ھىشام(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇم) قاتارلىقلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كېلىپ ھەممىسى بىرلىكتە كەبىنىڭ ھويلىسىدا ئولتۇرۇشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

-ئى قورەيش خەلقى! سىلەر مېنى ئۆزۈڭلار ھەققىدە قانداق ھۆكۈم چىقىرىدۇ، دەپ ئويلاۋاتىسىلەر؟" دېدى.

- ياخشىلىقنى ئۈمىد قىلىۋاتىمىز، سەن ئېسىل بىر قېرىندىشىمىزدۇرسەن، ئالىيجاناب بىر قېرىندىشىمىزنىڭ ئوغلىسەن، دېيىشتى ئۇلار.

- "بولدى بېرىۋېرىڭلار، ھەممىڭلارنى ئەركىن قويىۋەتتىم."

ئاندىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نى ئەزان ئوقۇشقا بۇيرۇدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) كەبىنىڭ ئۆگزىسىگە [3] سۈرە ئال ئىمران 67ـ ئايەت.

[4] سۈرە ئىسرا 81ـ ئايەت.

چىقىشقا تەييارلاندى. كىشىلەر ھەيران قالغان ھالدا بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) غا قارايتتى ۋە ئۆز ئارىلىرىدا مۇنداق دېيىشەتتى:

-"بۇ قۇل نېمە قىلىۋاتىدۇ، ئەمدى؟ ئۇ بۇنداق قىلىشقا قانداقمۇ جۈرئەت قىلغاندۇ؟ ... بۇندىن بۇرۇن ھېچكىم چىقىپ باقمىغان كەبىنىڭ ئۆگزىسىگە چىقىشقا قانداقمۇ جۈرئەت قىلغاندۇ؟...

سەئىد ئىبنى ئاسىم دېگەن كىشىنىڭ ئۇرۇق - تۇغقانلىرىدىن بەزىلىرى ئۇ يەردە بولۇپ ئۇلارمۇ: ئىلاھ سەئىدكە ئېھسان قىلىپ، كەبىنىڭ ئۆگزىسىدىكى بۇ قارا قۇلنىڭ ئاۋازىنى ئۇنىڭغا ئاڭلاتماستىن ئۇنىڭ جېنىنى ئېلىپتۇ، دېيىشتى.

كىشىلەر يۈگۈرگەن پېتى قۇرەيش مۇشرىكلىرىنىڭ كاتتىۋاشلىرىنىڭ ئالدىغا يېتىپ كەلدى ۋە مۇشرىكلاردىن ھارىس ئىبنى ھىشامغا:

- ئاۋۇ قۇلنىڭ نەگە چىققانلىقىنى كۆرمىدىڭمۇ؟ دېدى.

- بولدى قىلىڭلار! ... ئەگەر ئاللاھ بۇنداق بولۇشىنى خالىمىغان بولسا ئەلۋەتتە ئۇنىڭغا بىر پۇرسەت بەرمىگەن بولاتتى.

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) كەبىنىڭ ئۆگزىسىگە چىقتى. قۇرەيش خەلقى ئىلاھلىرىنىڭ بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) غا بىرەر بالا كەلتۈرۈشىنى ئۈمىد قىلىشقان ھالدا تۇرۇشاتتى. ئەمما ئۇلارنىڭ قۇلىقىغا بولسا بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ يېقىملىق ئاۋازى كېلىپ قويۇلدى. ھەممە ئادەم خۇددى بېشىغا قونغان قۇشنى ئۇچۇرىۋەتمەسلىك ئۈچۈن جىم تۇرغاندەك سۈكۈت ئىچىدە تۇرۇپ قېلىشتى. سۈكۈنات ھەر نەرسىگە ھۆكۈمران بولغان ئىدى. بۇ ئاۋاز يۈرەك پەردىلىرىنى تىترىتىپ ھەر كىشىنى مەستخۇش قىلىۋەتكەنىدى. مۇسۇلمانلارنىڭ يۈزلىرىدە بولسا چوڭقۇر بىر خۇشۇ ئالامىتى كۆرۈنەتتى. مۇشرىكلارنىڭ ئۈمىدلىرى بىكارغا چىقىپ قورقۇش ۋە چۈچۈشلىرى ئۇلارنى ئۆز ئىلكىگە ئالغانىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ ئاۋازى بۇتپەرەسلىكنىڭ ئاخىرلاشقانلىقىنى ۋە ئاللاھتىن باشقا ئىلاھنىڭ يوقلىقىنى، ئۇنىڭ يالغۇز، شېرىكى يوق ئىلاھ ئىكەنلىكىنى ئېلان قىلغان ھالدا مەككىنىڭ ئاسمان بوشلۇقىدا يۇقىرى ئۆرلىمەكتە ئىدى.

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ ئۆيلىنىشى

سەھەرنىڭ مەيىن شاملى چىقىپ كۆكۈللەرنى كۆتۈرەتتى. بۇ يېقىملىق شامال، مائاشىنى ئېلىش ئۈچۈن مەسجىدكە كېتىۋاتقان بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ يۈزلىرىنى يۇمشاق سىيپاپ ئۆتۈپ كۆكۈللىرىنى روھلاندۇرىۋەتتى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۆزىگە بەخت ئاتا قىلىدىغان، ئۇنىڭ دىنىنىڭ تولۇقلىنىشىغا ھەمنەپەس بولىدىغان، ئارزۇلىرىغا ھەمدەم بولىدىغان ۋە ئۆزى بىلەن بىر ئائىلە قۇرىدىغان بىر جۈپكە ئېھتىياجلىق بولۇۋاتقانلىقىنى ھېس قىلدى. ئۇ بۇ ھېس تۇيغۇلار ئىچىدە مەسجىدكە باردى. مائاشىنى ئالدى. ئۇنى ئەتىگە

ئېلىپ قالماقچى بولدى ئەمما بۇندىن بۇرۇن پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام بىلەن ئارىلىرىدا بولۇپ ئۆتكەن مۇنداق بىر سۆھبەت ئۇنىڭ ئېسىگە كەلگەن ئىدى. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام ئۇنىڭ ئۆيىگە كىلىپ كۆزىگە چېلىققان بەزى نەرسىلەر ھەققىدە ئۆزىگە مۇنداق دىگەنلىكى ھېلىمۇ ئۇنىڭ ئېسىدە ئىدى: " بىلال! باي ھالىتىڭدە ئەمەس بەلكى پېقىر ھالىتىڭدە ئۆلگىن." قانداق قىلغاندا دىگىنىڭدەك قىلالايمەن؟ دەپ سورىغىنىدا بولسا پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام: " بىرەر رىزىققا ئىگە بولغىنىڭدا ئۇنى ساقلىما، سەندىن بىرەر نەرسە سورالسا ئۇنى ئايىما..." دىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنهۇ): ئى ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى! ناۋادا سەن دىگەندەك شۇنداق قىلسام ماڭا قانداق ئەجىر بار؟ دەپ سورىغاندا پەيغەمبەر ئەلەيهىسسلام: " يە مەن دىگەندەك قىلسەن، ياكى قىيامەت كۈنى ئۇ نەرسىلەر سەن ئۈچۈن كۆيدۈرگۈچى ئوت بولىدۇ." دەپ ئۇنى ئاگاھلاندۇرغانىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنهۇ) بۇ سۆزلەرنى ئەسلىگىنىچە مائاشىنىڭ ھەممىسىنى ئاللاھ يولىدا سەرپ قىلماق ئۈچۈن مەسجىدتىن ئايرىلدى.

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنهۇ) سەدىقە بەرگىدەك بىر موھتاج ئىزدەپ مەدىنە كوچىلىرىدا ئايلىنىشقا باشلىدى. ئۇ، بۇ مەقسەتتە بازار ئارىلاپ يۈرگىنىدە ئۆزى تەرەپكە قاراپ كىلىۋاتقان قېرىندىشىنى كۆرۈپ توختىدى. قېرىندىشى ئۇنىڭ قېشىغا كەلگەندە ئۇ:

- قەيەردىن كېلىۋاتىسەن؟ دەپ سورىدى.

- يەمەندىن.

- ئۇ يەرگە نېمە ئىش بىلەن بارغانتىڭ؟

- بىر قىزغا ئەلچى كىرگۈزگەنىدىم.

- چاي ئىچۈردىڭمۇ؟

- ئەرەپ قوۋمىدىن ئىككەيلەنىڭ بىلدۇرۇپ يەمەندىكى بىرىگە ئۆيلىنىش تەكلىپىنى قويغانىدىم. ئۇلار مېنىڭ قايسى قەبىلىدىن، كىمنىڭ نەسەبىدىن ۋە كىملەردىن ئىككەنلىكىمنى سورىدى. مەنمۇ ئۇلارغا ھەممىنى دەپ بەردىم. مەن ئۇلارغا ئۆزۈمنىڭ مەككىدە تۇغۇلغان ھەبەشلىكلەردىن ئىككەنلىكىمنى، بەنى جۇمەھ قەبىلىسىدىن ئىككەنلىكىمنى ۋە بىلال ئىبنى رەبەھە (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ قېرىندىشى ئىككەنلىكىمنى دېدىم. بۇنىڭ بىلەن ئۇلار: ئەگەر بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) سەن بىلەن بىرگە كەلسە ساڭا قىزىمىزنى ياتلىق قىلىمىز، دېدى. شۇڭا مېنىڭ بىلەن ئۇ يەرگە بېرىشىپ بېرىشىڭ ئۈچۈن سېنىڭ ئالدىڭغا كەلدىم، دېدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ):

- پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن رۇخسەت ئالالىسام ئاندىن سېنىڭ بىلەن بىللە بارالايمەن، دېدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن رۇخسەت ئالغان بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) قېرىندىشى بىلەن تۆگىگە مىنگىنىچە كېچىلەپ مەدىنىدىن ئايرىلىپ ئۇدۇل يەمەنگە قاراپ يۈرۈپ كەتتى ۋە كېچە - كۈندۈز يول يۈرۈپ بىر كۈنى يېرىم كېچە ئەتراپىدا يەمەنگە يېتىپ باردى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ قېرىندىشى شۇ ھامان ئۆيلىنىش تەكلىپى قويغان ئائىلىگە بارماقچى بولدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بولسا:

- نېمىشقا بۇنچىلىك ئالدىرايسەن؟ نېمە دەپ يېرىم كېچىدە ئۇ كىشىلەرنىڭ ئىشىكىنى قاققىدەكمىز، يەنىلا بۇ كېچىنى تاڭ ئۆتكۈزەيلى، ئەتە ئەتىگەندە بارارمىز، دېدى.

ئۇلار كېچىنى ئۆتكۈزۈپ، ئەتىگەنلىكى قۇياش نۇرلىرى ئۇلارنىڭ ئۈستىلىرىدە ئۆز نۇرلىرىدىن شولا تاشلاشقا باشلىغاندا ئۆزلىرى خېرىدار بولغان ئۇ ئۆيگە قاراپ ماڭدى. ئۇلار ئۆي ئىگىسىدىن رۇخسەت ئالغاندىن كېيىن ئۆيگە كىرىشتى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئالدى بىلەن سۆز باشلاپ:

- مەن بولسام بىلال ئىبنى رەباھە بولىمەن، بۇ مېنىڭ قېرىندىشىم بولىدۇ. ئۇ ئەخلاق ۋە دىن تەرەپتە بىرئاز ئاجىزراق، ئەگەر سىلەر ئۇنىڭ بۇ ھالىتىنى ياقتۇرساڭلار، قىزىڭلارنى ئۇنىڭغا بېرەرسىلەر، خالىمىساڭلار بەرمەسسىلەر، دېدى.

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ يەمەنگە كېلىشتىكى مەقسىتى ئورۇنلانغان ئىدى. ناماز ۋاقتى كېلىشى بىلەن ئۇ، مەسجىدكە باردى ۋە ئەزان چىقىشىنى ساقلاپ ئولتۇردى. ئويلىنىپ ئولتۇرغىنىدا ئىچىدىن بىر ئاۋاز ئۇنىڭغا: سەن نىمە دەپ ئۆيلەنمەيسەن؟ دىنىڭنى كاملاشتۇرۇشىڭ ئۈچۈن ساڭا نىمە توسقۇنلۇق قىلىدۇ؟ ئاللاھ ساڭا بايلىق ئاتا قىلدى. بۇرۇن قۇل بولغان بولساڭ ئەمدى ھۆر بىرى بولدۇڭ." دېگەندەك قىلدى. ئۇ ياخشىراق بىر پىكىرگە كېلىۋېلىش ئۈچۈن بىشىنى پەس قىلىپ ئولتۇردى ۋە ئاخىردا ئۆيلىنىشكە قارار بەردى.

ناماز ئوقۇلۇپ بولۇنغاندىن كېيىن كىشىلەرنىڭ ھەممىسى ئۆز ئىشلىرىغا يۈرۈپ كەتتى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ)، خىيالىدىكى ئۈۋىسىنى بىللە قۇرىدىغان، ئۆزىنى بەختلىك قىلىدىغان بىر جۈپ ئىزدەش ئۈچۈن كوچىلاردا ئايلىنىشقا باشلىدى. ئۆزىگە ئۇيغۇن بىر جۈپىنى تەۋسىيە قىلىدىغان كىشىلەرنى سۈرۈشتۈردى. كىشىلەر ئۇنىڭغا ھاۋالان قەبىلىسىدىن ھىنت ئىسىملىك قىزنى تەۋسىيە قىلدى. ئۇ ھىنت ئىسىملىك قىزغا توي تەكلىپى قويۇش ئۈچۈن ئۇنىڭ ئائىلىسىگە باردى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇ ئۆيگە كىرىپ ئولتۇرغاندىن كېيىن:

- مەن بىلال ئىبنى رەبەھە بولىمەن، ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرىنىڭ ساھابىسىمەن، ئەسلىدە مەن ھەبەشلىك بىر قۇل ئىدىم، قاراڭغۇ زۇلمەت ئىچىدە ئىدىم، ئاللاھ مىنى ھىدايەتكە باشلىدى.

قۇللۇقتىن ھۆرلىككە چىقاردى. ئەگەر سىلەر قىزىڭلارنى ماڭا نىكاھلاپ بەرسەڭلار ئاللاھقا ھەمد ئېيتىمەن، ياق، ئەگەر بېرەلمەيمىز دېسەڭلار ئاللاھ ئۇلۇغدۇر." دەپ ئۆزىنىڭ كېلىش مەقسىتىنى بايان قىلدى. قىز تەرەپ:

- پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن سورىغانغا قەدەر سەن بىزگە مۆھلەت بەرگىن، دېدى.

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) مەدىنىگە قايتتى. بىر كۈنى ھىنتنىڭ ئۆيىدىكىلەر مەدىنىگە كېلىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھۇزۇرىغا كىردى. ئۇنىڭغا سالام بېرىپ ئولتۇرغاندىن كېيىن:

- بىز يەمەنلىك. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ھەققىدە سىزدىن سوراپ كۆرەيلى، دەپ كەلگەندۇق، بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بولسا سىڭلىمىزغا توي تەكلىپى قويغاندى. بىز ئۇنىڭدىن سىزدىن بۇ ھەقتە سوغىچە ساقلاپ تۇرۇشقا مۆھلەت ئالغاندۇق، بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ھەققىدە ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرىنىڭ قانداق قارايدىغانلىقىنى بىلسەك... دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

-" سىلەر كىم، بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) كىم؟... سىلەر كىم، جەننەت ئەھلى بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) كىم؟" دېدى.

ھىنتنىڭ ئائىلىسىدىكىلەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇ سۆزىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ دەرىجىسى بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بىلال

(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) غا بولغان ياخشى كۆرۈشىنى تونۇپ يەتتى ۋە ئاخىردا سىڭلىسىنى بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) غا ياتلىق قىلىشقا `قارار بەردى.

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بىلەن ھىنىت توي قىلدى. كۈنلەر بىر-بىرنى قوغلىشىپ تېزلىك بىلەن ئۆتۈشكە باشلىدى. بەخت بۇ بىر جۈپنىڭ ھاياتىدا ئورۇن ئالغان، ئۆيى بولسا ھۇزۇر ماكانىغا ئايلانغانىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بىر كۈنى ئايالى بىلەن ئۇنىڭدىن بۇنىڭدىن گەپلىشىپ ئولتۇرغاندا سۆز ئارىلىقىدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بىر سۆزىنى ئايالىغا دەپ بەردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا ئىشەنمەي، ئۇ سۆزنى يالغانغا چىقاردى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بۇنىڭغا قاتتىق ئاچچىقى كېلىپ، قاپىقىنى تۈرگىنىچە ئۆيدىن چىقىپ كەتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا ئۇچرىشىپ قالدى ۋە ئۇنىڭ ناھايىتى قاتتىق ئاچچىقلانغان ھالدا ئىكەنلىكىنى بايقىدى ۋە: " نېمە بولدى؟ " دەپ سورىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئايالى بىلەن ئارىلىرىدا بولۇپ ئۆتكەن ئىشلارنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا سۆزلەپ بەردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ ئۆيىگە باردى ۋە ئۇنىڭ ئايالىدىن:

-" بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بىلەن ئارىڭىزدا بىرەر ئىش بولدىمۇ؟ " دەپ سورىدى. ئايالى:

-ياق.

-"ھەر ھالدا سىز بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) غا ئاچچىقلانغاندەك قىلىسىز. "

- ياق، ئۇ مېنى ناھايىتىمۇ بەك ياخشى كۆرىدۇ.

- "بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) مېنىڭ ھەققىمدە سىزگە دەپ بەرگەنلىرى قەتئىي توغرىدۇر. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ دېگەنلىرىنى يالغانغا چىقارماڭ، بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) غا ئاچچىقلانماڭ، بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ ئاچچىقىنى كەلتۈرۈپ قويغان ۋاقتىڭىزدا تاكى ئۇنى رازى قىلمىغۇچە سىزنىڭ ھېچقانداق ئەمەلىڭىز قوبۇل قىلىنمايدۇ." دېدى.

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۆيىگە قايتتى، ھىنت ئۇنى مېھرى بىلەن قارشى ئالدى، ئۇنىڭدىن ئەپۇ سوراپ، ئۇنىڭ كۆڭلىنى ئالدى. قىسقا بىر ۋاقىت ئىچىدە بۇ ئۆيدە يەر ئالغان قارا بۇلۇت تارقاپ، ئۆيگە بەخت ۋە ھۇزۇر قايتىپ كەلگەن، ئۆي ئىچىنى مۇھەببەت پۇراقلىرىغا تولدۇرغان ئىدى.

ئاللاھنىڭ ئەلچىسى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ناماز ئۇچۇن ئەزان ئېيتىپ بولغانىدى. كىشىلەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ چىقىپ ناماز ئوقۇپ بېرىشىنى ساقلاپ ئولتۇرۇشاتتى، ئاردىن خېلى بىر ۋاقىت ئۆتكەن بولسىمۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تېخىچە چىقمايۋاتاتتى. كىشىلەرنىڭ كۆزلىرى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆيىنىڭ ئىشىكى تەرەپكە تىكىلگەن، كۆڭۈللىرى بولسا ئەندىشىلەنگەن ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ باش ئاغرىقى دەردىنى تارتىۋاتقانلىقىدىن ئۇلار خەۋەردار بولۇشقانىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسلامنىڭ ئۆيىنىڭ ئىشىكى ئالدىغا بېرىپ ئىشىكنى چەكتى. ئۆيدىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ خىزمەتچىسى بۇرەيرە (رەزىيەللاھۇ ئەنھا) ئىشىكنى ئاچتى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇنىڭغا:

-پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا خەۋەر قىلىپ قويۇڭ، كىشىلەر ناماز ئۇچۇن ئۇنى ساقلىشىۋاتىدۇ، دېدى.

بۇرەيرە(رەزىيەللاھۇ ئەنھا) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا خەۋەر بېرىش ئۈچۈن كىرىپ كەتتى، ئۆيدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىدا فاتىمە(رەزىيەللاھۇ ئەنھا) ئانىمىز بىلەن ئائىشە(رەزىيەللاھۇ ئەنھا) ئانىمىز بار ئىدى. بۇرەيرە (رەزىيەللاھۇ ئەنھا) كىلىپ:

- بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ناماز ئۈچۈن چاقىرىۋاتىدۇ؟ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

- "كىشىلەر تېخى ناماز ئوقۇمىدىمۇ؟" دېدى.

ياق، ئى ئاللاھنىڭ ئەلچىسى! ئۇلار سىلىنى ساقلاۋاتىدۇ.

- "ئۇنداق بولسا ماڭا داس ۋە سۇ ئېلىپ كىلىڭلار."

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسلام ئورنىدىن تۇرۇشقا تىرىشتى. ئەمما تۇرالمايلا قالماستىن ئۆزىنى دەڭسىيەلمەي سەنتۈرۈلۈپ كەتتى. فاتىمە(رەزىيەللاھۇ ئەنھا) ئالدىراپ يۈگۈرۈپ كىلىپ: ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى يىقىلىپ چۈشىدىغان بولدى، دەپ توۋلاپ سالدى ئەندىشىلىك ھالدا. ئائىشە(رەزىيەللاھۇ ئەنھا) ئانىمىز، پەرياد كۆتۈرگەن ھالدا: ماڭا ياردەم قىلىڭلار، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئايلىنىپ قالدى، دەپ توۋلىدى. فاتىمە(رەزىيەللاھۇ ئەنھا) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يۆلەپ ئورنىغا ياتقۇزدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسلام ئۆزىگە كەلگەندىن كېيىن: " جامائەت ناماز ئوقۇدىمۇ؟" دەپ سورىدى. ئائىشە(رەزىيەللاھۇ ئەنھا): ئى

ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى سىلى ئورنىلىرىدىن تۇرمىسىلا، بىرىگە بۇيرىسىلا، جامائەتكە ئىمام بولۇپ بەرسۇن، دېدى.

"ئەبۇ بەكرىگە دەڭلار، ئۇ ئىمام بولۇپ ناماز ئوقۇپ بەرسۇن."

بۇرەيرە(رەزىيەللاھۇ ئەنھا) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇ بۇيرۇقىنى بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) غا يەتكۈزۈش ئۈچۈن ئىشىك تەرەپكە قاراپ ماڭدى ۋە بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) غا: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەبۇ بەكرى (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نى ئىمام بولۇپ ناماز ئوقۇپ بەرسۇن دەيدۇ، دېدى.

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) جامائەت ئارىسىدا ئارىلاپ يۈرۈپ ئەبۇ بەكرى(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نى ئىزلىدى ئەمما ئۇنى تاپالمىدى. ئۆمەر(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نى كۆرگەن ھامان ئۇنىڭ يېنىغا بېرىپ ئۇنىڭدىن جامائەتكە ئىمام بولۇپ ناماز ئوقۇپ بېرىشىنى ئۆتۈندى. ئۆمەر(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئورنىدىن تۇرۇپ ناماز ئۈچۈن تەكبىر چۈشۈردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ تەكبىر ئاۋازىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن يېنىدىكىلەردىن:

-" بۇ كىمنىڭ ئاۋازى؟" دەپ سورىدى.

-ئۆمەرئىبنى خەتتاپ(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ ئاۋازى.

- "ياق!... ياق!... ئىشنىڭ بۇنداق بولۇشىنى نە ئاللاھ نە مۇسۇلمانلار خالىمايدۇ. ئەبۇ بەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نەدە؟ ...

ئەبۇ بەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نەدە؟ ... " ئائىشە(رەزىيەللاھۇ ئەنھا):

- بەلكىم ئۇ يوق ئوخشايدۇ، دېدى.

- "ماڭا داس ۋە سۇ تەييارلاڭلار، كىشىلەرنىڭ يېنىغا چىقىپ ئۇلارغا ئەھۋالنى بىلدۈرەي."

بۇرەيرە(رەزىيەللاھۇ ئەنھا) مەسچىت تەرەپكە چىقىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاززۇسىنى بىلدۈردى. مەسجىتتە غۇلغۇلا بولدى. ئۆمەر(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆزىنىڭ كىشىلەرگە ئىمام بولۇپ ناماز ئوقۇپ بېرىشىنى خالىمىغانلىقىنى چۈشەندى. خاتا ئىش قىلغانلىقى سەۋەبىدىن بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) غا رەنجىدى:

- ئاللاھ سېنىڭ ياخشىلىق تەرەپىڭنى ئاتا قىلسۇن، سەن نېمە ئۈچۈن ماڭا بۇ ئىشنى قىلدۈردۈڭ، ئى بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ)! ئاللاھ بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، سەن ماڭا بۇنى دېگەن ۋاقتىڭدا مەن ئۇنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇيرۇقى دەپ چۈشەنگەن ئىدىم، كاشكى جامائەتكە ناماز ئوقۇپ بېرىش ئۈچۈن تۇرمىغان بولسامچۇ، دېدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ):

- ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەبۇ بەكرى (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نى جامائەتكە ناماز ئوقۇپ بېرىشكە بۇيرۇغان ئىدى. مەن پەقەت ئەبۇ بەكرى(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نى تاپالمىغاندىن

كېيىن جامائەتكە ناماز ئوقۇپ بېرىش ئۈچۈن سېنى ئەڭ لايىق دەپ قارىدىم.

دەل مۇشۇ ئەسنادا ئەبۇ بەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) مەسجىدنىڭ ئىشىكىدىن كىرىپ كەلدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇنىڭ جامائەتكە ناماز ئوقۇپ بېرىشىنى ئۆتۈندى. ئەبۇ بەكرى (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) مۇسۇلمانلارغا ئىمام بولۇپ ناماز ئوقۇشنى باشلىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بېشى تېڭىقلىق ھالدا مەسجىدكە چىقتى. كىشىلەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسلامنىڭ چىققانلىقىنى سەزگەندىن كېيىن تولىمۇ خۇرسەن بولدى. ئەبۇ بەكرى (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) سەپلەر ئارىسىدىكى يەڭگىل ھەرىكەتلىنىشلەردىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ كەلگەنلىكىنى بىلدى. ئۇنىڭغا ئۆز يېرىنى بېرىش ئۈچۈن ئارقىغا چېكىنمەكچى بولدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ ئورنىدا تۇرىۋېرىشى ئۈچۈن ئۇنىڭغا قولى بىلەن ئىشارەت قىلدى. ئاندىن ئۇنىڭ ئوڭ تەرىپىدە ئولتۇرۇپ ناماز ئوقۇدى.

ناماز ئوقۇلۇپ بولۇنغاندىن كېيىن جامائەت سۆيۈنۈش ئىچىدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەتراپىنى چۆرىدەپ ئولتۇرۇشتى. بۇ ئۇلارنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئەڭ ئاخىرقى ئۇچرىشىشى ئىدى. ناۋادا ئۇلار بۇنى ئالدىن بىلگەن بولسا بۇ يەردىكى سۆيۈنۈش ۋە خوشاللىقلىرىنىڭ ئورنىغا تەسۋىرلىگۈسىز قايغۇ ھەسرەت ئالماشقان بولاتتى

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆيىدىن بىردىنلا پەرياد كۆتۈرۈلدى. مۇسۇلمانلار بۇ يىغا ئاۋازىنى ئاڭلىغان ئىدى. ئاbباس(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۆيگە قاراپ يۈگۈردى. ئىچىگە كىرىپ ئىشىكنى كەينىدىن ياپتى. بىر ئازدىن كېيىن ناھايىتى قايغۇلۇق بىر ھالدا چىقتى. كىشىلەر ئەندىشە ئىچىدە ئۇنىڭغا قارىدى:

- ئاbباس! پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەھۋالى قانداق؟ دەپ سوراشقا باشلىدى. ئاbباس(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ): مەن ئۇنىڭ:" ئۇلۇغ رەببىم، مېنىڭ سېنىڭ بىلەن ئۇچرىشىدىغان ۋاقتىم كەلدى" ئاندىن ئۇ يەنە سۆزىنى داۋام قىلىپ:" بۇ چىداشلىق بەرمەك نېمە دېگەن تەس بولغان ئاغرىقتۇ، بۇ! لا ئىلاھە ئىللەللاھ! ئۇلۇغ رەببىم! ئۆلۈمنىڭ ئەقىللەرنى باشتىن ئالىدىغان ئىزتىراپ ۋە قاتتىقلىقلىرى بار. ئى رەببىم، ئۆلۈمنىڭ ئاغرىقى ۋە مۇشكۇللۇكلىرىگە قارشى ماڭا ياردەم بەرگىن." دەۋاتقانلىقىنى ئاڭلىدىم، دېدى.

مۇسۇلمانلار باشلىرىنى ئېگىپ سۈكۈتكە چۆمدى. ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرىگە ئاشىقانە يۈزلەردىن ئامالسىزلىقلىرىنى ئىپادىلەيدىغان ئالامەتلەر بىلىنىپ تۇراتتى. ئۇلار بۇ ھالدا تۇرغاندا ئۆي ئىچىدىن يەنە بىر قېتىم پەرياد كۆتۈرۈلدى. كىشىلەر چۈچۈشكەن ھالدا: پەيغەمبەر ئۆلدىمۇ؟ پەيغەمبەر ئۆلدىمۇ؟... دەپ بىر- بىرلىرىدىن سوراشتۇرۇشقا باشلىدى. كىشىلەر ئۇيۇر- تۇپۇر

بولۇپ كېتىشتى. ئۆلۈم خەۋىرىگە ئىشەنگۈسى كەلمىدى ھەم كىشىلەرنى دەرد- ئەلەمدە قويىدىغان بۇ خەۋەرنى ئەقىللەر قوبۇل قىلالمىدى. پەقەت ئەبۇ بەكرى (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۆلارغا بۇ ھەقىقىي ئەھۋالدىن خەۋەر بەرگەندىن كېيىنلا ئاندىن بۇنىڭ بىر ئەمەلىيەت ئىكەنلىكىگە ئىشەندى.

كىشىلەر ئۆكسۈپ- ئۆكسۈپ يىغلاشقا باشلىدى. بۇ ھال شۇنداق بولدىكى پۈتۈن مەدىنە بىر خىل يىغا ئاۋازىدىن تەۋرەنمەكتە ئىدى. ساھابىلەرنىڭ ئالدىنقى قاتاردىكىلەر يىغلايتتى، كۆز ياشلىرى تاراملاپ ئاقاتتى. ئېنىقكى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆلگەن، ئۇ ۋاپادار، ئۇ كەرەملىك زات دوستى ئەمدى كەلمەسكە كەتكەنىدى...

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) سۆيۈملۈك پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا بىر ۋىدا قارىشى بىلەن بىر قارىۋېلىش، ئۇنىڭ چىرايىنى ئاخىرقى قېتىم بىر كۆرۈۋېلىش ئۈچۈن ئۇنىڭ يېنىغا كىردى. ئۇنىڭ كارىۋىتىدا ئۇستى يېپىلغان ھالدا ياتقۇزۇلغانلىقىنى كۆردى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۆزىنى خۇددى بوغىزىدا بىر نەرسە تۇرۇپ قالغاندەك ھېس قىلدى. ئۇ شۇنچىلىك قايغۇرغان ئىدىكى خۇددى يۈرىكى بىغىشىدىن ئۈزۈلۈپ كېتىدىغاندەك ئاغرىق ھېس قىلدى. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا دۇرۇت ئېيتىشقا باشلىدى. دۇرۇت - سالاملىرىنى تاماملاپ بولۇپ بېشى ساڭگىلىغان، كۆڭلى بولسا ئەڭ ئېغىر دەرىجىدە قايغۇلۇق بىر ھالەتتە سىرتقا چىقتى. بىردەم بولسىمۇ يالغۇز قېلىش ئۈچۈن ئۆيىگە قاراپ يۈرۈپ كەتتى.

مەدىنىنى قايغۇ تۇمانى قاپلىغان ئىدى. كەچ كىرگەن بولسىمۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ جەستى تېخىچە يەرلىككە قويۇلمىغانىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇخلاش ئۈچۈن تىرىشىپ باقتى. ئەمما كۆزلىرى ھېچ يۇمۇلاي دېمەيتتى. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆزىگە قىلغان رەھىم - شەپقەتلىرىنى، ئۆزىنىڭ ئۇنىڭغا بولغان ياخشى كۆرۈشىنى ئەسلەيتتى ۋە كۆڭلى تېخىمۇ بەك يېرىم بولاتتى. ۋاقىت ناھايىتى بەك ئاستا ئۆتمەكتە ئىدى. كېچە شۇنچىلىك دەرىجىدە ئۇزۇن بىلىنىپ كەتتىكى ھەتتا ھېچ تاڭ ئاتمايدىغاندەك تۇيۇلاتتى. مىڭ بىر تەسلىكتە تاڭ ئېتىشىنىڭ بەلگىلىرى بىلىنگەندەك قىلدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بامدات نامىزىغا ئەزان ئېيتىش ئۈچۈن مەسجىدكە قاراپ يول ئالدى. كۆڭلى قاتتىق يېرىم بولغانلىقتىن ئالغان قەدەملىرى ناھايىتى ئېغىر ئىدى. ئۇ شۇ ھالەتتە مەسجىدكە يېتىپ بېرىپ ئىچىگە كىردى. ئۇنىڭ كۆزى ئۆزىمۇ بىلمىگەن ھالدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆيىنىڭ ئىشىكىگە چۈشۈپ قالدى. كۆزلىرى يەنە ياشقا تولدى. ئەمدى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەڭگۈگە ئۇ ئىشىكتىن ئۇلارنىڭ يېنىغا چىقمايدۇ، بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) جامائەتكە ناماز ئوقۇپ بېرىشى ئۈچۈن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى چاقىرىش ئۈچۈن ئۇ ئىشىكنىڭ ئالدىغا بارمايدۇ. بۇندىن كېيىن ئەمدى ئىشىك ئالدىدا تۇرۇپ ئۇنىڭ چىقىشىنى ھاياجان ئىچىدە تۇرۇپ ساقلىمايدۇ. ئەمدى كىشىلەرنىڭ كۆزلىرى ئۇ ئىشىككە ئەمەس بەلكى باشقا بىر ئىشىككە يەنى ئالاھنىڭ پەيغەمبىرىنىڭ خەلىپىسىنىڭ يەنى

ھەممە كىشىنىڭ مەسجىدكە قارىغان ئىشىكلىرىنى ئېتىشكە ۋە قايتا ئاچماسلىققا بۇيرۇپ پەقەت ئوچۇق قىلىشىغا رۇخسەت بەرگەن بىردىن- بىر ئىشىك بولغان، ئەبۇ بەكرى(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ ئىشىكى تەرەپكە بۇرۇلىدۇ.

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) قايغۇلۇق بىر ھالەتتە مەسجىدنىڭ ئۆگزىسىگە چىقتى. تىترەك بىر ئاۋازدا ئەزان ئېيتىشقا باشلىدى:

ئاللاھۇ ئەكبەر! ئاللاھۇ ئەكبەر!

ئاللاھۇ ئەكبەر! ئاللاھۇ ئەكبەر!

ئەشھەدۇ ئەن لا ئىلاھە ئىللاللاھ!

ئەشھەدۇ ئەن لا ئىلاھە ئىللاللاھ!

ئەشھەدۇ ئەننە ...

سۆزلەر بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ بوغىزىدا تۇرۇپ قالدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كارىۋىتىدا ھەرىكەتسىز ياتقاندا، سۆيۈملۈك پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئىسمىنى ئېغىزدىن چىقىرالمايۋاتاتتى. ئۇ ئۆكسۈپ- ئۆكسۈپ يىغلاشقا باشلىدى. كىشىلەر ئەزاننىڭ توختاپ قالغانلىقىنى، بىلال (رەزىيەللاھۇ

ئەنھۇ) نىڭ ئۆكسۈپ يىغلىغانلىقىنى ئاڭلىدى. كىشىلەر قايتىدىن قايغۇغا چۆمدى ۋە يىغلاشقا باشلىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۆزىنى ئوڭشىۋېلىش، ئەزاننى ئاخىرىسىغىچە تولۇق ئېيتىش ئۈچۈن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا بولغان ھېسسىياتىنى تىزگىن ئاستىغا تۇتۇشقا تىرىشتى. ئاخىردا قايغۇلۇق ۋە ئىڭرىغاندەك بىر ئاۋازدا ئەزاننى داۋاملاشتۇردى:

مۇھەممەدە ر رەسۇللىللاھ

ئەشھەدۇ ئەننە مۇھەممەدە ر رەسۇللىللاھ

ھەييە ئالا س سالاھ!

ھەييې ئالا س سالاھ!

ھەييە ئالا ل فەلاھ!

ھەييە ئالا ل فەلاھ!

ئاللاھۇ ئەكبەر! ئاللاھۇ ئەكبەر!

لا ئىلاھە ئىللاللاھ".

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇئەززىنى

ساھابىلار دىللىرى قايغۇغا ، كۆز چاناقلىرى لىپمۇ-لىق ياشقا تولغان ھالدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى يەرلىككە قويۇشتى. كىشىلەر باشلىرىنى ساڭگىلاتقىنىچە مەسجىدكە قايتتى. كىشىلەرنىڭ ئارىسىدىكى بەزى كىشىلەر يۈزلىرىنى شاپىلاقلىسا،

بەزىلىرى كۆزلىرىدىن توختىماي ئېقىۋاتقان ياشلىرىنى توختىتىشقا تىرىشاتتى. ھەممە يەرنى ئېغىر جىمجىتلىق باسقانىدى. ئارىدىن خېلى ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن كىشىلەرنىڭ ئارىسىدا شىۋىرلىغان ئاۋازلار، ئۇنىڭدىن كېيىن بولسا بوش ئاۋازدا سۆزلەشكەن ئاۋازلار ئاڭلىنىشقا باشلىدى. ئۆمەر(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ)، ئەبۇ ئۆبەيدە ئىبنى جەرراھ(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ ئەبۇ بەكرى(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) گە بەيئەت قىلغانلىقلىرى، ئەنسارىلارنىڭ بۇنى قوبۇل قىلغانلىقلىرى ھەققىدە سۆزلىشىۋاتاتتى. ئالدىنقى كۈنى ئەبۇ بەكرى(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) گە بەيئەت قىلالمىغانلار بۈگۈن ئۇنىڭغا بەيئەت قىلىشقا باشلىدى. بەيئەت قىلىش ئاخىرلاشتى ۋە ئەبۇ بەكرى (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ خەلىپىسى بولغان ئىدى.

ئەبۇ بەكرى(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ)، مۇنبەرگە چىقتى ۋە خۇتبە ئوقۇدى. ئۇنىڭ سۆزلىرى تۈگىشى بىلەن كىشىلەر نامازنى ساقلاش ئۈچۈن مەسجىدتە ئولتۇرۇشتى. ناماز ۋاقتىمۇ كېلىپ قالغان ئىدى. ئەمما ئەزان تېخى ئېيتىلمىغانىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئولتۇرغان يېرىدە قېتىپ قالغاندەك ئولتۇراتتى. ئۇنىڭ كۆزلىرى بولسا ئالدىغا تىكىلگەن ئىدى. ئۇنىڭ قايغۇسى يۈزلىرىدە ئېنىق بىلىنىپ تۇراتتى. ئۇنىڭ مېڭىسى بولسا قارمۇ قارشى ئۆي - پىكىرلەر ئىچىدە ئىدى. ئۇنىڭ خىياللىرى ئۇنى، ئۆتمۈشكە، مەككىدە قۇل بولۇپ ياشىغان يىللارغا يەنى مەككىدە ئېغىر ئازاب ۋە قىيناشلارغا دۇچ كەلگەن كۈنلەرگە ئېلىپ كەتكەنىدى. ئۇمەييەنىڭ ئۆزىنى مەككە

قۇملىقلىرىدا سۆرگەن كۈنلىرى ئۇنىڭ كۆز ئالدىدا جانلانغاندەك بولدى. ئۇنىڭ ئەسلىمىلىرى ئۇنى ئەبۇ تالىپ شىبى دەپ ئاتالغان يەردە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن قورشاۋ ئىچىدە ئىمبورگو قىلىنغان هالدا ياشىغان كۈنلىرىگە، ئاچلىقنى، سۇسىزلىقنى باسقىدەك بىر نەرسە تاپالمىغان كۈنلەرگە ئېلىپ باردى. ئاندىن كېيىن ھىجرەت كۈنلىرى، ئۇلۇغ بەدىر كۈنلىرى، ئۇمەييە ئىبنى خەلەپنى يەر چىشلەتكەن كۈن ئۇنىڭ كۆز ئالدىدىن لىنتىدەك تىزىلىپ ئۆتتى. ئوھۇد ئۇرۇشى بولغان كۈندە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەتراپىدىكى پىداكار كىشىلەرنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى قوغداش ئۈچۈن قانداق جانپىدالىق كۆرسۈتىشكەنلىرى، ئۇچۇپ كېلىۋاتقان ئوقلارنى كۆكسىلىرى بىلەن قانداق توساپ قالغانلىقلىرى، بىر ئاياڭىنىڭ قولىدىكى سۇ تولىمىنى چۆرۈپ تاشلاپ قولىغا نەيزە ئېلىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى قوغداش ئۈچۈن قانداق جانپىدالىق كۆرسەتكەنلىكلىرىنى خىيالىدىن ئۆتكۈزدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بولۇپ ئۆتكەن بۇ ئىشلارنى خۇددى قايتا ياشىغاندەك بىر تۇيغۇدا بولدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا بولغان سېغىنىش ئىشتىياقى تېخىمۇ ئاشتى. دىنى ئۈچۈن كۈرەش قىلغان، پىكىر ۋە ئېتىقادلىرى ئۈچۈن بېشىدىن ئۆتكۈزگەن بۇ جاپالىق كۈنلەر... قاتتىق، چىدامچانلىق كۆرسىتىشنى تەلەپ قىلىدىغان، باشلارغا كەلگەن ئەزىيەتلەرگە سەۋرى قىلىش لازىم بولغان ئۇ كۈنلەر نەقەدەر ئەھمىيەتلىك كۈنلەر ئىدى- ھە؟ بۇلارنى ئويلىغاندا ئۇنىڭ كالىسىدا:" مۇشۇنداق ۋەقەلەر

يەنە تەكرارلىنارمۇ؟ بۇندىن كېيىن خۇددى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ساھابىلىرىنىڭ قىلغىنىدەك ئۆز جانلىرىنى ئۆزلۈكىدىن پىدا قىلىدىغان قەھرىمانلارغا يەنە شۇنداق پۇرسەتلەر كېلەرمۇ؟ راستتىن ئېيتقاندا بۇنداق بولۇشىغا ئىشەنچ قىلالمايتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئوخشاش ساھابىلىرى ئارىسىدا پىداكارانە روھنى ئۆلارغا سىڭدۈرگەن بىرەرى بولغانمۇ؟ ئۆزگە ئىشەنگەنلەرگە ئۆلۈم بىلەن ھاياتلىقنىڭ باراۋەر ئىكەنلىكىنى چۈشەندۈرگەنلەر، مەنىسىز ياشاپ ئۆتكەن ھاياتتىن مەنىلىك ئۆلۈمنىڭ تېخىمۇ بەكرەك ياخشى بولىدىغانلىقىنى چۈشەندۈرەلىگەنلەر بولغانمۇ؟ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن كېيىن كىشىلەر جانلىرىنى ئۇنىڭغا پىدا قىلىش يولىدا ئۆزىنى پىدا قىلىشقا ئەرزىگىدەك ئىنسانلار نەدە؟ ... ئۇ بۇنداق ھاياتنى، بۇنداق تارىختا مىسلى كۆرۈلمىگەن ھەم كۆرۈلمەيدىغان ۋەقەلىكلەرنىڭ قايتا تەكرارلانمايدىغانلىقىنى، بۇندىن كېيىن ئەقىدىلىرى ئۈچۈن جانلىرىنى پىدا قىلىدىغان بۇنداق نادىر كىشىلەرنىڭ مەيدانغا كېلىشىگە قايتا بىر پۇرسەت بولمايدىغانلىقىنى ئويلىغان ۋاقىتتا، ئۇنىڭ ئىچىدىن كەلگەن بىر ئاۋاز ئۇنىڭغا: بۇ بولۇپ ئۆتكەنلەر يەنە بىر قېتىم تەكرارلىنىشى كېرەكمۇ؟ نېمە ئۈچۈن ساھابىلارغا ئوخشاش قەھرىمانلار قايتا مەيدانغا كەلمىگۈدەك؟ شۇ تاپتا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋاپات بولدى، ئۇ قايتىپ كەلمەيدۇ، ئەمما ئۇنىڭ ئېلىپ كەلگىنى تاكى زامان ئاخىرىغىچە ساقلىنىپ قالىدۇ، ئۇ ئېلىپ كەلگەن دىن كەلگۈسى ئەۋلادلار ئۈچۈن قۇۋۋەت، جەسۇر

ياشلارغا ئىلھام بېرىدۇ، بۇندىن بۇرۇن ياشىغانلارنىڭ ئىزىنى باسىدىغان، شان ۋە شەرەپتە ئۇلارغا ئوخشاش قەھرىمانلارنى مەيدانغا كەلتۈرىدۇ. گەرچە ئاللاھنىڭ ئەلچىسى ئاللاھنىڭ دەرگاھىغا كەتكەن بولسىمۇ ئاللاھنىڭ كىتابى قۇرئان بولسا قوللاردىدۇر. ئاللاھ بەندىلىرىنى كۆرۈپ تۇرىدۇ ۋە ئۆز دىنىنى قوغدايدۇ." دېگەنلەرنى ئۇنىڭغا سۆزلىگەندەك بولدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بىرئاز ۋاقىت بېشىنى ئېگىپ سۈكۈت ئىچىدە ئولتۇردى. ئاندىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆزىگە كۆرسەتكەن مېھرى - شەپقىتىنى، كۆيۈنۈشلىرىنى ئەسلىدى. ئۇنىڭ قايغۇسى تېخىمۇ ئاشتى. ئەلۋەتتە ئۇنىڭ ۋاپاتى قالغانلار ئۈچۈن ئىنتايىن بىر چوڭ يوقىتىش ئىدى. ئەمما بۇ ئاللاھنىڭ تەقدىرى ئىدى. " بۇ تەقدىرنى سەۋر بىلەن قوبۇل قىلىشنىڭ ئۆزىمۇ گۈزەل بىر سەۋرىدۇر" دېدى ئۇ ئۆز- ئۆزىگە پىچىرلاپ.

ناماز ۋاقتى بولغانىدى. جامائەت بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ ئەزان ئېيتىشىنى ساقلاپ ئولتۇراتتى. ئەمما بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) كۆزلىرىنى يەرگە تىككىنىچە ئولتۇرغان يېرىگە چۆكۈپ قالغاندەك ئولتۇراتتى. كىشىلەر ئۇنىڭ ناماز ۋاقتىنىڭ كىرگەنلىكىنى بىلەلمىگەن ئوخشايدۇ، دەپ ئويلاپ قېلىشتى ۋە ئارىدىن بىرى بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ يېنىغا بېرىپ ئۇنىڭغا:

- بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئەزان ئېيتىدىغان ۋاقىت بولدى، دېدى.

- بۈگۈندىن ئېتىبارەن ئەزان ئېيتمايمەن، باشقا بىرسى ئېيتسۇن.

بۇ ئاردا ئەبۇ بەكرى (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۆيىنىڭ مەسجىدكە ئېچىلغان ئىشىكىدىن چىقتى ۋە:

-بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) قايەردە؟ دەپ سورىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئورنىدىن تۇرۇپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ خەلىپىسىنىڭ ئالدىغا كېلىپ تۇردى. ئەبۇ بەكرى:

- ئەزان ئېيتقىنە ئى بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ).

- ياق...

- نېمىشقا ئەمدى؟

- سەن مېنى سېنىڭ تەلەپ قىلغىنىڭ بويىچە ھەرىكەت قىلىشىم ئۈچۈن مېنى ئازات قىلغان بولساڭ ئۇ باشقا گەپ. مەن بېرىپ ئەزان ئېيتىمەن. ياق، ئەگەر مېنى ئاللاھ رازىلىقى ئۈچۈن ئازات قىلغان ئىدىم، دېسەڭ مېنى ئۆز مەيلىمگە قويۇپ بەر، مەن ئۆز خاھىشىم بويىچە ياشاي.

- سېنى ئاللاھ رازىلىقى ئۈچۈن ئازات قىلغان ئىدىم.

- مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ۋاپاتىدىن كېيىن ھېچكىم ئۈچۈن ئەزان ئېيتمايمەن.

جىھاد ئىشتىياقى

مەدىنىدە ھەر ۋاقىتدىكىدەك ھەر ئىش ئۆز يولىدا كېتىۋاتاتتى. كىشىلەر جانلىق بىر كەيپىياتتا ياشاشنى داۋام قىلىۋاتاتتى. ئەرلەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ زامانىدا ئېلىپ بېرىلغان مۇتە ئۇرۇشىدا ئۆلتۈرۈلگەن ئىسلام قوشۇنىنىڭ قوماندانلىرىدىن زەيد ئىبنى ھارىس، جەفەر ئىبنى ئەبۇ تالىپ ۋە ئابدۇللاھ ئىبنى رەۋاھە(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇم) لارنىڭ قىساسىنى ئېلىش ئۈچۈن يېقىندا شام تۇپراقلىرىدىكى غۇزائاغا يۈرۈش قىلىش ئۈچۈن تەشكىللەنگەن ئۇسامە(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) قوماندانلىقىدىكى قوشۇنغا قاتنىشىش ئۈچۈن تېزلىك بىلەن تەييارلىقتا چۈشكەن ئىدى.

ئون توققۇز ياشلار ئەتراپىدا بولغان ئۇسامە ئىبنى زەيد ئىبنى ھارىسە(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما) مەدىنىدىن چىققان ئىدى. ئۇ ئېتىنى مىنگىنىچە قوشۇنى بار يەرگە يېتىپ كەلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئاللاھ دەرگاھىغا كېتىشتىن بۇرۇن ئۇسامە ئىبنى زەيد(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما) نى قوشۇنغا قوماندان قىلىپ تەيىنلىگەن ئىدى. بەزى ساھابىلەر ئەبۇ بەكرى(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) رەھبەرلىك

قىلىۋاتقان ھازىرقى ۋەزىيەت ئەھۋالىنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋاپات بولغاندىن كېيىنكى ئەھۋالغا ئوخشىمايدىغانلىقىنى، شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇسامە(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) قوشۇنىنى ئاتلاندۇرۇشنى ۋاقىتلىق توختىتىپ تۇرۇشنى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ۋاپاتىدىن كېيىن ھەرقايسى قەبىلىلەرنىڭ ئەھۋالىنىڭ قانداق بولىدىغانلىقىنى بىلگىلى بولمىغانلىقى ئۈچۈن بۇ ھەقتە بىر مەزگىل ساقلاپ تۇرۇشنىڭ ياخشى بولىدىغانلىقىنى تەۋسىيە قىلدى. ئەمما ئەبۇ بەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بۇ پىكىرلەرگە قارشى چىققان ھالدا:

- ئىت ۋە بۆرىلەر مېنى چىشلەپ پارچە- پارچە قىلىۋېتىدىغان ئىش بولسىمۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قارار قىلغان ھۆكۈمنى ھەرگىزمۇ ئەمەلدىن قالدۇرمايمەن، دېدى ۋە ئۇسامە(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) قوشۇنىنىڭ يولغا چىقىشىغا بۇيرۇق بەردى.

قوشۇن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ خەلىپىسىنىڭ كېلىشىنى ساقلاپ تۇراتتى. قوشۇندىكىلەر ئەبۇ بەكرى(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ پىيادە مېڭىپ كېلىۋاتقانلىقىنى كۆردى. ئابدۇراھمان ئىبنى ئاۋف(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ)، خەلىپىنىڭ ئارقىسىدا، ئۇنىڭ ئېتىنى يېتىلەپ كېلىۋاتاتتى. ئۇسامە(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇنىڭ ئۈچۈن ئېتىدىن چۈشمەكچى بولدى. ئەبۇ بەكرى (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇنى ئېتىنىڭ ئۈستىدە ئولتۇرۇۋېرىشنى ئىشارەت قىلدى. ئۇسامە(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ):

-ئى ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرىنىڭ خەلىپىسى! يا سەن ئۇلۇقىڭنىڭ ئۈستىگە مىنگىن، ياكى مەن ئۇلۇقىمدىن چۈشەي، دېدى. ئەبۇ بەكرى(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ):

ئاللاھقا قەسەم قىلىمەنكى، سەنمۇ چۈشمەيسەن، مەنمۇ مىنمەيمەن، تاپانلىرىم ئاللاھ يولىدا بىر سائەت بولسىمۇ توپىغا مىلەنسۇن. شۈبھىسىزكى، غازىلار تاشلىغان ھەر بىر قەدەم ئۈچۈن يەتتە يۈز ھەسسە ساۋاپ يېزىلىدۇ، يەتتە يۈز ھەسسە ئۇلۇغلىنىدۇ. يەتتە يۈز گۇناھى كەچۈرۈلىدۇ، دەپ جاۋاب بەردى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) قورال- ياراقلىرىنى تولۇق ئېسىپ، ئۇرۇشقا قېتىلىش ئۈچۈن كەلگەنىدى. ئۇ، ئەبۇ بەكرى(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) تەرەپكە بۇرالدى. ئەبۇ بەكرى (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نى كۆرۈشى بىلەن سورىدى:

ـ بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ)! سەن قەيەرگە؟

- ئۇسامە(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ قوشۇنى بىلەن ئۇرۇشقا چىقىش ئۈچۈن سەندىن رۇخسەت سوراپ كەلدىم.

- سەن بۇ يەردە قالغىن، بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ)!

ئى ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرىنىڭ خەلىپىسى! پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ۋاپاتىدىن كېيىن ئىچىمدە بىر ئارامسىزلىق بار، شۇڭا جىھادقا چىقىشقا قارار بەردىم.

ـ بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ)! بۇ يەردە مېنىڭ ساڭا ئېھتىياجىم بار.

ـ ئى ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرىنىڭ خەلىپىسى! پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ:" مۇمىنلەرنىڭ ئەمەللىرىنىڭ ئەڭ ئەۋزىلى ئاللاھ يولىدا جىھاد قىلىشتۇر." دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم. شۇنىڭ ئۈچۈن تاكى ئۆلگەنگە قەدەر ئاللاھ يولىدا ئۇرۇش قىلىش ئارزۇسىدا بولدۇم، دېدى.

ـ ئاللاھ ھەققىدە سەندىن ئۆتۈنۈپ قالاي، بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ)!... مەن ئۈچۈن بولسىمۇ بۇ يەردە قېلىپ قال. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بېشىنى ئەگدى ۋە جىم بولدى.

ـ گەپ قىلمامسەن، ماقۇل بولدۇڭمۇ؟

ـ سەن ئۇنداق دېسەڭ قالاي. بۇنى ئاڭلاپ ئەبۇ بەكرى (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇسامە(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) تەرەپكە بۇرۇلدى ۋە:

ئى ئۇسەمە(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ)! سەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇيرىغىنى بويىچە ئىش كۆر. يۇرۇشنى كۇزائا تەرەپلەردىن باشلا، ئاندىن دۇشمەننى تۆگىلىرىڭنىڭ ئاستىدا يەكسان قىل، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇيرۇقلىرىدىن ھېچ بىرىنى تاشلاپ قويما. ئۇنىڭغا قىلغان ۋەدىلىرىدىن يېنىۋالما.

ـ باش ئۈستىگە.

ئەگەر سەن مۇۋاپىق دەپ قارىساڭ، ئۆمەر ئىبنى خەتتاپ(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نى ماڭا ياردەملىشىشكە قالدۇرۇپ قويغىن.

ئۆمەر(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇسەمە(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ قوشۇنى ئىچىدە ئىدى. ئۇنىڭغا چىقىش ئۈچۈن ئىشارەت قىلىندى. ئۇ چىقتى. ئەبۇ بەكرى (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) قول ئىشارىسى ئارقىلىق قوشۇننىڭ قوزغىلىشىغا بۇيرۇق بەردى ۋە:

ـ ئاللاھنىڭ ئىزنى بىلەن ئاتلىنىڭلار، دېدى.

قوشۇن ئاتلاندى، ئەبۇ بەكرى(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بولسا ئۆمەر(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ۋە بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ ھەمراھلىقىدا مەدىنە تەرەپكە قاراپ بۇرۇلدى.

پەزىلەت مۇسابىقىسى

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ۋاپاتىدىن ئانچە ئۇزۇن ئۆتمەي خېلى كۆپ قەبىلىلەر ئاللاھنىڭ دىنىنى تاشلاپ ئۆزلىرىنىڭ بۇرۇنقى دىنلىرىغا قايتىپ كېتىشكەن ئىدى. بەزى قەبىلىلەر بولسا زاكات بېرىشنى رەت قىلىشتى. ئەبۇ بەكرى (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ)

دىندىن قايتقانلار بىلەن ئۇرۇش قىلىش ئۈچۈن قوشۇن تەشكىللىدى. بۇ قوشۇن دىندىن قايتقانلار ئۈستىدىن غالىپ كېلىپ، ئۇرۇشتا يېڭىلگەنلەرنى مەيلى خالىسۇن ياكى خالىمىسۇن بۇندىن بۇرۇن بېرىپ كېلىۋاتقان زاكاتنى بېرىشكە مەجبۇر قىلدى.

دىندىن قايتىش ھەرىكەتلىرى باستۇرۇلغاندىن ۋە مەدىنە بۇرۇنقىدەك تىنچلىق ھالەتكە كەلگەندىن كېيىنكى باھار ئايلىرىنىڭ بىر كېچىسى، چىرايلىق پەردىسىنى ھەر تەرەپكە يايغان تولۇن ئاينىڭ يورۇقى ئاستىدا بىر سۆھبەت باشلانغان ئىدى. بۇ يەردىكى سۆھبەت ئۇنىڭدىن بۇنىڭدىن سۆزلىشىش بىلەن باشلانغان بولۇپ، گەپتىن گەپ چىقتى، دېگەندەك سۆھبەت تېمىسى ئەبۇ بەكرى(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ دىندىن يانغانلار ئۈستىدىن ئېلىپ بارغان ئۇرۇشىنىڭ ئۇتۇقلىرى ۋە ئىسلامغا قوشقان تۆھپىلىرىگىچە بېرىپ توختالدى. سۆھبەتكە قېتىلغانلاردىن بىرى:

ئەبۇ بەكرى (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ناھايىتى نازۇك ۋە كىشىلەر تەرىپىدىن ياخشى كۆرۈلىدىغان بىرىدۇر، بۇنىڭدا ھېچ شۈبھە يوق، ئۇ يەنە ناھايىتى جەسۇر ۋە شىجائەتلىكتۇر. ئەمما پىداكارلىقتا ئۇنىڭ بىلەن تەڭ دەرىجىدە بولغان بەزى كىشىلەر ئۇنتۇلۇپ قېلىنىۋاتىدۇ. ئەسلىدە پىداكارلىقتا ئۇنىڭ بىلەن تەڭ باراۋەر بولغان كىشىلەر ئۇنتۇلماسلىقى كېرەك ئىدى، دېدى.

-ئۇنتۇلۇپ قېلىنىۋاتقان بۇ كىشى كىم؟

-بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ).

- بىلال ئىبنى رەباھە (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) مۇ؟

- شۇنداق.

- ئۇ قانداقمۇ بۇنداق سەل قارىلىپ قىلىنىشقا دۇچ كەلسۇن؟ بۇنداق ئىنسانپەرۋەرلەرچە مۇئامىلىنىڭ سەۋەبى نېمە؟

- بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئىنتايىن ئېغىر سىناقلارنى بېشىدىن ئۆتكۈزدى. ئەبۇ بەكرى (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بولسا بۇنداق سىناقلارنى بېشىدىن ئۆتكۈزمىدى.

ئەبۇ بەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بۇنداق سىناقلارنى بېشىدىن ئۆتكۈزمىدىمۇ؟! ... ئازاب ۋە قىيناشلارغا دۇچ كەلمىدىمۇ؟! ... ھوشىدىن كەتكۈچە، يۈز- كۆزلىرىدىن قانلار ئاققىچە دومىلانمىدىمۇ؟

- ئەلۋەتتە ئۇمۇ باشقىلارغا ئوخشاشلا بۇنداق سىناقلارغا دۇچ كەلدى ئەمما ئادەمنى قورقۇتۇپ جېنىنى ئالغىدەك دەرىجىدىكى قىيناشلارغا دۇچ كەلمىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بولسا ئاشۇ ئازاب ۋە قىيناشلار نەتىجىسىدە ئۆلۈم ھەتتا ئۇنىڭغا جان تومۇرىچىلىك يېقىن قالغانلىقىنى ھېس قىلغىدەك دەرىجىدە قىيناشلارنى بېشىدىن كەچۈرگەن ئىدى. شۇنداق بولسىمۇ ئۇ ئۆز دىنىدا چىڭ تۇرۇپ، ئازراقمۇ تەۋرىنىپ قالمىغانىدى. بۇندىن باشقا

يەنە ئەبۇ بەكرى(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ ئۇنى ھىمايە قىلىدىغان قەبىلىسى بار ئىدى. ياردەم سورىسا سورىيالايدىغان، ئۇنىڭغا قىلىنغان قىيىن قىستاقلارغا توسقۇنلۇق قىلغىدەك كىشىلەرگىمۇ ئىگىرشەلەيتتى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) غا كەلسەك، ئۇ بىر قۇل ئىدى. ناۋادا بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نى ئۆلتۈرىۋەتسە ئۇنى نىمە ئۈچۈن ئۆلتۈرگەنلىكى ھەققىدە سوراققا تارتىلمايدىغان خوجايىنى بار ئىدى. ئەمما بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بۇنداق پالاكەتلەرنىڭ كېلىش ئېھتىمالىنى بىلىپ تۇرۇپ ئىسلامنى قوبۇل قىلىپ، ئىمانىنى ئاشكارىلىغان، خوجايىنىنىڭ باتىل ئېتىقادلىرىغا قارشى جەڭ ئېلان قىلغان، خوجايىنىنىڭ زەردىسىنى قاينىتىپ، ئۆز ئەقىدىسىدە قەتئىي تەۋرەنمەي تۇرغان. خوجايىنىنىڭ تەھدىدلىرىگە قىلچە پەرۋا قىلماستىن، ئۇنىڭ قىيناشلىرىغا سەۋر بىلەن تاقابىل تۇرغان، قىيناش ئۈستىگە قىيناشلارنىڭ جەۋر- جاپاسىنى تارتقان بولسىمۇ بىرەر قېتىم ئاھ، دەپ قالمىغان، ئۆلۈم كۆز ئالدىغا كېلىپ قالغانلىقىنى كۆرگەندەك بولغان ئەمما بۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ ئىمانى تېخىمۇ ئاشقان. سۆزلىگۈچىنىڭ ھەمراھى ئۇنىڭغا جاۋابەن:

- سىنىڭچە ئۆلۈشكە ئاز قالغىچە قىينىلىشقا دۇچ كەلگەنلەر پەقەت يالغۇز بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) مىدى؟... مۇسۇلمانلاردىن ناھايىتى كۆپ ساندىكى كىشىلەر ئۆلۈم بىلەن يۈزمۇ يۈز كېلىپ قالغاندەك دەقىقىلەرنى بېشىدىن كەچۈرگەنىدى. ئەبۇ بەكرى(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) مۇ شۇنداققۇ...

- بۇ ئىش قاچان بولغان ئىدى؟

- قۇرەيشنىڭ ئارقىدىن ئىز قوغلاپ ماڭىدىغانلىقىنى، تۇتىۋېلىپلا قالسا ئۆلتۈرىۋېتىدىغانلىقىنى ئېنىق بىلىپ تۇرۇپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ھىجرەتكە ئاتلانمىدىمۇ؟ بۇلارنى بىلىپ تۇرۇپ يەنىلا ئۆز ئەقىدىسى يولىدا ئۆلۈشكىمۇ رازى بولغان ھالدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھىجرەتتىكى ھەمراھى بولمىغانمىدى؟

- ئۇغۇ شۇنداق، ئەمما قۇرەيش ھەر ئىككىلىسىنىلا تۇتالمىدى. ناۋادا ئۇ قۇرەيشنىڭ قولىغا چۈشۈپ ئېغىر قىيناش سىناقلىرىغا دۇچ كەلگەن بولسا كىم بىلىدۇ، ئۇنىڭغا بەرداشلىق بېرەلەيدىغان ياكى بېرەلمەيدىغانلىقىنى شۇ چاغدا بىلگىلى بولاتتى. قۇرەيش قولىغا چۈشۈرگەندىن كېيىن خۇددى بەزى بىر مۇسۇلمانلارنى قولغا چۈشۈرگەندە ئۇلارنى قاتتىق قىيناش ئارقىلىق ئىمانغا ھاقارەت بولىدىغان بەزى سۆزلەرنى ئۇلارغا مەجبۇرى سۆزلەتكىنىدەك ئۇزلىرى ئاڭلاشنى خالايدىغان ئاشۇنداق سۆزلەرنى ئۇنىڭغا سۆزلىتىپ سىلىشىمۇ مۇمكىن ئىدى. كىم بىلىدۇ دەيسەن خۇددى مۇشرىكلار ئەممار ئىبنى ياسىر (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نى قاتتىق قىينىغاندا ئۇ قىيناشلارغا بەرداشلىق بېرەلمەي ئۇلارنىڭ ئارزۇ قىلىدىغان سۆزلىرىنى سۆزلەپ سالغىنىدەك سۆزلەپ سېلىشىمۇ مۇمكىن ئىدى.

- ئەممار ئىبنى ياسىر (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) غا كەلسەك مۇشرىكلارنىڭ چىدىغۇسىز ئازابلىرىغا چىداشلىق بىرىپ كەلگەن بولۇپ ھەتتا ئەبۇ جەھل ئۇنىڭ ئانىسىنىڭ ئەۋرەت يېرىگە نەيزە سانجىپ ئۆلتۈرۈۋەتكەندىمۇ چىداشلىق بەرگەن، بۇ چىداشلىقى تاكى ئاتىسىغا ئېتىلغان تاشلارنىڭ ئاتىسىنى ئۆلتۈرۈپ قويغىلىۋاتقانلىقىنى كۆرگەنگە قەدەر داۋام قىلغان ۋە بۇ جەرياندا ئەقىدىسىگە داغ تەككۈزىدىغان بىر ئىغىز سۆزمۇ قىلمىغان ئىدى. ئاخىردا ئوتتا قىزىتىلغان تاشلارنى ئۇنىڭ كۆكسىگە قويۇپ كۆيدۈرۈشكە باشلىغاندا ئۇ سۆزلەرنى سۆزلەشكە مەجبۇر بولۇپ قالدى. مۇشۇنچىۋالا ئىشلار بولۇپ ئۆتكەندە ئەمدى سەن قويۇپ ئۇنى ئەيىپلەمسەن؟ ھەمدە ئاللاھ ئۇنى مەغپىرەت قىلىپ:

[كىمكى الله غا ئىمان ئېيتقاندىن كېيىن ئىماندىن يېنىۋالسا، -- قەلبى ئىمان بىلەن مۇستەھكەم تۇرسىمۇ مەجبۇرلاش ئاستىدا (ئاغزىدىلا) ئىماندىن يانغانلىقىنى بىلدۈرگەنلەر بۇنىڭدىن مۇستەسنا...] [5]

دەپ ئۇنىڭ ھەققىدە ئايەت نازىل قىلغان كىشىنى چىشلەپ تارتامسەن؟

- ھەي ئاغىنە، سۆزلىگەنلىرىمنى خاتا چۈشەنمە، مەن بۇلارنى دىيىش ئارقىلىق ئۇنى چىشلەپ تارتماقچى ئەمەس، مەن بۇ سۆزلەرنى پەقەت

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ ئاشۇنداق ئېغىر ئازاب ئىچىدە تۇرۇپمۇ مۇشرىكلارنى خوش قىلغىدەك بىرەر ئېغىز سۆز قىلمىغانلىقىنى ئەسكەرتىش ئۈچۈن مىسال ئورنىدا كەلتۈردۈم. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىمە دېگەن [5] سۈرە نەھل106- ئايەت.

چىداشلىق بىر ئادەم دەيمەن، ھەر يوغان قىيا تاشنىڭ ئاستىدا ئىڭرىسىمۇ، قىينالسىمۇ ئەمما ئۇنىڭ ئاغزىدىن پەقەتلا دۈشمەنلىرىنى غەزەپلەندۈرىدىغان سۆزدىن باشقا ھېچقانداق بىر سۆز چىقىپ قالمىغان... ئەينى چاغدىكى زوراۋانلارنىڭ زوراۋىنى ئەبۇ جەھل ئۇنىڭ بېشىدا تۇراتتى.

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) تاشلارنىڭ ئاستىدا، ئىگە بولغىچىسى بولمىغان، ھېچ بىر ماغدۇرى قالمىغان ئەھۋالدىمۇ ئەبۇ جەھلنى رەسۋا قىلىۋەتكەن ئىدى. ئۇنىڭ غۇرۇرىنى يەرگە ئۇرۇپ، ئۇنى سارالڭ قىلىپ قويغىلى تاسلا قالغانىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نى قويۇپ بېرەي دېسە ئۆزىنىڭ يېڭىلىپ قالغانلىقىغا، ئۆلتۈرۈۋېتەي دېسە ئاجىز كېلىپ قالغانلىقىغا بىر ئىسپات بولاتتى. دېمەك ئۇ ھەقىقەتەن ئامالسىز قالغانتى. تېخىمۇ توغرىسىنى ئېيتقاندا بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) قىيا تاشنىڭ ئاستىدا ئىنجىقلاپ يېتىپمۇ رىياسىز بىر ھالەتتە ئۇنىڭغا قارىغاندا ئاكتىپ ئورۇنغا چىققان ئىدى. ئەبۇ بەكرى (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نى سېتىۋالغىلى كەلگەندە بولسا بىلال ئالللىقاچان ئۇلارغا ئۆزىنى سېتىۋېتىشتىن باشقا يول تاپالمىغىدەك مەجبۇر ئورۇنغا چۈشۈرۈپ قويغان ئىدى. چۈنكى، ئۇلار ئۇ چاغدا ئۆزلىرىنىڭ شۇ چاغدىكى

قىيىن ھالەتلىرىدىن، ھەم بۇ ھىچقانداق قىيناش كار قىلمايدىغان بۇ قۇلنى قانداق بىر تەرەپ قىلىشنى بىلەلمەس ھالغا كەلگەن ئىدى. ئۇلار بۇ قۇلنىڭ خوجايىنى، ئۇنىڭ بويىنىغا سېلىنغان قۇللۇق سىرتمىقىنىڭ ئارغامچىسى يەنىلا ئۇلارنىڭ قولىدا ئىدى. ئەمما ئۆزلىرىنىڭ غورۇرلىرىنى ئاياق- ئاستى قىلىپ چەيلىۋەتكەن بۇ ئاجايىپ قۇلنى قوللىرىدىن چىقىرىۋېتىشىنىڭ ئۆزلىرى ئۈچۈن بىر كۆڭۈل ئاراملىقى بولىدىغانلىقىنى بىلگەنلىكى ئۈچۈن ئۇنى سېتىشقا مىلىڭ مەرتىۋە رازى بولۇشقانىدى، يەنە ھەر كۈنى ئۇنى بوي ئەگدۈرەلمەسلىكتىن كېلىپ چىقىدىغان بىئاراملىقلىرىنى ئاخىرلاشتۇرۇش ئۈچۈن ئۇنى سېتىۋېلىش تەلىپىگە دەرھال ماقۇل بولدى. بۇلاردىن كۆرۈۋېلىشقا بولىدىكى بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) سىنالغانلار ئۈچۈن تەڭدىشى بولمىغان بىر ئۈلگىدۇر.

- سۆزلىگەندە بىر ئاز ئويلىنىپ گەپ قىلغىن... ئەبۇ بەكرى(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ دەرىجىسىگە ھىچكىم تەڭلىشەلمەيدۇ. ھىچكىم ئۇنىڭ دەرىجىسى ھەققىدە باشقىچە قاراشتا بولمىسۇن! پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھىجرەت قىلماقچى بولغاندا ئۇنى ھىجرەتتىكى سەپەردىشى قىلىپ تاللىغىنى، ئۇنى مۇسۇلمانلارغا نامازدا ئىمام بولۇپ بېرىشكە تەيىنلىگىنى، ئۇنىڭ ھەققىدە:" ئەگەر ئىنسانلار ئىچىدىن بىرىنى ئۆزۈمگە دوست تۇتماقچى بولسام ئەلۋەتتە ئەبۇ بەكرى(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نى دوست تۇتقان بولاتتىم." دېگىنىنى ئۇنتۇدۇما. مۇسۇلمانلارمۇ ئۇنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ خەلىپىسى قىلىپ سايلىمىدىمۇ؟

- پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھىجرىتىدە ئەبۇ بەكرىنى سەپەرداش قىلىپ سايلىغان بولسا باشقا بىرىنى ئەمەس دەل بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نى بەيتۇلمالىنىڭ ساقلىغۇچىسى قىلدى. بۇمۇ ئۇنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھۇزۇرىدىكى مەرتىۋىسىنىڭ يۇقىرىلىقىنىڭ دەلىلىدۇر.

-ئۆمەر(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ)، ئەبۇ ئۇبەيدە(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ۋە باشقا مۆمىنلەر ئەبۇ بەكرى(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن قالسىلا مۇسۇلمانلار ئىچىدە ئەڭ ئۈستۈن ئورۇندا تۇرىدىغانلىقىغا شاھىت بولغان ۋە بۇ ئاساستا ئۇنىڭغا بەيئەت قىلغان.

ئۆمەر(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) مۇ بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ پەزىلەتلىك بىرى ئىكەنلىكىنى ئېتىراپ قىلىدىغانلاردىندۇر. چۈنكى، ئەبۇ بەكرى (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نى ئازات قىلغان كۈنى ئۆمەر(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ): ئەبۇ بەكرى (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بىزنىڭ پېشۋايىمىز، ئۇ پېشۋايىمىزنى ئازات قىلدى، دېگەن ئىدى.

-ئەبۇ بەكرى)(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بولمىغىنىدا بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ھىدايەت يولىغا مېڭىپ، زۇلۇمەتتىن قۇتۇلالارمىدى؟

- شۈبھىسىزكى، ئاللاھنىڭ ئىنايىتى بولمىغىنىدا ھېچبىرىمىز ھىدايەتكە ئېرىشەلمىگەن بولاتتۇق.

ئۇلارنىڭ سۆھبىتى ناھايىتى مەنتىقلىق ئۇسلۇب بىلەن داۋام قىلىۋاتقاندا ئۇلاردىن بىرى ئارقىسىغا بۇرۇلۇپ قاراپ بىر ئادەم سايىسىنىڭ ئۆزلىرى تەرەپكە قاراپ يېقىنلىشىپ كېلىۋاتقانلىقىنى كۆردى ۋە سورۇندىكىلەرنى جىم بولۇشقا ئىشارەت قىلدى. ئولتۇرغانلار: " نېمە دەيسەن؟ " دەپ سوراشتى. ئۇ بولسا: " بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) كېلىۋاتىدۇ."دەپ جاۋاب بەردى.

ئۇلار دە- تالاشلىرىنى توختىتىپ جىم بولۇشتى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) يېتىپ كەلدى. ئولتۇرغانلارغا سالام بەردى ۋە بىللە ئولتۇردى. ئۇ يەردىكىلەر جىمجىتلىقنى داۋام قىلدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئولتۇرغانلارنىڭ بىر- بىرىگە قارىشىپ قويۇشىۋاتقانلىقىنى سېزىپ بۇ يەردە بىرەر ئىش بارلىقىنى پەرەز قىلدى ۋە:

- بىرەر ئىش بولدىمۇ؟ دەپ سورىدى. ئۇلاردىن بىرى:

- سېنىڭ پەزىلەتلىرىڭ بىلەن ئاللاھنىڭ ساڭا ئاتا قىلغان ئىنايەتلىرى ھەققىدە سۆزلىشىپ ئولتۇراتتۇق.

- مەن بولسام پەقەت بىر ھەبەشلەردىنمەن. بۇندىن بۇرۇن بولسا بىر قۇل ئىدىم.

سورۇندىكىلەرنىڭ بىرسى جۈرئەت قىلغان ھالدا:

- بۇ يەردىكىلەر سىنىڭ ئەبۇ بەكرى(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) دىنمۇ پەزىلەتلىكرەك ئىكەنلىكىڭنى دېيىشىۋاتىدۇ، دېدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ چىرايى ئۆڭۈپ كەتتى ۋە ئاچچىقلانغان ھالدا ئورنىدىن تۇرۇپ كېتىپ شۇنداق دېدى:

- مېنى قانداقمۇ ئۇنىڭدىن ئۈستۈن چاغلىغىلى بولسۇن! مەن بولسام ئۇنىڭ ياخشىلىقلىرىدىن بىرىمەن.

جىھادقا تەييارلىنىش.

ئىسلام قوشۇنى ئىراقتا ئىران قوشۇنى بىلەن، شامدا بىزانىس قوشۇنى بىلەن ئۇرۇشىۋاتاتتى. بۇ ئۇرۇش يېڭىدىن قۇرۇلغان ياش بىر دۆلەت بىلەن دۇنياغا ھاكىم بولۇپ كېلىۋاتقان ئىككى چوڭ دۆلەت ئوتتۇرىسىدا داۋام قىلىۋاتاتتى. غەلىبە خەۋەرلىرى مەدىنىگە يېتىپ كېلىش بىلەن كىشىلەرنىڭ چېھرىلىرىدە سۆيۈنۈش

كۈلۈمسىرەشلىرى جىلۋە قىلاتتى ۋە كۆڭۈللەرگە جىھادقا قاتنىشىش ئىشتىياقى تۇتىشاتتى. ئالەم بوشلۇقىدا يېڭى بىر دەۋرنىڭ، يەنە بىر سەھەرنىڭ ئالامەتلىرى، شەرەپ، ئابرۇي ۋە هاكىمىيەتكە تولغان يېڭى بىر دەۋرىدىن بېشارەت بەرمەكتە ئىدى. بۇ خەۋەرلەردىن بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) مۇ خەۋەردار بولۇپ تۇرغان بولۇپ ئۇ بۇنىڭدىن تولىمۇ سۆيۈنۈش ئىچىدە ئىدى. ئەمما كۆپىنچە ۋاقىتلاردا بۇ سۆيۈنۈشنىڭ ئارقىدىن كۆڭلى يەنە غەمكىن بولاتتى. مۇجاھىتلار بىلەن بىرلىكتە جىھادقا قاتنىشالمىغانلىقىدىن كۆڭلى بەكلا يېرىم ئىدى. كۆڭلىدە ئۆزىگىمۇ جىھادقا قاتنىشىش پۇرسىتىنىڭ بېرىلىشىنى تۆت كۆز بىلەن كۈتۈۋاتاتتى. ئەبۇ بەكرى (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇنىڭ جىھادقا چىقىشىغا رۇخسەت بەرمەي، خۇددى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى ئۆز يېنىدا ئېلىپ قالغىنىدەك ئۆز يېنىدا ئېلىپ قالغان ئىدى. كۈنلەر شۇ تەرىقىدە ئۆتۈۋەردى، غەلىبە خەۋەرلىرى ئارقا- ئارقىدىن كېلىشكە باشلىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۆزىنىڭ جىھادقا چىقىش ئارزۇسىنى داۋاملىق تەكرارلاپ تۇردى. جىھادقا چىقىشقا تاقىتى تاق بولغان ئىدى. ئۇ يەنە بۇ تەلىپىدە قاتتىق تۇرماقچى بولۇپ تۇرغاندا ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرىنىڭ خەلىپىسى بولغان ئەبۇ بەكرى (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئاغرىپ قالدى، شۇنىڭ بىلەن بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇنىڭ ساقىيىشىنى ساقلىماقچى بولدى. ئەمما ئەبۇ بەكرى(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ كېسىلى ئېغىرلىشىپ ئورنىغا ئۆمەرئىبنى خەتتاپ(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نى خەلىپىلىككە تەۋسىيە

قىلدى. ئارقىدىن ئەبۇ بەكرى (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ۋاپات بولدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۆزىنى قاراڭغۇلۇقتىن يورۇقلۇققا ئېلىپ چىققۇچى بولغان، ئېغىر زۇلۇم ۋە قىيناشلاردىن ئازات قىلغان بۇ ئىنساننىڭ ۋاپاتى ئۈچۈن ناھايىتى قاتتىق قايغۇردى. چۈنكى بۇ ئىنسان ئۆزىنىڭ ناھايىتى تۆۋەن بىر قۇللۇق مەرتىۋىدىن قۇتۇلۇپ شەرەپلىك بىر ئىنسان بولۇشىغا ۋاستە بولغان ئىدى.

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ)، مۆمىنلەرنىڭ ئەمرى ئۆمەرئىبنى خەتتاپ(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ ھوزۇرىغا كېلىپ ئۇنىڭدىن ئۆزىنىڭ جىھادقا چىقىش ئارزۇسىنى بىلدۈردى. ئۆمەر(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇنىڭغا:

- ئى بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ)! سەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ۋە ئۇنىڭ خەلىپىسى ئەبۇ بەكرى(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ يېنىدا قالغىنىڭدەك مېنىڭ قېشىمدا قېلىشنى خالىمامسەن؟ دېدى.

- ئى مۆمىنلەرنىڭ ئەمرى! جىھادقا شۇنچىلىك ئىشتىياقىم باركى، بۇنىڭدىن ۋاز كېچەلمىگىدەكمەن.

- بۇ يەردە قالساڭچۇ، بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ)! مەن ساڭا موھتاج.

- ئاللاھ ئۈچۈن ماڭا رۇخسەت قىلغىن، مېنى جىھادنىڭ ساۋابىدىن مەھرۇم قىلما.

ـ بوپتۇ ئەمىسە... خالىغىنىڭچە بولسۇن.

ـ شامغا بېرىپ ئەبۇ ئۇبەيدە(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ قوشۇنىغا قېتىلىمەن.

ـ ئاللاھنىڭ بەرىكىتى بىلەن بارغىن.

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) خوشلىقىدىن قويغان تۇتقىنىنى بىلەلمەس ھالغا كەلگەن ئىدى. نىمىلا دىگەن بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ۋاپاتىدىن كېيىن ئۇزۇن ۋاقىتلاردىن بېرى ئەمەلىيلەشمىگەن جىھاد ئارزۇسى ئەمەلگە ئاشقان ۋە ئاشىقانە تەشنا بولغان جىھاد قوينىغا ئۆزىنى ئېتىش پۇرسىتى ئۇنىڭ تەغدىرىگە يېزىلغان ئىدى. ئۆزىنىڭ ئۇنىڭ ئۇچۇن نۇرغۇن ئازاب- ئوقۇبەتلەرگە دۇچار بولغان ئاللاھنىڭ دىنىنى تارقىتىش ئۇچۇن تىرىشچانلىق كۆرسىتىش ئۇنىڭ تەغدىرىگە يېزىلغان ئىدى. ئۇ ئاسارەتكە تۇتۇلغان بىرىنىڭ ئەركىنلىككە ئېرىشكىنىدەك بىر ئازادلىك بىلەن ئۆيىگە بېرىپ ئايالى بىلەن كۆرۈشتى. ئۇنىڭ يۈزى خۇشاللىقىدىن نۇرلىنىپ كەتكەنىدى. ئايالى دەرھال سورىدى:

ـياخشىلىقتۇر، ئىنشائاللاھ!

ـ سەپەرگە... سەپەرگە...

ـ قايەرگە؟

ـ شامغا... جىھادقا...

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بىلەن ئايالى ئاللاھنىڭ رازىلىقىغا ئېرىشىش ئۈچۈن سەپەرگە ئاتلىنىپ، يېقىنلىرى، يۇرت-ماكانلىرىنى ئارقىغا قالدۇرۇپ شام تەرەپكە قاراپ ماڭدى. مەدىنە بولسا ئۇلارنى ئارقىدىن ئۇزۇتۇپ قالدى. ئۇلار كېچە- كۈندۈز دېمەي سەپەر قىلدى. يول بولسا ئۇلارنىڭ ئۇلاغلىرىنىڭ ئاياقلىرى ئاستىدا سىيرىلغاندەك بولاتتى. ئاخىرى ئۇلار مەنزىلگە يېتىپ ئەبۇ ئۇبەيدە(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ قوشۇنىغا قېتىلدى. ئۇلار قوشۇننىڭ شۇ ۋاقىتنىڭ ئۆزىدە يۇرۇش قىلىۋاتقان بىر بۆلۈك تارمىقىغا قوشۇلۇپ ئۇدۇل قۇددۇس مەسچىتى تەرەپكە قاراپ يۈرۈپ كەتتى. مۇسۇلمانلار قۇددۇسنى قورشاۋغا ئالدى. بۇ قورشاۋ ئۇزۇن سۈردى. قەلئەنىڭ باش قوماندانى ئۆمەر ئىبنى خەتتاپ(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ ئۆزى كەلمىگىچە شەھەرنى مۇسۇلمانلارغا تاپشۇرۇپ بەرمەيدىغانلىقىنى ئۇتتۇرىغا قويدى. ئەبۇ ئۇبەيدە(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بۇ خەۋەرنى ئۆمەر(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) غا يەتكۈزدى. ئۆمەر(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) مۇ قوشۇن قوماندانىغا قۇددۇسقا يېتىپ بېرىشتىن بۇرۇن ئەھۋاللارنىڭ ياخشى ئىگەلىنىشى ئۈچۈن قوشۇن قوماندانلىرىنىڭ جابىيە دېگەن يەردە يىغىلىشىنى بۇيرۇدى. ئەبۇ ئۇبەيدە جابىيەگە كەلدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇنىڭ بىلەن بىللە ئىدى. قوماندانلىق مەرتىۋىسىدىكى بارلىق كىشىلەر بىر يەرگە توپلانغان ئىدى. ئۆمەر(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) يېتىپ كەلدى، ئۇلارنىڭ ھەممىسى يۈگۈرۈشۈپ دېگۈدەك ئۇنىڭ ئالدىغا باردى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) مۇ ئۇنى قارشى ئېلىشقا چىققانىدى. ناماز ۋاقتى بولغاندا كىشىلەر

ئۆمەر(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ ئەزان ئېيتىپ بېرىشى ئۈچۈن بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) غا ئەمر بېرىشىنى تەكلىپ قىلدى. ئەمر قىلىنىشى بىلەن بىلال ئەزان ئېيتىش ئۈچۈن ئورنىدىن تۇردى. پۈتۈن كىشىلەر سۈكۈت ئىچىدە تۇرۇشتى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ يېقىملىق ۋە جاراڭلىق ئاۋازى خۇددى مەدىنىدە ياڭرىغىنىدەك بۇ يەردىمۇ ھەممە يەردە ياڭراشقا باشلاپ كىشىلەرنىڭ ئېڭىدىكى تونۇش مەنزىرىلەرنى ئۇلارنىڭ ئالدىدا قايتا جانلاندۇرۇشقا باشلىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى كۆرۈشكە مۇيەسسەر بولغانلار ئۆكسۈپ-ئۆكسۈپ يىغلاپ كېتىشتى. ئۆمەر(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ھەتتا ساقاللىرى ھۆل بولۇپ كەتكۈچە يىغلىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى كۆرمىگەنلەر بولسا قېرىنداشلىرىنىڭ يىغىسىغا قاراپ تەسىرلەنگىنىدىن يىغلاپ كېتىشتى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئەزاننى ئوقۇپ بولغاندا بولسا كىشىلەر ھېچ شەپە چىقارماستىن ئولتۇرغان يېرىدە ئولتۇرۇشۇپ قېلىشقانىدى. ئاخىردا ئۆمەر(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نامازغا تەكبىر چۈشۈردى، خەلق ئۇنىڭ ئارقىسىدا سەپ تۈزۈپ خۇشۇ ئىچىدە ناماز ئوقۇشقا باشلىدى. نامازدىن كېيىن ئۆمەر(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) شەھەر دەرۋازىسىنىڭ ئاچقۇچىنى تاپشۇرۇپ ئېلىش ئۈچۈن بەيتۇل مۇقەددەسكە ماڭماقچى بولدى. مۇسۇلمانلار ئۇنىڭ ئۈستىدىكى ياماقلىق كىيىملىرىنى ئالماشتۇرۇۋېتىشنى تەلەپ قىلدى ۋە ئۇنىڭغا سىدام ئاق رەڭلىك بىر كىيىمنى بەردى. ئۆمەر(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بۇ كىيىمنى كىيىپ، دولىسىغا پاختا رەختتىن توقۇلغان بىر يوپۇقنى ئارتتى. ئۇنىڭغا

مىنىش ئۈچۈن بىزانىس ئاتلىرىدىن بىر ئارغىماق كەلتۈرۈلدى. ئۆمەر(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئاتقا مىندى. ئات يەڭگىل قەدەم تاشلاپ، بويۇنتۇرۇقلىرىنى سىلكىپ- سىلكىپ مېڭىشقا باشلىدى. ئۆمەر(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) دەرھال ئاتتىن چۈشۈپ:

- ئەيىبكە بۇيرىماڭلار. قىيامەت كۈنى ئاللاھ سىلەرنى كەچۈرگەي، ناۋادا بۇلار بىلەن دىلىمغا بىر كىبىرلىك كىرىپ قالغىنىدا سىلەر ئۆز خەلىپەڭلەرنى ھالاكەتكە ئىتتىرگەن بولۇپ قالاتتىڭلار. مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ: " دىلىدا زەررە چاغلىق كىبىرى بولغان كىشى جەننەتكە كىرمەيدۇ." دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم. راست ئېيتقاندا سىلەرنىڭ ماڭا بەرگەن بۇ ئاق كىيىمىڭلار بىلەن بۇ ئارغىمىقىڭلار مېنى غۇرۇردىن ھالاك قىلىشقا تاس قالدى، دېدى ۋە دەرھال ئۈستىدىكى كىيىمىنى سېلىپ ئۆزىنىڭ بۇرۇنقى ياماقلىق ئەمما پاكىز كىيىمىنى كىيدى.

ئۆمەر(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بىلەن بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) پاراڭلاشقان ھالدا قوشۇن بىلەن بىرگە بەيتۇل مۇقەددەس تەرەپكە قاراپ ئىلگىرىلەشكە باشلىدى. ئۇلار سېپىلنى قورشاپ تۇرغان قوشۇنغا يېقىنلاشقاندا قوشۇندىكىلەر مۇمىنلەرنىڭ خەلىپىسىنىڭ كىشىلەر ئارىسىدا كېلىۋاتقانلىقىنى كۆرۈشى بىلەنلا يەر- زېمىنى زىلزىلىگە سالغۇدەك سادا ياڭرىتىپ قۇددۇس خەلقىغا ئۆمەر(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ كەلگەنلىكى بىلەن خوش بېشارەت

بىرىشكە باشلىدى. قوشۇننىڭ قوماندانى ئۆمەر رەزىياللاھۇ ئەنھۇنى كۆرۈش ئۈچۈن شەھەر سېپىلىنىڭ ئارقىدىن بېشىنى چىقىرىپ ئۆمەر(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نى يېقىندىن كۆرۈشنى تەلەپ قىلدى. ئۆمەر(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) يېنىدىكىلەردىن ئايرىلىپ ئۆزى يالغۇز ئالدىغا قاراپ ماڭدى. سەپداشلىرى ئۇنىڭغا بىرەر يامانلىق يېتىپ قېلىشىدىن ئەندىشە قىلىشىپ ئۇنى توسۇپ قالماقچى بولدى. ئۆمەر(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇلارغا: [ئېيتقىنكى، «بىزگە پەقەت الله نىڭ تەقدىر قىلغان نەرسىسى يېتىدۇ، ئۇ بىزنىڭ مەددەتكارىمىزدۇر. مۆمىنلەر الله غا تەۋەككۇل قىلسۇن (يەنى مۆمىنلەر ھەممە ئىشنى الله غا تاپشۇرسۇن، ئۇندىن باشقا ھېچ ئەھەدىگە يۆلەنمىسۇن)».] [6]

دېگەن ئايەتنى ئوقۇدى ۋە تۆگىسىگە مىنىپ، ئىمان بىلەن تولغان بىر يۈرەك بىلەن سېپىل تەرەپكە قاراپ ئۇدۇل يۈرۈپ كەتتى. شەھەرنىڭ باشلىقى ئۇنى كۆرۈشى بىلەن:

- ئۇ... ئاللاھقا قەسەم قىلىمەنكى، ئۇ، مۇھەممەد ئىبنى ئابدۇللاھنىڭ دوستى ئۆمەر(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ)! ... دەرۋازىلارنى ئېچىڭلار، دەپ ۋارقىرىدى.

دەرۋازا ئېچىلدى. كىشىلەر ئۇلار بىلەن توختاملىشىدىغان شەرتلەرھەققىدە ئۇنىڭ ئەتراپىغا يىغىلىشتى. ئۆمەر(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بۇ ئەھۋاللارنى كۆرۈپ كۆزلىرىگە ياش ئالدى ۋە ئاللاھقا شۈكرى ئېيتىش ئۈچۈن ئۇلۇغىنىڭ ئۈستىدە تۇرۇپ سەجدىگە باش قويدى.

مانا مۇشۇنىڭ بىلەن مۇسۇلمانلار قۇددۇسقا كىردى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇلار بىلەن بىللە ئىدى. ئۇلار ئاللاھنىڭ ئۆزلىرىگە مىراس قىلىپ بەرگەن بۇ شەھەرنى ئايلىنىشقا باشلىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ)

[6] سۈرە تەۋبە 51ـ ئايەت.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆزىگە: " شۈبھىسىزكى، ئاللاھ ئىران ۋە بىزانسنىڭ سەلتەنىتىنى مۇسۇلمانلارغا مىراس قىلىپ بېرىدۇ." دېگەن كۈننى ئېسىگە ئالدى ۋە: ئى ئاللاھنىڭ ئەلچىسى ! سەن ھەرۋاقىت ئەڭ
توغرا سۆز قىلغۇچىسەن. ئى ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى! سېنىڭ سۆزلىرىڭنى يالغانغا چىقارغانلار شۇ ۋاقىتنىڭ ئۆزىدە قايەرلەردە؟! ئۇلار كېلىپ بۇ ئاپ- ئاشكارا بولغان غەلىبىنى بىر كۆرمىسۇنمۇ؟ ئى ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى سەن قايەردە؟ ئۇلۇغ فەتھى كۈنىدە مەن سېنىڭ يېنىڭدا بولغىنىمدەك ھازىرمۇ خۇددى سەن بىز بىلەن بىرگە تۇرغاندەك ھېس قىلماقتىمەن. سەن مېنىڭ يېنىمدا... سەن مېنىڭ يېنىمدا... دەپ پىچىرلىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ كۆزلىرىدىن تاراملاپ ياشلار ئاقتى ۋە ئۆز- ئۆزىگە: ئى ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى! ساڭا ئاللاھنىڭ رەھمىتى بولسۇن! دېگەن سۆزلەرنى تەكرارلىدى.

قۇللۇق

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) شامدا يېڭىدىن مۇسۇلمان بولغان قېرىنداشلىرى بىلەن بىرگە ئولتۇرغاچ ئۇلارغا دىنلىرىنى ئۆگىتىۋاتاتتى. ئۇلاردىن بىرسى:

-ئىسلام، ھاراق، قىمار، زىناغا ئوخشاش نۇرغۇن نەرسىلەرنى ھارام قىلىپتۇ- يۇ نىمە ئۈچۈن قۇللۇقنى ھارام قىلمىغاندۇ؟ دەپ سورىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ):

- دۇنيادا ئىشلارنىڭ يۈرىشى ۋە ئۆز يولىدا داۋام قىلىشىدا قۇللارنىڭ رولىنىڭ ناھايىتى چوڭ ئىكەنلىكىنى بىلىسىلەر. ناۋادا ئىسلام قۇللۇقنى بىردىنلا بىكار قىلىۋەتسە قۇل ئىگىلىرى ناھايىتى چوڭ زىيانغا ئۇچرايتتى. بۇنىڭ بىلەن بىرگە قۇللارغىمۇ، جەمئىيەتكىمۇ بىرمۇنچە زىيانلار بولغان بولاتتى. قۇل ئىگىلىرى

زىيانغا ئۇچراش بىلەن بىرگە يەنە ناھايىتى نۇرغۇن قۇلمۇ ئىشسىز، ئىگىسىز قالاتتى. ئۆزلىرىنىڭ قورسىقىنى تويدۇرۇپ ئىگە چىقىۋاتقان ياردەمچىلىرىدىن ئايرىلىپ قالاتتى. زورۇر بولغان ئېھتىياجلىرىنى قامداش ئۈچۈن بىرمۇنچە ناچار، ناشايان يوللارغا مېڭىپ قېلىشى مۇمكىن ئىدى. بۇنىڭ بىلەن جەمئىيەت تەرتىپى بۇزۇلۇپ، ھەممە ئىش قالايمىقان بولۇپ كېتەتتى. ئىجتىمائىي نىزام تەرتىپتىن چىققان بولاتتى، دەپ جاۋاب بەردى. باشقا بىرسىمۇ سۆزگە ئارىلىشىپ:

-ئۇنداقتا ئىسلام قۇللارنىڭ ھۆرلۈككە ئېرىشىشى ئۈچۈن قانداق بىر تەدبىرلەرنى ئوتتۇرىغا قويدى؟ دەپ سورىغان سوئالىغا بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ):

-ھېچقانداق بىر دىنىنىڭ قىلمىغىنىنى ئىسلام دىنى قىلدى. تەۋرات قۇل بولۇشقا بۇيرۇپ كەلگەن بولسا خىرىستىئانلىق ئۇنىڭغا قارشى چىقمىغان ئىدى. ئىسلام بولسا دەسلەپكى قەدەمدىلا ئىنسانلارغا قۇللارنى ھۆرلۈككە ئېرىشتۈرۈشنى تەۋسىيە قىلدى. قوللىرىدىكى قۇللىرىغا ھۆرلۈك بەرگۈچىلەرگە كەڭلىكى ئاسمان-زېمىنچە كېلىدىغان جەننەتلەرنى ۋەدە قىلدى. ئاللاھ بەندىلەرنىڭ قۇل ئازات قىلىشىنىڭ ئاللاھغا شۈكۈر قىلغانلىقىنى ئىپادىلەيدىغان دەسلەپكى ۋەزىپىلىرىدىن ساندى. ئۇلۇغ ئاللاھ قۇرئاندا سۈرە بەلەدنىڭ سەككىزىنچى ئايىتىدىن16 - ئايەتلىرىدە:[ئىنسان ئۈچۈن ئىككى كۆز، بىر تىل، ئىككى كالپۇك ياراتمىدۇقمۇ؟

ئۇنىڭغا ياخشى يول بىلەن يامان يولنى كۆرسەتمىدۇقمۇ؟.ئۇ داۋان ئاشمىدى. داۋان ئېشىشنىڭ نېمىلىكىنى قانداق بىلەتتىڭ (داۋان ئېشىش دېگەن) قۇل ئازات قىلماقتۇر.. ياكى ئاچارچىلىق كۈندە تۇغقانچىلىقى بولغان يېتىمگە ياكى توپىدا ياتقان مىسكىن (يەنى هالى ناچار كەمبەغەل)گە تاماق بەرمەكتۇر.] دېدى.

سەۋەنلىك بىلەن ئادەم ئۆلتۈرۈپ قويغانلىقنىڭ كاپارىتى ھەققىدە: [مۆمىن ئادەمنىڭ مۆمىن ئادەمنى سەۋەنلىك بىلەن ئەمەس، قەستەن ئۆلتۈرۈشى ھېچ دۇرۇس ئەمەس، كىمكى بىرەر مۆمىننى سەۋەنلىك بىلەن ئۆلتۈرۈپ قويىدىكەن، ئۇ بىر مۆمىن قۇلنى ئازاد قىلىشى ۋە ئۆلتۈرۈلگۈچىنىڭ ۋارىسلىرىغا دىيەت تۆلىشى كېرەك](سۈرە نىسا 92-ئايەت) دېيىش ئارقىلىق ئىسلامدا قۇللارنىڭ ھۆرلۈككىنى ئۇلارغا زۇلۇم قىلماستىن بېرىشنى، تەلەپ قىلدى. بۇندىن باشقا يەنە قۇلغا زاكاتتىن بىر ئۈلۈش ئايرىغان بولۇپ، قۇللار بۇ زاكاتنى خوجايىنلىرىغا بېرىش ئارقىلىق ھۆرلۈككە ئېرىشىش يولىنى بەردى. بۇ ھەقتە ئۇلۇغ ئاللاھ مۇنداق دەيدۇ: [زاكات پەقەت پېقىرلارغا، مىسكىنلەرگە، زاكات خادىملىرىغا، دىللىرىنى ئىسلامغا مايىل قىلىش كۆزدە تۇتۇلغانلارغا، قۇللارنى ئازات قىلىشقا، قەرزدارلارغا، ﷲ نىڭ يولىغا، ئىبنى سەبىلللەرگە بېرىلىدۇ، بۇ ﷲ نىڭ بەلگىلىمىسىدۇر، ﷲ (بەندىلىرىنىڭ مەنپەئەتىنى) ئوبدان بىلگۈچىدۇر، ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر.] (سۈرە تەۋبە 60-ئايەت)

ئىسلام قۇللارنى ھۆرلۈككە ئېرىشتۈرۈش سىستېمىسىنى "مۇكاتەبە ئەقد"بىلەن قانۇنلاشتۇرغان ئىدى. بۇنىڭ مەنىسى شۇكى: قۇل ئۆزىگە مەنپەئەتلىك بولغان بىر پۇل تېپىش پۇرسىتىگە ئىگە بولغاندا خوجايىنلىرىدىن ئۆزىنى ھۆرلۈككە چىقىشقا ماقۇل بولغۇدەك پۇلغا ئېرىشىۋېلىشى ئۈچۈن ئىشلەشكە رۇخسەت بېرىلىشىنى سورىغاندا خوجايىنلىرى بۇنىڭغا رۇخسەت بېرىشكە مەجبۇر بولىدۇ. چۈنكى ئۇلۇغ ئاللاھ بۇ ھەقتە مۇنداق دەپ بۇيرۇدى: [قۇللىرىڭلاردىن توختام تۈزۈشنى تىلەيدىغانلار (يەنى خوجىسىغا مۇئەييەن پۇل - مال تۆلەش شەرتى بىلەن ئۆزىنىڭ ئازاد قىلىنىشىنى تىلەيدىغانلار) بىلەن، ئەگەر ئۇلارنىڭ ساداقىتىنى بايقىساڭلار، توختام تۈزۈڭلار، سىلەرگە الله ئاتا قىلغان مال - مۈلۈكنىڭ بىر قىسمىنى (ئۆزلىرىنى ئازاد قىلىشقا ياردەم تەرىقىسىدە) ئۇلارغا بېرىڭلار] (سۈرە نۇر 33- ئايەت)

ئۈچىنچى بىرى سۆز باشلاپ:

-ئىسلام قۇلغا ياردەم بەرگەن، دېدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ):

- ئىسلام قۇللارغا يۇمشاق، ياخشى مۇئامىلە قىلىشنى پەرز قىلغان. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالاممۇ ھەمىشە قۇلغا چىرايلىق مۇئامىلە قىلىشنى تەۋسىيە قىلىپ كەلگەن. ۋە: " ئاشۇ ئىككى زەئىپ بەندە يەنى قۇل بىلەن ئايال كىشى ھەققىدە ئاللاھدىن قورقۇڭلار" دەپ تاپىلىغان ئىدى. ھەتتا ۋاپاتىغا ئاز قالغاندا: نامازىڭلارغا ۋە قۇللىرىڭلارغا ئەھمىيەت بېرىڭلار" دەپ تەۋسىيە قىلغان ئىدى. قۇل

ئازات قىلىشقا بولسا: كىمكى بىر مۆمىن قۇلنى ئازات قىلسا ئۇ قۇل ئۇنىڭ ئۈچۈن جەھەننەمدىن قۇتۇلۇشىنىڭ بەدىلى بولىدۇ." دېيىش ئارقىلىق رىغبەتلەندۈرگەن ئىدى. قۇللار ئىسلام ھۆكۈمرانلىقى ئاستىدا ھەتتا ئۆزىنىڭ قۇللىقىنىڭ ئاچىققىنى ئۇنتۇپ شەپقەت ۋە مەرھەمەت بىلەن مۇئامىلە قىلىنغان ئىدى. بۇ شۇنچىلىك دەرىجىگە بارغانكى، بەزى قۇللار خوجايىنىنى ئۆز قەبىلىلىرىدىن، ھۆرلۈكلىرىدىن ئەلا بىلگەن ئىدى.

تۆتىنچى بىرى؛

-بۇنداق بولۇشى مۇمكىنمۇ؟ دېدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ):

- پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام خەدىچە (رەزىيەللاھۇ ئەنھا) ئانىمىز بىلەن توي قىلغاندا خەدىچە (رەزىيەللاھۇ ئەنھا) ئانىمىز ئۇنىڭغا زەيدىن ئىبنى ھارىس(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نى قۇل ئورنىدا ھەدىيە قىلغانىدى. زەيد(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىدا رازىلىق ۋە ئۆز خاھىشى بىلەن تۇردى. ھارىسە قەبىلىسىدىن بىر گۇرۇپپا كىشىلەر مەككىگە كېلىپ ئۆغۇللىرى زەيد ئىبنى ھارىسە(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نى قۇللۇقتىن قۇتۇلدۇرۇپ قايتۇرۇپ كېتىش ئۈچۈن سېتىۋالماقچى بولدى. ئۇلار تەلەپلىرىنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا دېگەندىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ناۋادا زەيد(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) سىلەربىلەن كېتىشنى خالىسا مەن ئۇنىڭ ئۈچۈن ھېچقانداق ھەق ئالماستىن سىلەرگە قوشۇپ قويىمەن" دېگەن ئىدى. ئەمما زەيد (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) قۇللۇق ھالىتى بويىچە

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىدا قىلىشنى تەلەپ قىلغان ئىدى. بۇنى ئاڭلىغان سورۇندىكىلەردىن بىرى:

-راستتىن ئېيتقاندا بۇ ھەقىقەتەن ھەيران قالغۇدەك بىر ئىش ئىكەن، دېدى.

- ياق،، ياق... بۇنىڭ ھەيران قالغۇچىلىكى يوق، چۈنكى، مۇسۇلمانلارنىڭ قۇللىرىغا بولغان شەپقىتى، خۇددى ئائىلىلىرىنىڭ ئۇلارغا بولغان مېھرى شەپقىتى بىلەن ئوخشاش ئىدى. تېخىمۇ ئېنىقراق قىلىپ ئېيتقاندا ئائىلىسى ۋە ئۇرۇق - تۇغقانلىرىنى ئۇنتۇلدۇرغىدەك دەرىجىدە ياخشى مۇئامىلە قىلاتتى. ئەبۇ بەكرى (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) مېنى ئازات قىلغان چاغدا مەن ئەبۇ بەكرى(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) گە باغلىنىپ قالدىم ۋە ماڭا بولغان ياخشى كۆرۈشى سەۋەبىدىن ئۇنىڭدىن ھېچ ئايرىلغۇم كەلمىدى. مەدىنىگە ھىجرەت قىلغاندىن كېيىنمۇ ئۇنىڭ ئۆيىگە بېرىپ تاكى ئۇنىڭ ئازات قىلغۇچىسى بولۇپ ئايرىم ياشاشقا كۆنگەنگە قەدەر ئۇنىڭ يېنىدا تۇرغانىدىم. ئىسلامنىڭ كىلىشى قۇل بىلەن ئۇنىڭ خوجايىنى ئارىسىدا ھېچبىر پەرقنى قالدۇرمىدى. چۈنكى ئاللاھ:[ھەقىقەتەن ئەڭ تەقۋادار بولغانلىرىڭلار الله نىڭ دەرگاھىدا ئەڭ ھۆرمەتلىك ھېسابلىنىسىلەر (يەنى كىشىلەرنىڭ بىر- بىرىدىن ئارتۇق بولۇشى نەسەب بىلەن ئەمەس، تەقۋادارلىق بىلەن بولىدۇ)، الله ھەقىقەتەن ھەممىنى بىلگۈچىدۇر، ھەممىدىن خەۋەرداردۇر] (سۈرە ھۇجۇرات 13-) دىگەن ئىدى. ئىسلام قۇللارغا ئەھمىيەت ۋە

مەسئۇلىيەت بېرىشتىن باش تارتمىغان ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئازات قىلغان زەيد ئىبنى ھارىسى(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) غا ھامىمىسىنىڭ قىزى زەينەپ بىنتى جەھشى(رەزىيەللاھۇ ئەنھا) نى نىكاھلاپ بەرگەنلىكى، ئۇنىڭدىن كېيىن زەيد(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ ئوغلى ئۇسامە(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نى قوشۇن قوماندانلىقىغا تەيىنلىگەنلىكى بۇنىڭ مىسالىدۇر. بۇنىڭدىن بۇرۇن بىر قۇلنىڭ بۇلارنى ئويلىشىمۇ مۇمكىن ئەمەس ئىدى. يەنە كېلىپ بۇ ئىشلارنىڭ ئادەتتىكى قەبىلىلەر ئىچىدە ئەمەس بەلكى قۇرەيشتەك نەسەبى يۇقىرى بولغان قەبىلىنىڭ ئىچىدە ئىجرا قىلىنىشىنى تەسەۋۋۇر قىلالايتىڭىزمۇ؟ بۇنىڭدىن باشقا يەنە ئىسلام قەبىلە ۋە ئىرق ئۈستۈنلىكىنى ئەمەلدىن قالدۇرۇپ ئىنسانلار ئارىسىدا باراۋەرلىكنى ئوتتۇرىغا چىقارغاندۇر.

سورۇن ئەھلىدىن باشقا بىرى:

- بۇلار ھەقىقەتەن ناھايىتى ياخشى ئىشلار.. بۇنىڭدىنمۇ ياخشى بولىدىغىنى قۇللۇقتىن ئىبارەت ئىنساننىڭ تەبىئىتىگە ياقمايدىغان بۇ تۈزۈلمىنى پۈتۈنلەي ئەمەلدىن قالدۇرۇش كېرەكلىكىدۇر، دېدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ):

- مەن سىلەرگە بايا دەپ ئۆتكىنىمدەك، قۇللۇق تۈزۈمىنى بىراقلا ئەمەلدىن قالدۇرۇۋەتكەندە قۇللارنىڭ خوجايىنلىرىنىڭمۇ، قۇللارنىڭمۇ زىيانغا ئۇچراش ئېھتىمالى چوڭدۇر. ئىسلام قۇللارنىڭ ھالىنى ياخشىلاش ۋە ھۆرلۈككە كۆندۈرۈشنى داۋام قىلىش

ئاساسىدا بۇ ئەھۋالنى ھەل قىلىش يولىنى تاللىغان بولۇپ، بۇنىڭدىن باشقا يەنە قۇللۇقتا كەلگۈسىدە بىراقلا خاتىمە بېرىش ئۈچۈن بەزى بىر شەرتلەرنى ئوتتۇرىغا قويغان ئىدى. سىلەرنىڭ بىلىشكە تېگىشلىك بولغان تەرىپىڭلار شۇنىڭدىن ئىبارەتكى، ئىسلام ئىنساننى قۇل قىلىشنى ھارام قىلغان، بىراق پەقەتلا مۇسۇلمانلارغا قارشى قوراللانغان، ئۇلارنى دىنلىرىدىن قايتۇرۇپ ۋە ئاللاھنىڭ يولىدىن يىراقلاشتۇرۇشنى مەقسەت قىلغان يات دىندىكىلەر ئارىسىدا بولىدىغان چوڭ ئۇرۇشلار چىقىپ قالغان ئەھۋالدا ئۇلاردىن ئەسىرگە چۈشكەنلەرنى قۇل قىلىشقا رۇخسەت قىلغاندۇر. شۇ سەۋەبتىن مۇسۇلمانلارنىڭ ھۆكۈمدارلىرىغا قولغا چۈشكەن ئەسىرلەرنى قانداق بىر تەرەپ قىلىش ئىختىيارلىقلىرى ئۇلارنىڭ ئۆزلىرىگە بېرىلگەن بولۇپ، بۇ رەھبەرلەر خالىسا ئەسىرلەرنى ئۆز يېنىلىرىدا ئېلىپ قېلىشقا، خالىسا قويۇپ بېرىشكە ياكى قارشى تەرەپكە ئەسىرگە چۈشۈپ قالغان مۇسۇلمان ئەسكەرلىرىگە ئالماشتۇرۇشقا ھوقۇقلۇق قىلىنغاندۇر. ئەلۋەتتە بۇنداق قىلىشنىڭ مۇسۇلمانلارنىڭ كۈچ- قۇۋۋىتىنى ئاجىزلاشتۇرۇشنى ۋە ئاللاھنىڭ نۇرىنى ئۆچۈرۈشنى قەستلىگەنلەرنىڭ ھەيۋىسىنى سۇندۇرۇش، غۇرۇرىنى يەرگە ئۇرۇش بىلەن بىللە ئىسلام دىنىنى ھىمايە قىلىش جەھەتلەردىمۇ بىرمۇنچىلىغان پايدىلىرى باردۇر. شۇنىڭغا ئىشىنىمەنكى، بۇ خىل شەكىلدە رۇخسەت قىلىنغان قۇل قىلىش تۈزۈلمىسى مۇسۇلمانلارنىڭ شەرىئەت بويىچە ئىش ئېلىپ بېرىشى جەريانىدا تەدرىجىي ئاخىرلىشىدۇ ۋە ئىنسان تەبىئىتىگە

ياقمايدىغان قۇللۇقتىن ئىبارەت بۇ سىستىم جەمئىيەتتىن تەل-تۆكۈس يوق بولىدۇ، دېدى.

سورۇندا ئولتۇرغانلاردىن يەنە بىرى مۇنداق دېدى:

- ھېچ بولمىغاندا شەيتان ئىرادىسى ئاجىز بىر قىسىم كىشىلەرنى ئازدۇرۇپ بالىلار ۋە ئاياللارنى ئېلىپ قېچىپ قۇل بازارلىرىدا سېتىشتەك ئىشلارغا ۋەسۋەسە قىلىشى مۇمكىن، بۇ ھەقتە سەن قانداق قارايسەن؟ بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ):

- ئىسلام بۇنى قەتئىي توسۇپلا قالماي، بۇنداق ئىشلار بىلەن شۇغۇللانماقچى بولغانلارنى قاتتىق ئازاب بىلەن ئاگاھلاندۇردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ لەۋزى بىلەن رىۋايەت قىلىنغان بىر ھەدىس قۇددۇستا ئاللاھنىڭ بۇ ھەقتە: " ئۈچ تۈرلۈك ئىنسان باركى، قىيامەت كۈنىدە مەن ئۇلارغا دۈشمەن بولىمەن، بۇ ئۈچ تۈرلۈك ئىنسان بولسا مېنىڭ ئىسمىم بىلەن قەسەم قىلىپ، قەسەمنى بۇزغۇچىلار، ھۆر ئىنساننى قۇل قىلىپ سېتىپ ئۇنىڭ پۇلىنى يېگەنلەر ۋە بىركىمنى ئىشقا سېلىپ ئۇنىڭ ھەققىنى بەرمىگەنلەردۇر. دېگەنلىكىنى بايان قىلغان."

باشقا بىرى سۆزگە ئارىلىشىپ:

- كۆپىنچە ۋاقىتلاردا بۇ ناچار تۈزۈمنىڭ قانداق قىلىپ مەيدانغا كېلىپ قالغانلىقىنى ئۆز- ئۆزۈمدىن سوراپ كېلىۋاتاتتىم، ئەمما تا

هازىرغىچە بۇنىڭغا قانائەتلىنەرلىك بىر جاۋاب تاپالمىدىم، دېدى. ئۇ يەردە ئولتارغانلاردىن يەنە بىرى:

- قۇللۇق، مەدەنىيەت ۋە دەسلەپكى قەدەمدىكى تەرەققىيات يۈنۈلىشىگە تاشلانغان تۇنجى قەدەم بىلەنلا باشلانغاندۇر، دېدى.

يۇقىرىغا قاراپ تەرەققىي قىلىشنىڭ تۇنجى قەدىمىنى قۇللۇق تۈزۈمى بىلەن باشلايدىغان ئىشمۇ بولامدۇ؟ ...

- شۇنداق، راستىنلا شۇنداق بولغان ئىكەن. ئەينى چاغلاردا ئۇرۇشلار ئاساسەن ئۆز- ئارا قوشنا قەبىلىلەر ئارىسىدا پارتلايدىغان بولۇپ، ئىنسانىيەت قۇرۇلمىسى تەرەققىي قىلغىنىچە ۋە مەلۇم بىر رايونلارنى ۋەتەن قاتارىدا ئىگىلەشكە باشلىشى بىلەن تېرىقچىلىق ئىشلىرىدا ئادەم كۈچىگە بولغان ئېھتىياج كېلىپ چىققان. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئۇرۇشلاردا قولغا چۈشۈرگەن ئەسىرلەرنى ئۆلتۈرۈۋېتىشنىڭ ئورنىغا ئۆز ئىشلىرىغا سېلىش تۈزۈمىنى يولغا قويماقچى بولۇشقان. شۇنىڭ بىلەن قۇللۇق تۈزۈمى بۇ شەكىلدە مەيدانغا كېلىشكە باشلىغان. پەلسەپەشۇناسلارنىڭ كۆپىنچىسى بۇنى تەبىئىي ۋە زۆرۈرىي بىر سىستېم قاتارىدا قوبۇل قىلىشتى.
بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ):

-كۆرۈپ تۇرۇپسىلەركى، ئىسلام بۇنى ئىنسان تەبىئىتىگە ئۇيغۇن ۋە زۆرۈرىي سىستېم قاتارىدا دەپ قارىماي ئەكسىچە نەپرەت قىلىنىدىغان بىر سىستېم دەپ قاراپ ئۇنى تەدرىجىي ھالدا

يىلتىزىدىن قومۇرۇپ تاشلاشقا تىرىشىدۇ. شۇنىڭغا ئىشىنىمەنكى، مۇسۇلمانلار بۇ ھەقتە ئوتتۇرغا قويۇلغان ھۆكۈملەرنى ئۆگىنىشى ۋە ئۇلۇغ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ سۈننىتىگە ئەگىشىشكە تىرىشىشى بىلەن قۇللۇقمۇ ئاخىرلىشىدۇ، دېدى.

بۇ يەردىكى سۆھبەت خېلى كەچ بولغۇچە داۋام قىلدى، سۆھبەت ئاخىرلاشقاندا بولسا بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۆيىگە قايتتى.

ئاغرىنىش

ئامۋاس كەنتىنىڭ ئۈستىگە قاراڭغۇلۇق ئۆزىنىڭ قاراڭغۇ پەردىسىنى قېلىن چۈمكىۋەتكەنىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) كارۋىتىغا بېرىپ ياتتى. كۆزلىرى ئۇيقۇسىراپ كەتكەنىدى. ئاخىرى تاتلىق ئۇيقۇ قوينىغا بۆلەندى. ھەممە كىشىلەر ئويقىغا كەتكەن، ئەتراپنى جىمجىتلىق باسقان ئىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇيقۇ قوينىدا ئۇيان- بۇيانغا ئۆرۈلەتتى. ئۇ، ئوڭ ۋە سولغان ئۆرۈلۈپ تۇراتتى، چىرايىدا بولسا چوڭقۇر خىيالغا چۆمگەندەك ئىزنالار پەيدا بولاتتى. بەزىدە ناھايىتى رازىمەنلىك بىلەن كۈلۈمسىرەيتتى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) چۈشىدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاق كىيىم كىيگەن ھالدا ئۆزى تەرەپكە قاراپ كېلىۋاتقانلىقىنى كۆردى.

ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تەرەپكە قاراپ يۈگۈردى. ناھايىتى ھاياجانلانغان ۋە سۆيۈنگەن ھالدا ئۇنىڭ يېنىغا بېرىپ تۇردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ لەۋلىرى ھەرىكەتكە كەلدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) پۈتۈن دىققىتى بىلەن ئۇنىڭغا قاراپ تۇراتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام خۇددى تاپە - تەنە قىلغاندەك تەئەررۇزدە:"بۇ قانداق بىر ۋاپاسىزلىق بىلال... بۇ قانداق بىر ۋاپاسىزلىق بىلال .. بىزنى قاچانغىچە زىيارەت قىلمايسەن؟" دېدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۇيقۇسىدىن ئويغاندى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ: " بۇ قانداق بىر ۋاپاسىزلىق بىلال... بۇ قانداق بىر ۋاپاسىزلىق بىلال " دېگەن ئاۋازى ئۇنىڭ قۇلاقلىرى تۈۋىدە ھېلىھەم جاراڭلاپ تۇراتتى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۆزىنى ئاجايىپ بىر ئېغىر ھەسرەت ئىچىدە قالغاندەك ھېس قىلدى. ئۇنىڭ قەلبىنى كۆتۈرۈش تەس بولغان بىر قايغۇ قاپلىۋالغانىدى. ئۇ ئۆز- ئۆزىگە: ۋاپاسىزلىقمۇ... ياق ئى ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى! ياق... شۇنداق ئارىدىن بىر قانچە يىللار ئۆتۈپ كەتتى. مەن سېنىڭ مەسجىدىڭنى زىيارەت قىلمىدىم. ئەمما بۇ ۋاپاسىزلىق قىلغانلىقىمدىن ئەمەس ئىدى... سېنىڭ سىمايىڭ ھېچ كۆز ئالدىمدىن كەتمەيدۇ. سېنى بىر مىنۇتمۇ ئۇنتۇپ قالمىدىم، ئىسمىڭ ئاغزىمدىن چۈشمىدى. دىلىم نامازلاردا ساڭا دۇرۇد ئېيتىشتىن ھېچ توختاپ قالمىدى. ياق، ئى ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى! بۇنى سەن ۋاپاسىزلىق دەپ قارىمىغىن. دەرھال تەييارلىنىپ سېنىڭ مەسجىدىڭنى زىيارەت قىلىش ئۈچۈن نۇر شەھىرى بولغان مەدىنىگە يېتىپ بارىمەن، دەپ پىچىرلىدى ئۇ.

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ياتقان يېرىدىن سەكرەپ تۇرۇپ كەتتى ۋە ئۇدۇل ئىشىككە بېرىپ ئىشىكنى ئاچتى. ھەر تەرەپنىڭ قاراڭغۇ ئىكەنلىكىنى كۆردى. ئاسمانغا قارىدى. ئاجىزلاپ قالغان نۇرلىرىنى چىچىۋاتقان يۇلتۇزلارنى كۆزەتتى. يۇلتۇز نۇرلىرىنىڭ سۇسلىشىپ ئۆچۈشكە ئاز قالغانلىقىنى كۆردى. ئارىدىن ئۇزۇن ئۆتمەي بۇلارمۇ يوق بولۇشقا باشلىدى. كېچە ھەقىقەتەن ناھايىتى بەك قاراڭغۇ ئىدى. كۈن چىقماستىن بۇرۇن يولغا چىقىش مۇمكىن ئەمەستى. ئەمما قاچان سەھەر بولار، قاچان ؟... ئۇنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا بولغان سېغىنىش ھېسسىياتى ئۇنىڭ يۈرىكىنى يالقۇن كەبى كۆيدۈرۈپ تۇرىۋاتسا ئۇ يەنە تاڭ ئېتىشىنى ساقلىيالىسۇنمۇ؟ ۋاقىت بەكمۇ ئاستا ئۆتمەكتە ئىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بولسا ئۆي ئىچىدە ئۇياقتىن بۇياققا ماڭاتتى. ئۇنىڭ يادىغا ئوزۇق- تۈلۈك تەييارلىقى كەلدى. توغرا ئۇ سەپەر ئۈچۈن تېخى ھېچبىر تەييارلىق قىلمىغان ئىدى. ئۇ ناھايىتى قىسقا ۋاقىت ئىچىدىلا تەييارلىقلىرىنى قىلىپ پۈتتۈردى. لېكىن كېچە يەنىلا تۈگىمەيۋاتاتتى. ئۇ ئىچى تىتىلدىغان ھالدا: كاشكى قانىتىم بولغان بولسا، مەھبۇبىنىڭ مەدىنىدىكى مەسجىدىگە مېنى ئۇچۇرۇپ ئېلىپ بارغان بولسا... دېگەنلەرنى خىيالىدىن ئۆتكۈزدى.

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ ئايالى ئويغاندى ۋە ئېرىنىڭ ئۆي ئىچىدە ئۇيان - بۇيان مېڭىپ يۈرگەنلىكىنى كۆرۈپ بىر نەرسىگە بىئارام بولۇۋاتقانلىقىنى سەزدى- دە:

- بىرەر ئىش بولدىمۇ؟ دەپ سورىدى.

- مەدىنىگە بارماقچىدىم.

- نېمىشقا؟

- پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مەسجىدىنى زىيارەت قىلماقچىمەن.

- تاڭ ئاتقىچە ئۇخلىۋالساڭ بولماسمۇ؟

- ئۇيقۇم قاچتى.

ئاخىرى ئۇپۇق يۈزىدە كۈننىڭ چىقىشىدىن دېرەك بېرىدىغان ئالامەتلەر كۆرۈندى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۆيدىن يۈگەرگەندەك چىقتى- دە تۆگىسىگە مىنگىنىچە يولغا چۈشتى. ھايۋانمۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ شەھىرىگە يېتىپ بېرىش ئۈچۈن ئىلدام يۈرۈپ كەتتى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئالدىنقى كۈنى مەدىنىگە قاراپ يولغا چىققان كارۋانغا يېتىشىۋېلىشى كېرەك ئىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بىردەم- بىردەم تۆگىسىنى دىۋىتەتتى. تۆگىمۇ قەدەملىرىنى ئىتتىك ئېلىپ پۈتۈن كۈچى بىلەن چاپاتتى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) يولنى ئۈزىراپ كەتكەندەك ھېس قىلغان بولسىمۇ ئاخىردا يەنىلا كارۋانغا يېتىشىۋېلىپ ئۇلارغا قوشۇلدى. ئۇ يول بويىچە ئۇنىڭ قۇلىقىغا ئىچىدىن كېلىۋاتقان نىدادىن،

تۆگـىـسـىـنـىـڭ ھـېـرىـپ دەم ئـېـلـىـشـىـنـى خـالـىـغـان ھـالـدا پـۈشـقـىـرىـشـىـدىـن باشقا بـىـر ئاۋاز كـىـرمـەيـتـتـى.

بـىـلال (رەزىـيـەلـلاھـۇ ئـەنـھـۇ) شـۇ تاپـتـا بـەنـى جـۇمـەھ قـەبـىـلـىـسـىـنـىـڭ تـىـجارەت مـالـلـىـرىـنـى ئـاپـىـرىـپ - ئـېـلـىـپ كـەلـگـەن، قـۇللـۇق كـۈنـلـىـرىـنـىـڭ ياشـىـغان شام يولـىـدا ئـىـدى. ئۇ بۇ يولـدىـن ھـەر بـىـر قـېـتـىـم ماڭـغـىـنـىـدا ئـەيـنـى چـاغـدىـكـى ئـەسـلـىـمـىـلـىـرى ئۇنـىـڭ كـۆز ئـالـدىـدا جـانـلـىـنـاتـتـى. جـىـھـادنـى باشـلاش مـەقـسـىـتـىـدە مـەدىـنـىـدىـن چـىـقـىـپ ئـەبـۇ ئـۇبـەيـدە (رەزىـيـەلـلاھـۇ ئـەنـھـۇ) نـىـڭ قـوشـۇنـىـغا قـوشـۇلـۇش ئـۈچـۈن ماڭـغانـدىـمـۇ بـۇ ئـەسـلـىـمـىـلـەر ئۇنـىـڭ كـۆز ئـالـدىـدا جـانـلانـغان ئـىـدى. كـۆڭـلـى بولـسـا پـەيـغـەمـبـەر ئـەلـەيـھـىـسـسـالامـنـىـڭ ئـۆزىـدىـن ئـاغـرىـنـغان قـىـيـاپـەتـتـىـكـى دېـگـەن سـۆزلـىـرىـنـى ئـويـلاش بـىـلـەن مـەشـغـۇل ئـىـدى.

ئـاخـىـرى دېـگـەنـدە مـەدىـنـىـنـىـڭ چـەت- ياقا مـەھـەلـلـىـرى كـۆرۈنـدى. شـۇ تاپـتـا ئۇنـىـڭ كـۆڭـلـى قـانـاتـلـىـنـىـپ ئـۇچـىـدىـغانـدەك ھـالـەتـكـە كـەلـگـەن ئـىـدى. تـۆگـىـسـىـنـىـڭ مـېـڭـىـشـىـنـى تـېـزلـىـتـىـپ كـارۋان تـوپـىـدىـن ئـايـرىـلـىـپ چـىـقـتـى. يـۈرىـكـى بولـسـا ھـاياجـانـدىـن دۈپـىـلـدەيـتـتـى. ئۇنـىـڭ يـۈرىـكـىـدە ئـەيـمـىـنـىـش بـىـلـەن مـەھـبـۇبـىـنـىـڭ مـەسـجـىـدىـگـە ئـۇچـۇپ دېـگـۈدەك كـىـرىـش ئـارزۇسـى... ئۇزاق ۋاقـىـتـلـىـق ئـايـرىـلـىـشـتـىـن كـېـيـىـن بۇ ھۆرمـەتـلـىـك رەھـبـىـرىـنـىـڭ ھـۇزۇرىـدا قـانـداق تۇرۇشـى ھـەقـقـىـدىـكـى ئـەنـدىـشـىـسـى... مـەدىـنـىـگـە ھـەر قـېـتـىـم قـايـتـىـپ كـەلـگـەنـدىـكـى ۋە ئـۇ يـەردىـن چـىـقـقـان چـاغـدا ھـېـس قـىـلـىـدىـغان ھـاياجـانـلاردىـن ئـىـبـارەت تۇيـغـۇلار بـىـر- بـىـرىـگـە ئـارىـلـىـشـىـپ كـەتـكـەنـىـدى. ئـەمـما ئـۇ، بـۈگـۈن ھـېـس

قىلغان ھاياجاننى ھېچقاچان ھېس قىلمىغانىدى. ئۇ بۇرۇن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھايات ۋاقتىدا ئۇنىڭ بىلەن ھەر ئۇچراشقاندا، ۋاپات بولغاندىن كېيىن مەسجىدىگە ھەر قېتىم زىيارەت ئۈچۈن كىرگىنىدە ئىچىدە ناھايىتى ھۇزۇرلۇق بىر تۇيغۇ پەيدا بولاتتى. ئەمما ئۇ، بۈگۈنكىدەك بىر ھاياجاننى، بۈگۈنكىدەك قاتتىق سېغىنىشنى پەقەتلا ھېس قىلىپ باقمىغان ئىدى.

مانا ئەمدى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مەسچىتى ئۇنىڭ كۆز ئالدىدىلا تۇراتتى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ يۈرىكى ئاغزىغا تىقىلغاندەك بولۇپ نەپەس ئېلىشى تېزلاشتى. تۆگىسى ئۇنى مەسجىدنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كېلىپ، ئۇنىڭ چۈشۈشىنى ئۈچۈن چۆكتى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) تۆگىسىدىن چۈشۈپ خۇشۇ ئىچىدە مېڭىپ مەسجىدنىڭ ئىشىكى ئالدىغا كەلگەندە ئىشىككە ئۇدۇل قاراپ مېڭىپ ئاخىرى قەبرىنىڭ ئالدىغا ئېغىر قەدەملەر بىلەن يېتىپ كەلدى. بۇ چاغدا ئۇنىڭ پۈتۈن بەدىنى لەرزىگە كەلدى. ھاياجاندىن تىترەپ تىشىغىمۇ چىقىرالمىغان پەس ئاۋازى بىلەن:

ئەسسالامۇ ئەلەيكە ئى ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى! دەپ سالام بەردى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ بوغىزىدا بىر نەرسە تۇرۇپ قالغاندەك بولدى. كۆزلىرىدىن تۆكۈلگەن ياشلىرى ئۇنىڭ يۈزلىرىنى يۇدى. ئۇ ئاۋاز چىقارماستىن بېشىنى ئالدىغا ئەگدى. روھىي دۇنياسى بولسا بۇرۇنقى ئەسلىمىلەر ئىچىدە پەرۋاز قىلىشقا باشلىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ كەڭچىلىك ۋاقىتلاردىمۇ، تارچىلىق

ۋاقىتلاردىمۇ، ئاسانلىق ۋە قىيىنچىلىق ۋاقىتلاردىمۇ، ئۇرۇش ۋە تىنچلىق ۋاقىتلاردىمۇ ئۆزگىچە قانچىلىك يېقىن تۇرغانلىقىنى ۋە ئۆزگىچە قانچىلىك شەپقەت كۆرسەتكەنلىكلىرىنى ئەسلىدى. ئۇنىڭ ھاياجانلىق كەيپىياتى بىرئاز پەسكويغا چۈشكەندەك بولدى. ئۇ ئۆزىنى ئوڭشىۋالدى. كۆڭلى بىرئاز ئارامىغا چۈشكەندى. بۇ ئارىدا ۋاقىت ناھايىتى تېز ئۆتمەكتە، بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بولسا ۋاقىتنىڭ قانداق ئۆتكەنلىكىنى سەزمەس ھالەتتە ئىدى. ئۇنىڭ روھى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ روھى بىلەن ئۇچراشقاندەك بولۇپ كۆڭلى ئەمىن تاپقانىدى. ئۇ ئۆزىنىڭ ھازىرقى ھۇزۇرلۇق ھالىتىنىڭ بۇزۇلۇپ كېتىشىنى خالىمايتتى. شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇ تۇرغان يەردە شۇ پېتى تۇرۇۋەردى. كېچە قاراڭغۇ يوپۇقلىرىنى يېپىشنىڭ بىشارىتىنى بېرىشكە باشلىدى. ئەمما بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بولسا بۇلارنى سەزگىدەك ئەمەس بولۇپ تۇرغان يېرىدىن قىمىرلاي دېمەيتتى. ئەتراپتىن ھېچنېمىنى سەزمەيتتى. بىر چاغدا بىرىلىرىنىڭ ئۆزىگە گەپ قىلىۋاتقانلىقىنى ھېس قىلدى:

- بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ)!... بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ)!...

- بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) تىرەن خىيال دۇنياسىدىن ئېسىگە كېلىپ ئاۋاز كەلگەن تەرەپكە بۇرۇلدى. مەھبۇبىنىڭ نەۋرىلىرى بولغان ھەسەن بىلەن ھۈسەيىن (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما) لارنى كۆردى. ئۇنىڭ قايغۇسى يېڭىلاندى. كۆزلىرىدىن ياشلار تاراملاپ ئاقتى. ئۇ، ئۇ ئىككىسىنىڭ ئالدىغا يۈگۈرۈپ دېگۈدەك بېرىپ ھەر ئىككىلىسىنى

باغرىغا بېسىپ ئۇلارنى سۆيدى، ئۇلارنىڭ باش- كۆزلىرىنى سىلاشتۇردى ۋە: سىلەرنى ھەر كۆرسەم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى ئەسلەيمەن، دېدى ئۇ پەس ئاۋازدا. ئۇلار ئارىسىدا بىرھازاغىچە جىمجىتلىق ھۆكۈم سۈردى. ئاخىردا ھەسەن جىمجىتلىقنى بۇزۇپ:

-سەن قاچاندىن بېرى بۇ يەردە ئىدىڭ؟ دەپ سورىدى.

- قۇياش ئۇپۇقتا قاراپ قايرىلغاندا كارۋان مەدىنە تەۋەسىگە كىرگەنىدى. مەن دەرھال كارۋاندىن ئايرىلىپ سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىزنىڭ قەبرىسىنى زىيارەت قىلىش ئۈچۈن بۇ يەرگە يۈگۈردۈم.

- كىچىنى نەدە ئۆتكۈزمەكچىسەن؟

- مەسجىتتە.

-يۈرگىنە بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ)! بىزنىڭ ئۆيىمىزگە كەلگىن، بىزگە مېھمان بول.

ئۇلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قەبرىسىنىڭ يېنىدىن ئايرىلىپ ھەسەننىڭ ئۆيى تەرەپكە قاراپ ماڭدى. ئۇلار يولدا كېتىۋاتقاچ بۇرۇنقى ئىشلاردىن سۆزلىشىپ ماڭدى ھۈسەيىن بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) غا قاراپ:

- پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ۋاپاتىدىن كېيىن سەن بىزنى ئاۋازىڭدىن مەھرۇم قىلدىڭ، بىلال! سېنىڭ بامدات نامىزى

ئۇچۇن ئەزان ئېيتىپ بېرىشىڭنى تەلەپ قىلىمىز، دېدى.
ھەسەنمۇ...

شۇنداق بىلال! سەن ھەقىقەتەن بىزنى شۇ يېقىملىق ئاۋازىڭدىن مەھرۇم قىلدىڭ، بامدات نامىزىغا ئەزان ئېيتىپ بېرەمسەن؟ دەپ چىڭ تۇرۇۋالدى.

- ماقۇل، ئاللاھ خالىسا، دەپ جاۋاب بەردى بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ).

ئۇلار يولدا ھېچكىمگە ئۇچراشماي ئۆيگە يېتىپ كەلدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بۇ يەردە قونۇپ قالدى. شەپەق خۇددى قىلىچ قىنىدىن سىيرىلىپ چىققاندەك ئاستا كۆتىرىلىشى بىلەن بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) مەسجىدكە بېرىپ مەسچىت ئۆگزىسىگە چىقتى. ئۇنىڭ دىلى ئۆزىمۇ تەسۋىرلەپ بېرەلمەيدىغان سۆيۈنۈش تۇيغۇسى بىلەن تولدى. سەھەر شامىلى ئۇنىڭ يۈزلىرىنى سىيلاپ ئۆتۈپ، ئۇنىڭ كەيپىياتىنى تېخىمۇ جانلاندۇرۇۋەتتى. ئۇ ئەتراپتىكى ئۆيلەرگە بىرەر قۇر نەزەر تاشلىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھايات ۋاقتىدىكى ئەسلىمىلەر ئۇنىڭ كۆز ئالدىدا يەنە بىر قېتىم جانلاندى. ئۇ يۇقىرى ئاۋاز بىلەن ئەزان ئېيتىشنى باشلىدى. ئەزان ئاۋازى دولقۇن - دولقۇن بولۇپ مەدىنىنىڭ ھەر تەرىپىگە تارقالدى:

ئاللاھۇ ئەكبەر! ئاللاھۇ ئەكبەر!

ئاللاھۇ ئەكبەر! ئاللاھۇ ئەكبەر!

مەدىنە تەۋرەپ كەتتى، كىشىلەر ئۆزلىرىنى ناھايىتى چىرايلىق چۈش كۆرگەندەك ھېس قىلدى. ئەر- ئاياللار بىر- بىرىگە، ھەر بىر ئادەم يېنىدىكى ئادەمگە قاراشتى ۋە بىر- بىرىدىن: بۇ بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئەمەسمۇ؟ دەپ سوراشتى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئەزان ئېيتىشنى داۋام قىلىۋاتاتتى.

ئەشھەدۇ ئەن لا ئىلاھە ئىللاللاھ!

ئەشھەدۇ ئەن لا ئىلاھە ئىللاللاھ!

كىشىلەر ئورنىلىرىدىن تۇرۇشتى ۋە: بۇ بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ)، خاتا ئەمەس، ئۇ دەل بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ)، ئەمما ئۇ شامدىن بۇ يەرگە نېمە سەۋەب بىلەن كەلگەندۇ؟ .. دېيىشتى. ئەر كىشىلەر ئۆيلىرىنىڭ ئىشىكلىرىنى ئېچىشتى. خۇددى سېھىرلەنگەندەك بىر ھالەتتە بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ يېقىملىق ئاۋازىغا مەپتۇن بولغان ھالدا مەسچىت تەرەپكە قاراپ يۈگرەشتى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ ئەزىنى بولسا داۋام قىلىۋاتاتتى.

ئەشھەدۇ ئەننە مۇھەممەده ر رەسۇلۇللاھ

ئەشھەدۇ ئەننە مۇھەممەده ر رەسۇلۇللاھ

مۇسۇلمانلار باشلىرىنى ئېگىپ جىم بولۇشتى. ئاۋاز بولسا قەلبلەرنى لەرزىگە سېلىپ ھاياجانغا تولدۇرغانىدى. كۆزلەر بولسا ياش بىلەن توشقان ئىدى. ئاياللارمۇ ھۇجرىلىرىدىن چىقىشىپ تېزلىك بىلەن مەسجىدكە يېتىپ كېلىشتى. ھەممە كىشىنىڭ نىڭ كۆڭلىگە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ياشىغان كۈنلەرنىڭ ئەسلىمىلىرى كەلگەن ئىدى. ئۇلارنىڭ ھەسرەتلىرى يېغلىنىپ كۆزلىرىدىن ياشلار يامغۇردەك تۆكۈلۈشكە باشلىغان ئىدى. ھەممە يەر خۇددى گۆردەك جىمجىتلىققا تولغان ئىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ ئاۋازى تېخىمۇ يۇقىرى كۆتۈرۈلگەن ھالدا كىشىلەرنى نامازغا چاقىرىۋاتاتتى:

ھەييە ئالا س سالاھ!

ھەييي ئالا س سالاھ!

مەدىنە خەلقى بۇ چاقىرىققا ئاۋاز قوشتى. جامائەت ھەممىسى بىر ئېغىزدىن: لا ھەۋلە ۋەلا قۇۋۋەتە، ئىللاھ بىللاھ" دەپ جاۋاب بەردى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئەزاننى داۋام قىلدى:

ھەييە ئالا ل فەلاھ!

ھەييە ئالا ل فەلاھ!

ئالللاھۇ ئەكبەر! ئالللاھۇ ئەكبەر!

لا ئىلاھە ئىللاللاھ"

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئەزاننى ئوقۇپ بولدى. كىشىلەر ئۇ ئۈگزىدىن چۈشۈپ ئۆزلىرىنىڭ ئارىسىغا قېتىلغىچە ئورنىلىرىدىن قىمىر قىلماستىن تۇرۇشۇپ قالغان ئىدى. ئۇ يەرگە چۈشۈپ بولغاندىن كېيىن ھەممىسى كېلىپ ئۇنى ئورىۋېلىشتى ۋە ئۇنىڭدىن ھال- ئەھۋال سورىدى. ئۆمەر(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) مۇ كەلدى ۋە بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نى قۇچاغلاپ كۆرۈشتى. ئاندىن كېيىن ناماز ئۈچۈن تەكبىر ئېيتىلدى. مۇمىنلەرنىڭ ئەمرى بولغان ئۆمەر(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئىمام بولۇپ تەكبىر ئالدى. جامائەتمۇ تەكبىر ئېلىپ ئۇنىڭغا ئىقتىدا قىلدى. ئۇلار ئالەملەرنىڭ پەرۋاردىگارى بولغان ئاللاھنىڭ رازىلىقى ئۈچۈن نامازلىرىنى ئوقۇشقا باشلىدى.

ۋىسالىغا يېتىش

(ياخشى كۆرگەن كىشىلەر بىلەن ئۇچرىشىش)

ناماز ئوقۇلۇپ بولۇنغاندىن كېيىن ھەممە ئادەم ئۆز ئىش كۈشلىرى ئۈچۈن مەسجىدتىن ئايرىلىپ ئۆز يوللىرىغا مېڭىشتى. ئۆمەر(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بىلەن بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بولسا مەسجىدتە بىرگە قېلىپ قالدى. ئۇلار ئولتۇرۇپ ئۇنىڭدىن بۇنىڭدىن گەپلەشتى. ئۇلار يەنە ئاللاھنىڭ شام زېمىنىنى مۇسۇلمانلار ئۈچۈن بەخش ئەتكەنلىكى ھەققىدە سۆزلەشتى. ئۇنىڭدىن كېيىن بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئورنىدىن تۇرۇپ مەدىنىدىكى قەدىناس دوستلىرىنى زىيارەت قىلدى. بۇنىڭدىن 20 يىل بۇرۇن ئۆزى تارتقان قاتتىق قىيىن- قىستاقلار سەۋەبىدىن كېيىن ھىجرەت قىلىپ كەلگەندە ئۆزىگە ئىللىق قۇچىقىنى كەڭرى ئاچقان بۇ گۈزەل شەھەرنى ئايلىنىپ زىيارەت قىلدى.

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) مەدىنىدە ئاللاھ خالىغان بىر مەزگىلگىچە تۇرۇپ قالدى. ئۇنىڭدىن كېيىن شامغا قايتىشقا قارار قىلىپ، شامغا ماڭىدىغان كارۋانلارنى سۈرۈشتۈرۈشكە باشلىدى. ئىككى كۈندىن كېيىن يولغا چىقىدىغان بىر كارۋاننىڭ خەۋىرىنى ئالغاندىن كېيىن سەپەر ئۈچۈن بىرەر قۇر تەييارلىق قىلىۋېلىپ ئاندىن مەدىنىنىڭ كوچىلىرىنى قايتىدىن ئايلىنىشقا باشلىدى. ئۇ بۇ يەردىن ئايرىلىشتىن بۇرۇن قانغىچە بىر كۆرىۋالماقچى بولدى. ئۇ مەيلى نەگىلا بارمىسۇن ئۇنىڭ يادىغا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىللە ياشىغان كۈنلەر كېلىۋېلىپ بۇ يەردىن خۇددى

مەڭگۈلۈك خوشلىشىۋاتقاندەك بىر تۇيغۇسى ئۇنىڭ دىلىدا بارغانسېرى كۈچىيىپ بېرىۋاتاتتى. كۆڭلىدە ئۆزىمۇ ھېس قىلمىغان بىر قايغۇ ھېسسىياتى دولقۇنلىناتتى. بۇ ھېسسىياتى 20 يىل بۇرۇن مەككىنى تاشلاپ ھىجرەتكە ئاتلانغاندا ھېس قىلغان ھېسسىياتلىرىمۇ بۇنچىلىك كۈچلۈك ئەمەس ئىدى. ئۇ بۇندىن بۇرۇن مەدىنە شەھىرىدىن كۆپ قېتىملاپ ئايرىلىپ چىقىپ باققان بولسىمۇ بۇ قېتىمقىدەك بىر ھىجرانىي تۇيغۇدا بولمىغان ئىدى. ماڭىدىغان كۈن كېلىپ كارۋاننىڭ يولغا چىقىشىغا بىر سائەتتىن ئارتۇق ۋاقىت قالغانىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) دوستلىرى بىلەن ۋىدالىشىش ئۈچۈن باردى. ئۇلارنىڭ ھەر بىرى بىلەن قول ئېلىشىپ خوشلاشقىنىچە كۆزلىرى ياشقا تولاتتى ۋە دوستلىرىنى باغرىغا چىڭ باسقىسى كېلەتتى. ئاخىردا ئۆزىنى بىرئاز تۇتىۋېلىپ ئۆمەر(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ قېشىغا خوشلىشىش ئۈچۈن كەلدى. ئۇنىڭ يېنىدىنمۇ كۆڭلى يېرىم بولغان ھالدا ئايرىلدى. ئۇ قايتىۋېتىپ ئۆز- ئۆزىگە: " بۈگۈن ماڭا نېمە بولغاندۇ؟ ئۆزۈممۇ بىلەلمەيدىغان ئاجايىپ غەيرىي بىر تۇيغۇلارغا كېلىپ قېلىۋاتىمەنغۇ؟ ... مەدىنە كوچىلىرىدا كېتىۋاتقىنىمدا، كوچىلاردا ئايلانغىنىمدا، نېمە ئۈچۈن خۇددى بۇ ئەڭ ئاخىرقى قېتىم ۋىدالىشىۋاتقاندەك بىلىنىدۇ؟... بەلكىم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ماڭا چۈشۈمدە ئاغرىنىشى بۇ دۇنيادىن كېتىشتىن بۇرۇن مەدىنىدىكى دوستلىرىم بىلەن ئەڭ ئاخىرقى بىر

قىتىم خوشلىشىۋېلىشمىغا بولغان ئىشارىتىمىدۇ؟" دەپ پىچىرلىدى.

بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) كارۋان تەرەپكە قارات كېتىۋاتاتتى. ئۇ گەرچە ئۆزى يالغۇز كېتىۋاتقان بولسىمۇ تۇيغۇسىدا يالغۇز ماڭمايۋاتقاندەك، خۇددى ئىچىدە بىرىلىرى بىلەن دە- تالاش قىلىشىۋاتقاندەك قىلاتتى. ئۇ شۇ تەرىقىدە مېڭىپ كارۋاننىڭ يېنىغا باردى. تۆگىسىنى تەييار قىلىپ يولغا چىقىش ۋاقتىنى ساقلىغاچ ئۆز ھېسسىياتلىرىغا ھاكىم بولۇشقا تىرىشتى.

كارۋان يولغا چىقتى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) بولسا كارۋاننىڭ ئارقىدىن ئېغىر قەدەملەر ئېلىپ ماڭاتتى. ئۇ بىردەم- بىردەم ئارقىغا بۇرۇلۇپ مەدىنە شەھىرىگە قارايتتى. مەدىنە شەھىرى ئاستا- ئاستا كۆزدىن غايىپ بولۇشقا باشلىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ كۆڭلىدە بىر تەنھالىق تۇيغۇسى پەيدا بولدى. ئارىدىن بىرئاز ماڭغاندىن كېيىن مەدىنە بولسا ئۇپۇقتا كۆزلەردىن پۈتۈنلەي غايىپ بولدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) خۇددى ئۆز روھىدىن بىر پارچىسىنى تاشلاپ ماڭغاندەك ھىجران ئوتىدا پۆچىلاندى. كارۋان شام تەرەپكە قاراپ خېلىلا ئىلگىرىلىگەن بولۇپ يولنىڭ ئۇزىرىشى بىلەن بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ كەيپىياتىمۇ ئاستا - ئاستا ئىزىغا چۈشۈشكە، ئۆزىنى تۇتىۋېلىشقا باشلىغان ئىدى. خېلى ئۇزۇن كۈنلەرنى باشتىن كەچۈرگەن بۇ سەپەردىن كېيىن كارۋان ئاخىرى

شامغا يېتىپ كەلدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۆيىگە قايتىپ سەپەر ھاردۇقىنى چىقىرىش ئۈچۈن دەم ئېلىشقا باشلىدى.

شۇنداق قىلىپ بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ شامدىكى ھاياتى يەنە باشلانغان ئىدى. كۈنلەرنىڭ بىر كۈنى ئۇ تېنىدە ناھايىتى بىر ئارامسىزلىق بولۇۋاتقانلىقىنى ھېس قىلدى. بۇ سەۋەبتىن ئۆيىدىنمۇ چىقالمىدى. كۈنلەر ئۆتكەنسېرى بۇ ھالسىزلىقى بارغانچە ئېغىرلىشىشقا، ئۆزى بولسا ئورۇقداشقا باشلىدى. ئۇنىڭ نەپەس ئېلىشىمۇ بارغانسېرى قىيىنلىشىۋاتاتتى. ئۇنىڭ ئايالى ئۇنىڭ كېسىلىگە قاراپ ئۇنىڭ يېنىدا ئايرىلماي ئولتۇراتتى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) كۆزلىرىنى ناھايىتى تەستە ئېچىپ ئايالىغا قارىدى. ئايالى:

-قانداقراق ھېس قىلىۋاتىسەن؟ دەپ سورىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ):

- ئايرىلىدىغان ۋاقىت يېقىنلاشتى، دېيەلىدى ئارانلا. ئاندىن كۆزلىرىنى مەلۇم بىر نۇقتىغا تىكتى. ئۇنىڭ كۆز ئالدىدا بەزى بىر چىكىتلەر تىزىلىپ ئۆتتى. ئۇ چىكىتلەر شەكىلگە كىرىپ ئاخىردا ئۇلارنىڭ ئۆزى ياخشى كۆرىدىغان كىشىلەرنىڭ سىماسى بولۇپ كۆرۈندى. ئۇلار بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) غا قاراپ ئۇنىڭ يېنىدا تۇرۇشتى: بۇ مۇھەممەد سەللاللاھۇ ئەلەيھىۋەسسەلەم، بۇ ئەبۇ بەكرى(رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ)، ئاۋۇلار بولسا ئۇنى ئۆزلىرىنىڭ قاتارىغا قوشىلىشقا چاقىرىش ئۈچۈن كەلگەن بۇ ئىككى سۆيۈملۈك

كىشىنىڭ دوستلىرى... بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) نىڭ لەۋلىرىدە بىلىنەر - بىلىنمەس بىر تەبەسسۇم جىلۋىلەندى. ئاندىن كېيىن چوڭقۇر بىر نەپەس ئالدى. كۆزلىرىدىن ياشلار سىرغىپ چىقتى ۋە بېشىنى مەيدىسى تەرەپكە قارىتىپ ساڭگىلىتىۋالدى. ئايالى ناھايىتى قايغۇلۇق ھالدا بىر ئاھ تارتتى ۋە: مەن ئەمدى قىلاي! دەپ پەرياد ئۇرۇشقا باشلىدى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئاخىرقى غەيرەتلىرىنى يىغىپ كۆزلىرىنى ئاچتى

ۋە ئاخىرقى نەپەسلىرىنى تەسلىم قىلىۋېتىپ ئايالىغا مۇنداق دەپ پىچىرلىدى:

يىغلىماي خوش بولساڭ بولىدۇ... ئەگەر بىلسەڭ، بۇ ئىنتايىن خوش بولىدىغان بىر ئىش!... ئەتە دوستلىرىمىز، مەھبۇبلىرىمىز بىلەن ئۇچرىشىمىز، يەنى مۇھەممەد سەللاللاھۇ ئەلەيھىۋەسسەلەم ۋە ساھابىلىرى بىلەن...

(كىتاپنىڭ ئارقىدىكى قىستۇرمىنىڭ تەرجىمىسى)

بىلال ئۆمەر رەزىيالللاھۇ ئەنھۇ ئالللاھنىڭ پەيغەمبىرىدىن ئايرىلىپ قىلىش ھەسرىتىگە چىدىيالماي قالدى. شۇڭا ئۇنىڭدىن كېيىن ئەزان ئېيتالماس بولۇپ قالدى. ئۆمەر رەزىيالللاھۇ ئەنھۇدىن ناھايىتى تەستە رۇخسەت ئېلىپ جىھادقا قاتنىشىش ئۈچۈن مەدىنىدىن ئايرىلىپ شام دىيارىغا يول ئالدى. يىل ۋە ئايلار بىر-بىرىنى قوغلاپ ئۆتتۈەردى. بىلال مەدىنىدىن يىراق بىر يەردە يەنى ئاسۋان دىگەن يەردە بىر كېچىسى چۈشىدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاق كىيىملەر ئىچىدە ئۆزى تەرەپكە

قاراپ كەلگەنلىكىنى كۆردى. بىلال رەزىيالللاھۇ ئەنھۇ ئۇ تەرەپكە قاراپ يۈگۈردى. ئۇنىڭغا سالام بىرىپ ناھايىتى ھاياجان ۋە مەمنۇنىيەت بىلەن

ئۇنىڭ يىنىدا تۇردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ لەۋلىرى ھەرىكەتكە كەلدى. بىلال رەزىيالللاھۇ ئەنھۇ پۈتۈن دىققىتى بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا قاراپ تۇراتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئاغرىنغاندەك بىر تەئىرىزدە: " بۇ قانداق دىگەن بىر ۋاپاسىزلىق، ئى بىلال! قاچانغىچە بىزنى زىيارەت قىلىشقا كەلمەيسەن؟ " دەپ سورىدى. بىلال رەزىيالللاھۇ ئەنھۇ ھاياجان ئىچىدە ئويقۇسىدىن ئويغىنىپ كەتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ:" " بۇ قانداق

دېگەن بىر ۋاپاسىزلىق، بىلال، بۇ قانداق دېگەن بىر ۋاپاسىزلىق، بىلال!" دېگەن ئاۋازى بولسا ھېلىھەم ئۇنىڭ قۇلاق تۈۋىدە جاراڭلاۋاتاتتى. بىلال (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) ئۆزىنى ئاجايىپ بىر ئېغىر ھەسرەت ئىچىدە قالغاندەك ھېس قىلدى ئۇ ئۆز- ئۆزىگە: ۋاپاسىزلىقمۇ... ياق ئى ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى! ياق، ئى ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى! بۇنى سەن ۋاپاسىزلىق دەپ قارىمىغىن. دەرھال تەييارلىنىپ سېنىڭ مەسجىدىڭنى زىيارەت قىلىش ئۈچۈن نۇر شەھىرى بولغان مەدىنىگە يېتىپ بارىمەن، دېگىنىچە تاڭنىڭ دەسلەپكى يورۇقلۇقىنى كۆرە- كۆرمەستىن يولغا ئاتلاندى. ئۇ تۆگىسىنى ھەدەپ دىۋىتتى. ماڭاتتى، ماڭاتتى ئەمما يول تۈگىمىگەندەك ئەمەس ئىدى. ئاخىردا مەدىنە ئاندىن كېيىن بولسا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مەسجىدى كۆرۈندى. بىلالنىڭ پۈتۈن بەدىنى لەرزىگە كەلدى. نەپەسلىرى تىزلەشتى. تۆگىسى ئۇنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مەسجىدىنىڭ ئالدىغا ئېلىپ بېرىپ ئۇنىڭ چۈشۈشلىشى ئۈچۈن چۆكۈپ بەردى. بىلال تۆگىسىدىن چۈشۈپ خۇشۇ ئىچىدە مەسجىد تەرەپكە قاراپ يول ئالدى. ئاندىن كېيىن مەسجىدنىڭ ئىشىكى تەرەپكە قاراپ ئېغىر- ئېغىر قەدەملەر بىلەن ئىلگىرلىدى. قەبرىنىڭ ئالدىغا يېتىپ بارغاندا بولسا پۈتۈن بەدىنى تىترىدى. ھاياجانغا تولغان پەس بىر ئاۋازدا:

ئەسسالامۇ ئەلەيكە ئى ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى! دەپ سالام بەردى. بىلالنىڭ كىلىغا بىر نەرسە تۇرۇپ قالغاندەك غىققىدە بولۇپ قالغانىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا بولغان سېغىنىش

ھېسلىرىنىڭ تۆرتكىسىدە ئۇنىڭ كۆزلىرىدىن تۆكۈلگەن ياشلار يۈزلىرىنى يۇدى. ئۇ سۈكۈت ئىچىدە بېشىنى ئەگدى. ئۇنىڭ روھى بولسا كەچمىش ئەسلىمىلىرى دۇنياسىغا قاراپ پەرۋاز قىلدى...

PDF by : www.axiret.com